

СРПСКА РЕЧ

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ ● БРОЈ 39 ● 3. ФЕБРУАР 1992. ● 80 ДИН.

ДАНКЕ, МИЛОШЕВИЋ!

ЗАШТО ВЛАСТ ИЗАЗИВА ВУКА ДРАШКОВИЋА

ИТАЛИЈА 2200 ITL, ФРАНЦУСКА 6,30 FRF, ШВАЈЦАРСКА 3,50 CHF, ШВЕДСКА 25 SEK, АУСТРИЈА 30 ATS, СР НЕМАЧКА 5,80 DEM, БЕЛГИЈА 40 BEF, ХОЛАНДИЈА 4 HFL, ГРЧКА 500 DRD, НОРВЕШКА 25 NOK, ДАНСКА 25 DKK

БУДУЋНОСТ ПРИПАДА ВЛАСНИЦИМА

ПРИДРУЖИТЕ НАМ СЕ

**Марко Лукић (5 год.) и Ива Валента (5 год.)
неки од власника КАРИЋ БАНКЕ**

МАЛИ, ОДЛУЧИ БРЗО:
ИЛИ ПЛАВИ ШЛЕМОВИ,
ИЛИ ОБОЈИЦА ОДОСМО
НИЗ ВОДОПАД!

САО ОВАКО,
САО ОНАКО,
МАЛО МОРГЕН
СВАКАКО!

InvestExport

ПОСЛОВНИ ПРОСТОР НА ДЕДИЊУ

Ми *і*радимо !

Смед. Паланка:
29. новембра 8, тел/факс: 026/32-821

Београд:
А. Николића 3-5, тел: 011/648-960,961, факс: 011/651-058

Digital Dizajn

КО ВЛАДА СРБИЈОМ

Приликом боравка у Сарајеву, лорд Карингтон је без дипломатског увијања рекао да Србија може да бира „или своју смрт или политичку смрт свог председника“. Карингтону је, заправо, до краја остало нејасно шта у ствари његов сарадник жели, Југославију или краљу Југославију, Србију или Велику Србију, да заштити Србе или себе, па је ваљда због свега додао „да се господин Милошевић не може призвати“, препознавајући у њему једног од многих племенских поглавица с којима се сусретао у Африци, мислећи тамошња закрвљена племена.

Реч захтева слушаоца, потребна јој је, дакле, резонанса, а ње није било ни док је каква таква Југославија постојала. Инацијска и фантомска искључивост те речи „или“ — „или“ докрајчила је 73-годишњег старца званог Југославија, која је престала да живи оног дана када је Председник Србије претећи инсистирао на опстанку ЦК СКЈ или на ЦК СКЈ без Словеније, Хрватске па и Херцег Босне. Све даље је била агонија Југославије, а вештачка плућа су јој уклоњена последњим покликом „или ће сви Срби живети у једној држави или их неће бити“!

Постулат такве политике је да Југославије „де факто“ и „де јуре“ више нема и да је Србија једина држава без државе на свету.

У најкритичнијем времену вожд Срба није водио европску, него круту ауторитарну политику господарске ђуди, где није било место за трезвеност и реалност. Водио је уз помоћ оних, који су својевремено изјављивали да ће, „ако им неко покуша одузети црногорство и натурити српство, отићи у хајдуке и пушком се борити да поврате своје национално име“. Реч је о људима, који су кроз различите периоде титоистичке и посттитоистичке ере, нацију удруживали са занимањем и каријером. Како је друкчије могуће разумети „српство“ председника Републике Слободана Милошевића и „црногорство“ његовог рођеног брата Боре Милошевића, који је под том националном фирмом амбасадовао у Африци и био на црногорској кадровској листи. Њихов саплеменик из Никшићке Жупе, актуелни председник српске владе Радоман Божовић, себе је одредио као „србина црногорског рода“, а за сличну варијанту се определио и потпредседник непостојећег Председништва Југославије Бранко Костић.

Резултат националног камелеонства подсећа на познату антиномију, „ако неко јесте а није, или није а јесте, или ако коначно, не зна ни шта јесте ни шта није“, онда нема разлога да размишља о држави која би се звала Србија, али ће се ентузијазмом залагати за Србо-црногорство и државу трећег имена, макар се и тако ружно звала — краља Југославија. Под условом, наравно, да је могуће и у таквој земљи остати што дуже на власти.

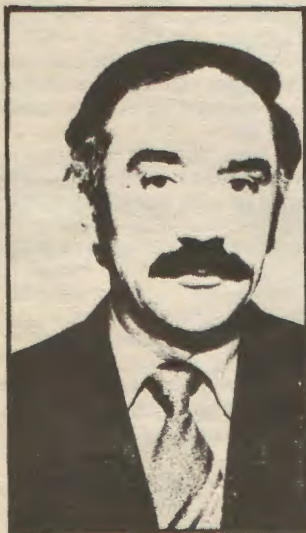
Врхунац хипокризије о којој је реч видели смо и чули на прошлонедељној телевизијској сеанси, у новосадској емисији „Сигнали“, када су тројица саплеменика из Никшићке Жупе, Радоман Божовић, Мило Букановић и Милорад Вучелић, братски ћаскали хоће ли или не њихови Црногорци да пристану на заједнички живот са Србијом, а напамет им није падало шта о томе мисле Срби у Србији. Важно је да Црногорци пристану, а Србија ће им као проститутка кренути у загрљај, да би правили тамо неку трећу Југославију. Е, сад, можете ли замислити телевизијски студио у Титограду (чије име бране још увек живи пролетери), где у њему седе Шумадинци, у својству председника владе Црне Горе, председника владе Србије и директора тамошње телевизије? Наравно да не, јер Србијанац у Црној Гори, без обзира на стручност, можда би могао да буде радник у барској луци или евентуално какав послужитељ у некој школи, будући да се номенклатура попуњава по племенској припадности.

Додамо ли и ону већ легендарну поруку Радована Караџића, „Србо-Црногорца из Петнице“, да ће повести својих 300 хиљада Крајишника да се „обрачуна са србијанском опозицијом ако буде Слободан Милошевић угрожен“, затвара се мозаик ко, заправо, влада Србијом и ко одлучује о животу и смрти Шумадинаца, моравско-косовских, тимочких и војвођанских Срба. Виолентни Војислав Шешељ, који доскора на мали није могао да пронађе Ваљево, и чији се један предак с лакоћом покатоличио, па сада има и Хрвата Шешеља, потврђивао је своју лојалност Србима зарђалим кашикама, крематоријумима и витлањем пиштоља, до краја неупућен да се свега тога Србијанци стиде. Пошто је открио да постоји земља Шумадија, нека, услут, приупита у било ком месту, да ли има случаја да је неко од њих променио своју веру.

Никада Србија није била толико немоћна и понижена и никада у њој нису биле у тој мери потиснуте стваралачке, на рачун рушилачких снага. На сцени су виолентни динарци, који у опажањима Јована Цвијића слове као људи „плахе рашљавости“, којима „крв брзо јурне у главу“ па зато одмах и прелазе у „не-смишљену акцију“, која се по правилу „крвљу завршава“. Њихова површност, бахатост и охолост, довела је Србију ту где јесте. Матица је остала без свог „рација“, никада јој се више није поновио један Никола Пашић, Љуба Давидовић, Слободан Јовановић или Драгољуб Дража Михаиловић.

Србијом владају синови очева из ударних и пролетерских дивизија, који су 1944. и 1945. стрљали србијанску памет. Оно што је преостало, остало је застрашено, окамењено у летаргичном сну, као убудено „це-це“ мувом.

А, то лорд Карингтон не разуме.

Пише: Богољуб ПЕЈЧИЋ

ГОВОР ВУКА ДРАШКОВИЋА У АМЕРИЧКОМ КОНГРЕСУ ДЕМОКРАТИЈОМ ПРОТИВ АВАНТУРЕ

Веома поштоване даме и господо!
Драги пријатељи!

Почаствован сам изузетним пријемом од вас који представља демократске установе САД и креирате политику водеће силе у свету.

Америка није Америка због њене моћне армије и оружја. Њена снага и слава почивају на Вашингтоновим и Линколновим принципима слободе америчког грађанина. Само је демократски поредак, који сваком човеку гарантује максималне и једнаке шансе, при чему не владају закони власти него власт демократски усвојених закона, могао да на овом континенту — држави окупи и сједини све религије, све расе, све културе и све нације човечанства.

Желим да вас подсетим на један догађај. Српски и југословенски генерал Драгољуб — Дража Михаиловић примио је, у лето 1944. године, групу америчких авијатичара, које су његови герилци спасили од Немаца. Они су га упитали: „Која вам је највећа жеља, господине генерале?“ Он је одговорио: „Да у мојој земљи, кад се рат заврши, победе начела америчке демократије“.

Дошао сам у Вашингтон, уважена господине и драги пријатељи, да помогнете мојој земљи да се, коначно, оствари жеља покојног, од комуниста убијеног генерала Михаиловића. То је идеал већине Срба, а нарочито српске омладине. Од Америке и њене демократије зазиру једино комунисти. Они су мањина у мојој земљи, они су њена прошлост, и духовно и биолошки, али су, на жалост, још на власти.

Говорим вам о мојој земљи, а она не постоји. Допутовао сам са пасошем Југославије, а те државе више нема. Дошао сам из Београда, престонице Србије, али ни Србије нема. Ја сам, господине, апатрид, човек без своје државе, и овде сам због тога да помогнете српском народу не само да добије демократију него и да добије, поврати своју српску државу.

II

Како решити агонију бивше Југославије? Изложио један пројекат који сигурно није савршен, али представља, уверен сам, у овом тренутку најразумнији и најмање болан излаз из несреће.

1. Кренути сличним путем као и бивши СССР и признати независност свих шест југословенских република.

2. Због посебних и веома деликатних историјских, верских и националних веза, суверена држава Србија, Босна и Херцеговина, Црна Гора и Македонија требало би да ступе у доста чврсту Заједницу Јужнословенских Држава.

3. Ова четворочлана асоцијација склопила би царинску, а можда и економску, унију са Хрватском и Словенијом, формирајући тако Југословенски комонвелт.

Како ускладити међусобне односе између Србије, Босне и Херцеговине, Црне Горе и Македоније?

1. Свака чланица Заједнице стекла би међународно признање, али би и Заједница имала међународни легитимитет. Најкраће, следити решења Европске заједнице.

2. Границе између ових држава постојале би на мали, али не и на терену.

3. Заједница би имала јединствено тржиште, царине, монету и неке родове војске (авијација, морнарица, ракетне јединице и оклопне јединице). Навно, садашња Југословенска армија мора постати неидеолошка, професи-

онална и знатно смањена.

4. Заједница би имала и међудржавни парламент и савет министара.

5. Заједница би следила и све остале интеграционе процесе у Европској заједници.

6. Националне и религијске напетости решиле би се демократским поретком, као и применом европских искустава регионализације и кантонизације унутар државе.

III

Сада долазим до најболнијег питања. Шта са Србима у Хрватској? Њих у границама Хрватске има око 900.000, од тога око 350.000 у етнички компактним крајевима, где су они већина и где су, током овог рата, успоставили своју власт.

Признањем хрватске суверености, и ослобођења Српска Крајина враћена је, бар формално под власт Загребца, Српски народ у Крајини је огорчен и уплашен од одмазде и новог хрватског геноцида. Не заборавите, хрватски фашисти су у Другом светском рату убили око милион Срба и више од 100.000 Јевреја и Цигана.

Велики амерички филозоф Џорџ Сантајана каже: „Народи који заборављају своје несреће, бивају осуђени да их доживе — поново!“ Срби у Крајини, а и целој Хрватској, нису заборавили геноцид и не желе да се злочин над њима понови.

Овде сам и због тога да замолим САД да узму у заштиту елементарно право мојих сународника у Крајини и Хрватској да буду Срби и да не страдају због тога.

Како поштено, за добро демократије и мира и у интересу и Срба и Хрвата, решити „српско питање“ у Хрватској?

1. Нипошто не одсупити од плана господина Сајруса Венса и одмах упутити мировне трупе УН у подручја како је и договорено. Тај план се у неким детаљима мора модификовати, али тек када мировне снаге дођу.

2. Мировне снаге УН да остану у тим подручјима све док се мирним путем не реше сви спорови између Срба и Хрвата, укључивши и мирну промену садашњих граница. Сматрам да је промена граница неизбежна и да Српску крајину треба прикључити Босни и Херцеговини, а Западну Херцеговину Хрватској. Тако би и Срби и Хрвати били задовољни, а остала би и Босна и Херцеговина као држава у којој би Срба и Муслимана било подједнако.

3. Ако би се немачка влада са истом упорношћу са којом је бранила право Хрвата на суверену државу сада заузела и за национална и остала права Срба у Хрватској, најболнији спорови били би брзо решени. Немачка може да најуспешније сузбије србомржњу и шовинизам у Хрватској и то је, коначно, и њена велика обавеза пред Европом. Бранећи Србе од хрватског шовинизма, Немачка би одбранила и себе од разних сумњи и оптужби.

4. Српски народ би био захвалан Влади и Председнику САД када би, у овом правцу, извршили одређени утицај на владу Немачке.

IV

Велико жариште могућих оружаних сукоба је и Косово и Метохија. То подручје представља престоницу српске цркве, културе, државе и националног памћења. Косово је Србима исто што и Толедо Шпанцима, Пијемонт Италијанима, Јерусалим Јеврејима или Мека Муслиманима. У тој области, међутим, живи око 90 одсто Албанаца и само 10 одсто Срба.

Како решити овај спор? Ја сам, недавно, имао сусрет са лидерима политичких странака Албанаца са Косова и предложио следе-

ће:

1. Албанци се морају одрећи сваке амбиције о сецесији Косова и прикључењу ове области суседној Албанији.

2. Српска власт се мора одрећи амбиције да Албанце на Косову присиљава на лојалност полицијским и војничким снагама.

3. Косово мора бити део Србије, али једнако да припада и Србима и Албанцима и свим грађанима који тамо живе. Једноставно, све спорове решавају дијалогом и изградњом демократског поретка и уснова.

4. Национална права Албанаца на Косову и у целој Србији решавају применом универзалних европских критеријума. Албанцима мора бити загарантован онај степен и територијалне и политичке аутономије који припадници националних мањина уживају у најдемократскијим државама Европе и света.

5. Приговор албанске стране да је њихово право да теже уједињењу са матичном Албанијом неодржив је и због тога што ће се, распадом Југославије на шест суверених држава, и око 3,5 милиона Срба наћи изван граница матичне Србије, односно много више него Албанаца изван Албаније.

V

Овако, у најкраћем, видим излаз из садашњег југословенског пакла.

Напомињем, при том, да оваква решења диктирају потреба. Најбоље решење је било јединствена, демократска Југославија. Оно је, на жалост, сада немогуће.

Истину за вољу, трансформацију Југославије у асиметричну федерацију, а затим у конфедерацију, нудиле су пре годину дана управо Словенија и Хрватска, али је прокомунистички режим у Београду све те понуде арогантно одбио.

Режим у Београду је, уз подршку једног броја старијих комунистичких генерала, али и без подршке већине српског народа у Србији, сада решен да силом очува некакав смањену Југославију, прокомунистичку Југославију. Њу би требало да сачињавају Србија, Црна Гора, српски делови Босне и Херцеговине и Српска Крајина.

Тај план је авантура, и то веома опасна. Свака смањена Југославија суочиће се са истим проблемима као и бивша Југославија, па ће тако и да заврши.

Срби желе суверену Србију и демократску Србију.

Та нова, демократска Србија, која ће верованто бити Краљевина, постаће привлачна југословенским народима и до нове интеграције ће неизбежно доћи.

Почетком овог века, Краљевина Србија је била међу најдемократскијим државама Европе. Српски динар је тада имао златну подлогу. Та Србија је имала и најјачу армију на Балкану, али греше сви који говоре да је Југославију 1918. године била створила та снажна српска војска. Не, господине, Југославију је била створила велика српска демократија, јер је била привлачна и прихватљива за све.

Мој народ данас има много више духовне снаге и интелектуалног потенцијала него пре девет деценија. Србији су потребни мир и демократија и Србија ће, поново, постати стојер једне нове југословенске, а можда и балканске заједнице.

Најкраће: српски народ хоће српску државу и три ствари у тој држави: демократију, демократију и демократију.

Хвала вам на пажњи.

ПОРАЗ И СРЕЋА

Његов син се вратио са фронта. Од среће не мисли ни на шта друго. Крах Србије над њиховим главама личи им на трубе победе. Али, то је само неподношљива лакоћа пораза.

Не знамо ко су ови људи, нити којим јединицама припада овај младић — добровољачким или мобилисаним. Фотографија је стигла у серији о повратку војника. Прокоцкали смо шансе за чисту срећу и чисту тугу. Пораз је најчистији.

СЛОБODНЕ НОВИНЕ
ИЗДАЊЕ СЛОБODНИХ
НОВИНАРА

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК: БОГОЉУБ
ПЕЈЧИЋ

УРЕЂУЈЕ РЕДАКЦИЈСКИ
КОЛЕГИЈУМ

ДИЗАЈН: ДЕЈАН ЂУРОВИЋ

САРАДНИЦИ: Драгослав
Грујић, Славица Лазич,
Александар Цветковић,
Војкан Ристић, Ђорђе
Вукоје, Сандра Петрушић,
Сандра Јанковић,
Благица Стојановић,
Милена Поповић.

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:
Бранкова 13-15, 1 улаз,
11000 Београд

ТЕЛЕФОНИ: 011/620-891
и 628-242 (секретаријат),
525-937 (редакција)

ТЕЛЕФАКС: 624-598

ЖИРО-РАЧУН: динарски
60801-603-27562

девизне уплате слати
чеком на адресу „Српске
речи“

Лист излази сваког
другог понедељка

Рукописи и фотографије
се не враћају

Штампа ДП „Борба“,
Косовска 26, Београд

Мишљењем
Секретаријата за
информације Републике
Србије бр.
413-01-221/91-01 од 15.
фебруара 1991. одређена
је стопа пореза од 3%.

ОПУЖНИЦА

**ЗАШТО ДРЖАВА
ИЗАЗИВА ВУКА
ДРАШКОВИЋА?**

Стр. 10 — 14

СПЦ

**ЈЕДАН РАСКОЛ
ЈЕ ДОВОЉАН**

Стр. 19

ИНТЕРВЈУ: НЕБОЈША
ПОЛОВ

**УТЕРИВАЊЕ
СРБИЈЕ ИЛИ
ИСТЕРИВАЊЕ
ЂАВОЛА**

Стр. 24-27

КОМЕ ДА ЗАХВАЛИ
СРБИЈА

**ДАНКЕ,
МИЛОШЕВИЋ!**

Стр. 32-36

МАЛА СРБИЈА

**ШИПАК
РАДОМАРА
БОЖОВИЋА**

Стр. 48-49

ДРАГОШ КАЛАНИЋ:

**БИО БИХ
МАНДАТАР НОВЕ
ВЛАДЕ**

Стр. 56-58

СВЕТСАВСКИ БАЛ У
БОРУ

**СВЕТИ САВА
ПРОТИВ ЕКСТРА
НЕНЕ**

Стр. 62-63

СА ТАЈАСА „ТВ
ПОЛИТИКЕ“

**ТВ ДУЕЛ:
РАДМИЛО
БОГДАНОВИЋ —
РАДОМИР
УРОШЕВИЋ**

Стр. 66-68

ДАВИТЕЉИ И

ПИШЕ: Миленко ВУЧЕТИЋ

1.

Будући историчари хватаће се за главу када покушају да разјасне данашњи положај Србије и њену државну националну политику.

Оцена о овом времену биће, можда, констатација да смо ми Срби, на крају двадесетог века, као да нас је неко омађијао, улазили искључиво у оне битке за које је било јасно да се не могу добити, а да смо се повлачили из битка у којима смо имали све изгледе да победимо.

У завршном рачуну српске историје деведесетих година двадесетог века, у ставци „главни кривци за српски удес“ писаће, свакако, да су то социјалисти.

Највећу збуњеност историчара, међутим, неће изазвати свеопшти пораз Србије у изузетно повољним условима за велике узлете и добитнике (крај комунизма, распад Југославије, уједињење Европе), већ необјашњиво мртвило и слепило дела српског народа пред неспособностима, а и преварама власти.

И Бушмани би поглавицама, какве су данашње српске поглавице, рекли „иш“ и за много мање промашаје.

2.

На пучини наших заблуда и у таласима наших илузија тоне и брод звани Русија, за који и даље верујемо, уљљкивани духом панславенства, да би нам могао донети спас.

Распад СССР смо, скривено или нескривено, дочекали са повећаном зебњом, јер је СССР био наша нада у међународним биткама, и по болшевичкој и по православној линији.

Ништа није толико приближило комунисте у антикомунисте у Србији, ништа их није учинило толико истим у мртвим заносима, као умирање совјетске империје.

Уместо радовања због тог распада, јер је он и завршница једног неуспелог цивилизацијског експеримента са погубним последицама, ми као да смо туговали.

Чудна је и бизарна српска болећивост према Москви, пуна узвишених емоција и фаталне привлачности, иако је у укупним српско-руским односима, без обзира на „традиционално вековно пријатељство“ у здравницама и дипломатским депешама, Москва више радила на штету него у корист Србије и српства.

Да смо са само стотим делом енергије с којом смо уздисали за Русијом гледали у Америку, да смо са само стотим делом откуцаја срца за Русе волели и Американце, да нам је на сваких сто долазака зидина Кремља у сан бар једном долазила Пета авенија, данас бисмо и ми били Америка.

Од слофенофилства ће нам, постанемо ли коначно рационални и схватимо ли да смо пре свега европског духа, остати само вотка и очај.

У овој прилици није лоше сетити се и речи

Достојевског „Словенофили су нешто што ликује, нешто што је вечно на добром гласу, а испод чега провирује нешто ограничено“, јер су те речи данас, бар за нас, актуелније него када их је велики Рус исписао.

3.

Готово да и нема дана без доказа да је Србија болшевичка и да је стаљинистички комунизам, ма како се пресвладио и скривао иза квазидемократских фраза, и даље најдоминантнији начин мишљења на јавној сцени у Србији под контролом режима, а сви такви докази, поразни по српску садашњост и будућност, долазе, углавном, из владајуће странке.

Нико не ради успешно у корист противника СПС као што то ради СПС својим деловањем.

Вербалне одбране да нису болшевици, често паковане у мисаону и моралну трулеж типа „Нас болшевицима проглашавају непријатељи српства“, социјалисти анулирају увек када искрено проговоре о политичкој збиљи.

Ко има петље да било где и било када каже да је Србија демократска и заиста вишестраначка ако се, рецимо, на трибини СПС, као што је недавно био случај, отворено, без трунке стида, без трунке осећања да Београд није у цунглама Африке ни у леденим пределима бившег Сибира, острашћено тражи да се неком вођу опозиције, у овом случају Вуку Драшковићу, онемогући не само појављивање на телевизији већ и пуко дисање?

У питању је очигледан и беспримеран захтев — непознат у јавном облику ни у време Стаљина — да се неистомишљеник једноставно убије!

После ове трибине, лично обезбеђење Вука Драшковића је, вероватно, с пуно разлога, утростручило будност.

Зна ли човек, који је изговорио речи из крвавог мрака тоталитаризма, колико својим начином учешћа у политици стеже омчу око врата српског народа и гура га у провалију?

Има ли он партијских другова да му кажу да не лупета, или ће пре бити да и његови партијски другови мисле и раде исто, и да су искази о гушењу лидера опозиције (можда у гасној комори?) темељи стварности Србије под садашњом влашћу?

Ако ико доака Слободану Милошевићу, чији се политички крај назире и због општег сумрака а и због оваквих сабораца, ако га, дакле, ико порази, биће то социјалисти.

4.

Скраћена Југославија само ће проширити Европу за онај простор за који буде краћа.

5.

Перјаница компромитовања владајуће странке, а тиме и њеног својеврсног разара-

ња изнутра, свакако је академик Михаило Марковић, чији јавни иступи, уз иступе пензионера по месним заједницама и оних који би да даве противнике, представљају можда последње европске трзаје политике једног умрлог доба.

Стари добри афоризам Владе Булатовића-Виба „Колико ме наљути поскупљење, толико ме насмеје објашњење“, данас није актуелан, јер се силна поскупљења, као најперфиднији геноцид српског народа, више и не објашњавају, али би, у парафрази, диктираној стварношћу, могао да гласи „Колико ме наљуће изјаве академика Михаила Марковића, толико ме засмеју њихова појашњења“, и био би адекватан опис учинка академикских активности.

Признање у вези са стаљинистичким прогоном Вука Драшковића, формулисано речима „Важно је да је оптужница подигнута, а судјење може бити одржано ако и када буде нама одговарало“, не само да убедљиво негира да је Србија правна држава, него и реafirмише логику Берије, коју ни совјетски зликовац није чинио јавном.

Појашњење ове изјаве, која је с разлогом изазвала најпре шок а онда и огорчење сваког здравог и поштеног човека без обзира на политичку опредељеност, да се тако ради у демократским друштвима, није ништа друго него реплика за неки опскурни скеч.

У демократским друштвима само би се у трећеразредним шоу-програмима, у хумористичким блоковима, могле да појављују овакве ствари.

Учестале, а по социјалисте погубне иступе Михаила Марковића, просечан писац трилера, када би пожелело да опише прилике у Србији, резервисао би за јунака убаченог у владајућу странку да је уништи.

Није ли за социјалисте Михаило Марковић оно што они мисле да је опозиција?

Свако друго размишљање о понашању некада угледног филозофа, према коме је демократска јавност годинама гајила поштовање, ишло би на штету филозофове личности и његове интелектуалне биографије.

6.

Велики комедиограф Бранислав Нушић више је у моди у државним и политичким центрима из којих се влада и у којима се ствара „модерна Србија“, него у српским позорштима.

Није никакво зло што се термини „округ“, „начелник“, „министарски савет“, „указ“, „платни разред“, „госпођа министарка“, враћају у живот, али је велико зло што се они оживотворују по обрасцима из Нушићевих комедија, и што им је суштина нушићевска.

У већини окупних начелника, како се ствари развијају, имаћемо личности и ликове за које је и славни Јеротије Пантић са својим несрећним шпијунском Алексом Жуњићем оличење европског духа.

СПАСИОЦИ

7.

У свеопштој међународној сатанизацији Срба већу улогу има најшире јавно мњење земаља са изразитим антисрпским расположењем него тамошње владе.

Утисци и укуси обичних људи су, уосталом, у развијеним демократским државама, једини релевантни и респектабилни оквири политичког и дипломатског деловања.

Само је у тоталитаризму важније шта мисли један министар него шта мисли хиљаду саварица.

Игноришући ту реалност, или из надмености, или из незнања, ми смо, једноставно, својим начином размишљања и доживљавања српског проблема, а нарочито због језика којим се служимо у представљању стварности, до краја инкопатибилни са мислима, доживљајима и закључивањима просечних грађана изван наших простора.

Шта ће помислити један Швеђанин када чује да су Србима угрожена „вековна огњишта“ и да морају да их напуштају?

Преведе ли реч „огњиште“ тачно, она ће, и њему и његовим суграђанима, означавати нешто од чега сваки модеран човек бежи својом вољом, бар да би се домогао шпорета на угаљ, ако не и електричног шпорета! Кад су то још и „вековна огњишта“, дакле поуздано стара, разлози за бекство су ван сваког спора. Прибегне ли описном превођењу, да би ствар учинио објективнијом, Швеђанину остаје да једну једину реч тумачи опширним социолошко-политичко-етнолошким трактатом.

Исто важи и за честе изјаве несрећних људи из забитих и сиромашних села, у стилу „Терају ме са моје дедовине“, коју ће Швеђанин, видеви да је околиш „дедовине“ пун беде, примити с крајњим чуђењем, јер се с такве „дедовине“, свугде где је прогрес сми-сао живота, одлази главом без обзира.

Примери су, наравно, хиперболични.

Суштина проблема је да су наше скале вредности, наше националне вертикале, и начини на које их представљамо, верујући да су сви на земаљској кугли у истој историјској и духовној равни као ми, најчешће обични анахронизми, па су по правилу, и емотивно и интелектуално, а тиме и политички, страни чак и пријатељима из белог света.

8.

У Србији живи тридесетак одсто грађана који су рођени у другим републикама бивше Југославије, а број становника рођених у Србији а сада настањених у другим републикама бившег југословенског простора занемарљив је до граница статистичких пикантерија.

Ова демографска чињеница сама по себи не би представљала битнију политичку димензију да није поплаве референдума у којима се намерно бркају појмови националне припадности и држављанства, и у којима се злоупотребљава национална припадност за манипулације у државотворним пословима.

С којим правом, рецимо, неко ко живи у Србији, и као њен држављанин, гласањем, утиче на њену судбину, може, истовремено, због тога што је рођен у Калиновику, Травнику или испод Романије, да гласањем утиче и на судбину Босне и Херцеговине и тамошњих држављана?

Интерес српства обиће се Србима о главу ако се остварује мутним довијањима и преварама.

Пракса проблематичних референдума, који су по светским стандардима обични марифетлуци циркуске ефемерности, а који се код нас егзалтирано и патетично величају као врхунска „воља народа“, у суштини највећу штету наноси Србији, чији поједини грађани, у не баш занемарљивом броју, мимо стандардних норми и добрих обичаја, па и мимо па-

мети, постају грађани с ексклузивним привилегијама.

Свет целу ову збрку с елементима тешких повреда институције референдума и са свођењем референдума на вештину варања приписује српском народу.

Центрима антисрпског расположења само се пружају нови аргументи.

9.

Све док у значајном делу српског народа буде преовлађивао став у борби за власт различитих партија постоје светиње према којима сви морају да имају исти однос и да их сагледавају на исти начин — па макар се радило и о националном питању које је, као и друга кључна питања, плуралистичко и подраумева разлике — у Србији ће вишестраначки систем остати игра, независно од броја странака.

10.

Писма као облик вођења политике постају, на неки начин, обележја драматичних тренутака у српском народу и најаве дубљих деоба.

Један председник Републике већ је пао због оштрог писма у коме је хтео да покаже ко је ко и у чијим је рукама власт.

Био је то Иван Стамболић.

Сада је писмо с истим намерама написао и Слободан Милошевић, као да је заборавио како је, и с којим формалним аргументима, сменио свог претходника.

Судећи према реакцијама и у самој СПС према Милошевићевој поштанској политици, нови пад је на помолу.

У Србији је, изгледа, ПТТ кобна ствар за политичаре.

Најава суђења лидеру Српског покрета обнове Вуку Драшковићу изазвала је и у нашој и у међународној јавности значајну пажњу. Утолико пре је и сваки потез („правне“) државе Србије, с тим у вези, подробно анализиран и тумачен.

Иако „свесна“ да би подизањем оптужнице против Вука Драшковића и саму себе ставила на оптуженичку клупу, Држава Србија „проценила“ је да би од кривично-правног уцењивања Вука Драшковића, Српског покрета обнове и доброг дела демократске опозиције имала политичку корист већу него што је мрља на њеном ионако приземном достојанству.

Иако је судија исти, Србија, међутим, није ни слична оној из времена претходних (пропалих) политичких суђења. Више стотина адвоката и више хиљада сведока ће то, ако буде прилике и потребе, У ИМЕ НАРОДА да — докаже.

ПРВО ОПШТИНСКО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО У БЕОГРАДУ

КТ-347-91

20. 12. 1991. год.

Београд

ПРВОМ ОПШТИНСКОМ СУДУ У БЕОГРАДУ Београд

На основу чл. 45 ст. 2. тач. 3 и чл. 261 ЗКП, пред тим Судом подижем,

ОПТУЖНИЦУ

Против:
ВУКА ДРАШКОВИЋА, новинара из Београда, са станом у Ул. Срете-на Младеновића-Мике бр. 1/5, рођеног 29. 11. 1946. године, у селу Међа, СО Сечењ, од оца Видака и мајке Стоје рођ. Никитовић, Србин, држ. СФРЈ, ожењен, без деце, завршио Правни факултет, неосуђиван, налазио се у притвору од 09. 03. 1991. год. од 22 сата до 12. 03. 1991. год. до 19 сати,

ШТО ЈЕ:

Дана 08. и 09. марта 1991. год. у Београду, као коловођа групе, позивао друге на отпор и непослушност према мерама државних органа и према службеним лицима у вршењу службене радње, због чега је дошло до неспровођења мера друштвених органа, и то тако што је као председник странке СПО, супротно забрани — решењу бр. 212-14/91-07/2 од 7. 3. 1991. год, Министарства унутрашњих послова — Секретаријата у Београду, о одржавању митинга на Тргу Републике и испред зграде Телевизије Београд у Таковској улици бр. 10, иако је за ову забрану знао, на дан 8. марта 1991. год., одржао конференцију за штампу у присуству више чланова разних опозиционих странака да не поштује одлуке државних органа о месту одржавања скупа, већ да дођу на дан 09. марта 1991. год. на Трг Републике у 12 сати, говорећи: „... ја још молим, да сутра, разбијете страх код нашег народа, немојте да их уплаши ова забрана... сутра треба да се покаже и колико их се не бојимо и колико смо јачи од њих“, док је на дан 09. марта 1991. год., око 10,40 часова, на углу Ул. Џорџа Вашингтона и 29. новембра, предводећи велику групу демонстраната, када је наишао на службена лица — милиционере који су бранили пролаз према Тргу Републике, обратио присутнима преко

мегафона говорећи: „Склони се полицијо... ако полиција удари било кога, имате одрешене руке“, те подстакнути овим позивима, физичком силом и употребом разних предмета, напали су милиционаре и пробили кордон милиције, а затим дошли до Трга Републике, где се са терасе Народног позоришта обратио речима: „Сви смо се пробијали кроз обруче, показали да нема обруча који данас нећемо сломити и ја вам честитам јунаци... ја сам одлучио водићу вас на Телевизију решен да погинем“, а затим нешто касније, на истом месту обратио се преко озвучења речима: „Народе, отимајте оружје и сузавце и подигните барикаде, нема одступања, већ је потекла крв, хтели су рат и имају рат, победимо, не нападајте први никога, полиција која је међу нама је међу браћом и у сигурним рукама, ја их молим да нам се придруже, јуриш, јуриш“, што је присутне демонстранте од којих је један број био наоружан ватреним и хладним оружјем, моткама и другим предметима подстакао да се у већој мери супротставе органима милиције и да крену у рушилачки поход, након чега је као коловођа од више десетина хиљада људи учествовао у скупини чијим заједничким деловањем је учињено тешко насиље и то тако што је након позивања на отпор и јуриш пошао заједно са демонстрантима од Трга Републике према Скупштини и ТВ Београд, који су на том путу наставили са ломљењем излога на продавницама, одакле су одузимали разне ствари, превртали, палили и разбијали аутомобиле и уништавали комуналне објекте, те нападали органе унутрашњих послова, што је све за последицу имало двојицу погинулих и то милиционера Косовић Неђу и ученика Милиновић Бранивоја, 6 лица са тешким телесним повредама: Кнежевић Драгољуба, Сушевић Владимира, Лучић Сашу, Томовић Љубишу, Поповић Драгана, Илић Петра, те деведесет три лица са лаким телесним повредама, као и оштећења имовине већег обима у укупном износу од 15.343.994.— динара, од тога на возилима и опреми МУП-а Србије у износу од 1.747.958,90 динара, штету у области привреде у износу од 6.367.898,42 динара, у области саобраћаја у износу од 2.736.730.— дин., у комуналној области у износу од 4.254.872.— дин., и штету на возилима у својини грађана у износу од 236.535.— динара,

— чиме је извршила кривично дело позивања на отпор из чл. 216 ст. 2 у вези ст. 1 КЗ Србије у стицању са кривичним делом учес-

твовања у скупини која изврши насиље из чл. 230 ст. 2 у вези ст. 1. КЗ Србије.

С тога,

ПРЕДЛАЖЕМ

Да се пред тим судом закаже и одржи главни претрес, на који позвати:

1. Јавног тужиоца,
2. Окр. Вука Драшковића из Београда, Ул. Сретена Младеновића-Мике, бр. 1/5.
3. Представнике породица погинулих: Косовић Неђе из Београда Ул. војводе Вука бр. 13, и Милиновић Бранивоја из Београда, Ул. II Прокупачко сокаче бр. 4.
4. Судског вештака Др. Петрушић Милована,
5. Представника МУП-а Србије, представника Градског секретаријата за привреду, представника Градског секретаријата за саобраћај, представника Градског секретаријата за комунално-стамбене и грађевинске послове, представника ДД за осигурање „Дунав“, Београд, Ул. Македонка бр. 4.

Да се на главном претресу прочита пријава са демонстрације СПО од 25. 2. 1991. год., закључак Извршног савета Скупштине града Београда о одређивању места за одржавање јавних политичких скупова од 25. 9. 1991. год., решење МУП-а Србије — Секретаријат у Београду бр. 212-14/91-072 од 7. 3. 1991. год., саопштење окривљеног Вука Драшковића за јавност, препис снимљеног говора Вука Драшковића са конференција за штампу од 8. 3. 1991. год., извештај МУП-а Србије — Секретаријата у Ваљеву, Смедереву, Светозареву, Крагујевцу и Алексинцу о одузимању хладног и ватреног оружја од 9. 03. 1991. год., препис снимљених говора окр. Вука Драшковића са видео касета од 9. 3. 1991. год., и то у 10,40 часова, у Ул. Џорџа Вашингтона бр. 9. и у 13 часова, на Тргу Републике, да се изврши преглед видео снимка МУП-а Србије демонстрације од 9. 3. 1991. год, фотодокументација о штети причињеној на возилима и опреми МУП-а Србије, и извештај ДД за осигурање „Дунав“ о штети причињеној на возилима у својини грађана, да се изврши увид у списак Ургентног центра у Београду о повређеним лицима у демонстрацијама на дан 9. 3. 1991. год., одбукционе записнике за погинуле Косовић Неђу и Милиновић Бранивоја, извештај Извршног савета Скупштине града Београда о штети причињеној у области привреде, саобраћаја и комуналној делатности, као и у извештај из КЗ за окривљеног.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Чињенично стање описано у диспозитиву оптужнице, утврђује се предложеним документима.

Пријавом са демонстрација достављеном МУП-у Србије — Секретаријат у Београду, те лцима који су истакнути на свим видним местима у Београду, Српски покрет обнове је заказао демонстрације за дан 9. 3. 1991. год., на Тргу Републике са почетком у 12 часова. Из решења МУП-а Србије — Секретаријата у Београду бр. 212-14/91-072 од 7. 3. 1991. год, види се да је након разматрања надлежни орган донео одлуку о забрани одржавања демонстрација на Тргу Републике и испред зграде Телевизије Београд.

Након овога председник СПО, окр. Вук Драшковић је у саопштењу за јавност изјавио да са индигнацијом одбацује ову полицијску одлуку, док се из преписа говора окривљеног одржаног на конференцији за штампу дана 8. 3. 1991. год, види да је он у присуству више чланова разних опозиционих странака упутио позив да се не поштује одлука друштвеног органа о месту одржавања скупа, већ да је потребно да сви дођу у заказано време на Трг Републике, апелујући при том да се разбије страх код народа од ове забране.

Прегледом видео снимка, те преписа говора окривљеног Вука Драшковића дана 9. 3. 1991. год., утврђује се да је он предводећи демонстранте и даље позивао на отпор и непослушност према мерама државних органа и према службеним лицима у вршењу службених радњи, говорећи на углу улице Џорџа Вашингтона и 29. новембра да уколико „полиција удари било кога од демонстраната да они имају одрешене руке, а том приликом је и сам учествовао у пробијању кордона.

Након одржаног говора на Тргу Републике са терасе Народног позоришта, када су милиционери покушали да растуре скуп, окр. Вук Драшковић је позивајући на јуриш, прављење барикада и отимање оружја од милиције, подстакао окупљене демонстранте да крену у рушилачки поход. Оваквим деловањем демонстраната учињено је тешко насиље које је за последицу имало двојицу погинулих, 6 тешко телесно повређених лица, 93 лица са лаким телесним повредама и оштећење имовине већег обима, у укупном износу од 15.345.994.— динара, а што се све може констатовати из извештаја Ургентног центра у Београду и извештаја Извршног савета Скупштине града.

Приликом саслушања код истражног судије Првог општинског суда у Београду, окривљени није желео да одговара ни на једно питање истражног судије, и истовремено је приложио своју писмену изјаву која представља само личну оцену овог кривичног поступка.

Имајући у виду напред изнете и предложене доказе, сматрам да су се у радњама окривљеног стекли сви битни елементи кривичног дела позивања на отпор из чл. 216 ст. 2 у вези ст. 1. КЗ РС, у стицању за кривичним делом учествовања у скупини која изврши насиље из чл. 230 ст. 2 у вези ст. 1. КЗ РС.

**ЗАМЕНИК ЈАВНОГ ТУЖИОЦА,
Небојша Стојиљковић**

**СТРАХИЊА КАСТРАТОВИЋ, БРАНИЛАЦ ВУКА
ДРАШКОВИЋА**

ДРЖАВА КОЈЕ СЕ ТРЕБА ПЛАШИТИ

„Ја не знам шта се догађало у протеклих десет месеци. Ни ја ни г. Драшковић нисмо позивани да присуствујемо провођењу било које истражне радње, нити смо сазнали које доказе спроводи истражни судија у овом поступку“. Да ли је то доказ да су у овој земљи и власт и опозиција једнаки пред законом?

ПОСЛЕ ДЕСЕТ МЕСЕЦИ „МИРОВАЊА“ СУДСКОГ ПОСТУПКА ПОДИГНУТА ЈЕ ОПТУЖНИЦА ПРОТИВ ВУКА ДРАШКОВИЋА. ШТА МИСЛИТЕ ЗАШТО?

У начелу, кривични поступак може да траје краће или дуже време са ограничењима у ситуацији када је према окривљеном наређен притвор, али у конкретној кривичној ствари не видим ниједан валидан разлог да истражни поступак траје 10 месеци, због чега је Ваше питање сасвим основано.

Дужина овог истражног поступка управо и намеће закључак да је предмет чуван у нечијој фиоци „за нека боља времена“, припреман за онај дан када се власт одлучи да латентну претњу претвори у реалну, подизањем оптужнице против г. Драшковића.

Неко је закључио да је сада прави тренутак да овај поступак ваља активирати, можда због тога што г. Драшковић у овом часу представља озбиљну опасност за владајућу странку, чији је ауторитет озбиљно пољуљан погрешном и за српски народ погубном политиком.

Изгледа да је то почетак реализације оних претњи које смо чули од неких посланика Народне скупштине изабраних из редова СПС-а, који најављују хапшења и стрељања.

Можда је то почетак „обзнане“ у Србији и наговештај много тежих и трагичнијих дана за наш народ, јер се власт ипак мора бранити, наравно, ако треба свим средствима, „јер ако ми не стрељамо њих, они ће нас“, каже посланик СПС-а Драгослав Алексић

НИСУ НАС ЗВАЛИ

ДА ЛИ СТЕ У ТОКУ ИСТРАЖНИХ РАДЊИ БИЛИ ПОЗВАНИ КАО БРАНИЛАЦ ОПТУЖЕНОГ ДА ПРИСУСТВУЈЕТЕ САСЛУШАЊУ СВЕДОКА НА КОЈИ СЕ ТУЖИЛАЦ ПОЗИВА?

Ја не знам шта се догађало уопште у тих протеклих 10 месеци. Ни г. Драшковић ни ја

нисмо позивани да присуствујемо провођењу било које истражне радње, нити смо сазнали које доказе спроводи Истражни судија у овом поступку.

У начелу, факултативно је право истражног судије да позива окривљеног и његовог браниоца да присуствују спровођењу одређених истражних радњи. Напросто, истражни судија може, али и не мора, позивати окривљеног и његовог браниоца и у томе нема никакве повреде Закона о кривичном поступку.

Судији према доказима које је Јавна тужба понудила, истражни судија је највероватније сматрао да ни ја ни г. Драшковић не треба да присуствујемо саслушању представника МУП-а Србије, представника Градског секретаријата за привреду, представника Градског секретаријата за саобраћај, саслушању судских вештака. Истражни судија је очигледно прибављао оне извештаје на којима је инсистирао јавни тужилац, јер га највероватније нису занимали предлози одбране у погледу прибављања других доказа или саслушања и других лица, будући да је искључио сваки контакт са одбраном током истраге.

ДА ЛИ ЈЕ У ИСТРАЖНОМ ПОСТУПКУ ПОШТОВАНО „НАЧЕЛО ЗАКОНИТОСТИ“?

Ја сам Вам у претходном одговору на извештај начелу указао да су веома широка овлашћења истражног судије у истражном поступку. Наиме, сагласно пропису чл. 168 Закона о кривичном поступку, истражни судија сам одлучује којим ће истражним радњама присуствовати окривљени и његов бранилац. Одбрана је терет истраге. Истражни судија најчешће спроводи свој поступак не позивајући браниоца и окривљеног, а како му је законодавац ово омогућио, то не могу говорити о незаконитости истражног поступка према г. Драшковићу. Ја могу само критиковати Закон о кривичном поступку онолико колико је уgroжен положај окривљеног у преткривичном — полицијском поступку и истражном поступку.

КАКО КОМЕНТАРИШЕТЕ ИЗЈАВУ ПАР-

ТИЈСКОГ ЧЕЛНИКА СПС-А МИХАЈЛА МАРКОВИЋА У ВЕЗИ СА ПОСТОЈЕЋИМ СУЂЕЊЕМ ВУКУ ДРАШКОВИЋУ?

Претпостављам да мислите на ону политички фаталну реченицу господина Марковића, који на питање када ће бити заказано суђење господину Драшковићу — одговора... „када ми то одлучимо.“

Да је ову реченицу изговорио неки провинцијални активиста СПС-а, неко од оних који прете по скупштини хапшењем и стрељањем, ја бих то разумео, јер би то одговарало нивоу људи који такве претње могу изговорити, али ми је сасвим нејасно и то не могу да разумем, да је такву реченицу изговорио човек који верује да је демократа и да му је стран сваки бољшевички приступ у јавним пословима.

Када сам чуо ту реченицу, био сам забринут за себе, за све нас, уплашен од државе у којој живимо.

Међутим, претпостављам да је г. Михајло Марковић рекао истину и да ће доиста суђење бити заказано онда када се СПС одлучи.

Рекавши то, г. Марковић је рекао и нешто друго, што се подразумева и са чиме ваља даље рачунати. Он је, наиме, сасвим основано могао да каже да ли ће г. Драшковић бити осуђен, колико ће бити осуђен, на ком ће Голмом отоку издржавати казну, јер ако СПС може да одлучује када ће бити заказано суђење, онда је вероватно СПС одлучивао и о томе да ли ће или неће бити подигнута оптужница па, сагласно овако великим политичким овлашћењима, може да одређује све што је везано за ово суђење и, уопште, да дефинитивно одреди животну судбину г. Драшковића.

То са становишта положаја г. Драшковића и није тако значајно, јер је он преузео ризик бављења политиком у недемократском друштву. Међутим, за категорије као што су

демократија, правна држава и правна сигурност грађана, ова изјава г. Михајла Марковића је погубна.

Овом изјавом је девалвирана улога правосудних органа. Њима је одређен посве инфериоран положај у подели власти. По њему те институције немају било какву аутономију, јер напосто морају да делују по налозима владајуће странке, према њеним потребама и захтевима.

На овај начин, омаловажен је положај тужилаштва и суда, а до крајњих граница угрожена уставност и законитост.

ТЕЗА ЈЕ ПОЗНАТА

ДА ЛИ ТО ЗНАЧИ ДА ЈЕ У ОВОМ СЛУЧАЈУ ЖРТВА ВЕЋ ПРОГЛАШЕНА „КРИВЦЕМ“?

На то сам питање већ одговорио. Ако владајућа странка има такве прерогативе да одлучује када ће и да ли ће уопште бити проведено суђење, онда нема сумње да она може утицати и на то да ли ће г. Драшковић бити осуђен или ослобођен.

Но, ја ипак верујем да се Србија доста променила од децембра месеца 1990. године до данас и да ће суд сачувати свој углед и ауторитет, тако што неће дозволити никакве политичке утицаје у свом арбитражу.

АКО НИЈЕ ТАЈНА, КОЈУ ЋЕТЕ ТЕЗУ ЗАСТУПАТИ У ОДБРАНИ Г. ДРАШКОВИЋА?

О томе сам се већ изјашњавао. Теза одбране лоцирана је изјавом г. Драшковића која је дата пред истражним судијом Првог општинског суда, када је изјавио:

„... Господине судија, веома ми је драго што је овај кривични процес покренут... Ево прилике, и зато се овом процесу и радујем, да се пред судом покаже, докаже и обзнани истина о свему што се 9.03.1991. године десило у Београду, а што је кривотворено приказала комунистичка власт и њена посланичка већина у Скупштини Србије. Чињенице које ће у овом процесу бити утврђене мораће на оптуженичку клупу извести наредбодавце и починиоце државног злочина над голоруким учесницима мирних демонстрација у Београду.“

Дужност одбране је, дакле да прати овакву одбрану окривљеног. Доказујући туђу кривицу, доказује невиност оптуженог, и на овој тези ће одбрана инсистирати. Процес ће представљати својервну анатомију једног животног догађаја који овде прераста у кривични догађај. Мора се доказати ко је крив за све што се догодило 9. марта, ко је крив за оне убијене, премлаћене, хапшене и прога-

њане људе. Које је било потребно да мирне демонстрације претвори у крваве демонстрације бацањем сузавца на окупљене људе. То је можда једини политички бунт после 1968. године у Србији за 50 година комунистичке владавине. Због тога ће овај поступак бити и дуг и велики. Ваља саслушати на стотине људи, не само оних који су се нашли на Тргу Републике, него и свих оних који су по другим деловима града пребијани и хапшени. Мора се расправити како су сукоби започети, ко је наредио бацање сузавца на студенте на Савском мосту. Мора се напосто утврдити истина о 9. марту, у име овог народа и будућности ове земље.

СУЂЕЊЕ ПЕСНИКУ

ПОЗНАТИ СУ ВАМ ДОГАЂАЈИ ОД 9. марта. КАКО БИ НА ТЕ ДОГАЂАЈЕ РЕАГОВАЛА ДРЖАВА КОЈА ПОШТУЈЕ ВЛАДАВИНУ ПРАВА?

Деветомартовски догађај о коме расправљамо, по мом мишљењу, у првом реду има политичку димензију.

Његова политичка димензија је до те мере снажна и велика да кривичноправна губи у

ДОГОВОРЕНО СУЂЕЊЕ И ДОГОВОРЕНА ПРЕСУДА

Шеф екипе бранилаца Вука Драшковића у поднеску Првом општинском суду истиче да се судијама нуди улога правних кербера, правних сејмена, правних стражара, правних вратара и правних такојевића

У овом кривичном предмету је подигнута оптужница против окривљеног ВУКА ДРАШКОВИЋА због кривичног дела позивања на отпор из чл. 216 ст. 2 у вези става 1 КЗС у стицају са кривичним делом учествовања у скупини која врши насиље из чл. 230 ст. 2 у вези ст. 1 КЗС.

На политичкој трибини СПС-а у Старој Пазови је 15. јануара 1992. г. постављено питање академику Михајлу Марковићу у вези овога суђења, с тим што је примећено да ова оптужница може да изазове далекосежне друштвено-историјске негативне последице и да озбиљно штети СПС-у.

Потпредседник СПС-а је рекао:

„Важно је да је оптужница подигнута а суђење може бити одржано ако, и кад буде нама одговарало. На пример, ако и ове године покушају да понове 9. март“.

Судије поштоване,...

1. Ово је отворено концепирање улоге Суда који уместо да поштује начело законитости служи и чинодејствује начелу целиходности.

У том смислу судије играју улогу правних кербера, правних сејмена, правних стражара,

Пише: Илија РАДУЛОВИЋ:

правних вратара, правних портира, правних такојевића. Они на овај начин служе као ситни поданици потребама неког локалног или у овом случају Републичког Абдаге, који каже да „испод моје липе нема хлада“. Ова личност из романа На Дрини ћуприја афирмише креонтску строгост наших судова.

2. Интересантно је да нисте нашли за

сходно да у вези овакве изјаве реагујете у свим средствима јавног информисања.

То потврђује да постоји основана сумња да ћете преузети улогу судија које су осудиле Сократа.

А Сократ је био осуђен од 501 судије или хелиаста пошто је имао своје богове који нису били истоветни богови боговима античке олигархије и на тај начин је квардио омладину.

Од 501 судије, 281 судија је гласао за његову смрт, а 220 за његову слободу. Судије који су гласали за његову слободу Сократ је ослонљавао са „судије људи“, а судије које су га осудиле је звао „грађани атински“.

Очигледно је да постоји могућност да одиграте улогу судија који би се назвали грађани београдски.

3. Мора да вас подсетим да је 15. јануара 1874. године Светозар Марковић стављен у истражни затвор за почињена „најтежа дела против кнеза и државе“. Судиле су му три судије: Димитрије Лазаревић, председавајући, Мата Филиповић и Груја Гавриловић. Судије се нису могле сложити приликом гласања о кривици и пресуда је била изречена сутрадан, 21. фебруара 1874. године. Један судија, Груја Гавриловић, нашао је да нема кривице и да Светозара Марковића „треба пустити испод суђења“.

Тешко је наћи у систему правног релативизма и волунтаризма судију који има морални интегритет Груја Гавриловића.

свом значају.

Због тога и мислим да је велика несигурност власти, провоцирала овај кривични процес. Можда је то страх од неког новог 9. марта.

Често постављам себи питање коме је то било потребно — да на једно незадовољство налива друго и тако шири ватру великог незадовољства. Погледајте какве су муке Србије, какве политичке и економске невоље

трпи српски народ, колико смрти и сиромаштва. Колико богаља, колико страха и несигурности. Какве су тешке слутње овог народа.

Зар је било нужно на све те невоље додати и овај кривични поступак који само може још више узнемирити већ узнемирено биће народа.

Неко је о томе морао да мисли и да мудро одређује позитивне и негативне учинке једног оваквог процеса.

У свакој демократској земљи, у свакој земљи која поштује владавину права и тиме максимално брине о правној сигурности својих грађана, претходно би се размислило над свим битним околностима које би одређивале да ли уопште има места вођењу кривичног поступка и коначно, према коме ваља тај кривични поступак усмерити.

У демократској земљи и власт и опозиција су једнаки пред законом.

Грешке власти се не праштају.

Због тога и мислим да овај кривични процес има једну изузетну дубину, и да ће бити забележен у историји ове земље, али се ипак надам да га нећемо запамтити као суђење Песнику чијег се процеса данас стиди наше правосуђе.

Ц. П.

На основу тога поуздано могу да закључим да би Суд у овом суђењу одиграо улогу грађана београдских.

4. Право је подложно ерозивном деловању политичких инспирација, еуфорији и правочине iustic mort, или, судско убиство.

Међутим,...

Овде је реч о отвореном и дрском позиву на правни волонтиризам.

Винстон Черчил је са много више поштовања и учтивости написао писмо јапанском амбасадору у Лондону објављујући му рат.

„С обзиром на самоволне поступке не изазване агресије, извршене у флагрантном кршењу међународног права, а нарочито члана 1 Треће хашке конвенције о отварању непријатељстава, чији су потписници и Јапан и Уједињено Краљевство, абмасадор Његовог Величанства у Токију добио је инструкције да у име Владе Његовог Величанства у Уједињеном Краљевству, обавести Царску јапанску владу да између наше две земље постоји ратно стање.

Имам част да будем, уз дубоко поштовање, сер, Ваш покорни слуга, **ВИНСТОН С. ЧЕРЧИЛ**“.

Господин Винстон Черчил је објаснио свој витешки поступак у вези стављања у овом писму речи „поштовање“ и „покорни слуга“, овако:

„Неким се није свађао тај церемонијални стил. Али, најзад, ако некога морате убити, ништа вас не кошта да будете учтиви“.

А није спорно да је требало убијати оне који су онако напали дан пре овог објављивања рата Перл Харбур.

Овај речник потиче из система демократије, а речник потпредседника СПС-а из болшевичке идеологије.

Ова изјава која зна да је Вук Драшковић невин је нанела и нанеће више политичке

штете Србији од свих написа у немачкој, италијанској штампи и осталој пропаганди која се води и против Србије.

Угледни академик је поседник мисли која је написала оптужницу против Драже Михаиловића. Под тач. 9 ове оптужнице је оптужен Слободан Јовановић и осуђен на 20 година затвора. Ратни злочинци и издајници у Царству ове Мисли су Свето писмо, Талмуд, Куран, Слободан Јовановић, Милош Црњански, Растко Петровић, Јован Дучић, Свети Сава, епископ Николај Велимировић, Симеон Мироточиви, Студеничко Успење Пресвете Богородице, кнез Лазар, национално сећање, национална прошлост. Дневно-политичке потребе су ове ратне злочинце и издајце замениле новим ратним злочинцима и издајцима и у томе смислу је написана ова оптужница.

На основу тога се може извести поуздани закључак да ова изјава одређује да суд одигра поданичку, такојевићку слугерањску улогу као што је одиграо у процесу Дражи Михаиловићу, Слободану Јовановићу!!!

Она је безбожна и зла и не зна да право извире из трансцендентне природе личности, да право постоји у дубини нашега бића као одраз божанске суштине човека. Такво право једино одговара Божијем Закону, јер је право право глас Божији који проговара и збори у личности људској, то је вечно право Антигоне која сахрањује свога брата мимо људске воље Цара Креонта.

Између овако схваћеног права, с једне стране и права конципираног у овој изјави потпредседника СПС-а, са друге стране постоји раздаљина од светлосне године.

То је нормално!

Овај потпредседник припада религији самовоље и због тога додељује овакву улогу праву.

5. А пре 130 година имали смо самостални

и независни суд, који је био ближи човеку него власти, ближи слободи него поретку, ближи друштву него држави.

После завршеног истражног поступка првостепени суд у Смедереву пустио је четворицу испод суђења, а четворицу је ослободио због недостатка доказа. Остали завереници, су осуђени за дело припреме „издајничког предузећа и за дело увреде кнеза“, с тим што ни један од њих није осуђен на већу казну од 2 године затвора.

Када је поводом жалбе овај кривични предмет дошао до Великог Суда, он је нашао да не постоје ова кривична дела и све оптужене је „ослободио од суђења“. То су учинили судије Великог Суда Јеврем Грујић, Јован Мићић, Јован Николић, Јован Филиповић, Маринко Радовановић и Стојче Ивановић, 1864. године.

Сада се отворено и јавно каже да ће се суђење одржати „када буде нама одговарало“. Ако ће се суђење одржати по волунтасу политичких моћника произилази да ће се донети и пресуда по тој и таквој вољи. Договорено суђење и договорена пресуда!!!

Уместо да имамо осећање да се може десити правда и право у једном суђењу — а правда је једно друштвено осећање — знамо да ће се десити суђење по налогу Абидаге.

6. У име ових разлога протестујем што нисте јавно реаговали и оградиле се од овакве изјаве, која са презрењем гледа на суд, с једне стране и благовремено хоћу да укажем да суд постоји једино уколико примењује мисао да је „цар царева, закон“.

Судије поштоване...

Свучите са себе старога судију и обучите се у новог судију.

У Београду, 20. јануара 1992. г.

И АДВОКАТИ ЧЕКАЈУ МАРТ

НИСМО ПОЛИТИЧАРСКИ ОТПАД

**или зашто адвокатска цеховска организација одбија да постане
склониште и свратиште за одбегле или одбачене политичаре**

АКО до 26. марта, Дана адвокатуре у Србији, нова републичка влада не одустане од плана претходне, Зеленовићеве, да од адвокатске организације као самосталне и независне професије начини државну службу, око 3.000 адвоката изаћи ће на демонстрације, а потом ће, вероватно, ступити у штрајк.

Ово је епилог ванредне конференције Адвокатске коморе Србије, 18. јануара у Сава центру, којем је присуствовало чак око 800 посленика ове професије. „Српска реч“ је у претпрошлом броју, уочи београдског скупа, детаљно елаборирала апсолутну оправданост адвокатског бунта. Најкраће, реч је о намерном вишемесечном одлагању расправе новог Закона о адвокатури, који су Народној скупштини Србије предложили сами адвокати (а садржи новине којима се учвршћује самосталност и независност професије), укидању права адвоката да се организују у коморе и да сам еснаф одлучује о достојности кандидата да буде уписан у именик и разлозима због којих ће бити исписан. Овога пута пренећемо део атмосфере са овог скупа, којем, иако су позвани, нису присуствовали представници Скупштине и Владе Србије.

ПОЛИТИЧКИ АДВОКАТИ

„Нисмо тражили ништа ван система. Желимо да заштитимо адвокатуру од злоупотреба. Очигледна је, наиме, намера да се људима који ће изгубити посао у такозваној рационализацији судства и после гашења савезних органа, ухлељење обезбеди у адвокатури. Тако би влада скинула са себе одговорност да тим људима нађе запослење“, рекао је Фила Филота, председник Адвокатске коморе Србије.

„У бићу адвокатског позива је опозициони однос према власти. Не у смилу да адвокати желе да се боре за власт, него у смилу да онемогућавају незаконито понашање. Све што се је опозиција урадила у протеклих годину дана не може да се мери са оним што је адвокатура чинила годинама“, рекао је адвокат Бранислав Тапушковић.

Конкретним примерима он је објаснио неопходност да о достојности кандидата за упис у адвокатски именик и његовом брисању са списка одлучује сама професионална организација. (Никако држава) и то уз одређене услове. Пре свега онај да судија, тужилац или радник у органу управе најмање две године не могу да се баве адвокатуром на подручју на којем су раније радили у државној служби. Ово, уосталом, и није новина, јер је постојало у предратном Закону о адвокатури, па и у Закону који је важио до 1963. године када је у Србији напрасно укинут. Иначе, слично ограничење познају сва европска за-

конодавства, а на југословенском простору Словенија, Хрватска и БиХ. Образложење је, бар за Србију, крајње једноставно. Захваљујући односима у друштву уврежено је веровање да ће судија или тужилац, као адвокати, успети својим клијентима да испослују нешто не по закону, већ на мала врата, због својих ранијих веза и утицаја „у структурама“.

„Председник Законодавног одбора Скупштине Србије, адвокат Милош Бојовић (посланик СПС, примедба З. Ч.) адвокат је пар година и пошто је ушао у политику не верујем да ће се враћати у адвокатуру, па је и разумљиво што није дошао на Конференцију адвоката. Балша Шпадијер, садашњи председник Уставног суда Србије, деценијама је долазио на скупове у Адвокатску комору, стајао нам над главом, као поп, и о свему што се догађало у адвокатури реферисао на одређеном месту. Па шта сада очекивати од њега као председника Уставног суда, осим да доноси одлуке какве је донео. Или, бивши политичар Радоје Стефановић (некадашњи председник београдске владе и човек који је Београђане натерао да у 21. век уђу трамвајем уместо метроом прим. З. Ч.) који је постао адвокат пошто је, као политичар, рекао да суд мора да суди на одређени начин, а ако тако не учини он ће довести раднике који ће судити том суду“!

Поменуто је господин Тапушковић и покојне колеге. Вељка Ковачевића, који је 1952. осуђен на четири месеца затвора само зато што је у жалби написао да је човек осуђен, јер је суд поверовао на реч тужиоцу. А судија који га је осудио постао је касније адвокат. Па Слободана Суботића, који је 1972. године ухапшен, јер је код њега нађен летак у којем се, поред осталог, истиче да би српске крајеве у Хрватској требало ставити под контролу Уједињених нација, јер ће доћи до рата уколико се Хрватска осамостали као држава. Човек који је у то време, у Градском комитету СК Београда био задужен за идеолошка питања, како је рекао адвокат Тапушковић, и који је од адвокатске коморе тражио да се одрекне и осуди Суботића, био је Рајко Даиловић. Он је доцније такође постао адвокат. Најзад, Драган Батављевић, осуђен је 1974. јер је осмаловажио Титово писмо и супротставио се намери подривљавања адвокатуре. Судије које су му судиле прешле су потом у адвокатуру.

СПС ВРХОВНИ СУДИЈА!

„Каква је то адвокатура када у једном дану у адвокате буду уписани, без икаквог чекања, политичари као што су Миљенко Зрелец, Шпиро Галовић и Радоје Стефановић“, упитао је господин Тапушковић, отвара-

јући и моралну димензију овог питања, „да ли ти људи који су долазили у адвокатуру имају морално право да се њом баве? Ја се не бих усудио“.

АДВОКАТ Сава Анђелковић поменуо је и оптужницу против Вука Драшковића наглашавајући да је, по његовом мишљењу, позадина овог акта сасвим другачија, јер се њим покривају људи који су заиста одговорни за 9. март 1991. Позвао је адвокате да солидарно прихвате Драшковићеву одбрану, али је предлог одбијен, јер скуп, како је унапред рекао председник Адвокатске коморе Србије, није политички, већ искључиво професионални.

Но, изјава Михајла Марковића, потпредседника СПС, „да је Драшковић оптужен, А ДА ЛИ ЋЕМО МУ И КАДА СУДИТИ ОДЛУЧИЋЕМО“ ипак је, поред слободе и независности судства у Србији, наметнула и политику као тему.

„После овакве изјаве другог човека владајуће партије у Србији, остаје питање где је слободно правосудје у нашој републици и каква је уопште правна сигурност грађана“, питао је Анђелковић.

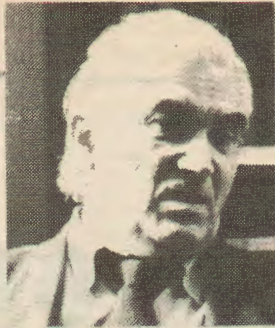
Одговор „с друге стране“, истина неколико дана касније, дао је новопостављени републички министар правде Републике Србије Зоран Ђетковић, иначе члан СПС:

„Не видим зашто бих ја одговарао за мишљење Михајла Марковића. Не прихватам његову изјаву и не желим да је коментаришем само због чињенице што сам члан СПС. Она има велику политичку тежину, али се НАДАМ да нема правну и фактичку моћ. Што се, пак, тиче коментара оптужнице против Вука Драшковића, једино што могу да кажем је да живимо у систему поделе власти. Суд и тужилаштво су независни органи, па немамо право да утичемо на њихов рад“.

Коментар на коментар је излишан, осим констатације да министар правде Републике Србије НИКАКО НЕ СМЕ ДА СЕ НАДА ДА ИЗЈАВА М. Марковића — било да се посматра као изјава грађанина Марковића или партијског лидера друга Марковића — НЕМА ПРАВНУ И ФАКТИЧКУ МОЋ. Он то МОРА ДА ЗНА. Осим ако није, као што изгледа да јесте, у СПС важећи приступ „како тата каже“.

Божовићевој Влади није лако. Усредсређена је да предупреди 9. март, а већ јој прети и 26. март, за који — ако до њега и дође — никако неће моћи да оптужи „политичку опозицију гладну власти“. Јер, како неко рече и би дочекан громким аплаузом, на првој ванредној конференцији Адвокатске коморе Србије — адвокати су један од главних делова интелектуалне елите Србије, а она се мора максимално уважавати. У сваком систему, па и овом — СПС-овском!

ЗЛАТКО ЧОБОВИЋ

ИТОЈЕ
СРБИЈА

ПРИВРЕДНИ ПЛОДОВИ КОМУНИЗМА

ГРОМ ЕКОНОМСКЕ БЕДЕ

ПИШЕ: НИКОЛА Милошевић

Каже се често да бројкама не треба много веровати, али каже се и да бројке све говоре. Како год било, неоспорно је да има и таквих цифара, које, ако нам баш и не кажу све, онда свакако много више говоре од било каквих апстрактних и уопштених разматрања.

Шта, примера ради, речитије сведочи о економској беди грађана Србије од податка да је „чак деведесет посто београдских по-

Ако је држава у шкрипцу онда би за то неко требало да сноси одговорност, поред осталог и због тога што онај ко државу у шкрипац доведе није у стању да је из шкрипца изведе

родица сиромашно“, а да је 40 процената житеља главног града „доведено до егзистенцијалне границе, са врло озбиљним тешкоћама око подмиривања основних животних потреба“.

ОТКАЗУЈУ ГОСТОПРИМСТВО ИЗБЕГЛИЦАМА

Истина, када је писац ових редова предочи поменуте податке једном свом познанику, који нема неки нарочито критички однос према садашњим српским властодршцима,

овај човек је без премишљања изјавио да су подаци о којима је реч преузети из антисрпске пропагандне кухиње Швабе Геншера, папе Војтиле и Фрање Туђмана, а није, вели, искључено да је у све то улео прсте и Алија Изетбеговић.

Међутим, наведене бројке предочио је јавности нико други до секретар за рад и социјалну политику града Београда др Милосав Милосављевић, за кога би се већ по природи његовог положаја тешко могло рећи да ради за било кога од четворице претходно поменутих непријатеља Србије. А ако чак и један човек на таквом положају оперише так-

вим бројкама, онда било како да окренемо нема друге него да му поверујемо.

Разуме се, у оваквој економској ситуацији и положај избеглица са подручја ратних операција мора бити све тежи и све безизгледнији. Према изјави Јулије Котал, представнице Црвеног крста Београда, Црвени крст засад располаже залихама хране довољним за месец који је на измаку, „а већ у фебруару биће великих проблема“. Јулија Котал каже још и то да „Ласта“ и ГСП више немају намеру да избеглице бесплатно превозе, а ови људи већ сад плаћају ортопедска помагала и лекове из свог џепа.

Да све буде горе, број грађана који избеглицама отказују гостопримство нагло се повећава, а они, све малобројнији, појединци спремни да још увек понеког невољника приме у свој дом, заузврат траже да им ови обављају кућне послове, а представница Црвеног крста каже да „има и женидбених понуда“.

Мрачну слику положаја избеглих Срба допунимо казивањем управника психијатријске клинике „Др Лаза Лазаревић“ Миљинка Бјелогрића (на тој клиници је, иначе, смештен велики број трауматизованих пацијената са подручја непосредно захваћених ратом). Др Бјелогрић каже — а нема разлога да му не верујемо — да се његови пацијенти засад хране искључиво на вересију, јер надлежни нису у стању да покрију трошкове њихове исхране.

Намерно смо се мало више бавили последицама садашње економске ситуације по српски избеглички живаљ, зато што су међу овим живљем бољшевички властодршци и њихов неприкосновени лидер све до скоро имали, а вероватно добрим делом још увек имају своје најверније присталице.

Једна стара руска изрека каже: „Док гром не загрми, мужик се не прекрсти“. После грома рата, загрмео је гром економске беде и сад је већ крајње време да се многи српски мужици који су српским комунистима слепо веровали, најзад прекрсте.

ЕКСПЛОЗИЈА СИРОМАШТВА

А што се наших земљака из прека тиче, њих већ месецима уверавају да друг Слобо има такорећи у џепу планове за изградњу богатог и праведног социјалистичког друштва, а у сваком случају су их уверавали да ће им њихов велики покровитељ осигурати овде у Србији не само прехрану него и одговарајуће запослење, а разуме се и кров над главом.

Међутим, можда већ за који дан удариће гром економске беде и у највећи број избеглих Срба који ће се, по свему судећи, наћи буквално на улици, без икаквих изгледа да своје елементарне животне проблеме на било који начин реше.

Удариће на свој начин само војни обвезници из избегличких крајева, за које представница Црвеног крста Београда са дирљивом наивношћу каже: „Не знамо како да их третирамо.“ Реч је, наравно, о младим људима за пушку стасалим, чије кућне прагове бране резервисти и добровољци из Србије и које војна полиција не гони, очигледно по налогу српских бољшевичких власти у чијим би очима ови момци требало да буду један од стубова режима. Међутим, посао, прехрана и стан нису загађановани чак ни овим ратним добитницима, тако да није искључено да ће се ускоро и из њихових редова регрутовати незадовољници, па можда и бунтовници.

У сваком случају, сви они Срби које је већ захватила, или ће ускоро захватити, економска беда а који су на овај или онај начин подржавали режим Слободана Милошевића, морају се коначно суочити са најдубљим узроцима поменутог беде.

Није ствар само у томе што српски властодршци немају способне људе кадре да изrade ефикасне економске програме, ствар је пре свега у томе што они, као и сви прави бољшевици, умеју само да привредом командују, али не умеју нити могу да привреду унапређују.

На питање новинара „Борбе“ да ли српска влада размишља о „могућој експлозији сиромаштва“ и има ли планове да њене последице буду што блаже, већ поменути др Милосављевић изјављује кратко и језгровито: „Има размишљања, али планова нема.“

Овој на свој начин одиста сјајно изјави градског секретара за рад и социјалну политику може да стане уз бок само његов коментар новог пореског закона „по коме ће порез плаћати инвалиди, незапослени и социјално угрожени“.

Држава се — вели др Милосављевић — услед „читавог низа економских и политичких противречности“, „нашла у шкрипцу“, па ове противречности „не може да разреши без захватања у њевој читавог становништва“.

ПОГУБНИ ИСХОД МИЛОШЕВИЋЕВОГ НЕР-а

Многи привредни потези Милошевићевог режима већ су заслужили почасно место у светским антологијама економских бесмислица, али потез о којем је реч превазилази све што су чак и најжешћи критичари овог режима у својим најцрњим изјавама могли замислити.

Нова економска политика Председника републике и његових генијалних привредних стратега има два подједнако погубна практична исхода.

Први је, да тако кажемо, превасходно хуманитарни. Јединствен је то, доиста, случај у целокупној досадашњој историји човечанства да једна власт, која себе сматра социјалистичком, опорезује инвалиде, незапослене, и

социјално угрожене, а јединствен је то случај уосталом да је тако нешто учинила и било која друга власт, од робовласничких времена па до дана данашњег.

Други, још погубнији практични исход Милошевићевог НЕР-а биће потпуна неефикасност ионако већ неефикасне српске привреде.

Има, додуше, и у капиталистичком свету земаља са строгим пореским прописима, али циљ ових пореских прописа нигде није да се од привреде одузме толико да привредници дигну руке од привређивања. Ниједан капиталистички поредак неће оптеретити своју економију таквим и толиким наметима да доведе у питање њену ефикасност.

Није за тако нешто потребна нека нарочита мудрост. Ако коку терате да носи јаја а при том је не прехрањујете, то практично може да значи само две ствари: прво, кокошка ће престати да носи, и друго, кокошка ће угинути.

Остаје, дакако, необориви аргумент друга секретара да се држава нашла у шкрипцу, па да онда нема другог излаза него да завуче руку „у џепове читавог становништва“.

На тај необориви аргумент могу се ставити бар три подједнако уверљива приговора.

Прво, ако је држава у шкрипцу, онда за тако нешто неко најпре мора сносити некакову одговорност, поред осталог и зато што онај ко неку државу у шкрипац доведе, обично није у стању да је из шкрипца изведе.

Друго, ако у намери да из шкрипца изађете не прехрањујете коку која носи јаја, па вам она угине, онда се после тога наћи у још већем шкрипцу.

И најзад, завлачење руку у џепове читавог становништва не може имати исте последице по читаво становништво. Једно је када се рука завуче у џеп владајућег политичког и војног естаблишмента, на челу са председником републике, а нешто је сасвим друго када та рука пребира по ионако готово сасвим празним џеповима инвалида или незапослених и социјално угрожених грађана. У првом случају, опорезованим грађанима остаће још увек довољно новца за њихов омиљени виски, у другом случају, неће бити пара чак ни за рачун за воду.

Неко ће се, можда, упитати брине ли, ако ништа друго, српске властодршце хоће ли српски народ имати разумевања за њихове индигентне економске потезе.

Одговор под бројем један: српске властодршце то не брине, а није их никад ни бринуло.

Одговор под бројем два: ако понекад и помисле на проблем о коме је реч, уздају се они у то да ће српском народу већ неки телевизијски капацитет попут знаменитог Крсте Бијелића или ништа мање знаменитог Јована Марковића, довољно убедљиво препричати закључке са каквог скупа официјелних економиста одржаног под високим покровитељством неке угледне научне институције.

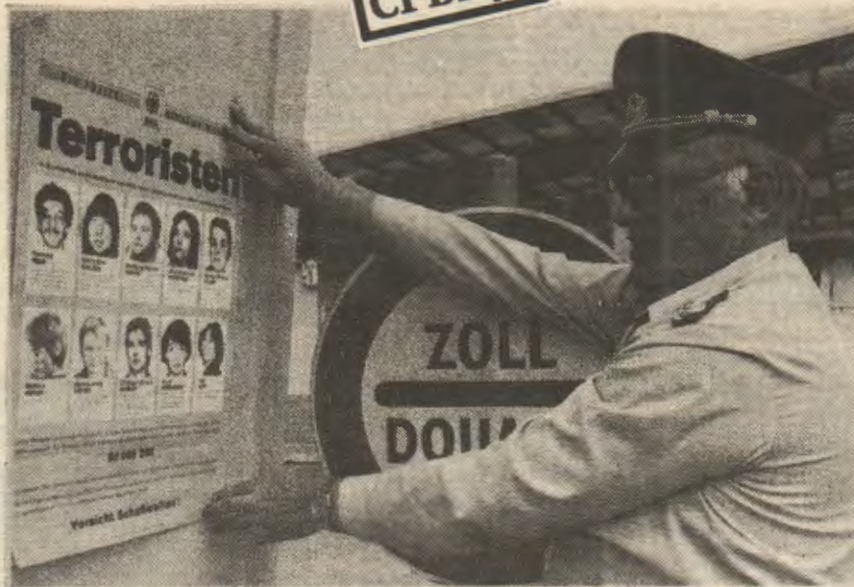
А уколико неко и после свега тога буде нешто зановетао, ту је академик Бећковић да га упозори да се не сме бацати камењем на најбоље и најумније људе из најбољих и најумнијих српских кућа.

БЕДА КОЈА НАМ ЈЕ ОБЕЋАНА

НИ ВЕЛИКА НИ МАЛА НЕГО — БАНТУСТАН

Беспослени трговци садашње стање у Србији пореде само са афричким и румунским. Шта је са обећањима владајуће странке да ће свој програм градити по угледу на Шведску? Историја нас учи да су диносаури изумрли, а гуштери преживели.

Држава је банкрот, а и даље је неозбиљна. Сиромаштво је закуцало на врата бар половине становника Србије, разарајућа инфлација погађа и богате, а не само сиромашне, а Србија је наумила да направи нови програм за излазак из кризе. Ангажовани су цењени економисти у чије знање и намере не треба сумњати, али они не располажу најбитнијом информацијом: за коју државу праве пројекат. Да ли ће то бити Велика Србија, Мала Југославија, Србија у постојећим границама, федерација од две републике и десетак крајина, или нешто између? Постоји зато бојазан да овај програм остане само мртво слово на папиру. Постоји такође бојазан да је овој групи од десетак умних научника без њиховог знања дат задатак да креирају промене само да би се у народу створио утисак да власт ради нешто у интересу тог народа. Основ за сумњу даје сазнање да су власти у Србији замајавале народ готово две године тобожњим радом Комисије за привредну реформу Србије. Бар једном недељно гледали смо на ТВ екранима, а сутрадан читали у новинама, штура саопштења са седница те Комисије, којој је председавао Слободан Милошевић, а у чијем су раду учествовали познати научници па и академици. И шта би? Ништа. Ниједно решење није произашло из њиховог рада, Комисија се нечујно угасила, нико је више не спомине, а да је цела ствар била продаја магле најпре су открили новинари, јер ниједном од њих никад није дозвољено да присуствује седницама Комисије као да се ради о највећим државним или војним тајнама, а не о тобожњим правцима привредног развоја.

Сада када је држава без пребијене паре и када је посегла и за таквим ситнишем какав се добија опорезивањем незапослених и пензионера, и највећем симпатизеру режима је јасно да је национална економија, која и иначе није била јака, сада потпуно разорена. Нема здравих извора прихода, има само великих трошкова. Железара у Смедереву, која је две деценије трошила новац остале привреде у републици, добила је недавно зелено светло да и даље производи губитке, јер је у републичкој влади оцењено и подупрто мишљењима неких експерата, да је управо тај Комбинат профитабилан и у будућности. Како га сада води бивши министар Душан Матковић, познатији под надимком „Ушће“, сва је прилика да ће Железара и даље бити камен о врату целој Србији.

Таквог камења има на претек и другде. Актуелна власт не воли приватну својину, акционарска или мешовита предузећа. Све што подсећа на трули Запад — њој је мрско. Зато је подржавила половину привреде у Србији, ставила је под своју контролу, а на чело подржављених предузећа поставила политички подобне руководиоце. Да би контрола била комплетна оформила је и Управне одборе тих предузећа и за њихове председнике одредила такође подобне и углавном неуже људе.

ПЛАТА ЗА ВЕКНУ

Какве то везе има са инфлацијом, незапосленосту, минималцима, сиромаштвом уопште? Има везе, јер тај концепт концепт је безнађа и сиромаштва. Имали смо га уосталом одмах после рата када је све било државна својина, када се у име лажне солидарности преливало од оних који добро послују онима који су лоши. Са државном шапом на привреди крајем 20. века не прави се ни профит нити се може привући страни капитал. Без новца споља нема ни нових инвестиција, ни нових програма у индустрији и пољопривреди. Зато је садашња инфлација која на годишњем нивоу износи 1000 процената само увод у експлозију која ће настати наредних месеци, тим пре што ће и даље највише поскупљивати храна, средства за хигијену, кафа, пиће, дакле, оно што се највише троши. Секретар за рад и социјалну политику Београд

рада др Милосав Милосављевић тврди да је већ сада 90% београдских породица сиромашно, а да половина њих не може да подмири основне животне потребе. Утешно је, како каже, што још немамо људе који умиру од глади.

Да ли за нас може да буде утешно било шта? Од тога да Хрватска, Црна Гора и Македонија имају сличне тешкоће, или да Босни и Херцеговине, која већ има народне кухиње и просек плата од 6000 динара, прети глад на пролеће. Тој глади допринос је дала и Србија, чији се ресорни министар хвалио по штампи вишковица хране, које свака мудра држава, као и mudar домаћин на селу продаје кад одвоји оно што треба сопственој кући и што треба да остане у резерви за „не дај Боже“. Србија је увела ембарго на извоз хране у друге републике па је тако угрозила не само братску Црну Гору, већ и оних милион Срба у БиХ, који су се изјаснили да живе у заједничкој држави са матицом. Трстенички и парламентарни квази шерет, посланик Радован Радовић, кажу упућени, у скупштинским кулоарима подржава, као и увек, сваку одлуку власти. Убеђује оне који о целој ствари мало другачије мисле да „ми не треба да продајемо српску храну Муслиманчинама у Босни, јер зна се какви су они и на чијој су страни, па ће они наше жито да продају Словенцима“. Како та врста памети, коју поседује Радован Радовић, није реткост међу онима који одлучују у Србији, ембарго на извоз у Босну и Херцеговину још није скинут, мада је одавно званичницима у БиХ то обећано.

Нас овде не чека несташница хране какву већ осећају друге републике, јер је протекла година била родна, али нас очекује несташница новца, па дође на исто. Неко ће бити гладан што нема хране, а неко што нема пара. Хлеб је поскупео за 40 одсто, па векна полубелог од 600 грама кошта 32 динара. Шницла је отишла на 500 динара, качкавал такође, а сухомеснати производи се крећу од 500-1000 динара. Ових дана ће поскупети и стамбено-комуналне услуге, телефонирање је за 58% скупље, бензин чека нову цену, метар свиле кошта 2200 динара, мушко одело 20.000, боље ципеле 12.000, а на пролеће ће кажу трговци све бити од 100-200 одсто скупље него сада. Цене ће се формирати према црном

девизном курсу, јер се већина материјала увози. Има и озбиљних прогноза да ћемо у 1993. годину ући са инфлацијом од преко 12.000 процената, а да ће већ овог пролећа 100 марака на црној берзи коштати 400 динара.

ГУШТЕРИ И ДИНОСАУРИ

Како преживети највећа је енигма за неколико милиона становника Србије. Јаз између богатих као шеици (рачуна се да они чине 10-15 одсто становништва Србије) и сиромашних, све је дубљи. Синдикат се бори да најнижа цена рада у Србији износи 8.090 дин односно 80 марака, па ако то и испослужује, једна трећина предузећа у Србији неће, због тога што су губиташи, ни ово да исплаћује својим радницима. Поређења ради, месечна плата од 80 марака, за коју се залаже наш синдикат, равна је једнодневной заради у немачким фабрикама. Стигли смо коначно до афричких плата, које добијају неписмени домороци, који су од „колекве па до гроба“ изложени понижењима својих диктаторских режима.

За социологе и економисте садашње време ће бити занимљиво за изучавање и са аспекта како то просечна породица успева да преживи када се просечна плата врти око 100 марака, а само за „корпу стандарда“ у јануару ове године треба 22.000 динара. У ту корпу назови стандарда није укључено ништа осим најнужније хране, једне пасте за зубе за целу породицу, два сапуна и врећице детерџента. Укључена је још станарина за једнособни стан, рачун за ТВ и мали рачун за струју, који подразумева да породица од све електричне благодети користи само сијалице и ТВ. Биће мо као Румунија, тако су предвиђали трговци пре месец дана, мислиће на несташнице које све више харају радњама са текстилом, ципелама, белом техником, намештајем и електроником. Занимљиво је да се поредимо само са том и афричким земљама. Шта је са обећањима владајуће партије да је свој програм градила по угледу на Шведску? Ко ће све ово што нам се дешава преживети? Историја нас учи да су диносаури изумрли, а гуштери преживели.

Чеда М. ИЛИЋ

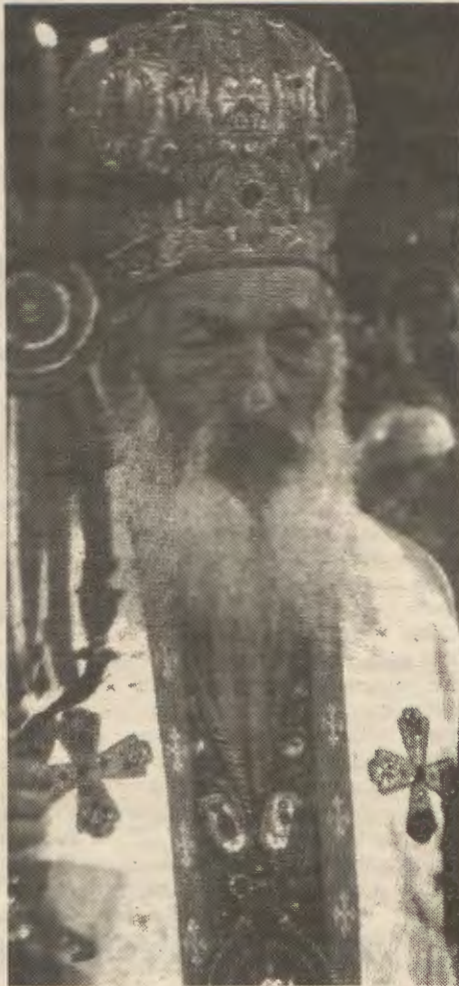
СРПСКА ЦРКВА

ЈЕДАН РАСКОЛ ЈЕ ДОВОЉАН

Најзад, Милан Бабић се обратио Цркви и она се сагласила са његовим ставом да међународне мировне снаге морају бити у функцији раздвајања зараћених страна дуж линије фронта...

Можда ће се ускоро оваквим реченицама разговарати на часовима веронауке, јер је Српска православна црква преузела на себе улогу српског Генералштаба. У јеку склапања мира, након жртава о којима је смислу умирања било нездраво говорити, пастири српског стада од којих су највиђенији напустили стадо у Хрватској и дошли у Београд — нашли су за сходно да бране освојене српске територије у замирућем рату. Тек сада је Цркви у том рату нешто чудно, тек сада примећује „присталице безбожног комунизма“ и њихове „разводњене изданке“, тек сада — када је пораз на видику, Црква би нешто да спасе. Али, прекасно је. Ништа се од српства, данас не може спашавати распоредом мировних снага „дуж линије фронта“, а најмање Срби у

Последњи гест СПЦ — распоред мировних снага — не само да уводи Цркву на политичку сцену, већ и збуњује вернике

Крајини због којих свети оци трупе распоредују.

Срби у Крајини могли су бити одбрањени само на исти начин као и Срби у Србији: јаком и слободном државом Србијом. Томе је требало да помогне и Српска православна црква, али то није учинила. Супротстављајући се Милошевићу у овом тренутку, кад он од два зла бира мање, Црква жели да „једним потезом пера“ збрише сву своју кратковидост, заблуду и подаништво — не молећи се притом Богу за опрост греха, већ делујући као неразумна сила. Црквена властела зна да је историјско време на њеној страни, да је комунизам поражен и да црква постаје све већи — ако не и највећи ауторитет. Тај ауторитет — духовни превасходно — уместо да у протеклих неколико година подигне морал онима којима су „разводњени изданци“ угу-

шили сваку наду, тај ауторитет је дозволио себи да попут примитиваца у време антибирукратске револуције подржи Милошевићев режим — без и најмање оградe.

Ако црква тада није препознала зло, какве су њене гаранције да то може учинити сада? Српска опозиција, изузетно некритична према СПЦ, праштала је Српској православној цркви и подршку преименованим комунистима, и Патријархов говор на Теразијама 9. марта, и nereаговање на Милошевићеву посету Хиландару, и писмо Александру II Карађорђевићу у коме га одвраћа од посете Србији — вероватно верујући (и сама сумњиве духовности и морала) да је Црква ваљда негде на небесима, да је предуго била изолована од живота и да не схвата шта се дешава. Вапећи за подршком ЦРКВЕ, многи опозициони лидери нису ни примећивали да помоћ траже од равноправног партнера коме подршку дају хиљадугодишња традиција и историја. Тражили су помоћ од једне институције — не од вере. Што је, како видимо, била грешка.

Очито је да је 50 година комунизма и на њој оставило трага, као на Академији наука и Удружењу књижевника. Раскол започет ставом према 27. марту 1941, где је милитантно крило оца Јустина подржало 27-мартовце — никада није превазиђен, иако СПЦ жели да га превазиђе сада и овде, у сопствену корист. У протеклих пола године, превише се попова наоружало да би Црква била инспирисана на помирење. Струје у њој које заговарају брзину, могли би проћи попут свих оних који су је олако обећавали.

Последњи гест СПЦ — распоред мировних снага у Крајини — не само што „уводи Цркву на политичку сцену“, већ и збуњује вернике. Шта то значи да „народ, заједно са својом распетом Црквом... никада није био у служби ниједне тоталитарне идеологије, десничарске или левичарске, него је живео и гинуо у служби правде и слободе, мира и човечности, а ради свог биолошког и духовног опстанка“?

Наиме, управо ради свог биолошког и духовног опстанка, народ јесте живео у служби тоталитарне идеологије, и то левичарске, јер је, испоставило се, за њу гинуо. То би најпре требало да зна „његова Црква“ која је већ у своје анале уписала један раскол и једног „црвеног патријарха“ — последице службе левичарској идеологији. Ако Црква пориче ову службу, и своју и српског народа, онда нека се и народ и црква припреме за нову. Као што морална обогаћеност добија највише узлете Милошевићевим одустајањем од комунистичког имена, тако и идеолошка ригидност доктора Бабића не нестаје укидањем СК — Покрета за Југославију.

Народ је опстао, али поново гине. Црква је опстала — али каква?

Љ. ЈОРГОВАНОВИЋ

ИЗ ПОРУКЕ САБОРА СПЦ СРПСКОМ НАРОДУ И МЕЂУНАРОДНОЈ ЈАВНОСТИ

2. Српска Црква и претежна већина српског народа нити су икада били нити данас јесу присталице безбожног комунизма у било којем издању, као што нису присталице његових обезбожених, духовно, морално и национално разводњених изданка. Срби су, напротив, били прва и највећа жртва њихове тираније, а посебно су, до данас, жртва комунистичког модела решавања националног питања и лажне слике о српском народу у међународној јавности, створене управо применом тог модела. Народ који је, заједно са својом распетом Црквом, дао преко милион жртава у борби против фашистичког, усташког и балистичког терора... данас се тај народ, несхваћен и у Европи поистовештен са својим дојучерашњим целатима и њиховим зломљем, осећа изневереним и од неких својих традиционалних савезника у Европској Заједници и у хришћанској Европи уопште, а озбиљно је пољуљано и његово поверење у руководство Србије и у Председништво Југославије — и још више у врх југословенске војске.

4. Српска Православна Црква... свесрдно подржава напоре Уједињених Нација да се обустави рат и крвопролиће, а у српским Крајинама и Хрватској успостави трајан мир. У том смислу не може бити споран долазак међународних мировних снага. Али оне не смеју бити ни од кога злоупотребљене да би се прејудиирала политичка и државно-правна решења него морају бити у функцији раздвајања зараћених страна дуж линије фронта...

ЦРНА ГОРА И РЕФЕРЕНДУМ

**БОГА МОЛЕ
ДА НЕ УСПЕ**

На предстојећем референдуму, ако до њега уопште дође, грађани Црне Горе одговараће са „да“ или „не“ на следеће питање: „ДА ЛИ СТЕ ЗА ТО ДА ЦРНА ГОРА КАО СУВЕРЕНА РЕПУБЛИКА НАСТАВИ ДА ЖИВИ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ ДРЖАВИ ПОТПУНО РАВНОПРАВНО СА ДРУГИМ ЈУГОСЛОВЕНСКИМ РЕПУБЛИКАМА КОЈЕ ТО БУДУ ЖЕЉЕЛЕ?“

Овако срочено питање формулисали су након бројних дилема руководиоци људи владајућих комуниста (сада Демократке партије социјалиста), а прихватили га посланици републике Скупштине, уз противљење малобројне опозиције. У раскораку између потребе да се одговори на суштинско питање будућег устројства заједнице којом руководе и жеље да све прође уз што мање опасности по њихов опстанак на власти, црногорски прерушени комунисти изумили су посве комунистичку солуцију. Без обзира што им је посланик из редова „реформиста“ **Вујица Лазовић** већ у старту скупштинског засиједања приговорио „да се не зна за какву се државу одређујемо, с којим народом мислимо да живимо, хоће ли бити настављен континуитет Југославије...“ судбинска одлука по Црну Гору и њене грађане по ко зна који пут донијета је укључивањем гласачке машинерије народних представника. А та, будућа држава, замишљена је од црногорских главара као заједница на принципима: **јединственог тржишта, монете и монетарне политике, јединственог система одбране и врховне команде, заједничке спољње политике, дипломатије...** Предвиђени су **влада и парламент на паритетном принципу, а представљање државе било би повјерено председнику који би се мијењао сваких 6 мјесеци.**

Апстрахује ли се при томе дио питања који помиње **суверену републику** (није објашњено откуд суверена република у сувереној држави) и онај који говори о „**потпуној равноправности**“ (зар од равноправног постоји равноправнији?) падају у очи двије ствари: а) избјегнуто је оно најједноставније питање које би гласило: **да ли сте за суверену Црну Гору?** б) о понуђеном паритету и уласку у замишљену државну заједницу нико није питао за мишљење грађане Србије

ПОМИРИТЕЉИ

Оно што је претходило овако формулисано референдумском питању указује да су црногорски руководиоци успјели доћи до рјешења за које су сматрали да ће бити помиријелско. На бројне приговоре из редова опо-

зиције да би директно изјашњавање о суверенитету било цјелисходније, одговор је за скупштинском говорницом дао председник Момир Булатовић. Анализирајући могуће одговоре на тако постављено питање, он је закључио да би оба имали „**крупне недостатке**“.

„**Уколико већина грађана одговори са „ДА“ и одредили се за суверену Црну Гору, добија се резултат који је у основи био познат, само се мијења величина суверених права која грађани Црне Горе остварују у Републици**“ — објаснио је Булатовић, алудирајући ваљда на „**подразумијевајућу**“ сувереност своје републике, добијену на Берлинском конгресу 1878. г. Уз образложење да „**нико не може и не жели да живи сам, јер сам себи није довољан**“, Булатовић је изразио забринутост да се Црна Гора са пуним суверенитетом не би могла повезати „**са осталим југословенским републикама**“ или европским асоцијацијама“. Због тога, она анализира и други могући одговор на питање чије је постављање избјегнуто: **уколико би се грађани Црне Горе изјаснили са „НЕ“, то би каже Булатовић, значило крај црногорске државности и црногорског народа, питајући се: „имају ли садашње генерације грађана Црне Горе уопште право да одлучују о нечему што је пресуђено вишевјекованом борбом њихових славних и бесмртних предака и признањем целокупног тадашњег свијета?“**

Одговоривши да немају, црногорски председник је само доказао да ни том приликом нема намјеру појаснити својим грађанима да држава коју им нуди не би била „**наставак**“, већ једна посве нова творевина у чији квалитет су већ изразили сумњу многи од народа предвиђених да у њој живе. Одсуство његове жеље за појашњењима било је видљиво и онда када су му посланици опозиције приговорили да је представник СПС-а академик **Михаило Марковић** сасвим децидно изјавио како у органима нове државе неће бити никаквог паритета!

Ипак, једно изостало појашњење, натоварило је Булатовићу хипотеку која га је оптерећивала да краја скупштинског засиједања које се растегло на цијелих 5 дана. Наиме, укидање економских санкција ЕЗ према Црној

Гори, које је услиједило као резултат састанка Булатовића и лорда Карингтона, многе је оставило у недоумици. О детаљима тог сусрета, јавност је упозната штуром информацијом да је Булатовић прихватио хашки документ, но без образлагања детаља о томе шта такав потез подразумева. Извјесно је, међутим, само то да је истога дана, по хитном поступку, у Титограду уприличен састанак делегација владајућих странака Црне Горе и Србије, који је овдје протумачен паничним страхом СПС-оваца да им не измакне посљедњи ослонац пропалог и промашеног политичког пројекта. Без обзира што је и са тог, затвореног састанка, до јавности стигло једино оскудно саопштење, процурило је да је Борисав Јовић био изричит да се „у што краћем року“ распише референдум у Црној Гори и донесе одлука да „Србија и Црна Гора треба да наставе да живе у заједничкој држави“. Уз заједничко одређивање за мир и обавезно Јовићево наглашавање да је „**црногорско руководство потпуно самостално**“, није изостао утисак да је све уприличено због чињенице да је црногорско руководство све несигурнији и неискренији партнер својим налогодавцима.

Све то резултирало је измјеном на почетку успостављеног милошевићевског циља „**Србија у једној држави**“, који је папушастањем Крајина преформулисан у „**Србија и њена Спарта у једној држави**“. Тешкоћа међутим, које ће успоравати успостављање и овога другог циља, могао је бити свјестан сам онај ко је пратио посљедње скупштинско засиједање.

МИЛИЋЕВО ИЗВИЊЕЊЕ

Уколико Црна Гора не буде суверена, **Муслимани ће реafirмисати одлуке свог референдума, Албанци неће живјети у тој новој држави, а црногорска удружена опозиција ће тражити међународно признање Црне Горе.** Овако би могао да гласи рапорт са сједнице, коју је карактерисао такав наступ опозиције који је одавао утисак да их је бар дупло више. Незадовољство понуђеним референдумским питањем, које су у својим говорима изразили чланови Реформске коалиције (17 посланика) и Демократске коалиције која окупља Муслимане и Албанце (12 посланика), с једне, и из сасвим других разлога чланови Народне странке (10), указало је да владајућа странка до жељеног одговора на референдумско питање неће доћи на лак и једноставан начин. Опозиција, коју су инертни и ћутљиви представници ДПС-а коначно почели уважавати као политичку чињеницу, најавила им је такве проблеме у случају оба добијена одговора, да се неријетко чинило како би бивши комунисти највише вољели да до референдума уопште и не дође.

Засиједање је почело расправом о вези амандмана на понуђени Нацрт одлуке о референдуму. Они грађани који су рођени у Црној Гори, а живе изван ње, нису добили право да учествују на референдуму, без обзира што је то предложило 10 посланика владајуће странке. Није прихваћен ни амандман посланика Реформске коалиције који је предвиђао да ће референдумска одлука бити пу-

новажна ако се за њу изјасни двије трећине бирачког тијела.

Издајемо излагање посланика Реформске коалиције **Војислава Јовићевића**, који је од Булатовића затражио одговор на питање зашто је долазио Јовић, да ли Армија врши притисак на црногорско рководство, као и зашто се не затражи повратак резервиста из Дубровника. Умјесто Булатовића, „одговорили“ су му бројни посланици ДПС-а својим репликама.

Буру је изазвао и **Павле Милић**, посланик Народне странке, сада оснивач СНО за Црну Гору, који је више пута до сада истицао своју улогу у организовању аб револуције у Црној Гори и довођењу садашње гарде црногорског руководства на власт. Он је рекао: **„Запала ме је тешка дужност да објавим да је предлогом о референдуму октобарско-јануарска буна против антисрпске политике у Црној Гори коначно угушена.“** Он је тај чин назвао сепаратистичким путем у црногорској власти, себе прогласио кривцем што такви људи воде Црну Гору и јавно се због тога извинио црногорском народу!

Славно Перовић, посланик Реформске коалиције најавио је да ће са овако постављеним питањем Црна Гора постати прва држава у свијету која је доживјела сопствени аутогеноцид. Ипак, свој оптимизам он заснива на томе да **„на срећу у Србији сазријевају снаге којима је јасно да је суверена Црна Гора оптималан интерес и српског народа, јер се само на тим основама могу успоставити чисти односи и братска љубав.“** По њему, Југославија више не станује овдје и постоји само у платним врећицама оних који је бране због топчидерског новца којим се бескрупулозно сиромаше српски и црногорски народ.

„Сепаратна Црна Гора — рекао је др Бранко Костић — је могућност да се оствари идеја Велике Албаније и аутономије Санџака. Она би у догледно вријеме имала

шансу да се врати на своје четири нахије прије Берлинског конгреса“.

Његово излагање ражестило је посланике из редова Албанаца и Муслимана, којима је и поред нескривеног залагања за суверену Црну Гору, пришивена етикета сепаратизма. Ово је посебно интересантно не само због тога што увреде долазе од човјека на високој државној функцији (?), него и због познате чињенице да са овим народима грађани Црне Горе немају баш никаквих проблема. Због Костићеве и сличних дискусија и односа према њима, питање је да ли ће се црногорска власт још дуго моћи поносити тим сазнањем.

РИЗИК

Стиче се утисак да би и након разговора о најбезазленијем питању, рецимо о псима луталицама, црногорско скупштинско засиједанье зачинили двојица њених вођа, резимирајући да ту постоје двије издиференциране струје, или пак, екстремне варијанте. Тако је било и овога пута. Комунистичка свијест које никако да се ослободи и бољшевичка симетрија којом све опције желе приказати као неприхватљиве а себе издићи на пијадестал апсолутне исправности, никако не напуштају црногорске вође. Сва мишљења из редова опозиције, премијер **Мило Ђукановић** назвао је **„глупостима и глупостима“**. Булатовић је био умјеренији утолико што је заговараче различитих мишљења позвао на јавни дијалог. Све то, међутим, личи на првокласну хипокризију када се зна да је опозиција већ два пута нудила дуел пред ТВ камерама представницима власти, а ови га одбили уз образложење да то сматрају ултиматумом.

Нацрт одлуке о референдуму дат је на јавну расправу која ће трајати 30 дана. Референдум би се, сходно томе, одржао за два мјесеца. Утисак је, ипак, да би црногорски владари највише вољели да до њега уопште и не

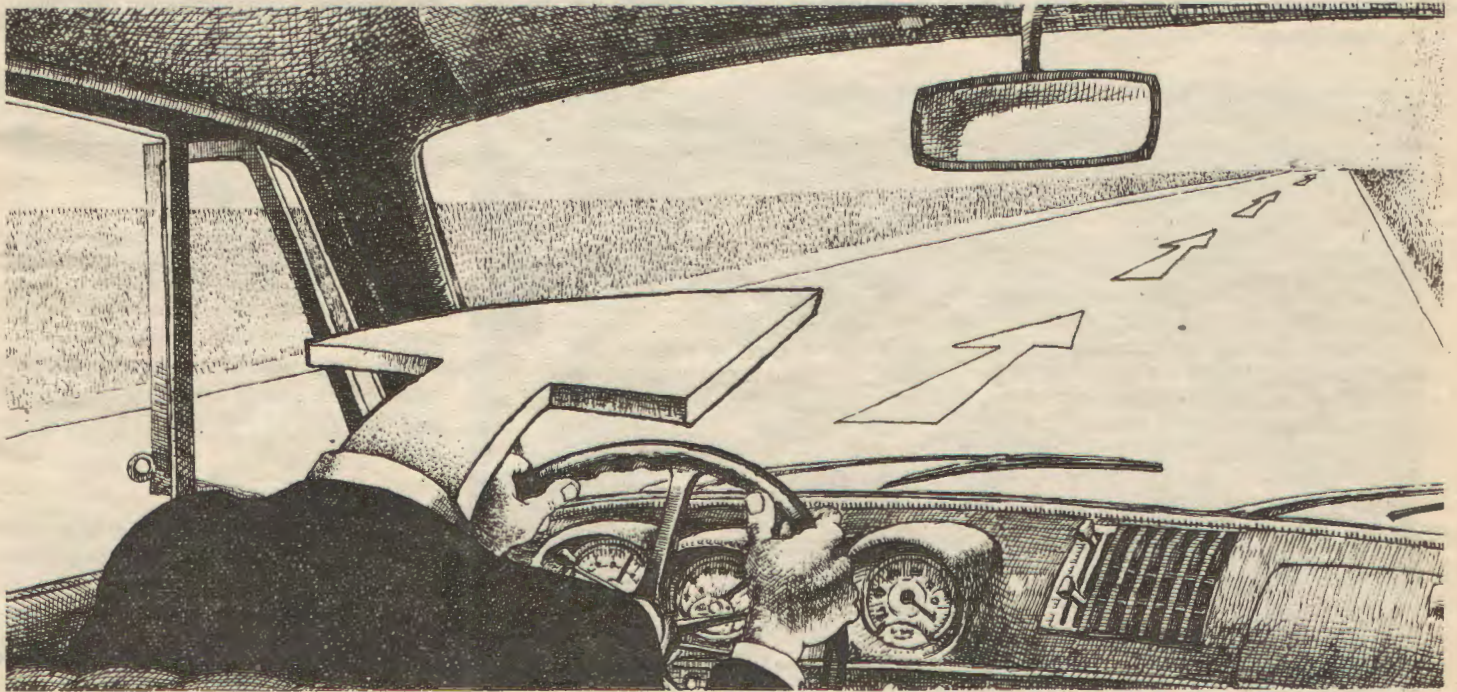
дође па су га, с обзиром да се догађаји муњевито смјењују, одложили што је могуће више. Код њих, то је већ евидентно, превладава мишљење да Милошевић више није човјек кога се треба бојати, па је много цјелисходније причекати наговијештени крах његове политике. Суверенитет који им се нуди, Булатовић, Ђукановић и остали објеручке би прихватили једино ако би све изгледало да је такав чин неминован, да су се они нећкали, а на крају морали да пристану.

Уколико, пак, до референдума дође, карта на коју они играју, превасходно је одговор „да“. Да би до њега дошли, већ у старту су скренули пажњу политичким, правним и другим субјектима да се уздрже од непримјереног политичког маркетинга, да одбаце подозрења, предрасуде и неаргументоване сумње... Ако одговор „не“ дође од 50% + 1 грађана који изађу на референдум, Црна Гора ће „само преузети своју подразумијевајућу сувереност“.

Ризик да у борби за државу изгубе власт, искушење је које црногорски челници нису могли да прихвате. Неки су све протумачили и њиховим лукавством, усмјереним на то да се понућеним рјешењима и одречним одговором београдских патрона, отргну из скута Милошевићеве (само)успјешне политике. Истина је, изгледа, негдје на средини. Све је усмјерено ка нади да ће млади руководиоци и даље газити Црном Гором, одн. варијанти у којој ће они преживјети у случају било којег одговора на референдумско питање, затим надживјети србијанско руководство, а можда и сопствену државу. Проговори ли, пак, оружје, они су се такође обезбиједили — наоружали су пола Црне Горе. Питање је, међутим, да ли би баш сви своје цијеве усмјерили на супротну страну.

Уосталом, ко зна? Када су у питању комунисти, свака прогноза има темеље колико и њихова брига за добро грађана и државе коју предводе.

Небојша РЕЦИЋ

Изгледа да је у овом рату територијално проширење остварио једино Слободан Милошевић.

★
На ХТВ-у је забрањено приказивање филмова из ратне прошлости који Немачку приказују као агресора. Значи ли то да на програмима ХТВ-а више неће бити извештаја са ратишта у Хрватској?

★
Црна Гора и Србија јесу једна фамилија, с тим да је Црна Гора издржавани члан домаћинства.

★
Слободан Милошевић је недавно изјавио: „Фашизам куца на наша врата“. Куца, куца и то — изнутра.

★
Срећна околност је што Србија није у рату, па нема шта да изгуби.

★
Следећи сусрет Милошевића и Туђмана треба организовати на неутралном терену. У Нирнбергу, на пример.

★
Посматраче из Европске заједнице треба обавезати да, пре свега, надгледају програме ТВБ и ХТВ.

★
Србија не може постати еколошка држава зато што је воде људи који нису чисти.

★
Српски комунисти су донедавно веровали у бога Маркса, а сада верују у бога Марса.

★
Телевизијски програм се после 9. марта значајно променио. Постао је много гори.

Петоколонаш: Александар ЧОТРИЋ

Војвода Шешел је одлучио да убудуће за сваки свој интервју захтева од страних новинара 1000 долара. Ради заштите угледа српског народа у иностранству војводи треба платити два пута више само да ћути.

★
Плави шлемови треба да дођу на линију разграничења између ратишта и камера ТВБ и ХТВ.

★
За међународно признање својих држава Словенија и Хрватска много више треба да захвале Слободану Милошевићу него Хелмуту Кољу.

★
Интересује нас: Како је Милошевић дошао из Пожаревца у Београд? Да ли је пуштен или је побегао?

★
За Конвенцију о новој Југославији тврдило се да је „ново Јајце“. У ствари, испоставило се да је у питању — „мућан“.

Да је данас Светозар Марковић жив, вероватно би написао књигу „Немачка на истоку“.

★
У дугој историји српског четништва први пут се догађа да заставник командује војводи.

★
Владимир Сребров, књижевник из Сарајева, изјавио је у једном интервјуу: „Србе воде лагани пиони“. Заборавио је г. Сребров да помене коње, топове...

★
Уједињене нације су нам послале официре за везу. Они ће заменити официре без везе.

★
Од целокупног мора Србима је припао само — Карин!

★
Пребацују нам да нисмо демократско друштво, а ми смо са демократијом раскрстили још на Осмој седници.

★
Горан Хаџић, председник Српске области Славоније Барање и Западног Срема, изјавио је: „Ми смо преварени“. Исто то су својевремено изјављивали и Дража Марковић, Иван Стамболић, Драгиша Павловић, Михаљ Кертес, Богдан Трифуновић, Радмила Анђелковић, Зоран Тодоровић...

★
Милан Бабић осећа да га је Слободан Милошевић преварио са Сајрусом Венсом.

★
Омиљени писац Слободана Милошевића је Лав Толстој, а најдража књига „Рат и рат“.

★
Књига Гојка Бога „Вунена времена“ још увек је забрањена. Разлог забране лежи у чињеници што се у једној песми помиње „пацов са Дедиња“.

★
Ових дана се очекује референдум српског народа у САО Чикагу заостанак у Југославији.

★
Лист „Политика“ нас у ексклузивној репортажи обавештава да ће Србија градити подморнице. Што да не?! Ионако је све потонуло!

★
По мишљењу Милана Бабића мировни план Сајруса Венса има један крупан недостатак. Предвиђа успостављање мира.

★
У Хрватској ће ускоро престати грађански рат. Неће наиће, више бити градова.

На Конвенцији о новој Југославији све би било као на Другом заседању Авноја само да је заставнику Бајрамовићу додељен чин маршала.

Српска влада је донела одлуку о оснивању предузећа за склоништа. Требаће им. Ближи се експлозија социјалног незадовољства.

Од када се појавио Слободан Милошевић људи у Србији слободно могу да верују у бога.

После овог геноцида ништа слично нам се неће догодити.

Имамо премијера Црногорца српског изрода.

Избеглице из фашистичке Хрватске у Србији се осећају као код своје куће.

ЈНА брзо напредује, само када се повлачи.

Ускоро ће избеглице отићи у крају посету ослобођеним крајевима.

Бивши савезни премијер Анте Марковић изјавио је: „Налазим се у Загребу од 20. просинца и крећем се, иако не баш много“. Марковић, све и да хоће, не може да се креће много: Хрватска је значајно смањена.

Шешељ је био чврсто за Велику Србију све док Милошевић није променио мишљење.

Српска опозиција озбиљно размишља да

оснује Друштво српско-грузијског пријатељства.

Председник Милошевић је отпутовао у иностранство. За сада се неће тражити његово изручење.

Само резервисти ратују. Први тим је остао код куће.

Срби су остварили национално помирење. Помирили су се са својом судбином.

У интервјуу „Вечерњим новостима“ Слободан Милошевић је рекао да је штампа у Србији „под веома снажним притиском конзервативних, националистичких и малограђанских утицаја“. Одавно није нико тако прецизно окарактерисао владајућу партију у Србији.

Приликом ложења Бадњака на Цетињу г. Ражњатовић је одржао и говор и при том рекао: „И Скадар ће бити наш“. Ваљда када се будемо повлачили преко Албаније.

Влада је за спречавање побуне гладних и жедних спремила једино шмркове са водом.

На сваки добронамерни предлог опозиције власти жестоко узвраћају.

Вељко Кадиевић је поднео оставку на место министра војног из здравствених разлога. Тако је и званично потврђено да је војску предводио болестан човек.

Југословенска народна армија је у складу

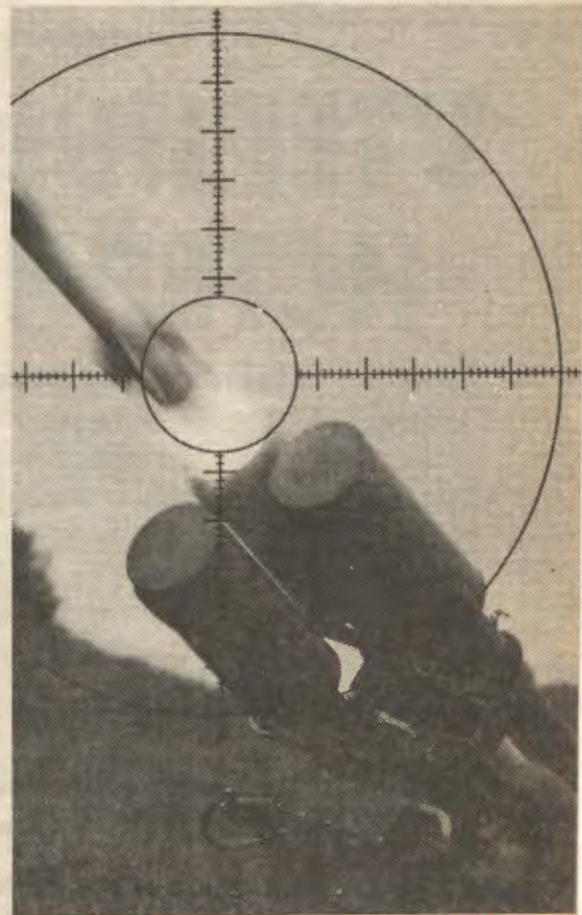
са новим трендовима постала Југословенска забавна армија.

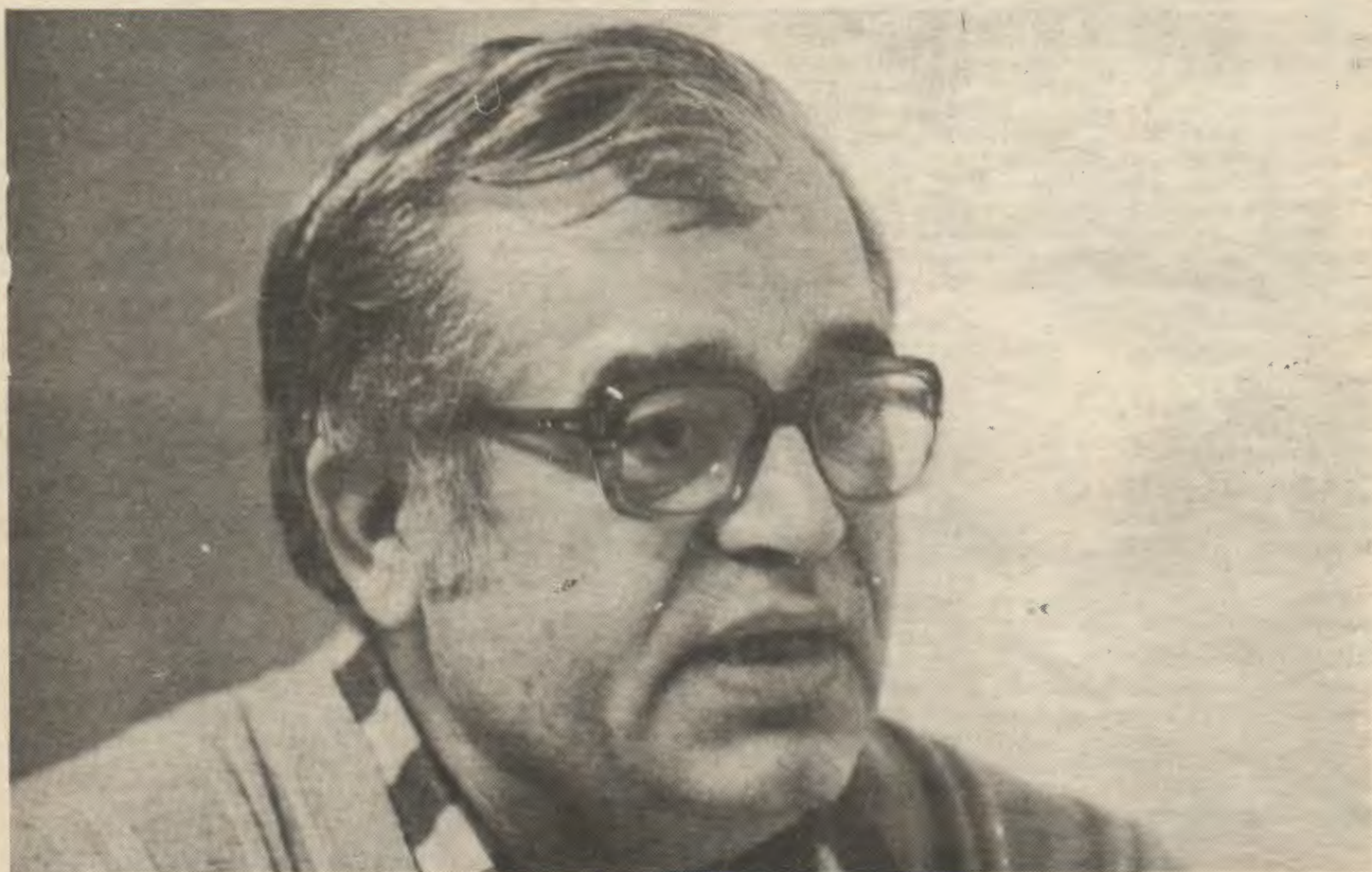

Марковић, Туђман и Кучан су у другим државама. Сву одговорност за неуспехе српске власти мора да преузме Вук Драшковић.

Сваки оптужени је крив док се не докаже да је крив.

ГОСТ „СРПСКЕ РЕЧИ“: ДР НЕБОЈША ПОПОВ

УТЕРИВАЊЕ СРБИЈЕ ИЛИ ИСТЕРИВАЊЕ ЋАВОЛА

Познати социолог и члан Удружења за југословенску демократску иницијативу, у премијерном разговору за „Српску реч“ каже: „Особе које саме себи изгледају као гиганти историје, а и за бројне следбенике тако изгледају, имају велике тешкоће да реално схвате историјске процесе. Ако то нису кадри, а показало се да нису, онда нас воде из једног у други кошмар када је реч и о Србији као држави, а и о српском народу као сложеној целини — и о Југославији као сложеној политичкој творевини“.

Много се говори, а мало зна о „југословенском наследишту“. Шта наставак Југославије конкретно значи за Србију? Да ли више добија или губи продуцавањем континуитета?

— Већ на први поглед је то веома необично, реално питање. Не мислим да сте Ви поставили необично питање о некој једностав-

ној ствари. Постоји велики проблем да се неки моћни људи отимају о нешто што је много наружено, што је у фази пропадања, што је презадужено, што, по мишљењу многих, нема перспективу у том облику у коме та ствар постоји. На први поглед је необично да се неко отима о развалине, о презадужену невесту и биће да постоје неки посебни разлози, ако се тако отимају.

Може се приметити и велика осцилација у односу према Југославији код готово истих особа које су не тако давно тврдили како је то гробница српског народа, несрећа над несрећама. Одједном, испада да је то једини спас српског народа. Ту нешто није у реду са начином размишљања и изражавања мишљења и интереса. Утолико пре је необично што се није показивала толика воља за очувањем Југославије у границама које су донедавно постојале, са мањим дуговима, неким резервама девиза, са мање рушевина, мање мржње, насиља, метежа... Сад се одједном исти људи отимају о све то, у смањеном, а горем облику. Ако се имају у виду обе те чудновате околности, а не видим да има још нечег чудноватог, може се прећи на срж ствари.

По мом уверењу, ти политички субјекти имају великих тешкоћа са реалном перцепцијом и артикулацијом властитог идентитета.

Нашао сам нешто врло необично код аутора који се баве истраживањем француске

револуције: они су установили како су **Дантон, Робеспјер, Сен Жист** — личности за које сам, као и многи други, сматрао да су гиганти историје, који попут неких овоземаљских богова стварају историју, процењени од стране тих врло озбиљних историчара — да поменем само Франсоа Фиреа — да су поменуте личности, па и многе друге значајне фигуре фамозног **Јакобинског клуба**, у ствари припадници **анонимне олигархије**. Занимљиви су, али се то једва примети у реалном историјском току. Примети се, наравно, да њих нема у иконостасу Јакобинског клуба, као и свих њихових следбеника и противника, јер њихово пењање ка врху власти и силазак са власти праћено је многим жртвама и потоцима крви. Бојим се да се тај модел анонимне олигархије репродукује кроз историју, нарочито у друштвима која су изложена **повременим превратима**, а као излаз из тог историјског метежа и преврата, узимају модел **Јакобинства као модел владања**.

Особе које саме себи изгледају као гиганти историје, а и за бројне следбенике тако делују, имају велике тешкоће да одреде свој лични став према неким озбиљним историјским проблемима, да реално схвате историјске процесе и да утичу на околину, поготово на своје следбенике — да и они сами реалистично перципирају сложеност историјског процеса. Ако то нису кадри, а показало се да нису, онда нас воде из једног у други кошмар када је реч и о Србији као држави, о српском народу као једној сложеној целини и о Југославији као једној такође сложеној политичкој творевини. И Европа постаје сложена политичка творевина новог типа, па они који нису кадри да реалистично реагују на сложеност властитог народа и властите државе — нешто једноставније државе каква је била Југославија него што је Европа као целина — како тек могу реаговати на нове изазове историјског времена, на које још свет није одговорио, а камоли припадници анонимне олигархије, ма колико ми мислили да су они гиганти историје.

ШОК ОД НЕСТАНКА ЈУГОСЛАВИЈЕ

У последњих неколико година свака федерална јединица Југославије успешно је развила органе за самостални живот. Изузев Србије сви у Југославији сматрају да могу да живе сами и да им је боље да живе сами. **Зашто. У што се Србије тиче, сувереност готово јеретичко питање?**

— После Другог светског рата у Југославији се није одлучивало само у Југославији, него и у Европи. И то на јавним конференцијама, у најширој јавности — преко новина, часописа, књига — а не само, како то приучени фелтонисти историје и некакви параноидни посматрачи историје виде, да се то у неким тајним, недокучивим просторима збивало као завера, специјално против српства.

У првој Југославији, а нарочито у другој, настављено је формирање других нација које нису имале суверену државу пре стварања Југославије. Тај процес је ишао доста неуједначено и у првој и у другој Југославији, да би ипак у другој Југославији био довршен у доброј мери, нарочито Уставом из 74. године,

који је фактички довршио процес формирања, како се онда говорило, **националне државности** нација које нису имале суверену државу пред стварање прве Југославије.

А у природи је процеса формирања нација да је део тог процеса антагонизирање према већ постојећим нацијама и националним државама, поготову ако су нешто веће. У том антагонизирању било је и великих падова за саме те народе, а не само несрећа за српски народ. Мислим пре свега на геноцид за време Другог светског рата... У извесним облицима он се јавља већ у Првом светском рату. Оставио је једну неуралгичну тачку у односима између српског и хрватског народа. Доследно неуралгичну, јер није сублимирана кроз културу. Мало је књижевних дела, још мање историјских анализа које би реалистично и критички тај проблем расветлили и допринели сублимацији тог проблема. Ствар је остала жива рана, али та жива рана не може бити излечена тиме што ће бити кажњен онај који није сублимирао свој проблем. То су они занети осветници који следе више неке народне пословице као норму развијене културе, поготову сложених цивилизацијских творевина, за које је пословица „љута трава на љуту рану“ меродавнија од било којих других принципа у регулацији односа између људи и читавих народа и држава. Можда ће у тој несрећи, од силне те пословице и многих агресивних енергија које траже реванш за она претеривања у антагонизмима, поготову за злочине који нису спорни, а раније су се догодили.

Сада доспевамо у једну врсту **поравнања у злу**, јер ако се чини зло да би се исправило оно раније зло, тиме се само компликују односи међу народима и истовремено народ који је био само **жртва**, изнедрује оно осветнике који и тај народ суочавају са потребом да он доживи **сублимацију** и да се **очисти** од зла које се уиме његовог спаса треба да чини.

Ви сте сигурно свесни да је Србија већ извесно време, а поготову од почетка српско-хрватског рата, под великим притиском теорија о међународној завери. У том контексту уколико је Србија као конститутивни део Југославије била фактор стабилности на Балкану, значи ли то да је данас само самостална Србија кључ мира?

— Све су извеснији захтеви да се Србија појави као суверена држава у одређеним границама, да зна свој идентитет и своје границе, како би учествовала у једном процесу који је управо отворен — а то је процес заустављања рата у Југославији. То је део демократске праксе режима који су демократски и који не могу да замисле један процес договарања о решењу, макар и тако сложеног конкретного проблема као што је рат, а да учесници у том процесу нису равноправни. Дакле, и Србија би требало да буде међународнопризната као суверена држава, да би равноправно са другима учествовала у окончању рата и доношењу решења југословенске кризе.

Србија ту тренутно има највише тешкоћа, пре свега стога што је дуго одржавано уверење да је српско питање трајно решено првом и другом Југославијом. Шок од нестанка Југославије као оквира за трајно решење српског питања још увек траје.

Сада се покушава да се иза неког суженог облика Југославија опет **сакрије идентитет Србије** као државе и као субјекта у мировном и демократском процесу. Стварањем тог скученог облика Југославије, као очувања уверења да се може у оквиру те творевине и даље наћи решење српског питања, „крв“ се тренутно прави добрим делом захваљујући интервенцији војске која у тој творевини тражи решење властитих проблема као сложене и гломазне корпорације — иако до сада није показала спремност, упоркос захтевима па и притисцима демократских чинилаца у Југославији, да се трансформише у неидеолошку и неполитичку, дакле професионалну војску.

Доживљавате ли међународно признавање Словеније и Хрватске као пораз Србије, или пораз њеног режима?

ГРАНИЦЕ — НА КРАЈУ

— Не, не доживљавам то као пораз све дотле док верујем да ће се и Србија исказати као аутономни субјект у процесу преговарања о окончању југословенске кризе и као равноправни суверени и међусобно у Југославији признати субјект за решење проблема. Само у том својству Србија може допринети решавању југословенске кризе, мирном окончању процеса формирања других нација, заштити Срба изван Србије и успостављању демократије у Србији. Другог излаза не видим.

Србија као суверена и независна држава данас може постојати само у авнојевским границама. То би тек био шок за Србе?

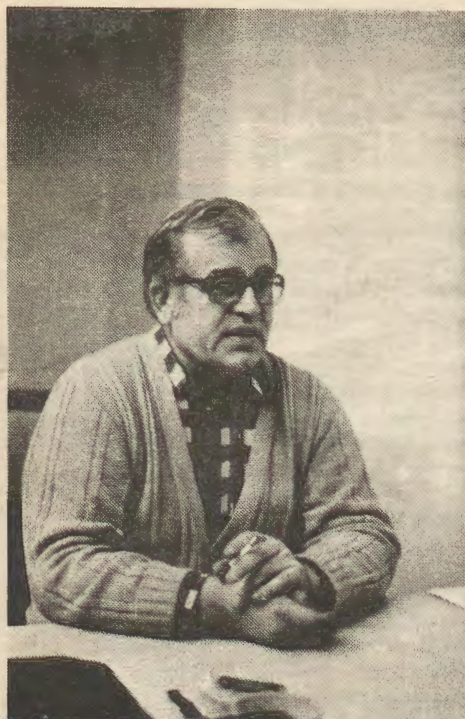
— За мене АВНОЈ ни у време када је био „свети“ АВНОЈ није био никаква светиња, ни ти је сада нека паклена ствар. Ја сам за реализам. Увек сам третирао те границе садашње Србије као полазну основу за разговоре, као фактичко стање које омогућује признање равноправности свих субјеката у мировном и демократском процесу. Када се створе елементарне институције унутар којих се — не ратом — решавају ти проблеми, нека се онда преговара и о промени граница.

У време када је још у пуном напону медијски рат који је само дифузија идеолошке мржње, нарочито националне која је годинама стварана из веома утицајних интелектуалних и политичких кругова, у таквим околностима нема реалних, повољних околности за слободно формирање и изражавање политичке воље за овакво или онакво реално решење било ког проблема.

Како коментаришете да се без уважавања изражене политичке воље народа, у овом случају Срба и Црногораца, нова Југославија унапред конституише? Зашто је конвенција о Југославији тако напрасно сазвана и одржана?

— Да будем искрен, ја сам стрепео да ће ови који намећу ту крњу Југославију бити ужурбанији у стварању крова за продужење свог монополистичког режима и неизмењену војну корпорацију. Видим да је и ту унето нешто мало флексибилности, па су барем одложили до јесени.

Али, сада иду са варијантом неких исхитрених изјашњавања грађана, што ничему не

води докле год траје медијски рат. Људи немају могућности да буду објективно обавештени о реалним шансама да се било који проблем реши, а стартују са најсложенијим проблемом државних граница. Ми имамо проблеме са јавним саобраћајем, са незапосленостима, глађу, медијима, нормалним комуникацијама међу људима, крахом привреде — ратом пре свега — то су све ствари које треба по том приоритету, од краја према почетку овог набрајања решавати. Када почне тај процес и створе се оквири и институције, онда ће доћи на дневни ред питање о границама.

Ако би се догодило да дође до преговора на равноправној основи, да зараћене стране преговарају као суверене државе, јесте ли размишљали да би Србија ушла у *modus vivendi* први пут као развијенија од осталих и да бисмо на својим плећима вукли остатак такве Југославије сигурно још читав век?

— Нисам имао на уму ову оптимистичку интерпретацију положаја Србије као напакон најразвијенијег дела једне целине коју чине углавном неразвијени делови. Ја сматрам да процес такозваног „излагања“ неких држава из Југославије није завршен и све док не буде склопљен уговор о миру између учесника у рату — било да га третирају као ослободилачки као Словенци, или одбрамбени као Хрвати, и опет одбрамбени како га третирају Срби — то се никада није завршавало без уговора о миру. Тек онда ћемо знати шта се са тим државама догодило. Све докле, узимати неки нови оквир као дефинитивни, значи задовољавање једне разумљиве психолошке потребе да се напакон нешто реши. Таква исхитрена решења за сада нису могућна.

Да ли мислите да ће ово „утеривање“ Србије у самосталне воде бити последња шанса да се прилике у Србији демократизују?

— Па, ако то наговарање — не бих рекао само „утеривање“ него и наговарање Србије да се суочи сама са собом, призна свој субјективитет и појави се као равноправни учесник у мировном и демократском процесу — не траје дуго, може дати позитивне резултате за промену режима у Србији који има карактер личне власти, ригидне командировке и привредом и целокупним животом људи. Рат је само појачао потребе за променама, али ако то дуго траје, ми можемо, на несрећу нашу, доживети промене на горе, уместо на боље.

РАЗБИТИ МЕДИЈСКУ БЛОКАДУ

Колико озбиљно схватате упозорења о могућности грађанског рата у Србији?

— Спадам у оне који сматрају да грађански рат у Југославији, а нарочито у Србији, никад није престајао од 41. Режим се репродуковао кроз елиминацију и уништавање сваког важнијег опонента: почев од грађанске опозиције, преко свих могућих дисидената, девијаната, реформатора, либерала итд... Међутим, то није имало толико драстичне размере као што би могао имати један нови грађански рат, у смислу или насилног учвршћења једног ригидног поретка, или успостављање неког новог ригидног поретка. Подстицај видим пре свега у надметању између режима и знатног дела опозиције у национал-патриотизму, као и шовинизму.

У околностима када је све већи број људи наоружан, када постоје латентно сукобљене наоружане формације у којима су претежно Срби. Али, ни то не бих посматрао фаталистички. Знам да се таква могућност која не мора бити нужност, злоупотребљава да би се застрашили сви они који траже промене. А свака промена не мора бити оружаним путем, пуч, преврат, метеж, насиље, већ може да буде и промена кроз стварање све комплекснијих институција у Србији, почев од **деблокаде најмоћнијих медија** — Телевизије, Радија „Политике“ — како би престао **корелат** спољашњем рату, а то је унутарњи рат који се већ дуго води, нарочито са опозицијом.

Затим, пуна легализација опозиције, да се она уважава као институција која је од јавног интереса, не дакле као скуп тренутно организованих особа у ову или ону политичку организацију, већ као јавна институција која је од интереса и за сада владајућу партију. Јер, никада се не зна докле ће ко имати поверења већине бирача, па је разумљиво да је институција опозиције од толико важног јавног интереса да се обезбеди миран силазак са власти, као и да се омогући и бира долазак других на власт.

Што се садашњег српског руководства тиче, свако разбијање медијске блокаде подразумева употребу силе. Људи због којих је организован 9. март, када је погинуло двојица људи, и даље се појављују на малом екрану. Дакле, како разбити медијску блокаду?

— Ја не бих да потежемо 9. март као „решето пред мечку“, или као симбол који охрабрује оне који верују у чуда. То је догађај који је имао одређену структуру, узроке, последице... Доста је важно видети шта се

стварно догодило. Ако се сложимо око тога да је 9. март показао невероватну ригидност режима према свакој промени, а нарочито према деблокади медија, односно укидању монопола на најмоћније медије, онда је тај 9. март показао и још нешто: недовољан политички утицај опозиције не само на ту власт, него и на грађанство. Оно се појавило у Београду са извесним протестом против ригидности режима и неподношљиве идеолошке манипулације и пропаганде. Али, истовремено, са великим неповерењем према опозицији.

Унутар саме опозиције, јавиле су се оштре пукотине и антагонизми — да вас подсетимо само на 10. март. Дан након догађаја који су били на врхунцу претходног дана — уместо заједничке конференције за штампу, Демократска странка одбија заједничку конференцију за штампу. Држи своју, а сви остали су препуштени да сами држе своју. У тренутку када се прогром према једној опозиционој странци ближи кулминацији и чији је вођа тада у затвору, ма шта ми мислили о њему лично и тој организацији, опозиција је дужна да заједнички наступа у политичком решавању узрока тога сукоба ед 9. марта кроз Народну скупштину, како је то и захтевано. Међутим, није је опозиција успела да унутар Скупштине политички реши тај сукоб како доликује — због тога се он данас покушава судски решити уместо политички — него је и даље не само неударена него и антагонизирана, нарочито парламентарна. Део ванпарламентарне и даље се надмеће са режимом у погледу ширине граница нове државе и употреби насиља у стварању нових граница, у дисциплиновању грађанства унутар државе.

А није извесно како се грађанство данас односи према опозицији.

Могу ли се странке данас ослонити на грађанство, као рецимо у време последњих избора, или 9. марта?

— Постоји једно подозрење код грађанства према странкама. Ја га тумачим и као последицу политичке незрелости, страха, неспособности и неспремности да се политички ангажују. Али, то не ослобађа садашње странке од потребе да преиспитају своју политичку позицију и пронађу у својој досадашњој делатности оно што их је превише спајало идеолошки и политички са режимом — надметање у национализму и шовинизму — и да јасније артикулишу позицију грађанима према власти. То је конкретан грађанин који има потребу да се ревитализује привреда, култура и да се створи једна заиста ефикасна и принципијелна опозиција према садашњем режиму и створи мрежа институција која би олакшала силазак са власти садашњим монополистима.

СОЛИДАРНОСТ СЕ ОБРУКАЛА

Ви, дакле, захтевате флексибилност опозиције према нефлексибилној власти?

— Сви ми знамо да је власт ригидна. Ја не замерам опозицији да је флексибилна према садашњем режиму. Напротив, мислим да она није својим добрим делом довољно **принципијелна** као опозиција власти, у смислу **јавне контроле** над влашћу. Чак најбоља

власт мора имати јаку опозицију, а камоли једна валст која је и прескупа, и некомпетентна и неодговорна. У том смислу говорим о флексибилности опозиције: да се ослободи оних копча које су је повезивале преко истих кодова кроз које је говорила о српству, о патриотизму, границама, о биолошкој супстанци која је угрожена, о спремности да се свим средствима брани, о заверама против српства... Југославији која је тамница српства... Управо мислим да је излаз из садашњег стања **принципијелност опозиције** која заступа различите интересе грађанства, различите интересе делова српског народа који нису идентични. Они су идентични у том **елементарном** смислу: да нико не жели поново да страда, да изгуби живот. Али, ако се све сведе само на елементарно, такозвано природно, онда нема производње тих вештачких творевина које чине живот подношљивим — држава, странке, опозиција, власт... тај наш читав социјални амбијент је вештачки производ. Управо због тога да се не бисмо у тој природној равни узајамно таманили.

Који механизам Ви предлагате?

— Најфлексибилнији механизми су почели да се стварају, али их је рат прекинуо: политички плурализам који је ипак легализован и који је, пре свега, једна тековина самих почетака демократских процеса. Питање је сада да ли ће се успешним окончањем рата продужити демократски процес, или ћемо и даље ићи у ове ретроградне процесе, можда са још ниже полазне тачке. Ако се успостави нова диктатура, онда ће бити нужно најпре легализовати политички плурализам. Садашње политичке странке показале би већу зрелост уколико би направиле један заједнички списак приоритета послова које треба обавити и удружено деловати на остварењу тих приоритета. Без веровања у чуда као што је нови 9. март или „дан Д“, када ће неко пасти, а други се попети.

Да ли то значи да Ви не видите у оквиру опозиције ни идеју, ни личност који су против зла? Онда, шта је то што би могло да буде тачка окупљања српске опозиције?

— Ја сам вам указао на чињеницу подвајања и сукобљавања у најкритичнијем тренутку 10. марта, када се елементарна солидарност која није **пристрасна**, него **принципијелна солидарност, обрнула**. Подсетићу и на то да смо 9. маја, на дан победе над фашизмом у Европи, имали један митинг за који смо се договорили да буде антиратни, али је већина говорила као ратници, залажући се за рат. Из тог ткива тешко је замислити позитиван резултат, мада га не треба у принципу негирати.

Ваља мало више и пажљивије посматрати оне животне токове који су изван фокуса наметнутог медијским ратом и амбицијама претендента на престо који више воде рачуна о персоналним заменама на постојећим функцијама, него што се труде да измене структуру и систем владања. Могао би се направити **списак послова који су приоритетнији од деблокаде медија** — доношење новог устава Србије, нових избора под одређеним условима, темељита критика досадашњих пореских намета који су и у оно време француске револуције више тиштили обичног човека, а не у

јакобинском или жирандинском маниру овог или оног функционера власти, или опозиције који су се узајамно на гиљотину слали уз клицање маса. И када иду на гиљотину, и када говоре.

О ВЛАДИ У СЕНЦИ

Какво је Ваше мишљење о успостављању владе у сенци?

— Најпре треба уочити рђаву страну те идеје која се огледа у замисли такве институције као магијске формуле. Ако се та замисао отклони, онда се отвара озбиљна димензија идеје, а то је — **инспирација**. Без аналитичког приступа и озбиљних, континуираних, систематичних анализа и критика, иза којих следе и акције у свим виталним тачкама друштвеног и политичког живота, без тога се не може ништа променити. И због тога је та идеја одлична **инспирација континуираног, систематског и критичког испитивања свих неуралгичних тачака овог система, од рата до пореског система.**

Може ли ова опозиција остварити такву идеју?

— Може, ако барем престане беганија младог и паметног света из јавног живота и из земље. Ако не могу да се врате они који су се већ раселили, могу да се врате они који су се склонили, или барем да не оду последњи остаци младог паметног света који је изложен ризику да гине и страда и троши свој живот у безизгледним активностима.

На несрећу, пошто ми немамо развијен политички, културни и социјални живот, имамо необично развијен психолошки живот. Људи још увек верују да се у главама све то може завршити и смислити и онда просто то што се смисли, верује се да је то већ промена. И ми врло често, као што знате, кад се лепо изразговарамо и испосвађамо и свако каже шта има да каже, верујемо да смо већ све урадили и да само можемо да се разиђемо.

Многи цвиле. Знам људе који немају одважности или куражи да то јавно артикулишу, али осећају једну велику патњу због тога што не само да нестаје нешто што је било колико-толико извесно, већ зјапи огромна празнина коју нема шта да попуни. Ово насиље не може се попунити, само се веће празнине праве. Можда ће та празнина уплашити и тргнути људе, па неће само гласније **јаукнути**, него ће имати неку идеју.

Ко је срушио руског цара? Ни сељаци, ни бољшевици, већ — **жене**. Прве демонстрације у Гдањску организовале су **жене**. Ко је рушио Пиночеа? То је тај сензибилитет.

РАЗГОВОР ВОДИЛА: ЉИЉА ЈОРГОВАНОВИЋ-БУЛАТОВИЋ

(Због рокова штампања интервју није ауторизован)

Пише: **Владан А. Васиљевић**

ЕВРОПА НИЈЕ МУТАВА

ВАЛЦЕР ИЛИ МОРАВАЦ

У неколико смањено занимање светске јавности за збивања на југословенском простору, после званичног признавања Словеније и Хрватске, по свему судећи некоме смета. Поједини носиоци главних улога, који су досадашњим током догађаја пали у засенак због тренутних успеха својих супарника, тешко се мире са сопственом лошом судбином. Судбина народа у чије име наводно говоре тек сада за њих не значи ништа. Лични престиж, упорно настојање да се докаже да су претрпљени порази њихове велике или мале победе, сасвим свеједно, да се „заверама“ заклетих непријатеља кроји нова карта Балкана и Европе, што потири толике грешке које су и сами починили, постају део једне нешто измењене свакодневице, можда још суморније и неизвесније него што је била за време отворених сукоба на ратиштима у Хрватској. У том ковитлацу додатних острашћивања, као да претходна нису била не само довољна него и сувишна, не бирају се средства да се и неке крхке грађевине мира и заустављања бесмислених убијања и разарања, саграђене туђом а не сопственом мудрошћу и упорношћу, поруше или бар толико оштете два више не могу да служе својим наменама.

ЗАТАШКАВАЊЕ ГРЕШАКА

И шта се онда ту догађа?
Најпре, народу треба доказати да су почетне позиције званичних политика, које су иначе од почетка биле веома круте и проблематичне, једине исправне. Само оне воде ка остваривању правде. Ово се нарочито односи на политику ХДЗ и СПС, па је самим тим и веома лако доказати неодрживост њихових полазишта. На једној страни је тежња ка самосталној, међународно признатој држави, која је у почетку и могла да буде члан неког савеза југословенских држава, данас свакако не, ни по коју цену. Насупрот томе је тврдоглаво настојање да се одржи првобитна југословенска федерација, због чега је олако и неодговорно одбачена било каква помисао на преуређивање односа унутар постојеће савезне државе (тренутак који означава крај деценијама дуге агоније с натезањем стваране и одржаване заједнице), затим да се побрине за преживљавање остатка или „крње“ Југославије и, на крају, да иронија буде још већа, закаснило удварање Македонији и Босни и Херцеговини да прихвате изврстан конфедерални образац, тренутно ваљда потпуно непознат и његовим творцима. Једном

Зашто и како српско-југословенски властодршци праве један корак напред па два назад затварајући тако зачарани круг националног самоубиства?

Зашто се „налази“ Арбитражне комисије ЕЕЗ посматрају искључиво са становишта локал-патриотског, такорећи комшијског права?

речју, стиче се утисак да је политика ХДЗ била доследнија у смислу да је са нагомилавањем недаћа одлазила све даље од могућности „суживота“, док је политика СПС пала у зачарани круг, враћајући се после огромних људских и материјалних жртава на саме почетке. Наравно, све се то итекако одражавало и на стање у осталим бившим федералним јединицама, посебно у Босни и Херцеговини која је услед тога постала и неуралгична тачка око које се нагомилавају неслућене опасности. У оба случаја непосредни интереси народа, као и многа правна и морална правила преовлађујућа у савременом свету потпуно су занемарени. Искључивост и на једној и на другој страни заменила је трезвеност. Знање је уступило место незнању. Како иначе другачије објаснити обострано пренебрегавање таквих чињеница као што су оне на које упозорава потпредседник Српског демократског форума из Загребa С. Ливада: „Сва Европа почива на мањинским принципима и југословенски проблеми су мањински проблеми. Ми морамо заједно, потребни смо једни другима и не смијемо проклињати наше интересне светиње“ („Улазак у историју на прљава врата“, „Борба“, 20. јануара 1992.). С обзиром на околност да су, због свега овога и још доста чега што није поменуто, и политика ХДЗ и политика СПС пред судом народа и шире јавности, ван државних међа, веома рањиве, а то значи у оле демократским системима било би им отказано свако поверење, њиховим творцима и носиоцима није остало ништа друго него да прикривеном или отвореном принудом натерају народ да пређе преко грешака, односно да га доведу у неку врсту нирване, у којој постаје неосетљив и на сопствене и на туђе муке и страдања.

(САМО)ОПТУЖБЕ

Понављајући већ добро опробане поступке посредне принуде, својствене претходним тоталитарним порецима, представници званичне власти Хрватске и Србије, а заједно са њима самозвани заступници српског народа у крајини и Славонији, Барањи и Западном

Срему, као и самоволне савезне војске, непрекидно држе народе у обманамa и нуде им огољене лажи за неприкосновене истине. Потпуно затворивши информативне просторе и изнутра и споља, уопостављеним монополем на кључним средствима јавног информисања, они се утркују у изопачавању чињеничног стања. На сцени је поново велика кривица странаца за недаће које су они искључиво стварали и неуморно стварају. И када су најдобронамернији и када чине свесрдне покушаје да смире страсти, ти странци су по тумачењима политикантских распусника са југословенских простора зла коб за народ и народне интересе. Они крше међународно право, пристрасни су у корист увек само једне, тзв. сецесионистичке стране (изгледа чак и онда када их праведници који их оптужују за недаћа убијају у мисијама мира попут глиених голубова), агресори су и ако донесу обичан акт добре воље са далеко широм наменом од решавања југословенске кризе, фалсификатори су и сл. Данас српски више и хрватски нешто мање информативни медији врве од израза и појмова који имају у правој употреби велику тежину и правно и морално итекако обавезују, али који постају бесмислени када се произвољно користе, па и корак даље: у тим ситуацијама строго оптужују онага ко их злоупотребљава.

НАМЕТАЊЕ И УСАГЛАШАВАЊЕ

Недавно је заменик савезног секретара за иностране послове (у неком измишљеном савезном министарству које покрива тај ресор) на седници Одбора за спољну политику Савезног већа Скупштине СФРЈ (подвукао В. А. В.) — опет некакве авети из света духова, изјавио, покривајући се ваљда и угледом места са кога говори, без обзира колико оно било привид, да је са одлукама „дванаесторице“ почињено више тежих повреда важних међународних аката („Охрабривање сецесије, притиска и насиља“, „Борба“, 21. јануара 1992.). Конкретније, прекршена је резолуција Савета безбедности и нису поштоване препоруке Арбитражне комисије која је ради-

ла у оквиру Конференције о Југославији. Јадиковао је и због тога што се „нарушава атмосфера тешко стеченог поверења у оквиру КЕБС-а која је подразумевала равноправну сарадњу свих са свима, ослобођених од страха од било чије пресије и наметања сопствене воље“. Заменик министра је ипак, ма колико да је, претпоставимо, и овако у праву, стицајем прилика или можда из неког другог само њему знаног разлога, прећутао неке појединости. Да то није учинио било би боље за њега, не би се до краја сврстао у оне најбезочније обмањиваче народа. Савет безбедности ОУН је ступио на сцену у решавању југословенског Гордијевог чвора са закашњењем управо због својеглавости-прецизније црвоглавости — кључних чинилаца у Југославији. Ради подсећања: највише противљења укључивању ОУН у већ избегле свакој контроли размирице међу бившим југословенским федералним државама, долазило је из Србије и војних кругова савезне војске. Одбијана је интернационализација, помињано је да би свако војно мешање са стране, укључујући ту без сумње и мировне снаге, представљало чин агресије, на коју би било одговорно свим расположивим средствима (тај милитантан дух партијске војне врхушке брзо се одомаћио и у међународној политици, где му нема баш много места). У међувремену, прихваћене су понуде добре воље ЕЕЗ. При том није договорено ништа ближе о садржини тих улога и начина њиховог остваривања. Пренебрегнут је и поступак по коме ће се радити. Кривница за пропусте, уколико их је имало, није јднострана. Још мање би се могло рећи да је плод нечије зле намере. Када је ток Конференције о Југославији узео неповољан ток, по оци из Београда, заборављено је првобитно одбијање помоћи ОУН, па је она затражена као последња нада да ће се спасти што се спасти може са становишта званичне власти у Србији и савезне, односно ничије војске. Помоћ је стигла. ОУН је својим резолуцијама морала да створи предуслове за накнадно решавање проблема. Препоручено је стрпљење и опрез. Међутим, ЕЕЗ није искључена из свега тога, мада је то сада жарка жеља званичног Београда на чијем остваривању предано ради и СРС, не само СРС („Посматрачи ЕЗ непожељни“, „Борба“, 24. јануара/1992.). Конференција о Југославији и даље остаје место где ће се политичким средствима решавати спорна питања и према најновијим ставовима из ОУН. Да ли би такво опредељење било могуће да су кршене резолуције Генералне скупштине, како приказује заменик савезног министра? О непоштовању препорука Арбитражне комисије такође је морало да се да нешто више објашњења. Изузеци

су начињени код Хрватске и Македоније. Прва је била спорна за признавање, друга апсолутно неспорна, као и Словенија. Сва остала мишљења су уважена без резерви. Тамо где то није случај ситуација је сложенија него што се чини на први поглед или према „стручним“ проценама заменика министра иностраних послова. Признавање Хрватске је уследило на основу додатних гаранција, како се наводи и у извештају Арбитражне комисије. Али нека је то само пука форма. Можда је то и отварање пута за мировну мисију ОУН? Треба добро размислити. Међународно право је упућено на усаглашавање воља више него на наметање воље. У многим његовим деловима, и у признавању држава, нема прецизних правила. Зашто и то не рећи неукима; то им се уосталом и дугује. Још нешто, Арбитражна комисија је утврдила да се Југославија налази у стању унутрашњег раслојавања. Стара организација не функционише. Установе савезне државе не постоје у облицима у којима су постојале до 1990. године. Како је већ речено, било је својевремено затражено да се разговара о новом поретку ствари, али је то одбачено, најпре из средина које сада најжешће осуђују све и свакога само не виде сопствене мане. Реч је о времену које је далеко претходило доласку посматрача ЕЕЗ. Ко је онда крив и злонамеран? Самим тим мора се далеко обазривије употребљавати и појам „сецесија“. Поготово ако се подсети да он није никада употребљаван за ситуацију у бившем СССР, која има доста заједничког са југословенском. Најзад, оспоравања повучених потеза зарад интереса КЕБС неодољиво подсећа на жаоке које србо — црногорски наредбодавци тзв. заменика савезног министра за иностране послове упућују злодуху српског народа Немачкој. Онда зашто не рећи: Геншер је изричит у томе да жели нове односе и са Србијом. Наговештава и укидање казнених мера. Да ли он може баш све? Треба ли и неко други да нешто учини?

ИЗВОЗ БЕЗНАЂА

На исти начин се сада поступа и са планом Сајруса Венса. Руши се у темељу због честохлепности групе политиканата. Паметније је прићи му са више гибкости. Србе у Крајини

ће пре заштитити међународна заједница и демократска Србија од самозваних председника и великана, чак и сумњиве прошлости и тужне садашњости. Крај XX века није исто што и његова половина. То би требало коначно да науче господа Бабић, Хаџић, Караџић и Мићуновић, али и њихов духовни творац: председник Србије. Ваља се вратити С. Ливади: „Српско питање у Хрватској уопће није питање простора или питање борбено. Оно је прије свега етничко, онда етичко (подвукао В.А.В.), затим грађанско и у крајњој конвенцији антрополошко питање. Међутим, људи се код нас сматрају бројевима и то поимање културе броја је трагично“. Последњи је час да се опамети и другачије размисли о прошлом, садашњим и нарочито будућем. То траже гробови и уништена материјална добра, то тражи традиционално поштење српског народа, остали нека размисле о себи. Нека писцу ових редова буде дозвољено да понови речи једног свог пријатеља: „Рат има ту особину да усталаса друштво до мере да се разлике бришу и да на одговорне или наизглед одговорне положаје долазе људи сумњиве урачуљивости, чијих се речи и поступака народ више не може одрећи.“ (В. Димитријевић: „Нико не оскудева у суманутим идејама“, „Борба“, 18—19. јануара 1992.). Значи, народе српски добро размисли на којем си путу и шта ти ваља чинити упркос изгледне будућности у коју се закљичу садашњи властодршци. При том, треба имати у виду и цинизам министра иностраних послова Србије када каже: „Оно што тражи за себе Србија признаје и другима“. Зар безнађе икоме може да буде пријемчиво и блиско. Здрав разум опомиње свакога да од тога треба бежати. Није ли ту средишно место данашњег југословенског тренутка?

НАЦИЈА – ТО САМ ЈА

Када је Горан Хаџић, председник владе Српске Области Славоније, Барање и Западног Срема, сазнао да је Слободан Милошевић пристао на Венсов мировни план, отео му се овај крик очајника: „Ми смо преварени.“¹⁾ А потом је закључио „да су тачне приче како је Србима у Хрватској намењена улога најобичније монете за поткусуривање...“²⁾ Тиме је у очима Срба пречана, и не само њиховим Слободан Милошевић коначно изгубио углед неприкосновеног свесрпског вође и државника.

НАИВНОСТ НОВОПЕЧЕНОГ ДРЖАВНИКА

Као што, по оној Наполеоновој досетки, сваки војник носи у свом ранцу маршалску палицу, тако и сваки политичар настоји да постане велики, по могућству светски, државник. Такав је био и Јосип Броз, а ни Слободан Милошевић није никакав изузетак.

Овом потоњем таква прилика се указала тек недавно, када је Југославија била на издишају. Уместо да, зарад очувања легитимитета и међународноправног субјективитета Југославије, настоји да све споразуме о прекиду ватре и друге уговоре потписују само **зарађене стране** — дакле, најпре Словенија, а потом и Хрватска, с једне, и Југославија у лицу својих највиших представника, с друге стране — **Милошевић** је, као председник Србије, потписивао чак **четрнаест споразума о прекиду ватре** на хрватским ратиштима, иако је упорно тврдио да Србија није ни у каквом рату. Тиме је, додуше, код страних дипломата и државника стекао глас моћног човека, са којим ваља преговарати и склапати послове, али је истовремено и сам допринео рушењу међународноправног субјективитета Југославије као државе. Јер, онога часа када су се све федералне јединице досадашње Југославије, укључујући и Србију у лицу њеног Председника, појавиле на међународној сцени, Југославија је тог тренутка престала да постоји.

Највећи Милошевићев дипломатски превид је његово пристајање на мировну конференцију о Југославији у Хагу, коју је сазвала Европска заједница. Уместо да добре услуге и арбитражу затражи од оних међународних организација — рецимо Европске конференције о безбедности и сарадњи (КЕБС) и Уједињених нација, чији је Југославија пуноправни члан — он је судбину Југославије и српског народа предао у руке само дванаест земаља које чине Европску заједницу и које никада нису хтеле да приме Југославију као пуноправног члана. Уз то није унапред промислио и проценио да ли у тој регионалној европској организацији има бар једне земље која би Србији и Србима држала страну, а потпуно је превидео да ће уједињена Немачка, а умногоме и Италија, до краја држати страну Хрватима. Чак је, у свом превеликом дипломатском неискуству и наивности, неопрезно изјавио како „охрабрују ставови европске

Пише: **Коста ЧАВОШКИ**

**Председник
Слободан Милошевић
потписао је чак четрнаест
споразума о прекиду ватре
на хрватским ратиштима, иако
је упорно тврдио да Србија
није ни у каквим ратовима**

дванаесторице, којима се даје подршка интегритету Југославије и то на начин који не представља мешање у унутрашње ствари у Југославији“.³⁾ На Милошевићеву велико изненађење, већ после шест месеци се показало да Европска заједница није чувар већ гробар Југославије.

НЕПРИПРЕМЉЕНОСТ ЗА РАТ

У још већу невољу довео је српски народ неблаговременим припремама за рат. Када је почетком овог века мала Србија одлучила да коначно протера Отоманску империју са Балкана и ослободи своје сународнике у Старој Србији, најпре је нашла ваљане ратне савезнике — Црну Гору, Грчку и Бугарску — а потом и моћне пријатеље у Европи, пре свих Русију и Француску, а унеколико и Енглеску. Слободану Милошевићу то није пало на памет. Чак се и хвалисао да, за разлику од Туђмана и Кучана, не обија прагове светских престоница нити подиже војску. „То не сматрамо својом слабашћу“ — објашњавао је тада Милошевић — „па зато и не оснивамо ни војне формације, ни одреде народне гарде и не обијамо прагове светских престоница молећи политичку и материјалну помоћ, куповину оружја и војне опреме. Не сматрамо то својом слабашћу ни зато што нема баш никакве сумње да умемо своје интересе да бранимо и одбранимо од свакога насиља, као што смо то чинили небројено пута у својој историји.“⁴⁾

Тако је Милошевић не само оставио српски народ без одговарајућих утицајних пријатеља у иностранству и своје државне војске већ се тиме и хвалио. Зато је сада, када се показало да је грдно погрешно, остао усамљен, презрен па и смешан.

СТРАНЕ ТРУПЕ НА ЈУГОСЛОВЕНСКОМ ТЛУ

Ако је у нечему Милошевић тако рећи преко ноћи променио свој став, то је било присуство страних трупа на југословенском тлу. Августа 1991. када се први пут појавио предлог да стране војне снаге раздвајају наше зарађене снаге, Милошевић је најодлучније одбацивао и саму помисао на то. „Сви странци су у овој земљи добро дошли, али не и војници... Поготову, када, као што и сами врло добро знате, такво војно присуство није у складу са независношћу земље...“⁵⁾

Једва да је прошло три месеца, а Милошевић је радикално променио овај свој став. Пристао је на долазак страних трупа у српске крајине. А када га је један новинар упитао шта се то променило у његовом ставу, Милошевић је одговорио: „Објашњење је једноставно. Ми подржавамо идеју о доласку 'плавих шлепова' ОУН јер то нису неке стране окупационе трупе. Ове снаге су гарант слободе и мира за људе који живе у српским крајинама.“⁶⁾

У овом свом одговору Милошевић се послужио „лукавством“: рекао је да се он раније није противио присуству страних трупа као

таквих већ само страних окупационих трупа. Једино је пропустио да објасни које су то стране окупационе трупе раније намеравале да добу у Југославију.

Сличан неочекивани обрт запажа се и у Милошевићем суду о томе како треба распоредити мировне снаге Уједињених нација. Најпре је преко својих људи у „крњем“ Председништву Југославије захтевао да се мировне снаге распореде „у граничном појасу између територија које су настањене већинским српским становништвом и територија чији су становници у већини хрватске националности“⁷⁾ да би потом у име Србије захтевао „да УН успоставе демаркациону линију између зараћених страна, сличну 'зеленој линији' која на Кипру раздваја Турке и Грке“⁸⁾ На крају је пристао да се мировне снаге распореде не само на границама него и **унутар** српских крајина у такозваној авнојевској Хрватској.

СРБИ У ЈЕДНОЈ ДРЖАВИ

Тако долазимо до одсудног политичког неуспеха Слободана Милошевића који би за њега могао бити кобан. Реч је о решењу српског питања. Када је наслутио да је Србе обузело осећање егзистенцијалне угрожености због погубних збивања на Косову и крхкости Југославије, Милошевић је заиграо на српску националну карту у вери да с њом сигурно добија. У тој игри, коју су многи схватили озбиљно, неопрезно је обећао да ће Срби живети у једној држави. Или, како је то маја прошле године изјавио: „Свима је познато да смо се ми у Србији, и у свим политичким документима и у укупном политичком животу, определили за став да Срби треба да живе у једној држави и, наравно, желимо да та држава буде Југославија... Нико је, дакле, не може укинути.“⁹⁾

Српски народ у крајинама дословно је примио ово Милошевићево обећање, па је, уздајући се у мајку Србију и њеног највећег сина, одбио да буде у саставу независне Хрватске. А када је хрватско врховништво почело против бунтовних Срба да користи и оружану силу, српски народ се дигао на оружје уздајући се у сваку, па и оружану помоћ своје браће у Србији. Тада је Милошевић отишао корак даље: Србима у крајинама ставио је до знања да ће Југословенска народна армија бити на њиховој страни и да их неће оставити на цедилу. „Управо зато, с обзиром на актуелне претње које су се надвиле над нашом земљом, сматрам да Југословенска армија треба да се налази на територијама које су насељене народима опредељеним да живе у Југославији заједно у миру.“¹⁰⁾ Тада, баш као и сада, није било никакве сумње да су се, пре свих, Срби у крајинама изјаснили да живе у Југославији.

ИЗНЕВЕРЕНА ОБЕЋАЊА

Није требало дуго чекати да се сви ми, а нарочито Срби у крајинама, уверимо да је Милошевић лажним обећањима подгрејавао варљиву наду. Тај тренутак отржењења и великог разочарења, које је Горан Хаџић с онаквим огорчењем исказао, наступио је по-

четком јануара ове године када је објављен Венсов план за мировну операцију Уједињених нација у Југославији.

Поред низа добрих страна, као што су међународна заштита угроженог српског становништва, овај план има и озбиљних мањкавости, на које је пристао и Слободан Милошевић. Њиме се српске крајине у тзв. авнојевској Хрватској означавају као „подручја у Хрватској“, чиме се прећутно признаје да су у границама постојеће Хрватске, која је у међувремену стекла и међународно признање као независна суверена држава. И што је још горе, Слободан Милошевић и „крње“ савезно Председништво пристали су да се из српских крајина — Книнске крајине, Западне Славоније, Источне Славоније и Барање — повуку све јединице Југословенске народне армије, чиме је прекинута и симболична веза између тих крајина и остатка Југославије. Да којим случајем остају бар мање јединице ЈНА, та веза не би била прекинута. Коначно, у случају повлачења трупа УН на захтев Хрватске, српски народ у крајинама остао би без ваљане заштите, поготову у случају да Босна и Херцеговина у међувремену постане независна држава.

НЕОВЛАШЋЕНО ЗАСТУПАЊЕ ВАСЦЕЛОГ СРПСТВА

Овакво далекосежно изневеравање датих обећања српском народу у крајинама и неиспуњење његових очекивања да једном за свагда раскине све везе са овом или оном Независном Државом Хрватском, морали су довести до нарушавања Милошевићеве досадашње улоге свесрпског вође и државника. Ту своју улогу Милошевић је, иначе, неколико година вешто стварао. Најпре му је ишло напред рушење аутономаша у Војводини, а потом и такозвано догађање народа у свим већим градовима Србије. Преломни тренутак који је Милошевићу подарио улогу неприкосновеног вође васцелог српства било је зборовање народа у Подгорици и рушење тадашњег, према српском Косову равнодушност, црногорског државног и партијског руководства. Истовремено су и Срби у тадашњој авнојевској Хрватској и Босни и Херцеговини открили у препорођеној Србији и њеном новопеченом вођи поуздано јемство да ће српство за свагда остати уједињено у једној држави.

И сам Милошевић се постарао да тој својој улози вође и чувара васцелог српства прида симболичан, а за обичне људе, унеколико и непрозиран, мистични карактер. За то није било боље прилике од прославе шестогодишњице Косовске битке на Газиместану. На саму прославу дошао је хеликоптером, тако рећи с неба, да ту, пред сенима косовских мученика и преко милион егзалтираних Срба, који су оличавали то мистично јединство небеске и овоземаљске Србије, одржи надахнути патриотски говор који је имао карактер инаугуралне беседе. Говорио је као да је склопио својеврсни уговор са свим Србима — нашим прецима, савременицима и будућим потомцима. И не би нас изненадило ако је, по угледу на Луја XIV, тог тренутка помислио: „Нација — то сам ја“. Јер, он је тада био

Једини говорник који се, у том призивању прошлости и будућности, са висине обратио свим Србима који чине нацију — том нераскидивом јединству мртвих, живих и још нерођених.

ПОЛАГАЊЕ РАЧУНА

Ако то и није помислио, касније је поступио као да је то помислио. А поступио је аутократски: никога није питао шта ваља чинити нити је било коме, па ни Народној скупштини, полагао рачуна. А зашто би то радио кад ми као његови савременици чинимо само мањи део нације са којом је склопио уговор? Много већи део чине мртви и још нерођени, а они, колико је то нама познато, још нису позвали Милошевића на одговорност.

Па ипак, један саш савременик и смртник дрзнуо се да Милошевићу оспори право неприкосновеног заступања целе српске нације. Био је то Милан Бабић који му је из крајинске низине упутио следеће упозорење: „То што све Ви пристали да одлучујете у име и оног дијела српског народа којег формално не представљате и поред наших најдобронајмерних сугестија да урадите све на томе да дио наше историјске одговорности препустите нама, Ваша је лична ствар, која нас не обавезује. За разлику од Вас који мислите да само један човијек може да одлучи о судбини српског народа у овом одсудном и драматичном времену, у времену у коме се он бори за опстанак, ја сматрам да не постоји личност ма како она иначе способна била која може и смије понижети терет такве — историјске одговорности“¹¹⁾. Штавише, рекавши да се српски народ не може свести на једну личност, Милан Бабић је Милошевићу оспорио право не само да преговара у име целог српског народа већ и да га оличава, што иначе претпоставља изрека „нација — то сам ја“.

Коначан раскид тог симболичног уговора између Милошевића и српског народа, склопљеног на Газиместану, извршила је Српска православна црква, која са много више права оличава духовно-историјско јединство васцелог српства. Гневни архијереји нису бирали речи: саопштили су „носиоцима власти у Србији“, *alias* Слободану Милошевићу, да та власт „нема мандат да иступа у име читавог Српства“ и да њене нагодбе „не обавезују српски народ као целину, без његове сагласности и без благослова његове духовне Матере, Православне Српске Цркве“¹²⁾. Тиме је српска национална карта, с којом је Милошевић тако дуго успешно играо, у очима Српске православне цркве, а и доброг дела српског народа, коначно проиграна.

1) Борба од 17. јануара 1992.

2) Ibidem

3) Политика од 6. јуна 1991.

4) Политика од 31. маја 1991.

5) Политика од 9. августа 1991.

6) Политика од 1. септембра 1991.

7) Политика од 10. новембра 1991.

8) Политика од 16. новембра 1991.

9) Политика од 30. маја 1991.

10) Политика од 7. јула 1991.

11) Политика од 12. јануара 1992.

12) Политика од 19. јануара 1991.

Да ли је трач или истина да ће се загребачки Јелачић Плац уз прикладну промену споменика преименовати у Трг Слободана Милошевића?"

Ово питање постављено од стране гледалаца контакт програма „Од трача до истине и обрнуто“ НТВ Студија Б, могло би се комотно допунити и следећим: да ли је трач или истина да Вице Вуков снима нову плочу под насловом „Данке Слобо“, као што се ових дана размећу по Загребу? Или чак: да ли је трач или истина да се Слободан Милошевић налази на Туђмановом платном списку, као што ових дана шагућу по Београду?

Да Хрвати имају много више разлога да се за међународно признање републике Хрватске у авнојевским границама захвале најужем руководству Србије, мишљење је доброг дела грађана Србије. Не разуверавају ни Миле, ни Штуле, ни бројни округли столови режимских апологета који згранутом ТВ конзументу заленушано указују на коминтерновско-ватиканске завере, масоне, Немце, Мађаре, хомосексуалце, објективне околности, издајничко понашање опозиције, те кривицу свих и сваког — осим српских власти.

Све наде да Слободан Милошевић држи неки адут у рукаву којим ће нас све у погодном тренутку одушевити, да можда Србија ужива тајну подршку неке европске или светске силе, да је ситуација ипак повољнија него што нам се чини, пале су у воду. Адута нема, пријатељских држава ни од корова, а ситуација је да не може бити гора. Једном речју, политика Слободана Милошевића је по свим — што спољнополитичким, што унутрашњим питањима — доживела потпуни неуспех.

А можда и успех?

ПРЕДСЕДНИКОВИ ЦИЉЕВИ

Питање успеха или неуспеха, првенствено је питање остваривања постављених циљева неке политике. С обзиром да српски нацио-

СВЕТСАВЉЕ НАКОН ПОРАЗА

Дошао је крајњи тренутак да се критички преиспитају и неке заслуге за српски народ које Слободану Милошевићу не поричу чак ни неки критичари из редова опозиције. Таквих заслуга има укупно две, а обе су у најмању руку сумњиве.

ДАНКЕ СЛОБО И ЗБОГОМ

ПИШЕМ ТИ ПИСМО

Сличност карактера Слободана Милошевића и Јосипа Броза огледа се без сваке сумње и у ефектном писању писма.

Прашина коју је подигло Брозово писмо из 70-тих година, засузило је очи радних људи и грађана свих наших народа и народности који су по школама, фабрикама, универзитетима, болницама и општинама месецима принудно проучавали садржај и одговарајуће поуке и поруке писма. Што се самог садржаја, као и адресе на коју је писмо било упућено тиче, ни једног ни другог се данас нико више не сећа. Оно што је, сем чињенице да на писмо нико није одговорио и да су уследиле неке смене до тада уважених политичких личности остало упамћено, је шала да се после тог писма више није говорило „причам ти причу“ него „пишем ти писмо“.

Писмо Председника републике Србије Слободана Милошевића упућено Председнику (од стране српске скупштине непризнате) републике Српске Крајине Милану Бабићу, међутим, је добило одговор, али га Крајинци очигледно нису довољно проучили јер су тражили од Слободана Милошевића да им пошаље друго писмо, с обзиром да ово, како кажу, нису разумели.

нални циљеви никад нису постављени јасно и гласно, остаје да свако понаоко, у складу са оним што претпоставља да би они могли бити, извлачи закључке о успеху или неуспеху политике и личности која ту политику спроводи.

Да је Слободан Милошевић неспособан или неинтелигентан политичар, већ би одавно био скинут с власти. Дакле, морамо закључити да он то није. С друге стране, серија катастрофалних политичких потеза од којих је сваки противан интересима Србије и српског народа, не може бити резултат деловања способног и добронамерног политичара. А противи се и закону вероватноће, по коме би се морао догодити барем један успешан потез, повучен макар случајно. Таквог у задњих неколико година нема. Да ли је, дакле, пропаст Србије и њено територијално и духовно сакаћење прави циљ Слободана Милошевића? Ако јесте, она је политика коју спроводи више него успешна. Као и политика његовог политичког узора и претходника Јосипа Броза, уосталом, који је за пола века своје владавине плански десетковао, пљачкао и понижавао српски народ, уз истовремено поклањање српских територија свима и свакоме.

Да ли се сличност Слободана Милошевића и Јосипа Броза завршава на заједничкој склоности ка цигарилосима и вилама на Дедињу?

Или је у питању континуитет у деловању, у складу са заветом „... да са твога пута нескренемо“?

Заседање АВНОЈА и срамне одлуке које је тај нелегални и нелегитимни скуп донео,

славе се у Србији и даље у виду државног празника. Звезда петокрака није скинута са застава, као што нису скинуте ни табле са главне београдске улице, на којима пише да се та улица зове Улица Маршала Тита. Да ли је у питању само процедурална спорост надлежних органа, хитрих као муња по другим питањима? Или је у питању патолошка мржња према оном делу српског народа који није пристао да се одрекне бога, цркве и нације, ступајући у Савез комуниста као што су то својевремено учинили сви из најужег руководства Србије, а да се за тај чин никад нису јавно покајали.

Доша је крајњи тренутак да се критички преиспитају и неке заслуге за српски народ које Слободану Милошевићу не поричу чак ни његови критичари из редова опозиције. Таквих заслуга има укупно две, а обе су у најмању руку сумњиве.

ГЛАВНЕ ЗАСЛУГЕ

Прва је видеоспот „Нико не сме да бије овај народ“ који би могао да се посматра и као вешта намештаљка у режији Милошевић, полиција и Митевић, по припципу „ти тучеш, ја браним, он све то снима и емитује“. Сличним методама манипулисало се и у другим приликама, поготову током такозване предизборне кампање. А што се народа који нико не сме да бије тиче, у међувремену је испребијан. У више наврата. Такође је обећана заштита Срба на Косову, као и њихов масован повратак завршила међусобним обрачуном оне неколицине која је тамо остала и дивљањем Богдана Кеџмана, председника удружења за повратак Срба и Црногораца на Косово, циничног имена „Божур“.

Друга заслуга Слободана Милошевића опевана је у песми „Ој Србијо из три дела, поново си цела“.

Фрапантно је да нико не уочава чињеницу да је Слободан Милошевић упркос заиста снажно и јасно израженој вољи српског народа и могућности која је постојала — да се живи у једној држави, са једном владом и једном скупштином, заправо успео да спречи уједињавање обе покрајине и такозване уже Србије у једну јединствену републику.

Последице постојања обе покрајине са све републичким скупштинама, већ смо искусили, а главне тек следе.

Насилно распуштање Косовско-метохијске скупштине, на коју ова покрајина по новом уставу и даље има право, као и завођење ванредног стања, изазвало је плимину међународне осуде српског режима, као и бројна негодовања у остатку Југославије. Војвођанска скупштина и даље постоји и заседа, али је једностраначка и строго диригована, што оставља у најмању руку мучан утисак, првенствено међу самим Војвођанима који већ стварају залихе јогурта.

ОРВЕЛОВСКИ ПРИНЦИП

Пре или касније, ванредно стање на Косову и Метохији биће укинута, а у Војводини ће морати да се распишу слободни вишестраначки избори. Шта следи, јасно је.

Прва седница Косовско-метохијске скуп-

ОПАСНА КОНКУРЕНЦИЈА

Брозов обичај да из своје близине уклања све оне који су показивали знаке интелигенције, били лењи или популарни, многи су заборавили. Тако и Будимир Кошутић, кога је красила популарност међу грађанима, који су једно време уживали гледајући га на сва три канала телевизије Београд истовремено, није могао чудом да се начуди што му није поверено да буде мандатар нове владе, па ни министар. Многи се сећају његовог увређеног и зачуђеног лица, његових очију пуних суза кроз које као да се пробијало само једно једино питање: зашто?

Питање које мучи друге је да ли је влада пала само зато да би Кошутић елегантно могао бити одстранен? С обзиром да никаква објашњење за пад владе није дато, ова претпоставка вероватна је барем колико и остале.

Повлачење Богдана Трифуновића из маргине политичког живота, волшебног нестанак Слободана Вучетића, или у народу веома омиљеног Слободана Унковића, може се схватити као упозорење амбициозним СПС-овцима: правите се глупи, обучите се траљаво, унаказите фризуру и не заборавите на грешке у падежима.

Или опозицији: председник владе најлакше се обара објављивањем анкете која показује спок популарности изнад дозвољеног, а не узалудним изгласавањем неповерења или критикама.

штине значајне проглашење Косово републике, а избори у Војводини напуниће војвођанску Скупштину посланицима аутономашима, што ће довести до проглашења републике Војводине. У то да се те две новоформиране републике неће отцепити, него да ће наставити да постоје у оквиру заједничке државе са Србијом, верују само они која верују и у останак Македоније, Босне и Херцеговине, па и Црне Горе у оквирина Југославије.

То што је Србија због постојања покрајина у свом саставу имала три гласа у Председништву Југославије, само је допринело распаду државе. Јер, ко нормалан може да поверује у искреност залагања за демократску федерацију равноправних народа и република у којој ће по орвеловском принципу једна република бити три пута равноправнија од осталих? Клиснули су главом без обзира и они који би можда из економских или других интереса остали.

Оно што можемо да очекујемо у догледно време, као последицу политике коју води Председник републике Србије Слободан Милошевић је Југославија која територијално обухвата само такозвану уже Србију, вероватно умањену за Рашку област, али са свим проблемима и невољама које се уопште могу замислити. Или намерно створити.

Сем ако сви сложено и одлучно не запевамо: „Данке Слобо — унд збогом!“

Милан ФИЛИПОВИЋ

У ШТА ЈЕ ОТИШЛО ПЕДЕСЕТ ГОДИНА СРПСКЕ ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ

Када је пре само пет-шест година економиста Бранко Хорват до-каз(ив)ао да је тадашња (дакле не тако давнашња) југословенска економија по „седам од десет“ показатеља сопствене снаге ЗНАТНО ИСПОД ОНЕ ПРЕДРАТНЕ (краљевске, такорећи) био је, наравно, одмах прикован за идеолошки стуб срама и понуђен ЦРВЕНИМ ИНДИЈАНЦИМА да га до миле воље гађају чиме и како стигну. Јер, „какви су то квазинаучни постоци, методи и статистике, који ће тек тако, обичном рачуницом да избришу четрдесетпетогодишњи прегалачки рад милиона трудбеника, упрегнутих у кола синова и очева наших народа и народности. Било је то време када су се посредством „Младине“ Југославији а понавља-

поново је до бесвести прогањао једног новог Дражу Михаиловића приређујући му свакодневно неког новог Калабића или неког још новијег ласа. Од двојице у истом рову, на првој линији фронта, опет је онај без петокраке био потенцијални „дежурни издајник по функцији“. Погинули „на нашој страни“ и у овом рату делили су се на оне са именом и оне без имена, које је тек сплет околности спасавао пасјих гробаља. Ордење заслуга за народ и у овом рату добијали су они које би народ најрадије спалио на ломачи. Издајници и изроди опет су постојали и они који нису желели да пуцају у оца или брата, а мрак је опет гутао оне који су томе били случајни сведоци. Поново су пред нашим очима наше комшије и пријатељи „у име народа“ постаја-

ски торањ актуелне губитничке власти, којој, ипак, због свих оних заслуга треба само и до-словно доделити све могуће ордење заслуга за освешћени народ.

КОНВЕНЦИЈА КАО АВНОЈ

Друго, у нешто локалнијем и редукованијем облику и у складу са аналогјама о којима је реч, могли смо се УВЕРИТИ да је садашња (бивша) Југославија НАЈВЕРОВАТНИЈЕ настала тако (има ли разлога да и даље верујемо службеним историчарима и „документима“?) да НАЈВЕРОВАТНИЈЕ и није могла да се распадне другачије. Разлози којима је правдан, објашњаван и одобран ОНАКО СКРПЉЕН И ОНАКО СЛУЧАЈАН састав „државотворног“ АВНОЈА из 1943. године и којима је доказиван његов ЛЕГИТИМИТЕТ готово да се не разликују од разлога, којима (је покушано да) се докажује трагикомични „државотворни“ ЛЕГИТИМИТЕТ онако скрпљеног и онако случајног састава већ ис-

У овом осврту нема непознатих чињеница. Нема ни далековидних предвиђања. Ни дубинске анализе. Поготово нема синтезе. Овде је само подсећање на слику стару педесетак година.

КАД ГЕНИЈЕ ЖИВИ ОД

ше УЖАСНУТОЈ СРБИЈИ, нудили, најразноврснији „фашистички“ политички и економски „концепти“, које би г. Милошевић данас потписао као рачун за воду. У међувремену су и „Хорвати“ и „Младине“ постали иностранство, економска снага „социјализоване“ Србије више се не пореди са бившом Краљевином, него са Царевином, и то Душановом (ваљда због оних виљушак), а све су актуелније и свакојаке компаративне предности Србије у односу на Бијафру од пре три деценије.

То и остало само је мали доказ да је историја учитељица живота искључиво под условом да јој лешинари у клупама не раде о глави. А раде јој свашта. И не само то.

Поређење Србије која „живи“ последњу декаду двадесетог века са Србијом из црног времена пре, за време и по завршетку Другог светског рата постаје, због свега тога и на жалост, „ретко добар“ начин да се објасни и опише оно што се данас у њој догађа.

СВЕ КАО НЕКАД

Прво, да нисмо доживели ОВАЈ рат у Хрватској можда и даље не бисмо знали много тога о ОНОМ рату у Србији. А Србија 1941-1945. пружила се протеклих месеци пред нама као на длану. На сцени су били сви: маршали-аматери и кабинетски партизани-рецитатори, прави родољуби и ратни профитери, пацифисти и оцеубице, присиљени и добровољци, љотићевци и недићевци, четници патриоте и четници ситни преваранти и велики егзекутори, поштеђени и жртвовани, унутрашњи и спољни непријатељи, „шпијуни“ и „издајници“, провокатори и провоцирани, професионални револуционари и револуционарни дилетанти. Један нови Јосип Броз Тито

ОЛОША

ли „колаборационисти“ и „плаћеници страних сила“, а да то ни они ни „силе“ нису знали. Свака па и најбезначајнија победа поново је напрасно постојала власништво невидљивих политичких комесара, а сваки пораз — резултат деловања „пете колоне“, „квислинга“ или ватиканско-коминтерновских завереника. Неки нови првоборци и самозвани победници поново су се уселјавали у куле Јевреја, лоптали врећама са новцем, коцкали хуманитарним прилозима и држали пијане говоре. И у овом рату народ је испод прага глади клицао својим целатима захваљујући се на још једном доживљеном дану. Тај исти народ поново је као бријачем расечен на део који мора и на део који не сме да опстане.

Шест месеци ОВОГ рата учинило је на НАЦИОНАЛНОМ ЛОГИКОМ неупоредиво више него целокупна послератна српско-југословенска историографија са НАЦИОНАЛНОМ ИСТОРИЈОМ. И паметни и непаметни имали су ПРИЛИКУ да схвате како је 1941-1945. МОГЛО БИТИ у односу на оно у шта су службени „историографи“ желели да верујемо. Носећи стубови „авалског торња“ педесетогодишње хомогенизације и стерилизације маса — ВОЂЕ, ПАТРИОТЕ-МАРКСИСТИ И ИЗДАЈНИЦИ — као оличење националне самообмане, у овом рату су дефинитивно срушени. И „вође“ и „патриоте“ и „издајници“ показали су да карикатуре, макар и таквог идеолошко-политичког значаја, не могу више да понесу ни шибицу, а камоли поменути авал-

мејане КОНВЕНЦИЈЕ О НОВО(ГОДИШЊО)Ј ЈУГОСЛАВИЈИ. Разлика је само у томе што АВНОЈУ није имао ко, ако је и смео, а Конвенцији и ко није хтео могао је да се — смеје.

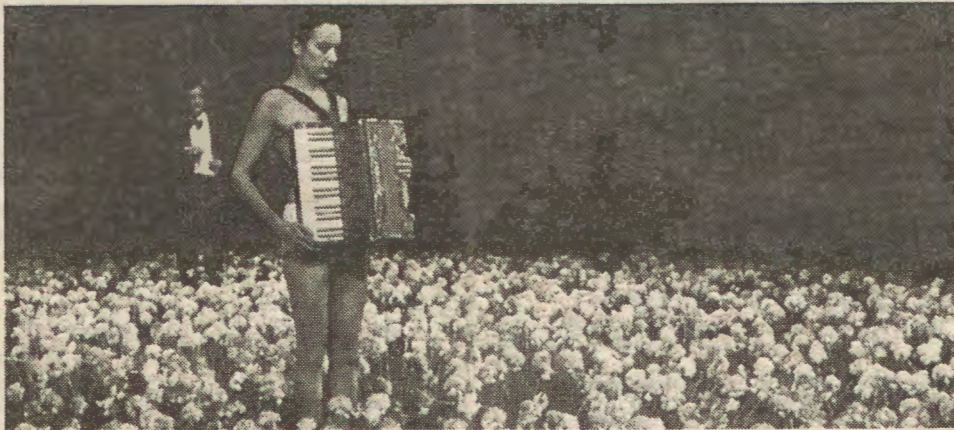
У овом високо-политичком и државотворном контексту битно је и следеће. Ондашњи Тито разалео је све могуће мреже, од Коминтерне до Ватикана, од Јужног до Северног пола, не би ли упецао коју „пријатељску“ рибу, која би му испуњавала жеље, да не кажемо претензије. Нису, наравно, били поштеђени ни „унутрашњи непријатељи“. Неке је упецао, неке није, неке је насанкао, неке није. С неким је и сасвим реално усагласио губитке и добитке. Он је следио тврду и често мизерну логику дипломатије и — остварио оно што је желео. Није узалуд дипломатски лисац Черчил, негде после АВНОЈА а пред крај рата, у једној од својих редовних тајни депеша Стаљину с „тугом“ признао како је Тито за њих „изгледа, изгубљен“, како је одиграо своју игру и како на њега била вероватно нема сврхе „рачунати“. ВИЛЕ ЈЕ ТО ТИТОВА ПОБЕДА УЗ ПИТАЊЕ НА ЧИЈУ „СПОЉНУ И УНУТРАШЊУ“ ШТЕТУ! Данашњи Тито преселио се из Столица и Виса у Карађорђево, Хаг и Брисел и ОСТВАРИО ПОРАЗ УЗ ПИТАЊЕ У ЧИЈУ, ТАКОЂЕ СПОЉНУ И УНУТРАШЊУ КОРИСТ! Европа и свет 1991. нису Европа и свет 1941-1945. Заборављајући на ту безначајну чињеницу данашњи Тито се са свих страна окружио творовима како му неко, а поготово не неки одвратни опозиционар из Србије, не би пришао са каквом суманутом идејом о каквом гнусном националном или барем „ратном“ помирењу. Јавне односе имао је искључиво са дија-губитницима, дија-мутиводама, и светским левацима, због по-мањкања левичара. Док је његов противник

сачекивао светске буџе по њиховим властима ходницима, писоарима и будоарима и вукао их за рукав, да би то „случајни пролазници“ могли схватити као пријатељски стисак две државничке руке, српски Тито је расправљао са луксембуршким чиновницима, мобилисао немобилне или давао најновија тумачења тековина револуције и њених отпадника. Трошио је српско време са онима са којима нико други није хтео, и у име целог народа добио је оно што нико други, народ поготово, није хтео.

Јосип Броз је умео да и у Москву и у Бонуђе другачијим превозним средством него браћа Бајићи, а ни Хрвати нису онда, као данас, певушили „Данке, Милошевић!“ Утолико је свака сличност између двојице војсковођа и стратега револуције која тече заиста сасвим случајна.

ФРОНТ У КЛУПАМА

Треће, и ондашњи ПОСЛЕРАТНИ дани сасвим случајно су слични данашњима — и предратним и ратним и „послератним“. Нарочито у ономе што нас овде интересује.

Наиме, и дан-данас релативно мали број људи уопште зна да је Југославија из Другог светског рата изишла као држава са ЛЕГАЛНИМ ВИШЕСТРАНАЧКИМ СИСТЕМОМ, који је на мистериозан начин „функционисао“ чак до 1949. године. Те године је и последњи опозициони посланик, полпљуван и шиканиран од стране посланика и „снага“ из Народног фронта, морао да бежи са говорнице. Пљувања, клеветања, вређања па и регуларне опструкције опозиционих посланика, била су до те мере морбидна да чак и највећи рекламери „националне историје“, ваљда понесени „вишим интересима“, овај светли део по правилу — превиђају. Не треба, при томе, заборавити да је чак и у таквим условима легалног вишестраначја један од програмских задатака Народног фронта (читај комуниста) било „ликвидирање остатка старог режима и утицаја бивших политичких странака“.

Да није данашње српске Народне скупштине било би готово немогуће и замислити како се могао ознојити опозициони посланик док је говорио пред фронтвцима, који су, сви редом, имали овакав програмски задатак. Међутим, и након више од четрдесет година дакле и поред „за толико“ више „демократије“ и „цивилизације“ у цепу, стање демок-

ратског духа се није изменило готово ни за длаку. И за полуписменог социјалисту је и највећи опозициони геније — елементарни олош. И најздороворазумскија идеја из редова опозиције у социјалистичкој сали је по правилу пропраћена њиштењем кикотањем, а ноторне чињенице типа „вода је мокра“, ако су из мозга припадника владајуће посланичке групе, одмах се стенографишу и прослеђују у уџбенике националне историје. Доносе се бизарне одлуке само због тога да неби биле у сагласности са опозиционим предлозима, дакле најчешће логичне“, и обратно. Критериј нису велики мозак и општи интерес, него леви део сале. Кад министар полиције, посланик, пита другог, опозиционог посланика:

„Шта то притјаш, идите?“ то не значи да је опозиционар идиот, него само да господин министар изражава сумњу у погледу веродостојности и опортуности садржаја излагања опозиционог посланика са становишта националних интереса српског народа. И то након 3-4.000 година РАЗВОЈА људске мисли. Дакле, какви победници у рату — такви победници и у миру. На крају крајева, непријатно је

сазнање да бирач мора да ЖАЛИ своју рођену Скупштину кад се око 19 владајућих онолико боји „петнаестине“ правих опозиционара. Питање је само како би се оваква плашљива и хистерична владајућа већина понашала да је у ситуацији Грчког парламента, где владајућа Нова демократија има 15, а опозициона Социјалистичка партија 149 посланика. У нашем случају владајући социјалисти ваљда од страха не би више ни улазили у зграду Скупштине, а камоли пљували по вишеструко надмоћнијем непријатељу. Толико о разлици од 4 године.

ЦЕНЗОР У КИОСКУ

И четврто, а исто као треће: средства јавног информисања — прозор, отворен или затворен, прљав или чист, сваког политичког режима — такође су остала (или су се вратила) на ниво из послератних година. Нису ту, наравно, у питању само разлике између онога што видимо и онога што читамо да смо видели. С лажима смо се већ толико сродили да нам истина више готово и не прија, ако уопште немо шта је. У питању су ИСТОВЕТНИ И МАКСИМАЛНО КОРИШЋЕНИ, до у детаље разрађени, системи опструкције, дезавуисања и неутралисања независних и опози-

ционих средстава јавног информисања и општења уопште. Наиме, као што су некада „радници одбијали да штампају непријатељску штампу“, продавци „одбијали да је продају“, а спикери „с гнушањем одбијали да читају вести о народним отпадницима из опозиције“, тако и данас. И нешто горе. Јер, народ је онда био макар обавештен да је против опозиционе штампе па није био затечен. Данас се заиста може штампати све (што значи да вам друштво или држава могу узети пара колико желе), али ствар даље тече као са сунчевим пегама. Нити знате колико су за ваш новац одштампали онога што желите, нити да ли су то проследили у мрежу, нити да ли је пошта, рецимо, „пристала“ да то испоручи до киоска, нити да ли је продавац у киоску пристао да пакете распакује, а поготово не знате да ли је пристао да вам продато и плати. Уколико је тај исти продавац члан странке Х вероватноћа да ће нормално и уобичајено продавати штампу странке У једнака је вероватноћа да вам је плати. О томе најречитије говори податак заиста сасвим случајно везан за ову новину. Непосредно након деветомартовских демонстрација у један град је послато УОБИЧАЈЕНИХ 1000 примерака листа. Након законски прописаног рока стиге уредан извештај да у том граду није продат НИ ЈЕДАН ЈЕДИНИ ПРИМЕРАК. Био би то проблем новине, њене уређивачке концепције и „тржишта“ да читаоци из тог града нису масовно опседали телефоне редакције и питали због чега новине нису стигле (да нису можда забрањене!), а редакција је накнадно послала поузећем у тај град нешто мање од 2000 примерака. Онај ко имало познаје ценовник „услуга“ схватиће да је укупан непокривени трошак редакције само у том граду и само са тим бројем био око 200 милијарди старих динара данашње вредности. ДА ЛИ СУ ДОДАТНЕ ЗАБРАНЕ УОПШТЕ ПОТРЕБНЕ? Слично је и са фреквенцијама, техничким сметњама, пореским и царинским обавезама и другим „теничко-финансијским“ детаљима код других и другачијих медија. Важно је да народ не осети и да се пита због чега се опозиција жали. Тако је и 1946. година у односу на 1991. у извесном смислу била ДОСТИГНУЋЕ. А такву друштвену ситуацију треба НАПРАВИТИ, СОРТИРАТИ И ОПСКРБИТИ „МЕХАНИЗМИМА“ — да је у питању „спонтано“ тржиште било би битно другачије.

Сврха ове евокације није, дакле, ништа друго до захвалница систему (и његовим људима) што је боље од сваке школе показао какав је БИО, како је био, зашто је био и зашто више НЕЋЕ МОЋИ бити, независно од тога колико се упињао да опстане. Онај ко је јуче могао да путује на Хаваје питаће се зашто данас не може ни у Горажде, онај ко је јуче купио кола питаће се зашто више не може да сипа бензин, ко је јуче добио дете — зашто не може да му купи пелене, а ко је јуче био здрав — зашто је данас болестан и лек мора да плаћа сувим златом.

А онда га ни скупштина, ни воде, ни телевизије, ни конвенције, ни издајници — апсолутно неће занимати. ОН ЋЕ БИТИ СВЕ ТО, ЗАЈЕДНО И ИСТОВРЕМЕНО! И ускраћени за драгоцених 50 година.

Стево БАТИЋ

Имам осећај да ова последња година представља најсрамније странице српске историје. Не знам да ли се ико икада на овим просторима осећао више посрамљен, јадан, угрожен, заплашен, као ми данас.

Режим императора Милошевића успео је да плуне на сва своја предизборна обећања. Ево смо економски урнисани (беше нам обећаван стандард једне Швајцарске), без иједног пријатеља (осим црвене Кине, која своје политичке проблеме такође решава тенковима), у средишту грађанског рата (само са нама је изванредан мир, поручивао је СПС)! Овај режим је успео да од нас направи безвредно, послушно, топовско месо, које ће Милошевић и Југословенска армија (или обрнуто, ЈА и Милошевић) користити како им се прохте где год и кад год је то потребно. ЈА нису важни ни угрожени Срби, ни Хрвати, ни Словенци, ни било ко други, њој је најважније да задржи све своје привилегије и огромне плате. Ово је оствариво задржавањем што већих територија, у било каквој Југославији, са што већим бројем пореских обвезника: треба издржавати цео официрски кадар, треба им омогућити да и даље уживају у својим великим становима, да и даље одлазе у своје јефтине, луксузне хотеле, у своје продавнице. Треба им омогућити међусобно дељење ордења за заслуге за народ (који народ?) са звездама, наравно, за велике ИЗГУБЉЕНЕ битке. Не треба им замерити, то је навика из II светског рата, а они сами признају да настављају „тековине НОБ и револуције“. И онда су, као и данас, веома успешно „ослобађали“ од фашизма. Јадан је тај народ кога они ослободе, пошто видимо да се претвара у избеглице без игде ичега. Узгред, имам једно питање за Армију. Ако су хрватске снаге успевале да оборе МИГ-ове 29, како је могуће да наша фантастично обучена и опремљена војска не може да обори неколико хрватских пољопривредних авиона, који су надлетали Сомбор?

За ових последњих годину дана нестало је осмеха са лица мојих суграђана. Постоји само црна садашњост и поглед у још црњу будућност! Сви смо притиснути бригама да ли ће неки нови младићи бити позвани да гину, да ли ћемо успети да саставимо крај с крајем, да ли ћемо имати довољно пара да платимо лечење, ако се, не дај Боже, разболимо, да ли, да ли, да ли...

Поврх свега, председник Републике и ње-

ИМПРЕСИЈЕ И ПРЕСИЈЕ

ГОДИНА ПОСЛЕ

Изабравши Слободана Милошевића за председника Србија је себи потписала смртну пресуду. Ово је била моја права реакција када сам 10.12.1990. чула за резултате избора. Тада нисам ни претпостављала да ће се моје предвиђање овако сурово остварити

говори истомишљеници у позицији и „опозицији“ веома успешно товаре невиђену срамоту на леђа Србије. Они својим поступцима пркосе свима, почевши од сопственог народа, преко ЕЕЗ, до УН. У својој манијакалној борби за очување власти не презају ни од чега, и ни од кога. Ни један живот им није важан, ни један споменик, град, њива! Уосталом када је комунистима било важно било шта осим сопствене власти и сопственог благостања!? За све своје неуспехе у спољној политици имају једно оправдање. Свет НЕЋЕ да чује истину, Срби су у праву, али, ето, ту је немачка завера, ту је Ватикан, па они онемогућавају да истина допре до онога коме је немањена (познато је да у многим земљама њихова спољна политика зависи од расположења јавног мњења). Али, будимо реални. Хајде да се ставимо у кожу једног просечног Европљанина, који мирно седи испред свог телевизора и гледа вести. Шта ће такав човек рећи за зарђале кашике, које треба да служе за клање,

за напалм—бомбе које треба бацати на Загреб, за подизање нуклеарне електране у ваздуху, за рушење бране и потапање дела Хрватске!? Шта ће рећи када види рушевине Вуковара, Дубровника, Винковаца, Осијека, Карловца? Шта ће један Европљанин рећи на изјаву да ће Немачка сада извршити геноцид над Србима који у њој живе и раде? Када човек све ово реално сагледа схвати да заиста овакви какви смо не можемо имати пијатеља. Просто, нико нема интереса да нас са оваквим људима на власти подржи! Размишљајући о протеклој години, мисли се неизбежно враћају и на фабрику лажи — ТВ БГД. Ова ратнохушкачка машинерија, на срећу, изгледа да губи све више и више гледалаца и слушалаца. Из разговора са својим пријатељима видим да нико од њих не гледа ТВБ. Кажу, доста им је лажи! Доста им је Попова који ништа правилно и без клиберења не може да изговори осим оног „хајде да погледамо“, лажно проподобљеног Комрак(ова) и лавље гриве муцаве Споменке Јовић, тих убица из сенке.

За ову протеклу годину дана променили смо две владе и доста министара. Искрено да кажем, не зна се ко је био гори од кога, али вероватно су најгори они који су из претходне изабрани и у ову нову владу.

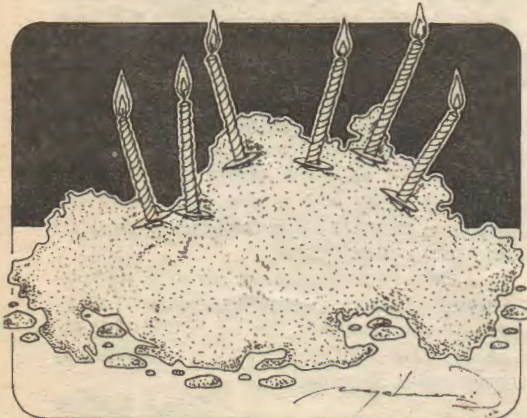
Међутим, није све у прошлој години било тако црно. Један од фантастичних догађаја су биле демонстрације 9. марта. Стицајем околности у то време сам била у могућности да слушам иностране, тачније вести Каталонске телевизије. Никада нећу заборавити речи њиховог репортера из Београда: „Демократија, оличена у личности великог српског писца Вука Драшковића...“. У то време цео свет нас је ценито и волео! Нису постојале никакве завере Ватикана, Немачке и целе земаљске кугле, нити потребе да се нешто објашњава. И долазак Престолонаследника Александра је био тријумф демократских снага Србије. Цео свет је слушао узвике „Остани! Остани! Остани!“

Али све то је црвени комунистички режим са петокраком на челу успео да згази, да сатре, а ми смо мирно гледали и подносили као да се радило о неком другом. Зато смо данас овде где смо!

А наш председник, богато награђен (368.000 бруто, односно око 180.000 динара нето) за све своје промашаје, за тотални пораз своје политике, води нас и даље у све већу пропаст! Најновији (потенцијални) промашај је „дефектна, инвалидна Југославија“. Вероватно ће нам, захваљујући својој „мудрости“ и „политичкој способности“ натоварити и све југословенске дугове на врат, док су велике шансе да се самосталне и суверене републике ратосиљају и те главобоље. Наравно, грађане Србије нико ништа неће питати, то је непотребно, јер наш председник има моћ да нам „чита“ мисли и „испуњава“ сваку, па и најмању жељу.

Могуће је да још нисмо свесни да смо пожелели неку нову „Олују“, али не брините, ускоро ћемо бити, јер наш председник мисли на нас. Већ могу да замислим слику, како, гледајући са Авале на Београд у пламену, весело, уместо лире, свира гусле као сваки „прави, поштени и храбри“ ЦРНОГОРАЦ!

Катарина ЂОРЂЕВИЋ

ДА ЛИ ЈЕ ГОСПОЋА МИЛОШЕВИЋ ПОНОВО АКТИВНА?

ОСВЕТА ЗБОГ СТУДЕНТСКОГ МАРТА

Одлука Београдског Универзитета да се на њему не формирају страначки или политички опредељена тела, ипак неће обезбедити овој значајној просветној и научној институцији потребну слободу. Наиме, ових дана заказана је Скупштина Удружења универзитетских наставника Србије чију је легитимност оспорила група професора Медицинског факултета из Београда и тројица академика писмима упућеним председнику Удружења. У њима се овом Удружењу одриче легитимитет истицањем чињенице да оно нема одговарајућу подршку наставника и сарадника на факултетима, те стога препоручују одлагање Скупштине.

Права намера ове групе професора је да укаже на покушај злоупотребе Удружења са циљем да се под параваном аполитичности и нестраначког организовања заправо изврши инфилтрација гарде људи који су манипулисали Београдским Универзитетом преко бившег Универзитетског комитета СК.

Познато је да је тај и такав комитет био луцоноша чувен 8. седнице, а предводили су га другова **Шкундрић, Унковић, Уршумлић** и другарица **Мирјана Марковић**. Исти људи преко овог Удружења које су прогласили репрезентантом велике популације универзитетских професора, желе да остваре политичко манипулисање на Универзитету и у широј друштвеној јавности.

ОДОКАТИВНА МЕТОДА

Ако се вратимо историји Удружења, основаног одмах после рата под именом Синдикат наставника Београдског Универзитета, током шездесетих година ова организација је укинута као **елитистичка**, а њени чланови пребачени у општи синдикат. Међутим, Удружење није прекинуло са радом захваљујући професору ентузијаста **Воји Стојановићу** који се трудио да ова организација буде, колико је то могуће, блиска свом грађанском исходишту и правој професионалној сврсисходности. Дуги низ година факултети нису имали своје секције Удружења универзитетских наставника, није било интереса за примањем чланова и избором управе, тако да се чланство свело на малу приватну групу лишену видљивог утицаја на Универзитету.

Од половине 70-их година наступио је најмрачнији период у историји Београдског Универзитета. То је време када се на његовом челу зацарила читава мрежа режимских функционера која је бирала декане, ректоре, вршила партијски притисак, идеолошке дисквалификације и морално-политичку селекцију професора. Група је владала Универзитетом као организована насилничка политичка организација из које се формирао политички кадар који је и данас у политичком врху Србије.

Остатак Стојановићевог Удружења универзитетских наставника жели у овом тренутку да присвоји и на свој начин оживи комитетски штаб другарице **Мирјане Марковић** и то под фирмом „непартијске“ сталешке организације. Готово приватно, на брзу руку сазвана је Скупштина Удружења да потврди нову управу. Делегати су „изабрани“ потпуно

Под фирмом „непартијске сталешке организације“ сазвана је Скупштина Удружења универзитетских наставника чији су делегати изабрани без никакве изборне процедуре. Тиме Београдски Универзитет, чија је партијска организација до недавно представљала најтврђу комунистичку струју у Србији, почиње да дели судбину Адвокатске коморе: постаје оруђе у рукама власти.

нелегитимно, на основу личних веза и без икакве изборне процедуре. Ректор Универзитета је претходно послао распис деканима факултета да по свом избору одреде делегате за Скупштину Удружења. Поводом припреме Скупштине, на Медицинском факултету нису вршени избори делегата ни на једном форуму факултета (Већа наставника, Савет, катедре) већ је декан **одабрао** седморицу људи који ће бити делегати. У писму које је потписало 50 професора Медицинског факултета, оспорена је верификација ових делегата. Посебан револт изазвао је избор делегата **Предрага Ђорђевића** који је својевремено био наметнут за декана Медицинског факултета и остао запамћен као један од најистакнутијих режимских декана у историји тог факултета.

ЗАМЕНА ЗА КОМИТЕТЕ

За разговор на ову тему замолили смо академика професора **Љубишу Ракића** који је један од потписника захтева да се спречи злоупотреба Удружења:

„Уместо да буде демократска сталешка организација наставника и научника Србије, Удружење је под апсолутним утицајем приватних група укључујући и „звезде“ бившег Универзитетског комитета СК, с тим што су сада прибавили легитимитет нестраначке организације. Уколико се не оспори рад Скупштине доћи ћемо у ситуацију да група од 20 нелегитимно изабраних људи говори и заступа мишљење 7000 наставника и асистената Србије. Изјашњаваће се у име свих нас о Закону о Универзитету, даваће мишљење о политичким питањима — од подршке властима до питања граница и сл. Они су потенцијално директно истурена рука најекстремнијих представника власти што може опет да буде зло за Београдски Универзитет.

Ми смо случајно сазнали да је декан именован на своју руку делегате и у писму које је потписало преко 50 редовних професора и шефова катедара обавестили професора Масникосу, председника Удружења, да не подржавамо ову приватизацију

и злоупотребу. Он није хтео да прочита то писмо на Скупштини, а избегао је да делегате упозна и са писмима која су упутила двојица делегата нашег факултета у којима се одричу чланства у тој Скупштини.

Београдски Универзитет је у летаргији која је последица добро обављеног посла бивших Универзитетских комитета, али верујем да ће уследити реакције, сличне овој са Медицинског факултета, у којима ће се оспорити легитимност овог Удружења, јер није репрезентант већине чланова Београдског Универзитета. Комунизам није само идеологија, него је и начин манипулисања људима и коришћења власти што је противно нормама и мерилима слободног демократског интелектуалног друштва. Суштина се своди на то да се манипулације са Универзитетом којим се задњих 20 година владало грубо и круто преко комитета, настављају“, рекао је професор Ракић.

Било би неопходно да се факултети Београдског Универзитета одлуче и демократски изјасне да ли им Удружење уопште треба, али сталешка, стручно-синдикална организација ће вероватно бити скоро реалност. Једна од могућности је да буде ванстраначка, са демократски изабраном централном управом.

С. ЛАЗИЋ

РЕПОРТАЖА: МАЋЕХА СРБИЈА

МРТВА УСТА ИПАК ГОВОРЕ

Раде Ловрић желео је да га сахране као правог Србина, са српском заставом, српским попом, српским знамењима и знамењима СПО-а. Уместо тога, „опело“ је одржао дежурни сеоски комуниста и прочитан му је умножени телеграм Радомана Божовића.

Ветар носи покидане посмртнице калдрисаном улицом. Бођоши голе гране турили у оловно небо. Уском гробљанском стазом полако се вуче посмртна поворка. Из гробљанске капеле преко разгласа просила се посмртни Вагнеров марш. Негде у мутном небу гракћу дивље гуске.

Равница натекла као мртвац на фронту. Гробље на крају села. Свеже ископана згрудвана иловача лежи с обе стране раке. Гробари у блатњавим чизмама цупкају на хладноћи. Поворка улази у источни део гробља. На челу голобради младић носи пирамиду. На пирамиди црвена пластична петокрака и бела слова.

Ловрић Раде 1964 — 1991.
Иза дечака на мртвачким колицима сандук прекривен заставом тробојком. Колица гурају четворица момака. Иза мртвачких колица родбина покојника у црнини. Лелек ломи тишину. Поворка стаје поред свеже ископане раке.

Сеоски проповедник, представник Месне заједнице, бивши председник МО СКЈ, садашњи председник МО СПС, уштиркани друг комунист, вади из џепа опроштајни говор. Говор је давно написан, умножен. Говор је позајмљен од месног СУБНОР-а. Између пасауца празнина. Мастиљавом оловком друг комунист дописао је име и презиме покојника, дан и место рођења, датум и место погибије. Прекрижио је оно: учесник НОР-а, носилац највиших одликовања итд.

Друг комунист, сеоски проповедник, узима свечану позу. Погледом прво прелази по окупљеној маси, потом поправља микрофон на гробљанском разгласу и пискавим гласом сроче слова: Палом другу Ради Ловрићу, борцу и хероју, који храбро у Словенији положи живот за социјализам, социјалистичку домовину, за највеће идеале напредног човечанства... Вечна му хвала и слава! Потом друг комунист вади из левог џепа умножени телеграм, на којем је мастиљавом оловком дописао име и презиме покојника. Свечано саопштава да је председник Покрајинске владе, уважени друг Радоман Божовић, особно фамилији покојника послао телеграм саучешћа.

Саучешћу се придружују општински функционери.

Другу говорнику се жури. У суседном месту погинуо је младић, добровољац у борбама око Вуковара.

Друг комуниста мастиљавом оловком крижа име и презиме покојника на говору и телеграму. Са посмртнице мастиљавом оловком преписује име и презиме погинулог младића код Вуковара.

Момци у маскирним униформама са ознакама СРПСКЕ ГАРДЕ и ТО Негославци изнад свеже хумке репертирају аутоматско оружје. Почасни плотун одјекује успаваном равницом.

НИ МРТВИМА ИМ НЕ ДАЈУ МИРА

Кућа поред пољског пута. Пућ растопљен, љигав и тежак. У дворишту сељачке куће поређани столови. На столовима флаше пића. Из алуминијских чинија пуши се пилећа супа. На улазу жена у црнини, лавор с хладном водом, стара столица, сапун и пешкир. Жена нуди сапун и пешкир. Мирис смрти цеди се двориштем. Жене у црнини, паори у празничким одељима, гологлави, заузимају место за дугачким столовима.

Гардисти уносе у двориште две торбе. Стављају их на ходник паорске куће. Један од њих отвара торбу и из ње извлачи црну беретку на којој се сјаји кокарда, два џемпера, фармерице, умазане беле чарапе и блатњаве ципеле. Један од њих каже оцу покојника.

— Ово је његова гардероба.
Отац покојника се мршти. Склања беретку у страну и као да се од нечег брани уплашеним гласом говори:

— Не, та ми капа не треба, то носите!
Гардиста узима беретку. Збуњено говори.
— Са овом капом на глави ваш син је погинуо!

Отац покојника купи преостале ствари. Мајка покојника, утучена жена у црнини говори гардисти.

— Носи то сине. Носи, бог ти помога што даље од ове куће!

За столом другови покојног младића шапућу гњвно.

— Ни мртвима им не дају мира!
У сеоским бирцузима оживе сећања на мртве. Ту се после даче окупљају и уз чашу комовице цеде се сећања као јесења киша низ зарђале олуке.

БИО ЈЕ ДОБАР БРАТ

Покојни Раде Ловрић из села Чонопље имао је двадесет и седам година. Металски радник запослен у металопредавачкој фирми „Бане Секулић“ Сомбор. Ожењен, жена и дете од четири године.

Са оцем се никад није слагао. Заправо, њихова неслога почела је од оног дана од кад је Раде Ловрић приступио СПО-у, и постао његов највећи поборник.

Идеолошки разлази оца и сина. Отац, бољшевик из добростојеће паорске куће, сели сина јединца на улици са поруком: „Кад се опаметиш и одрекнеш оног брадатог четника Вука примићу те назад!“

Син јединац није се одрекао Вука нити се вратио назад. Напротив, све своје слободно време посветио је странци. На свим митинзима и демонстрацијама СПО-а био је у првим редовима.

Долази несрећни прљави рат, принудна мобилизација, кад ноћу владајућа странка купи опозиционаре и гура их необучене на фронт у прву ватрену линију.

Раде Ловрић доноси одлуку: приступићу СРПСКОЈ ГАРДИ и са њима кренути на славошки фронт.

Пре него што ће једне кишне септембарске ноћи 1991. напустити родно место Чонопљу и кренути аутобусом за Београд саопштава својим страначким друговима последњу жељу: ако случајно погинем, молим вас, сахраните ме као правог Србина. Са српском заставом, српским попом, српским знамењима и знамењима моје СПО странке!

Из оригиналне пријавнице ТО Вуковар, издате у Шиду 28. 9. 1991. јасно се види да је Раде Ловрић заједно са 17 српских гардиста прешао Дунав и прикључио се борцима ТО Вуковар у ослобађању тога града и осталих места. О даљој судбини храброг српског гардисте испричаће нам његов командант, гардиста Здравко: „Раде је био изузетан човек, храбар борац и велики брат. Није се нимало плашио. У првој ватреној линији био је међу првима који је јуришао на усташку упоришта. Мислили смо да га метак неће. И онда дође тај судњи дан. У селу Негославцима нас четворица ишли смо у извидницу. Упали смо у вешто постављену усташку заседу. Пред вратима једне разрушене куће Радета је покосио усташки рафал. Ушао је рањен у кућу. Усташе су осуле ватру по нама. Ипак, нисмо га смели оставити. Кроз прозор смо бацили уже у просторију. Он се последњом снагом ухватио за то уже. Вукли смо га до прозора. Таман кад се подигао и ухватио за рам прозора поново га је усташки рафал пресекао. Успели смо да га извучемо напоље. Било је касно. Раде је био мртав.“

ДРУГА СТРАНА МЕДАЉЕ

Друг сеоски проповедник одржао је говор. Отац није хтео ни да чује за последњу синову жељу. Сахранио је сина као комуни-

ту. Ето, нека село зна, ако није могао живог победио је мртвог сина.

Уважени друг Радоман Божовић послао је умножене телеграме. Поменути друг није ни чуо нити знао да је Раде Ловрић храбро погинуо ослобађајући село Негославце од усташких злотвора. Одакле би уважени друг Радоман то знао. Та, тако сваког дана гине много младића. Има он преча посла.

Отац погинулог био је донекле утешен. Ето, њега се лично сетио уважени друг Радоман Божовић. Тражио је тај телеграм као усмену али га никад није добио. Другу сеоском проповеднику требаће за идуће наступе тај несретни телеграм. Не дај боже, како се рат одуговлачи а мртви стижу са фронта, не стаће брзо онај умножени пакет телеграма уредно сложених у фијоки радног стола.

Избрисати и дописати постала је његова опсесија и опсесија његове владајуће странке.

Жена и син покојника нису присуствовали сахрани. Разлози непознати.

Жена донекле нешто схваћа и не схваћа, син никако. Дозива и очекује тату, излази на улицу и гледа низ дуги сеоски шор. Тата се знао у одређено време појавити са поклони-ма у рукама. Тате нема.

Жена схваћа да је Раде јуначки погинуо на бранику домовине. Не схваћа чињеницу да ће тако брзо административним путем општинске комунистичке бирократије нестати. Избрисан је из свих овоземаљских књига као да никада није постојао. Што је најжалосније, избрисан је и из евиденције СРПСКЕ ГАРДЕ у Београду. Како доказати да је уопште постојао. Гроб на сеоском гробљу једини је доказ, али слова на пирамиди бледе, а свежу хумку покрива први снег и вео заборава.

Многе ствари у овом сулудом времену човеку нису јасне. Тако ни жени покојног Радета није јасно да мобилисани територијалци, који време проводе уз печене прасиће и сеоске колаче по разним војвођанским економијама, добијају од ЈНА дебеле плате, имају све бенифиције, а да заправо фронт нису ни омирисали. За коју је то земљу Раде ратовао, против којег се то непријатеља Раде борио и за кога је положио млад живот?! Питања много, одговора мало.

Раде није једини СРПСКИ ГАРДИСТА који је положио свој живот на бранику ове земље. Многи су остали на вечној стражи, а да заправо нису ни слутили да ће их маћехински систем напаћене мајке Србије тако третирати и запоставити.

Са бојоша ветар кида свежје одштампане посмртне плакате.

У хладним зимским данима равницом одјекују звуци Вагнеровог посмртног марша.

Циганске лимене трубачке капеле, капеле ватрогасних друштава постале су најтраженије музичке капеле у Србији.

Фабрике намештаја штанцују мртвачке сандуке.

Мртва уста не говоре. Уместо њих свежје хумке на градским и сеоским гробљима опомињу.

Живот је један. Не утиримо семе тог живота зарад нечијих сулудих амбиција и циљева.

Бранко СВИЛАР

СЛУЧАЈ НЕПОСЛУШНОГ ВОЈНИКА СЛОВОЉУБА СТАНКОВИЋА

КАД ГЕНЕРАЛИЦЕ РАЂАЈУ ДЕВОЈЧИЦЕ...

Ових дана је пријатно одјекнула изјава Радмила Богдановића да се 15.000 људи не може једноставно извести на суд само због тога што су одбили да иду у рат. Био је то први глас разума који се чуо из редова СПС, али, нажалост, његов одјек није стигао далеко. Ужички корпус је већ спремно саопштење у коме ће се истаћи имена свих који су одбили да иду на хрватско ратиште — вероватно са надом да ће им народ пресудити, а војне власти у Нишу наставиле су са серијом суђења.

Следећи на реду за суђење је Славољуб Станковић, пружни радник из Сврљига који је заједно са 500 резервиста одбио да оде на ратиште у Војнић. Учинио је исто што и остали: спустио је оружје и отишао у свој шатор, а оптужен је за подривање војне и одбрамбене моћи. Место догађаја, оптужница, чак и разлози су исти као у случају поручника Десимира Ранђеловића о коме је „Српска реч“ већ писала.

Суђења се настављају и то не представља изненађење. Побунили су се резервисти из нишког краја, одбили су послушност у нишкој касарни, у самом срцу Милошевићевог упуришта. Оно што зачуђује је чињеница да се побунило 500 људи, а да има само 15 оптуже-

них. Сви су учинили исто и зато је мало нејасно по ком критеријуму су изабрани. Можда ћемо на крају свих суђења схватити.

ВОДНИК НЕ ИДЕ У РАТ

Што се Славољуба Станковића тиче постоје само две ствари које га издвајају од осталих. Прва, да се бави музиком и да је познат по томе што већ дуго изводи некима неомиљене српске песме, а друга је што је члан СПО. Ни један од њих сигурно не представља разлог да неко заврши на војном суду. Због тога је интересантно чути шта сам г. Станковић каже.

„Позив за мобилизацију сам добио 12. октобра и то исто вече сам се јавио на

зборно место. Тамо нас је дочекао пуковник Љубиша Игњатовић, командант касарне. Напоменуо нам је могућност да идемо у Хрватску уколико се укаже потреба, али је нагласио да ће нас он водити и да нема никаквог разлога за страх. „Ја сам ваш командант и ја ћу вас водити, бићу први на осматрачници, бићу први у свему“, речи су којима нас је бодро.

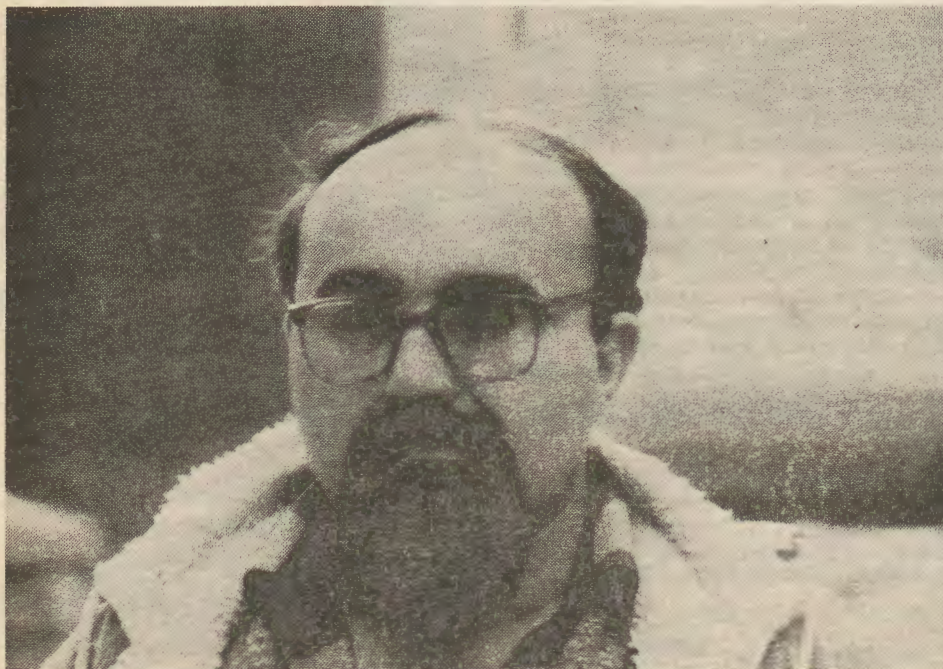
Два дана касније се изненада појавила војна полиција. Дошло је тридесетак полицајаца наоружаних аутоматима у шлемовима и панцир кошуљама. Опколили су ливаду на којој смо боравили у шаторима. Свима нам је то било сумњиво, нарочито када смо чули да долази пуковник Игњатовић да нам нешто саопшти. Постројили смо се и сачекали његов долазак. Велику непријатност смо доживели када смо га видели да долази у пратњи војне полиције.

Обратио нам се са речима „Другови војници, идете у рат“. Његове речи су деловале шокантно на све нас и тада га је један војник упитао зар он не иде са нама као што је обећао. „Е, ја не идем, остајем да обучим ивоџ. Нисмо имали јасну представу о томе шта је мислио под термином „обучим“ јер нас ни он ни било ко други није у претходна два дана обучавао. Као по команди, сви смо положили оружје на земљу. Тврдим да нико није бацио пушку већ су је сви мирно спустили, а затим се повукли у своје шаторе. Тада је почело убеђивање са све психијатрима, али од свих нас само је 40 одлучило да ипак оде у рат.

16 МИЛИЈАРДИ ЗА ИНФОРМАЦИЈУ

Проблем је био у томе што је објава прочитана у 8 часова, а требало је да кренемо у 9 х авионом са нишког аеродрома. Од наоружања смо имали само пушке, а сви смо артиљерџи. Пристали смо да идемо, али са нашим наоружањем. Било нам је несигурно да верујемо у тврдњу да ће нас оружје сачекати у Војнићу. Рекли су нам да је то немогуће, јер су топови које ћемо користити забрањени због велике разорне моћи, а амерички сателити могу да сниме транспорт оружја. На тај начин нисмо желели да идемо.

Сутрадан су ме привели у Државну без-

Славољуб Станковић: „Моја глава вреди више“.

бедност. Тамо су ме ислеђивали два инспектора по утврђеном сценарију: један је био мекши, други тврђи. Покушали су да ме убеде у то да сам ја добровољац, а ја сам их питао да ли имају програматор да ме штелују. Тада су ми запретили да ће ме стрељати. Када се ситуација мало смирила покушао сам да им објасним како не могу да идем у рат, јер сам једини хранитељ у својој породици и јер бринем о оцу, супрузи и два детета. Пре тога су ме убеђивали да признам како сам ја био организатор свега тога, али тада су ми рекли да је довољно да признам ко је организатор, а они ће ми платити за то. Упитао сам колико и понудили су ми 16 старих милијарди. Нисам сматрао да моја глава вреди толико мало.

Мислим да је материјална ситуација у многоме допринела чињеници да људи не желе у рат. Сви који су били мобилисани са мном су пука сиротиња. Нисам видео ни једног сина генерала или неког боље стојећег. Зар њихове жене рађају само женску децу?"

Ово је изјавио човек који се терети истом оптужницом као и генерал Трифунковић. Његова визија догађаја је таква и он нема утисак да се иједним својим поступком издвојио од општег расположења које је владало у касарни. Његова оптужница звучи другачије и у њој се између осталог каже да је чим је наредба за одлазак у рат прочитана, узвикнуо „Издаја, не дозволите да вас лажу“. Наводи се да је потом наредио свим војницима да седну и да одбију извршавање задатака, а на груб начин је спречио оне који су одбили да га послушају. Оптужен је такође и за то што је стајао испред шатора војника и спречавао их да изнесу наоружање чиме је „омео планиране војне мере ове јединице“.

Оптужбе делују озбиљно и застрашујуће, али се ипак јавља извесна сумња док их читам. Веома је тешко замислити једног човека који успева да 500 војника подреди својој вољи и то у чврстом окружењу до зуба наоружане војне полиције. Такође је мало нејасно на који начин је Славољуб Станковић успевао

да стоји испред сваког шатора и спречава све оне који су желели да изнесу оружје и построје се са њим. Нормално је да нам се намеће питање шта је за то време радила војна полиција, јер је тешко поверовати да је мирно гледала како један човек разоружава 500 себи равних људи.

Сам Славољуб о томе каже: „Када су ми прочитали оптужницу, предложио сам им да поново скупе све те људе и построје их преда мном. Сматрао сам да, ако сам моћан да све њих убедим да не иду у рат, онда сам моћан и да их убедим да иду. Желео сам да им кажем да сам одлучио да сви они иду у рат, па да видим шта би се у том случају догодило.“

СУДИЈЕ И СВЕДОЦИ

Наравно, војне власти нису пристале на овај предлог. Одбиле су жалбу Славољуба Станковића у којој је истакао да ни један од наведених разлога оптужбе није тачан. Нису му омогућили чак ни да се током истражног поступка сретне са сведоцима оптужбе. Дозволили су му само да изабере своје сведоке, што је за Славољуба представљало велики проблем. Тражили су да наведе тачно име и презиме сведока, а он је знао веома мало имена, јер је у јединици био само три дана. Навео је сва она којих се сетио, али је суд одлучио да му одобри само три сведока. С обзиром да оптужница има чак десет сведока већ на самом почетку се може посумњати у сасвим искрене намере овог суда.

Сам Славољуб Станковић је веома скептичан према овој оптужници и сматра да у многоме дугује томе што је члан СПО и што је на сваком кораку пропагирао идеје ове странке. Истиче такође да су га стално називали „четником“ и да су му у касарни контролисали наоружање на свака 3 сата, мада није добио муницију.

О свему овоме суд ће рећи своје. Можда ће се испоставити да Славољуб није одговоран за оно што му се приписује, а можда ће се доказати да је крив за сваку од наведених

оптужби. У том случају суд ће се наћи на тешкој муци, јер ће бити принуђен да осуди овога човека мада им је учинио услугу. Јер, ако поверујемо у причу да је он сам разоружао 500 војника и да је силом успео да их спречи да изврше свој војни задатак, онда је сасвим извесно да им је спасао живот. Можемо само претпоставити шта би се догодило са тих 500 јадника које је савладао само један човек да су се тог истог дана нашли међу бројним и до зуба наоружаним усташама.

Сандра ПЕТРУШИЋ

НЕВИДЉИВИ ПРСТИЋИ

„Дали су нам страћару, а онда су из ње изнели чак и праšину. Не само да су нам узели телефон, већ и пикавце. Никада се не зна за шта нам могу послужити“, речи су г. Машана Јовановића, председника месног одбора СПО из Сврљига док говори само о једној од многобројних посланица владајуће странке. Те ситне, мале пакости биле су само увертира која је довела до тога да у Сврљигу чланство СПО опадне за 7. процената. За велике апетите наше демократске власти то је било премало, тако да су били принуђени да уместо игрица поведу прави рат у Сврљигу. У циљу тога отпочело се са отпуштањем са радних места, преко дисциплинских поступака, све до одузимања ловачког оружја.

Наравно, то је само груба процена, јер за сваки од ових поступака пронађен је и ваљани разлог. Љубиша Веселиновић је био на списку за отпуштање зато што се залагао да се његова фирма одвоји од „Крке“, а не зато што је члан СПО, ловачка пушка је одузета због ловокрађе (наравно недоказане) стицајем околности баш члану СПО. Најгоре је прошао управо председник месног одбора СПО који је стицајем околности и заменик секретара СО Сврљиг. Њихов посланик је тражио да се г. Јовановић премести на неко друго радно место, јер није примерно да неко из државних органа буде члан СПО. Машан Јовановић није имао разумевања за овако логичну примедбу, па је због тога одлучено да га увере на други начин: уследили су телефонски позиви у којима је неко данима репетирао пиштољем свим члановима породице Јовановић.

Сви ови примери личе на причу коју смо већ много пута чули, а тога су изгледа свесни и владајући органи из Сврљига. Досетили су се да им мало оригиналности не би нашкодило, па су своју убитачну жаоку усмерили на млади нараштај. Прилика за то указала се приликом групног фотографисања деце у школи. Многи млади симпатизери СПО позирали су са три прста дигнута у вис, или са три прста прислоњена на орце. Своју лепу позу за сликање никада нису успели да виде, јер им је ускраћено право да добију фотографије. За утеху, њиховим родитељима није ускраћен интиман разговор са директором школе. Пошто „рибање“ код директора школе и није баш застрашујући акт за оне који су давно завршили школу, морао је да се умеша и неко ауторитативнији, рецимо СУП. Идеална прилика за то био је долазак принца Александра Карађорђевића, тако да се станица милиције дупке напунила малишанима који су се изјаснили за краља. Командир милиције их је у пријатељском разговору усмерио на прави пут.

Са мало искрености морамо признати да је овакав приступ власти из Сврљига веома делотворан. Много је важније сасећи у корену оне који тек долазе, од оних који су већ отишли.

Пише: Никола БУРЗАН

ТРЕЋА ЈУГОСЛАВИЈА – МАЛО МОРГЕН!

Једна тема ових дана посебно преокупира светске мас-медје: има ли каквих изгледа да се, после успостављања примирја и евентуалног доласка плавих шлемова, створи некаква „трећа Југославија“. У свему томе, како се истиче, све конце вуче Милошевић који за једне игра „суптилно“, а за друге „перфидну“ игру. Запажања су у сваком случају занимљива.

Највећи француски дневник „Фигаро“ посветио је Милошевићевим играма опширан чланак, у којем каже да се овај „српски моћник, као Садам Хусеин, није уплашио дипломатске изолованости“, већ и даље „претендује на то да спасава Југославију и жели да преузме њено наслеђе“. Међутим, додаје се, он је „изгубио нешто од своје охолости“, вероватно због тога што је „свестан да југословенска фикција неће преживети признавање Хрватске и Словеније“.

„ГОСПОДАР ИГРЕ“

— Као политичар за кога кажу да је префриган Слободан Милошевић поседује посебан инстинкт за самоодржавање — истиче „Фигаро“. — Он мора мислити на период после рата. Власт овог бившег комунисте није угрожена. После шестомесечног рата, он се и даље невероватно високо котира у српском јавном мњењу.

Међутим, на економском плану биланс је мање блистав. Рат је финансиран штампањем новца и Србија улази у 1992. годину готово на прагу хиперинфлације, уз повећање цена од око 300 одсто годишње. Плате, када се уопште исплаћују, више не прате трошкове живота. Распад Југославије изазива дезорганизованост индустрије. Српском председнику је добро познато да на Истоку ни један од наследника комунизма није успео да надживи економску кризу. Ни Румунија ни Грчка — које су једине остале у добрим односима са Србијом — неће моћи да финансирају њен опоравак.

За Слободана Милошевића је без сумње дошао тренутак да подвуче црту. Београд не може вечно да пркоси Западу. Признавање

Хрватске и Словеније представљаће несумњиво завршни ударац последњим југословенским институцијама, почев од осакатеног савезног Председништва Бранка Костића. Иако каже да ни ЈНА неће без гунђања и шкргутања зубима напустити Хрватску да би уступила место „плавим шлемовима“, француски дневник има веома интересантан закључак: „Ништа од свега тога не угрожава директну власт председника Милошевића у Београду“!?

И још каже: „Напротив, могло би се догодити да се једино „Слоба“ извуче!“ Ако не греши (а свако има право бар на једну грешку), „Фигаро“ има и објашњење: „С обзиром на чињеницу да савезно Председништво и ЈНА више немају разлога да постоје, Слободан Милошевић ће, дакле, остати једини господар игре!“ Лист, додуше, не каже, — до када, али сматра да је „у интересу београдског моћника да посао препусти Сајрусу Венсу и дипломатима“.

НИ КАО ЕТИКЕТА СРБИЈЕ

Циришки „Велтвохе“, међутим, указује на опасности које Милошевићу прете из српских крајина, чији властодрци „неће ни да чују за стационирање „плавих шлемова“ и демилитаризацију тих подручја“, јер се плаше за своје позиције моћи. Милошевић, каже се, запада у све незгоднији положај. Све очигледнија замореност ратом становника његове републике, али и Црне Горе, као и нада да би се српске области у Хрватској, захваљујући покровитељству ОУН, ипак могле издвојити из Хрватске, вероватно су били главни разлог да се прихвати план Сајруса Венса.

Међутим, има све мање изгледа да би могао у дело да се спроведе Милошевићев

план о стварању „треће Југославије“ око Србије и Црне Горе, која би на међународном нивоу преузела наслеђе краљевске српске, односно Титове комунистичке Југославије. Тај план би се могао остварити само ако би се Босна и Херцеговина и Македонија — макар у лававој вези — прикључиле тој „трећој Југославији“.

Али, те две републике су већ тражиле од ЕЗ да буду признате као суверене и независне државе (Бугарска их је већ и признала!), тако да Милошевићу преостаје само да српске крајине отцепи од Хрватске и Босне и Херцеговине да би створио „трећу Југославију“. Међутим, то би извесно довело до сукоба у Уједињеним нацијама и допринело ширењу рата и на Босну. А посматрачи ЕЗ процењују да би досадашњи војни сукоби у Хрватској, у односу на рату у БиХ, „изгледали као Дизниленд“.

Лист такође сматра да је недавна конвенција о стварању „треће Југославије“ доживела прави фијаско и каже да „Југославија“ не може више да оживи — чак ни „као етикета за велику Србију“! Према томе, Србији и Црној Гори неће ништа друго преостати него да такође траже да буду признате као самосталне, суверене републике, односно државе. Тек тада ће бити могуће расправљати о новом политичком уређењу на територији некадашње југословенске вишенационалне државе.

ХОЋЕ ЛИ „ИЗГУБИТИ ОБРАЗ“

Бечки „Ди пресе“ наглашава да је Милошевић изјавио да је рат окончан и да се први пут заиста поштује примирје. „Милошевић, који је вешт у техници владања, у самој Србији је доспео под повећани притисак, што се такође може означити као разлог за промену мишљења. У политичком и економском погледу војно ангажовање је постало сувише скупо за Србију. Привреда је пред колапсом и додатно је оптерећена доласком 200.000 избеглица из Хрватске. Прети масовна беда“.

Исто тако, додаје се, и у самој Србији — пре свега у њој — све је мање људи спремно да плаћа данак у крви за Србе који живе ван Србије. Тврди се да се у Београду, рецимо, чак 70 одсто војних обвезника није одазвало наредби за мобилизацију! Могуће је да су на промену курса Милошевића навели и локални српски лидери у Хрватској и Босни и Херцеговини који све самосталније иступају.

У отвореном писму лидеру „републике Крајина“ — каже лист — Милошевић је захтевао да Бабић поднесе оставку. У Београду се то схватило као упирање прстом и у правцу вође босанских Срба Караџићу, под чијим је покровитељством прокламована српска република у БиХ. Истовремено, не треба искључити могућност да Милошевић користи ове „мале Бонапарте“ за двоструку игру са спретно подељеним улогама, што му дозвољава да указивањем на њихов отпор стално може мењати свој став, а да при том „не ризикује губитак образа“.

А да ли ће „изгубити образ“ ако му се изјави и „трећа Југославија“ или ће и то бити — мало морген?!

ШТА БИ БИЛО ДА ЈЕ БИЛО

СРБИЈА ИЛИ „ОВО“

Као што смо најавили у прошлом броју „Српске речи“, на захтев многобројних читалаца доносимо, ради упоређења, најзанимљивије изводе из програмских опредељења Српског покрета обнове и Социјалистичке партије Србије. Издвојена су она питања и „обећања“, која су могла да утичу или су утицала на живот који данас живимо. О свему осталом — пресудите сами.

ЈУГОСЛАВИЈА

СПО

— Од данашње Југославије не могу се отцепити или на штету српског народа конфедерализовати територије које су 1. децембра 1918. године, на дан стварања Југославије, биле у саставу Краљевине Србије, као ни крајеви у којима су Срби пре усташког геноцида били у већини. Те територије су неотуђива, историјска и етничка својина српског народа.

— Хрватска се, у својим садашњим границама, не може конфедерализовати све док од Барање, делова Славоније, Кордуна, Лике, Баније и Северне Далмације не буде образована аутономна покрајина **Српске крајине** и док не буде гарантована аутономија Истри и Дубровнику.

— У случају да се Хрватска ипак отцепи од Југославије, аутономна покрајина **Српске крајине** би ушла у састав српске државе.

— У случају конфедерализације Југославије или њеног распада, мењати се неће ова начела него само границе Србије.

— ...Под условом да се Словенци и Хрвати, а посебно Хрвати, разумно поставе и одреде према будућности... СПО прихвата да Југославија буде уређена као федерација, чак и по цену да садашње унутрашње границе између република не буду мењане.

СПС

СПС се одлучно залаже да национални односи у Југославији буду засновани на принципу пуне равноправности.

Народи који су удружени у заједничку државу морају имати право самоопредељења и отцепљења. СПС сматра да народности имају подједнака политичка и културна права и да се аутономије могу стварати на територијама које имају свој посебан културно-историјски идентитет.

На основу заједничког договора југословенских народа и њихових република треба утврдити надлежности федерације која ће осигурати функционисање јединственог југословенског тржишта, одбрану независности, безбедности и спољну политику земље, гарантовати пуну националну равноправност југословенских народа у оквиру тих заједнички утврђених функција федерације, а републике самостално уређују друштвене односе и организацију власти.

Новим Уставом треба утврдити могућност формирања аутономних покрајина у Југославији на основу изражене воље становништва и националних, историјских, културних и других специфичности.

Имајући у виду захтеве националне равноправности, тржишне привреде и модерне државе, СПС се опредељује за савремену федерацију равноправних грађана и федералних јединица са дубоким уверењем да такво државно уређење има огромне предности над централистичким системом, који не даје јемство за националну равноправност, као и над конфедерацијом која нигде опстати није могла.

ГРАНИЦЕ СРБИЈЕ

СПО

Да те границе остану какве јесу у овом часу и да колико-толико буде ублажена неправда нанета Србима у Јајцу 1943. године, СПО захтева:

— Да се на територији данашње Хрватске оснује аутономна покрајина Српске Крајине и аутономна Истра. Дубровник има да стекне посебан статус, утемељен на својој вишевековној традицији.

— Да се у данашњој БиХ успоставе четри аутономне области саобразно начелу већинске верске припадности. Као што је познато, у Западној Херцеговини и неким суседним крајевима Босне преовлађују римокатолици, у Источној Херцеговини, Источној Босни и Западној Босни живе претежно православни, док централну Босну настањују углавном муслимани.

Сматрамо да, у овако уређеној федерацији, из националне или верске припадности нико не би имао штете ни преимућства.

— Непоклебљиво је уверење СПО да Србија сме да пристане на своје садашње границе једино под условом да Југославија буде уређена као правична федерација у којој ниједан народ — према томе ни српски — неће бити излаган прогањању ни одрођивању; у којој ће сваки народ — дакле и српски — бити културно, верски и духовно уједињен.

СПС

ништа

ТЕХНОЛОШКИ ВИШКОВИ

СПО

— Радницима који услед укидања нерентабилне производње остану без посла држава има да исплаћује просечну месечну зараду све док им се не понуди други посао. При

том ваља стимулисати враћање породица из градова на село.

СПС

СПС је против масовног отпуштања радника и политике која носи социјалну несигурност. Проблем технолошких вишкова се првенствено мора решавати одговарајућим запошљавањем које ће омогућити експанзију производње у постојећим или новим предузећима.

ОДНОС ПРЕМА ДОСАДАШЊЕМ ПОРЕКТУ

СПО

— Данашњи облик државног уређења у Србији сматрамо нелегитимним, јер је наметнут силом. Наш је циљ да са власти уклонимо полувековну диктатуру и самовлашће те да грађанима Србије омогућимо да облик државног уређења изаберу на слободном референдуму надзираном од свих политичких странака.

— Залажемо се да се пониште сви закони и декрети послератне власти, којима су Срби присилно покретани са својих огњишта или им је забрањено да се врате у постојбину одакле их је отерао фашистички окупатор, чиме се изменила етничка мапа појединих

српских крајева, нарочито на Косову и Метохији, у данашњој Хрватској, БиХ и Македонији. Захтевамо право на повратак у завичај свих прогнаних, те да им отета имовина буде враћена или — уколико те имовине више нема — да буду обештећени новчано.

— Исто тако, залажемо се да се пониште сви закони, пресуде и одлуке послератне комунистичке власти о конфисковању и другим видовима отимања имовине грађана (кућа, имања, фабрика, занатских радњи, шума, луга, драгоцености и сл.) и за њен повраћај законитим власницима или наследницима. Ако више нема имовине, има се исплатити новчана надокнада.

— Свеједно какав био исход тог референдума, наследном принцу Александру П. Карађорђевићу, као и свим члановима династије Карађорђевића и династије Петровића, ваља вратити држављанство и сву одузету имовину, као и да им се зајемчи слободан живот у отаџбини.

СПС

СПС уважава постигнуте резултате у по-

слератном друштвеном развоју Југославије који се изражавају у развоју производних снага, нарочито у индустријализацији земље, порасту дохотка, запослености и животном стандарду, променама у структури привреде и становништва, подизању образовног, културног и, уопште, цивилизацијског нивоа становништва, посебно у утемељењу социјалних права, социјалне сигурности, здравствене и социјалне заштите.

Та достигнућа била би много већа да није дошло до бирократских деформација које су се испољиле у економском, политичком и културном животу као и у моралном погледу. Бирократска самовоља и култ личности који је дуго година био начин вођења политике на свим нивоима, успорили су односно угрозили друштвени развој — економски просперитет би, иначе, био бржи, а политички односи демократскији. Култ личности и политичка самовоља произвели су и многа погрешна системска решења која су се нарочито негативно одразила на развој Србије. СПС ће се залагати за стварање услова да се са историјског и научног становишта објективно оцени досадашњи развој.

ДРЖАВНО УРЕЂЕЊЕ СРБИЈЕ

СПО

— Користећи искључиво демократске и моралне облике деловања, СПО ће тежити да Србију препороди у вишестраначку и парламентарну државу. У таквој држави би закони власти били замењени влашћу демократски донетих закона. Са спремношћу на сваку жртву, тако уређена Србија би бранила грађанско, национално, верско и духовно право и достојанство свих припадника српског рода, без обзира где буду живели.

— СПО је за шесточасовни радни дан и петодневну седмицу, примања запослених која неће заостајати за онима у развијеним државама Европе, за конвертибилан динара, ликвидацију незапослености и сиромаштва, бесплатну и квалитетну здравствену заштиту свих грађана, бесплатно школовање, све док је у служби националне економије, пун замах науке и културе, уз обавезу да научници, ствараоци и даровити људи у овим областима буду изузетно награђивани.

СПС

СПС се залаже да се Србија установи као социјалистичка република заснована на владавини права и на социјалној правди. Основа и оквир овлашћења и одговорности државних органа треба да буду слобода и права човека и грађанина, једнакост пред законом и самосталан и равноправан положај свих субјеката привређивања. Односи између државних органа морају се заснивати на прецизној подели овлашћења тако да се онемогући концентрација државне власти код једног државног органа.

КОСОВО И МЕТОХИЈА

СПО

— — Укидање „албанске државе“ створене на Косову и Метохији, као ни окончање геноцида над Србима, не може бити све док се не отклоне правне и политичке последице окупације ове српске колевке. А та окупација, започета априла 1941. године, по Србе практично траје до данас.

— Непокретну имовину косовско-метохијских Срба, која им је отета током Другог светског рата од стране италијанско-немачких окупатора, без одлагања вратити законитим власницима или њиховим наследницима.

— Укинути послератни закон којим је забрањен повратак на Косово и Метохију и Македонију Србима протераним за време окупације. Њима и њиховом потомству вратити одузета имања или им доделити нова. Ако су негдашња имања под водом акумулационих језера, под фабрикама или је, из ма којих разлога, неповратна њихова бивша намена, власницима треба доделити нова.

— Под истим условима вратити Србима куће и имања које им је одузела послератна власт.

— Основати Фонд који би финансирао насељавање Косова и Метохије Србима. Неодустајни наш циљ је да се воспостави бројчани однос Срба и Шиптара какав је био последњег дана слободе, 6. априла 1941. године.

— Све Шиптаре који су се, почев од 6. ап-

рила 1941. године до даанс, самовласно населили на Косово и Метохију или ма где у Србији, вратити као стране држављане у Албанију.

— Грађанин не сме бити окривљен за државне злочине. Сходно томе, свим Шиптарима, приликом порепуштања запоседнутих српских имања, следује правично обештећење, уколико им је та имања доделила окупаторска власт, за време рата или касније. Накнада не припада онима који су у посед српске имовине дошли личним злочином, као ни онима који су заосели српска гробља или манастирска имања.

— Приликом спровођења ових, као и других мера, тежити мирним решењима и делати у прилог њима, али не оклевати да сила буде савладана силом а насиље уразумљено средствима суверене правне државе.

СПС

СПС полази од тога да је Косово и Метохија приоритетно национално, етичко, историјско и државно питање српског народа и нераздвајни део Србије. Суштина наше политике је национална равноправност.

Новим Уставом Србије на Косову и Метохији треба створити услов за ефикасно функционисање правне државе, мир, слободан живот и рад, личну и имовинску сигурност, интегритет грађана и националну равноправност Албанаца, Срба, Црногораца, Муслимана, Хрвата, Турака, Рома и припадника свих других националности.

СПС ће најодлучније радити на томе да се заустави исељавање, обезбеди повратак исељених Срба и Црногораца и досељавање грађана који желе да живе и раде на Косову и Метохији. Учинимо све да свет сазна истину о Косову и Метохији, о узроцима и тешким последицама деловања албанских шовиниста и сепаратиста.

ОБЛИЦИ СВОЈИНЕ

СПО

— Државна, акционарска, мешовита, као и остали облици својине равноправни су пред законом.

— Такозвана друштвена својина, као насилна и неправна категорија, мора да буде укинута. Све што спада у наводну својину друштва има да припадне држави, акционарима, приватницима или пак да постане јавно добро.

— Ми смо за обнову имовинског система Краљевине Србије и Краљевине Југославије, обавезно побољшаног савременим решењима напредним економијама света.

СПС

Иако је друштвена својина темељ социјалистичког економског поретка, СПС сматра да сви облици својине треба да буду равноправни пред законом и да у међусобној конкуренцији уживају подједнаке тржишне услове.

Конкуренција подразумева да се приватној задружној или било којој другој својини, не би смела постављати ограничења за развој. Независно од тога што не ужива никакве посебне привилегије, друштвена својина, због свог великог удела, врши одлучујући утицај на привредна кретања. Отуда се СПС залаже да се одговарајућим променама повећа њена ефикасност. Насупрот конфузној појми друштвене својине у „договорној економији“, СПС гледа на друштвену својину као на сваку другу својину која има свој субјект власништва, која се појављује на тржишту капитала, која има своју цену, доноси добит и законски је заштићена од злоупотреба. СПС сматра да субјект власништва треба да буде народна скупштина као највиши орган власти, која обављање власничких функција може

поверити неком стручном телу, које она постави и контролише. Одговарајућим законом Скупштина треба да утврђује начин коришћења, управљања и заштите друштвене својине. СПС сматра да друштвену својину треба претворити у акцијски капитал. Тиме треба да се обезбеди заштита од административног уплитања у текуће и друго пословање. Акционарским друштвима решавају се питања контроле пословања, избора пословних и управних тела без утицаја са стране, постављају се захтеви за пословање на високом професионалном нивоу, успоставља се одговорност управних и пословних органа, установљава се власник који води рачуна о висини добити, а тиме и о (сада запостављеној) акумулацији. Другачије речено у управљању и пословању, а не у власништву, лежи тајна ефикасности. У тржишним условима са професионалним управљачем, уз заштиту од злоупотребе друштвена својина ће постићи високу ефикасност.

— Историјска је чињеница да су две генерације целокупног нашег народа улагале у данашњу друштвену имовину. Због тога СПС сматра да ниједно предузеће и ниједна група радника не може постати власником те имовине самом чињеницом да су добили право да се том имовином служе. Идеја о приватизацији у ширим размерама, довела би у питање интересе огромног броја радника.

Заговорници приватизације не воде рачуна: о малој куповној моћи грађана у поређењу са огромном вредношћу друштвене имовине, о реалној заинтересованости страног капитала, а нарочито о ограничењима која произилазе из потребе за чувањем независности и основних интереса земље. Продаја друштвене имовине је, у одређеној, ограниченој мери могућа, а у неким случајевима и пожељна, ако се тиме добијају средства за даљи развој. За друштвени развој је најбоље ако се, уместо продаје, приватни капитал употреби за додатне инвестиције и ако се стварају предузећа у мешовитој својини. СПС зато, сматра да залагање за потпуну и безусловну приватизацију друштвене својине има провидну идеолошку мотивацију и схвата га као залагање за општи грабеж и крађу.

НАЦИОНАЛНО ПОМИРЕЊЕ

СПО

— Посебни програмски циљ СПО свакако је окончање грађанског рата у српском народу, започетог 7. јула 1941. године.

— Закон мора да најстроже санкционише сваку осветољубивост и позиве на мржњу или продужетак обрачуна међу учесницима трагичног грађанског рата у нашем народу, а нарочито ако се ратна мржња и деобе намећу послератном нараштају. Сви су слободни да кажу и посведоче како је било, али ни једна страна нити било која политичка странка или установа власти немају право да буду пресудитељи. Историјска наука је надлежна да саопшти суд о грађанском рату.

— Ради пуне истине, захтевамо да се, именованом и презименом, напишу и потом објаве све жртве грађанског рата у српском народу, са прецизним подацима о томе ко је када, где, од кога и под којим околностима страдао.

— Захтевамо да се објави попис свих жртава усташког геноцида, при чему би се навели име и презиме жртве, пол, година старости, верска и национална припадност, датум и место и начин уморства.

— Захтевамо да се створе све јаме по негдашњој НДХ, као и у свим другим крајевима, које су наредбом послератне власти забетониране или затрпане и присилно заборављене, затим да се жртве преброје и сахране, по обреду вере којој су жртве припадале. Ни живи не могу имати мира док се мртви не упокоје.

— Захтевамо да наша држава подигне изнад свих стратишта и клиница српског народа у овом веку (а нарочито у Другом светском рату), достојна обележја и да ћирилицом буду исписана сва имена жртава, као и коме су народу припадали њелати, којој су вери и војсци служили.

СПС

ништа

СПОЉНА ПОЛИТИКА

СПО

— СПО је за неутралност Србије и Југославије према војним и осталим пактовима и савезима у свету, што подразумева обавезно иступање из такозваног Покрета несврстаних.

— СПО је за обнову традиционалних спољних пријатељства и сарадње Србије са њеним

негдашњим ратним савезницима (Француском, Русијом, САД, Канадом, Италијом, Грчком и Аустралијом).

— СПО ће се посебно побринути за сарадњу са суседним државама, градећи мостове трајног измирења и пријатељства са Бугарском. Такозвано „македонско питање“ решено је, по нашем сазнању, већ у балканским ратовима и оно не може да буде узрок раздора међу Србима, Бугарима и Грцима. Милитантни исламски фундаментализам и нетолерантни папо — цезаризам намећу овим православним суседима битно другачије проблеме.

— СПО је за успостављање дипломатских односа, као и свих облика сарадње са Израелом.

— Залажемо се да се српској мањини, пре свега у Албанији и Румунији, гарантује право слободног пресељења у Србију.

СПС

СПС се опредљује за најширу сарадњу са другим земљама. У условима све интензивнијих веза, које се успостављају у савременом свету који се интегрише развијањем, на принципима равноправности, политичке, привредне, културне и друге односе и везе са другим земљама. Залажемо се за укључивање Југославије у Европску заједницу.

На принципима равноправности и узајамности сарађивањем са социјалистичким покретима и партијама и са другим демократским и левим снагама у Европи и свету. У том духу, полазећи од обостраног интереса, залажемо се и за развијање односа са нашим суседима и нама блиским регионалним заједницама.

СРБИ ИЗВАН СРБИЈЕ

СПО

— Дужност је обновљене Србије да се стара о Србима изван отаџбине, исељеним вољно или невољно, трајно или привремено, да их сматра браћом а не одродима.

— Старање о свеколиком српству без обзира на тренутне границе или поделе, обавезује СПО да чува српство на демократски начин, без екстремистичких ставова, дакле, кроз веру, дух, културу, науку и образовање.

— Србија се мора широм отворити капиталу и знању оних два милиона Срба који живе у дијаспори. Циљ нам је да обезбедимо повратак у Отаџбину свима који то буду желели.

— Свим Србима и њиховом потомству, који су избегли из земље као поражени у грађанском рату или због послератног терора је-

допартијске државе, мора бити зајемчен безбедан повратак у отаџбину, као и слободан рад у њој.

— Свима њима има се вратити отета имовина или, ако је више нема исплатити новчана надокнада. Ако су негдашњи законити власници умрли, имовина следује наследницима. Уколико пак нема ни њих она припада српској држави.

— Чврст захтев за уједињењем српских земаља представља заправо изнуђен одговор на већ програмски уобличене аспирације оних који своју сувереност заснивају на присвајању српске земље, на крвавим каматама својих јучерашњих злочина и нескривеним претњама да ће поновити злочин.

СПС

СПС ће стално пратити услове живота и развоја делова српског народа у другим републикама и у иностранству и одржавати живе везе са њиховим политичарима, културним и другим организацијама, сматрајући природним да и други одржавају такве односе са деловима својих народа у Србији.

ВОЈСКА

СПО

— Искључиви задатак војске састоји се у одбрани државних граница и сузбијању сваког вида агресије.

— Армија (као и полицији и судству) треба Уставом забранити да се уплиће у међународне размирице и унутрашње уређење државе. Официрима ускратити право страначког сврставања.

— Уколико се Југославија конфедерализује — чему се СПО под раније изнетим условима иначе не противи — Србија мора добити српску војску.

— Данашње ознаке, чинови, називе одликовања и војних јединица, као и начин командовања, примерити правилима негдашње српске војске и традиције нашег народа.

СПС

ништа

ТРАДИЦИЈА

СПО

— СПО ће се залагати да Срби живе по моралу оних једанаест векова хришћанства које имају у својој традицији.

— Српски народ би изневерио светосавску традицију и своје име уколико би право и срећу остваривао на неправу или на несрећу било кога.

ЦРКВА И ВЕРНИЦИ

СПО

— Став је СПО да се верници у свему изједначе са неверујућима, да им се дакле омогући вршење свих дужности, функција и служби (дипломатских, војних, просветних, руководствених и сл.).

— Омогућити Цркви да обавља каритативну делатност, да организује јаслице, вртиће, болнице, домове и убожишта, да свештеници имају приступ у државне установе, те да могу исповедати у болницама и затворима.

— Цркви омогућити приступ у свим средствима јавног обавештавања. Исто тако, ваља јој омогућити обнову порушених и градњу нових богомоља и храмова. Вратити јој или надокандити одузета добра, њиве, шуме, винограде, легате, збирке...

— Свим храмовима вратити основну намену, наиме намену богослужења, а укинути музејски статус.

СПС

... право на слободу мисли и изражавања и верских уверења...

СПС

Развијено осећање за слободу и правду нашег вековима угњетаваног народа утрло је пут рађању и трајном опстанку социјалистичких идеја у нашем друштву.

СПС чува и наставља идеју народне самоуправе српског народа којој су крајем 19. века дали нове садржаје српски социјалисти прожимајући је идејом социјализма. Почет-

СЕЛО И СЕЉАЦИ

СПО

— Домаћинска сеоска кућа мора опет постати биолошки и економски ослонац нације и државе...

— Сељацима ваља обавезно вратити земљу која им је одузета послератним законом о земљишном максимуму и пресудама односно самовољним одлукама политичке природе.

— Повољним зајмовима, пореским олакшицама и свим законским и практичним средствима убрзати развој пољопривреде, сеоске радиности и занатства. Стимулисати развој модерних фарми и сеоске прерађивачке индустрије.

— Законом јамчити да држава мора откупити оно што сељак произведе за продају.

— Држава има јамчити сељацима пристојну старосну пензију. Жене би је стицале са 55, а мушкарци са 60 година живота.

— Ниједно село не треба да буде без школе и цркве. До села изградити асфалтне путеве, довести електричну и телефонску мрежу, подићи мале поште и амбуланте за најнужнију медицинску помоћ.

— Ниједан закон који се тиче села не сме бити усвојен без подршке већине сеоских посланика.

— Српски сељак не сме да се осећа као другоразредан варошанин, добродошао у пореским уредима, а непожељан или небитан када се одлучује о националним проблемима.

— СПО је свестан да ће се селу вратити углед оног тренутка када му буде враћена његова стварна улога храноца и браниоца државе.

СПС

Пољопривреда се не може успешно развијати без материјалне подршке друштва због чега је субвенционисање њене производње неминовност с којом се мора рачунати. Такође се не сме дозволити да се цене формирају на штету пољопривредне производње.

Развоју приватног сектора не могу се постављати никаква ограничења. Земљорадничке задруге ће имати економско оправдање, ако их оснивају и ако њима управљају пољопривредници према својим потребама. Сељацима треба вратити имовину конфисковану због неизвршених обавеза у откуп. СПС сматра својом обавезом да се залаже за побољшање животних услова на селу и за подизање друштвеног угледа пољопривредника.

ком 20. века она је уобличена у демократске политичке установе Србије. СПС чува и наставља онај умни и практични допринос идеји социјалне правде о којој су писали и за коју су се борили напредни мислиоци и друштвени посленици између два светска рата, међу којима су најзначајнији место имали социјалисти и комунисти.

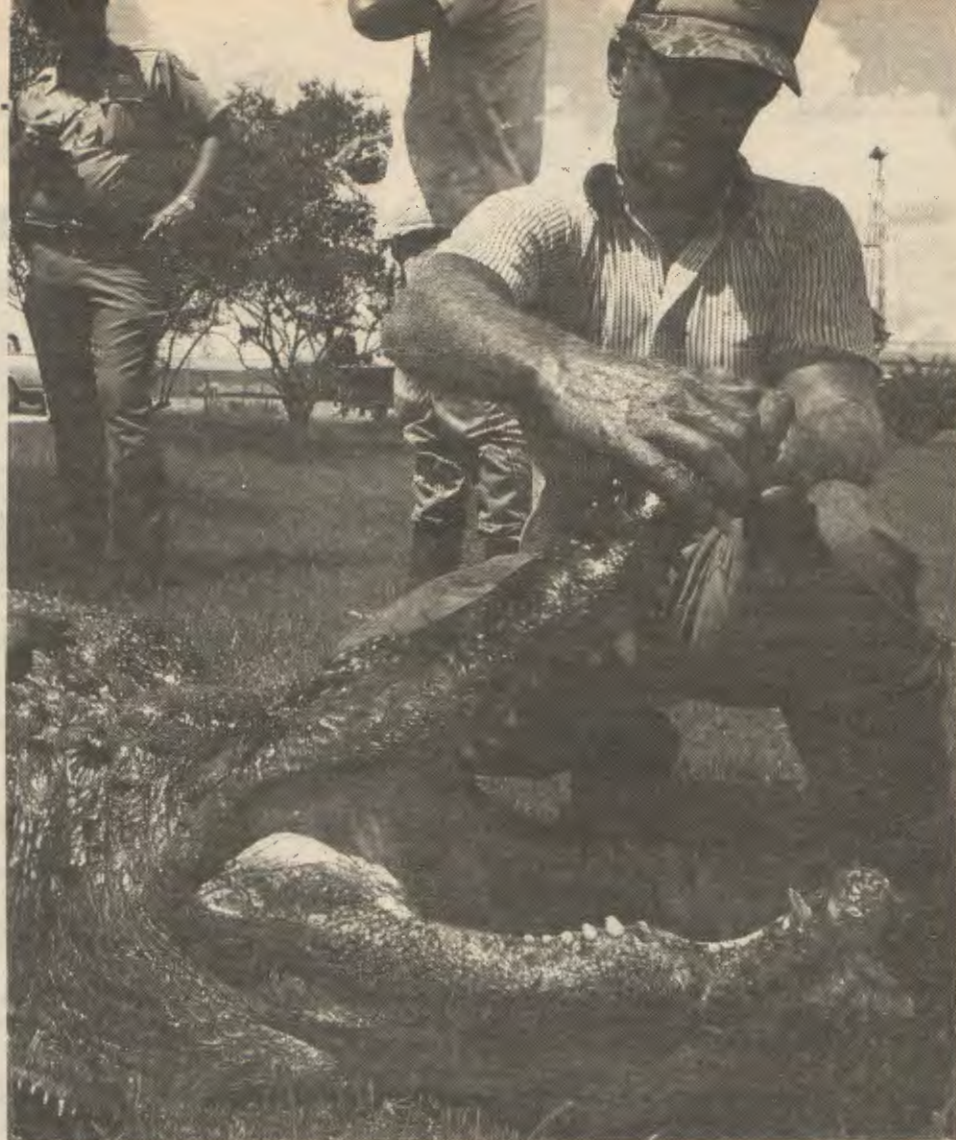
После више месеци Одбор СПО „Теразије“ и „Буар“ у Ужицу састао се и одржао годишњу скупштину. У протеклих неколико месеци цела странка је морала да „умири“ активности. Ни овај одбор није имао просторије. Сада је општински одбор, готово са улице, ушао у нове полупразне просторије на главној улици бр. 102.

Проблеми који се за годину дана владавине СПС не само нису решили, него су нарасли толико да се више не могу подносити натерали су СПО да оживи активности.

Људи су на овом скупу истакли чињенице да је привреда толико осиромашила и да је стандард најширих народних слојева толико опао да се породице налазе на ивици животне егзистенције.

„Шта смо добили за годину дана владавине Социјалистичке партије“, питали су се учесници скупа одржаног 10. јануара у Ужицу. „Рат, болести, страховања и беду“, одговорали су.

„Прво, да су нас из СПО питали, рата уопште не би ни било. Ми бисмо и од непријатеља направили пријатеље“, покуљало је из душе Миломира Михаиловића. „Не могу као мајстор са 25 година рада да зарадим за пет литара бензина. Где је ту будућност..? Плаше се истине. Да се не плаше приказали би у целости и тачно Девети март. Ја, на пример, нисам за рат. Не волим да убијам, ни мене да убију. Поскидали су

СА ГОДИШЊЕ СКУПШТИНЕ ОДБОРА СПО МЗ „ТЕРАЗИЈЕ“ И „БУАР“ У УЖИЦУ

ПРАВЕ ОД НАС НЕПРИЈАТЕЉЕ

Док о СПО говоре и пишу гласила која су у рукама владајуће странке, а поготово дневна штампа, народ не може знати праву истину

СПО мора заузимати ставове о питању осиромашења привреде и паду стандарда грађана, а посебно о дезертерству, јер се не сме дозволити да се дезертерима проглашавају младићи, који то не заслужују. Неопходно је разоткрити истину о разлозима бежања са фронта.

Да би се истина пробила у јавност планирано је да поново почне излагање „УЖИЧКИХ ОДЈЕКА“, КОЈЕ ОВОГ ПУТА ПОКРЕЋЕ УДРУЖЕНА ОПОЗИЦИЈА.

Наравно, „Одјец“ ће пратити све значајније области друштвеног и привременог живота и доприносити истинитијем и објективнијем информисању јавности.

новинаре који су хтели поштено да пишу. Узели су послушнике. Свесно нас упропаштају.

Све док су у рукама владајуће странке СПС гласила која говоре и пишу шта хоће о СПО, поготово дневна штампа, која има огроман утицај на масе, народ не може знати праву истину о другим странкама па ни о СПО, истакнуто је овом приликом.

„Власти стварају у народу представу какву они хоће“, приметио је господин Светомир Перишић и додао да је СПО био изложен најжешћем оцрњавању од стране режимских новинара „да је то право чудо“. Извитопереност у мржњи и страху од губљења повластица довела су СПС-ове новинаре до одстрела сваког ко се истакне у разоткривању истине и налажењу бољих решења, односно по способности да мудрује, размишља и ради. „Подламају нам крила на сваком корак, не презајући ни од чега. Подмећу лажи,

изврћу наше речи, дају им другачија значења. Када прочиташ у штампи како они истргну неке изјаве и ставе у другу целину, не можеш препознати шта си говорио. Нема никакве везе са истином. Ангажују и науку у жељи да народ заведу. И за рат су, по оцени Скупштине овог Одбора, криви новинари и гласила која су блокирала опозицију и нису дозволени да се чују предлози за заштиту права Срба у Хрватској мирним путем, какве је на време давао СПО, који никада није био за рат. Био је за то да по памети, науци, знању, добрим инжењерима, професорима, учитељима, књижевницима и другим мудрацима Србије: буде велика и постане привлачна да ње, прилазе, а не да од ње беже народи, подсетили су присутни.

Зато су инсистирали да се у овом граду на Ђетињи, у коме је опозиција победила, информативна блокада пробије. Драган Јараковић, председник општинског одбора СПО Ужица, подвукао је да, док се не скине таква информативна блокада, СПО не треба да иде ни на какве изборе. И не само СПО, већ нико из опозиције.

„Све док је тако, док истински не постане равноправни у гласилима и на телевизији, ми на изборима не можемо добити већину гласова“, упозорио је он.

На седници Одбора је изабрано ново председништво. За председника је изабран господин Драган Ђурић из „Металопераде“ у Ужицу.

Милена МИСАИЛОВИЋ

МАЛА СРБИЈА

ШИПАК

ТВ дует Божовић — Ђукановић био је доживљај не само за уши, него и за очи. Наиме, необично напети Божовић је свако своје обећање типа: мирно решење кризе, прилив иностраног капитала, пензије, итд. да-то по принципу „Др Геров обећава, Радоман увећава“ пропратио истовременим показивањем „шипка“.

За оне који очарани Божовићевом елоквенцијом то нису приметили, НТВ Студио Б је репризирао ударне секвенце — уз коментар клиничког психолога.

Наш коментар: ако Радоман лаже, „шипак“ не лаже.

М.Ф.

КОЛО СРЕЋЕ:

Милан Мартић: „Ја нисам издајник!“

ИЗ ПРЕДСЕДНИКОВОГ ПРЕДСОБЉА

Све су већи изгледи да ће се хрватска ратна драма расплести тамо где се и заплела — у Книну. Након што је Милошевић бацио анатему на непослушног Бабића, огласила се владајућа странка Крајине. Изразила је запрепашћење због арогантног, ултимативног и за председника недолечног писма које подсећа на писма — пресуде која су некада писали комунистички бирои. Такву пресуду, какву је изрекао Милошевић, до-нео је још једино Јосип Броз када је осудио српски народ Крајине да, после геноцида над њим, живи под доминацијом комунистичке Хрватске.

Занимљиво је да је београдска телевизија дала много питомију верзију саопштења, у којој нема ниједне споменуте квалifikације, па је испало да из Книна само благо протестују што их је Милошевић онако оштро укорио. Телевизија, очито, следи уходану праксу да, као да се јавља из самог предсобља Милошевићеве канцеларије, пусти само оно што председника неће узнемирити...*

(Радио Франк-ентернационал*)

РАСЕЉАВАЊЕ

Чини ми се да људи доживљавају врхунац и зрелост једне државе у томе да она постане империја или краљевина. Видите, за мене је зрелост једне државе расељење, да та држава престаје да буде на планети Земљи. Ја сам срећна да Србија више не припада планети Земљи, него да је преместила своје царство на небеса. Једини још народ који нема сопствену државу, мада је силом вратио, ваљда су Јевреји. И тај Зид плача је, у ствари, немогућност Бога с нама, па се отуда и рађа могућност да када један народ престаје да има своју државу, он почиње да живи своју веру.

Ето, то је моје политичко опредељење и поглед у будућност*.

(Соња Савић, глумица, на Трећем каналу)

ТЕКУЋИ СИРОМАШНИ

После савршено организоване акције под оригиналним називом БОН ЗА ИЗБЕГЛИЦЕ (бонови за топли оброк уместо несталога новца), Универзитетски Клинички Центар не посустаје у изналажењу нових, генијалних решења за СПС-овску беспарицу. Нова акција, спроведена већ првих дана нове године зове се ТЕКУЋИ РАЧУН ЗА СИРОМАШНЕ.

У недостатку „живих новаца“ (чак ни пребијени грађани немају пребијене паре), главешине ове гигантске институције су разматрале шта им је радити да поново оправдају поверење бирача.

Да штампају бонове — већ је рађено (а и „Центромаркет“ се исцрпео), те је остало само једно: издати директиву да сви текући радници Клиничког центра (осим оних на фронту и у избеглиштву) отворе текуће рачуне код директоровог кума у „Беобанци“.

Савет је одлучио, а пучанство добило папирологију за забаву, уз упозорење да мора прихватити „савременије начине пословања и чековне исплате“.

По старом добром обичају, многи су били незадовољни, показујући задуженим административним службеницима разне делове тела (средње прсте, лактове и ниже), но ефикасном интервенцијом органа рада (подсећање да су запослени у Клиничком центру већ пристали на пљачкашку партиципацију пацијената, те су утолико постали саучесници у злочину), побуна је успешно угушена.

Тако ће спремачи својих 100 немачких марака ефикасно подизати у два чека, сестре и лекари у четири до пет, а организатори акције ће, уз уштеду „живих пара“, оснажити везе са Беобанком.

Кум наравно није избеглица.

С. Ј.

ОПТУЖНИЦА

Дозволите ми да у име Београда, у име Србије, у име демократије и слободе, подигнем нову оптужницу. Оптужницу против Председника Републике Србије, против председника такозваног Председништва СФРЈ у време 9. марта, против министра унутрашњих послова Србије у време 9. марта, против председника такозваног српског парламента, за најтежа дела насртаја на голоуруки народ, због лубиства два лица, због тешких телесних повреда шест лица, због лаких телесних повреда двадесет два лица и материјалне штете која је само провизорно процењена. А изнад свега за огромну моралну штету која је учињена српском народу у том чину. Која је осрамотила српски народ и довела га на маргине савремених политичких кретања, претећи му скоро биолошким истребљењем и стављањем трајно на маргине европских и светских збивања као народу стрпаном у гето због славољубља и честохлепља неодговорних моћника тоталитарног система проглашеног за наводну демократију...

Сигурно је да су ризици понављања 9. марта поприлично велики како се оцењује у свим круговима блиским опозицији. Међутим, нема озбиљне политике без ризиковања. Уколико би тај народ био спреман да каже коначно своју реч и да се захвали на демократији којом га обдарују овако штедро од '87. године и која му је дошла преко главе, онда верујем да ни та власт неће смети, односно имати храбрости да понови ни 9. март '91, а камоли Тјенанмен. И зато вреди преузети тај ризик и рећи да је лакрдија и злоупотреба доста за сва времена на овом намученом простору.

(Владан Васиљевић на протестној вечери Српске либералне странке посвећеној суђењу Вуку Драшковићу)

МИСТЕРИОЗНА СУСПЕНЗИЈА

Све су већи изгледи да ће се хрватска драма расплести тамо где се и заплела — у Книну. Након што је Милошевић бацио анатему на непослушног Бабића, огласила се владајућа странка Крајине. Изразила је запрепаштење због арогантног, ултимативног и за председника недоличног писма које подсећа на писма — пресуде које су некада писали комунистички бири. Такву пресуду, какву је изрекао Милошевић, донео је још једино Јосип Броз када је осудио српски народ Крајине да, после геноцида над њима, живи под доминацијом комунистичке Хрватске.

Занимљиво је да је београдска телевизија дала много питомију верзију саопштења, у којој нема ниједне споменуте квалификације, па је испало да из Книна само благо протестују што их је Милошевић онако оштро укорио. Телевизија, очито, следи уходану праксу да, као да се јавља из самог предсобља Милошевићеве канцеларије, пусти само оно што председника неће узнемирити...

(Радио Франк — ентернационал")

ДУГА ЉУБАВ

Дуги ме води својим родитељима. Мајка Лепосава, рођена је Голубић. Родила је три сина, снахе доживљава као ћерке. Присталица је Слободана Милошевића, кога и њен син Дуги воли као право Србина. „Ја молим сву Србију и српство да се уједине под заставом Слободана Милошевића.“ Питам је какав је Дуги био као дете. Она каже: „Био је одличан ђак, много је читао, јуриле га девојке. Све знам о њему“.

Отац, веома строг, каже да су они у ствари Кучи досељени у Васојевиће, био је у гарди Јосипа Броза до 1968. За сина каже: „Тако послушног сина нема нико. Одрастао у сиромаштву, у кући је било њих 23“. Ја сам Србин али сам и комуниста“.

Разговарам и са женом Дугог, Даницом: плавуша, инжењер. Она је из Кикинде и у браку су 13 година. Даница каже да су њени били сиротиња, да јој је мајка радница, а мужа види овако: „Поштен човек, људи га облећу. Он је перфекциониста по начину живота, не занимају га жене које га опседају. За њега се могу рећи Бранкови стихови „много хтео, много започео“.

(Породичне импресије о Бранку Лаиновићу Дугом, „Интервју“ 27. 12. 91.)

СИМПАТИЈЕ

После свега што сам до сада казао излази на то да ја сматрам моју борбу илити рад за уставно уређење Србије као средство да се лакше постигне, по моме схватању, веће и узвишеније цели, а то је ослобођење и уједињење целог српског народа.

Осим тога јаког разлога, који говори за њено уставно уређење, говори још и овај, опет тако исто важни разлог. За лакше извршење српске заветне мисли Србији су потребне и симпатије европских народа. Какве користи могу симпатије у политици донети, то показује нам историја грчког ослобођења и италијанског уједињења. Уставно уређење Србија уживаће симпатије европских народа јер у уређењима српским виде оне исте установе, за које су се они јуначки борили и утврдили, виде да Србија није туђа европским установама, виде да је Србија ушла у културну заједницу европску и тим сам(и) сматрају је као њима нешто, по установама, законима, блиско и сродно, па према томе неће зазирају од увећања и појачања једне државе, чији се живот креће по стазама и начином, којим иду њихове државе. Ако европски народи више љубе и поштују своја уставна уређења, онда ће бити и веће симпатије из страни уставне Србије, но на страни онакве Србије која би била умногоме слична турској држави. Народ, који сноси јарам у својој држави, не може с правом пред европским јавним мњењем подизати свој глас и протест против оних држава које тиранису њихову браћу. Ко штити слободу грађанску у својој земљи тај може са много јачим гласом подизати протест угњетавања његове браће у туђој држави и против експлоатације једног народа другим народом. По моме мишљењу нема спора да су нам потребне симпатије европских народа у времену кад се лаћамо за извршење нашег националног задатка. И ове симпатије биће тим јаче и веће, што је Србија културнија, напреднија и слободнија — и што су у њој више утврђени законитост и поредак. Често, неосноване за европско јавно мњење несхватљиве промене и потреси само слабе симпатије европског јавног мњења и троше и слабе српску националну моћ.

(Никола Пашић: „Моја политичка исповест“)

ВАШ ПОСЛАНИК У СКУПШТИНИ СРБИЈЕ: КОНСТАНТИН БАБИЋ (СПО)

А. ТАНАСИЈЕВИЋ

**„БОЖЕ ПРАВДЕ“
ОДМАХ ПОСЛЕ
„МАРСЕЉЕЗЕ“**

Г. Константин Бабић је редовни професор на Музичкој академији. Боји се „кланског опредељивања“ новог, Божовићевог, министра културе. За „Марш на Дрину“ сматра да не приличи химни. Мисли да хрватски интелектуалци у вези са „Данке, Дојчланд“ нису имали избора.

У време највеће послератне кризе српска Скупштина не заседа. Који разлози руководе председника Скупштине да несхватљивим комодитетом искључује Скупштину из учешћа у политичком животу?

Одговор је веома једноставан. Политику Србије води једна партија, која свој монополистички положај настоји да одржи не бирајући средства, тако да је овога пута прибегла елиминацији Скупштине, која није политички монолитна. У овим критичним тренуцима по Србију СПС вероватно сматра да би свака интервенција опозиције шкодила глобалној националној политици коју они воде, а ућуткивањем Скупштине избегавају да се суоче са озбиљним критикама.

То је смишљено избегавање критике од стране опозиције и јавности. Било би неопходно да Парламент јавно и даноноћно заседа како би широка јавност била упозната са свим чињеницама које се тичу спољне и унутрашње политике уз неизоставно (да ли то треба посебно истицати) присуство председника Републике, који се у Скупштини није појавио више од три пута за све време трајања овог сазива Скупштине.

КАКВО ЈУГОСЛОВЕНСТВО?!

Вишемесечна криза владе је и поред две позамашне реконструкције резултирала подношењем оставке председника Зеленовића. Може ли ова криза у раду Парламента довести до његовог распуштања? Којим механизмом проширити појам посланичке дужности у правцу обезбеђења првенства државних интереса над страначким, што би био једини излаз из парламентарне кризе?

По инерцији која је годинама увежбавана посланици владајуће партије дисциплиновано следе наређења која потичу из једног центра и у тако диригованој гласачкој машини нема дилеме пред питањем државни или страначки интерес, јер је страначка припадност одлучујућа. Даље, у тренутку када је отворено питање државних граница имамо апсурдну ситуацију да Србију, која номинално није у рату са Хрватском, а која де факто ратује, брани југословенска војска, на чијем челу су генерали који нису Срби, а српски парламент се не изјашњава — што логично води отварању парламентарне кризе.

Србија је после издвајања Хрватске и Словеније, а вероватно и скорог одласка осталих република, остала неконституисана земља и то је проблем који би се одмах морао наћи на скупштинској процедури. У чије име председник Републике игра на карту југословенства, које је потпуно погрешно а чију влађаност није проверио ни у Парламенту, а још мање у народу? Ако се воља Парламента и народа могу маргинализовати, не може се заобићи стратешка политика Европе која доследно, без изненађења, фаворизује нацио-

налне покрете и стварање националних суверених држава, у којима је искорењен комунистички дух интернационализма, интегришући фактор читаве источне Европе за дуги низ година. Како би другачије, сем непријатељски, Европа примила позивање српске власти на традицију југословенства којом се продужава агонија последње оазе комунизма у Европи? Западни свет жели потпуно независне суверене државе које имају национални програм. Национална оријентација је прави противотров за комунизам.

ВИШЕ, ВИШЕ...

Да ли сте као културни делатник задовољни начином на који су српска влада и министарство за културу водили културну политику?

Шарановић је био симпатичан министар културе, коме није недостајала иницијатива, али његов превасходни интерес била је кинематографија и Факултет драмских уметности, на коме је предавач. Ни он, а ни новоименовани министар Ђукић нису се представили јавности, а ни културним радницима било каквим планом културне политике, који ће подржавати. Мандатар владе Божовић је бирао млађе сараднике за министарска наменсвања који су у јавности готово непознати људи.

Каква су њихова знања и креативне могућности за нас је непознаница. Оно што за сигурно није непознаница је њихово политичко опредељење, јер су бирани по идеолошком кључу из истог центра.

Нови министар би морао да уважи две важне примедбе — да култура једног народа мора да се развија у континуитету традиције у којој је укоренења и да културе нема без комуникације са светом. Нама не треба превазиђени концепт режимске културе а још мање херметична, затворена култура која постоји себе ради. То су два кључна елемента о којима би нови министар морао да поведе рачуна. Најважније би било да наша култура коначно почне организовано, преко министарства за културу да се пласира у свету, а не, као до сада, путем индивидуалних напора и личних веза које ствараоци граде. Наши писци, композитори, сликари и остали морају коначно да добију шансу за организовану промоцију у свету која је и адекватно финансијски подржана.

Пред Парламентом Србије наћи ће се ускурно Предлог закона о култури, који је јавности представио министар културе Миодраг Ђукић, драмски писац, из кога се једино разазнаје да ће он добити „царска“ овлашћења, која до сада није имао ни један његов претходник. Министар предлаже ригидан, крут и централистички концепт?

То би можда било добро да је у питању личност која је осведочен културни радник, у чије би добре намере било грешно сумњати. Међутим, ово је врло опасна ситуација, јер се своди на то да министар треба да дели паре институцијама и појединцима за које он сматра да их заслужују, у чему ће му помоћи Савет који сам именује. Страх ме је да ће то бити кланско опредељење. Досадашња „брига“ за културу је оставила поразне резултате. Навешћу рецимо недопустив третман Опере

и Филхармоније, којима ће, уз доста бриге, бити потребне године да стану на ноге и опораве се од последица самоуправљања у култури. На култури се не сме штетети и морамо бити спремни да више уложимо у њу.

СЕЧЕМО ДЛАКУ

Ви сте, као композитор тврдили да је у Скупштини исфорсирана лажна дилема око тога шта је аутентична српска химна. Чиме сте образложили Ваше залагање за химну „Боже правде“?

— Химну је српски народ добио још 1882. године, када је краљ Милан прогласио суверену уставну монархију. Химна „Боже правде“ је компонована десет година раније за позоришни комад „Маркова сабља“. Аутор текста прилагодио је химну за чин крунисања, после чега је проглашена српском химном. Приликом стварања Југославије 1918. године Станислав Бинички, аутор „Марша на Дрину“ и диригент оркестра краљеве гарде стварајући Југословенску химну узео је српску „Боже правде“, хрватску „Лијепу нашу“ и словеначку „Напреј застава славе“ и тој јединственој композицији оставио је назив „Боже правде“, дакле песми која доминира. Химна „Боже правде“ је наша традиција и обележава нашу сувереност. У нашој модерној историји од када смо постали суверена држава, не вазална кнежевина Михаила Обреновића већ суверена монархија, ова химна је наше државно обележје и мислим да нема никаквих сумњи и спорова.

Сасвим је депласиран предлог Социјалистичке партије Србије која инсистира на предлогу „Марш на Дрину“, јер је то пре свега инструментална оркестарска композиција, која није имала текст све до 1964. године, када је Милоје Поповић дописао текст за филм „Марш на Дрину“. Не може текст који је дописан, накалемљен једном инструменталном маршу да буде српска химна. Осим тога државна химна се изводи само у свечаним приликама, када то захтева државни протокол и подразумева се да мора имати свечан карактер који „Марш на Дрину“ нема, јер је то једно весело српско коло, које уопште не приличи химни. Пева се на улици, кафани и вашару. Када је тај предлог пропао после дискусије у Скупштини, лансиран је предлог да химна буде „Хеј Словени“, што је тек било сасвим неприхватљиво, јер је то југословенска химна од недавно, а та иста песма је Пољска химна још од 1927. године.

Једино рационално објашњење које видим као препреку најприроднијем прихватању старе традиционалне српске химне „Боже правде“ вероватно лежи у подозрењу које код социјалиста изазива сазнање да је то српска монархистичка химна, а која уз то има и религиозни текст. Срби, као врло необавештен народ, не знају да то није религиозни текст; јер у комаду „Маркова сабља“ ове речи се појављују у последњој слици када захвални народ кличе Краљевићу Марку, и „Богу правде“ који су их спасли турског зулума и подарили им слободу.

Није адекватно а ни рационално решење да се чекају општински избори када ће се тражити изјашњавање грађана и о химни тако

да нас веома удаљава од брзог доношења решења. Скупштина има право да донесе Закон о химни и на једном од следећих заседања. Када би било више мудрости а мање страначке острашћености, Србија би могла да добије врло брзо своју химну. Нема ничег апсурднијег од одлуке да се химна бира референдумом, јер се то нигде у свету не ради. Није химна песма за неки конкурс или фестивал, па да се народ изјашњава шта му се допада а шта не. Химна је пре свега државно обележје, спада у државни протокол и традиционално се поштује. На једној паради у Паризу, 1919. године после дефилаа трупа савезничких победничких армија изведене су химне свих земаља победница у рату којом приликом је Бинички са оркестром краљеве гарде извео „Боже правде“ а у сутрашњим париским новинама осванули су написи који нашу химну после „Марсеље“ проглашавају најлепшом.

Хрвати су за химну узели песму „Лијепа наша“ иако су знали да је компоновао Србин Јосиф Руњанин, а ми сада сечемо длаку на четири дела и тражимо нека непримерена решења.

ГРОЗАН УКУС

Ваше хрватске колеге композитори пристали су да буду потписници песмуља „Данке Дојчланд“. Хоће ли се од српских интелектуалаца и уметника тражити сличне услуге?

То што су хрватски музичари и уметници дозволили је дегутантно и показује да су менталитет који и не заслужује да буде са нама у једној држави. Какав је то суверен народ који се једним банално сентименталним шлагером са дегутантим текстом отужно нуди Немачкој, под чију ће заставу и без тога доћи? Који су разлози мотивисали Калођеру, који је целу окупацију проживео у Београду да потпише такву песму тешко је разабрати. Мислим да хрватска интелигенција и нема другог избора осим да узме учешће у општем суноврату вредности и морала, који и није ништа друго до духовна смрт хрватског народа.

Српска култура спава дугим летаргичним сном који није ништа мање опасан од диригованог ангажмана колега у Хрватској. Као редовни професор на Музичкој академији имам прилике да видим са колико муче се померају неке ствари које се у једној динамичној култури промене преко ноћи. Нама су требале деценије да Наставнички одсек који се претворио у инкубатор за брзо оспособљавање наставничког кадра озбиљнијим режимом студија доведемо у ред, а колико ће нам требати да га укинемо, јер постаје непотребан као чисто теоријски, то је велико питање. Посла за министра за културу има на претек. Један од најважнијих задатака садашњег министра за културу морала би бити акција против музичког шунда, јер ово што се догађа у такозваној популарној народној музици води нас директно у ислам. Извођачи се труде да буду аутентичнији тумачи исламске оријенталне музике од самих муслимана а све се развија у тако грозан укус који опасно прети да уништи српску аутентичну песму.

Разговарала С. ЛАЗИЋ

СПО ЛЕТИ У СВЕТ: КАНАДА

Желећи на лицу места да проверим углед Југославије у свету, кренула сам право у Канаду.

Као превозно средство, користила сам авион компаније ЈАТ...

Само сат времена након узлетања (на које се чекало више од шест сати), покајала сам се што нисам отишла у Лику, да будем ратни репортер... Да помогнем к'о човек!

Господин Пејчић би ми срочно фини некролог, све новине би ме сликале, била бих „двадесет шести погинули новинар у рату ратних злочина“! Овако — завршићу негде у Алпима, јер је ЈАТ-овој птици ластавици — понестало горива, јер јој је уље икцурнло...

Моје црне мисли разбила је вест да нам у помоћ притиче пријатељска Француска и да ћемо слетети на Орли.

Да нам је Француска толико пријатељска колико мислите да јесте, моје путовање би се завршило у Паризу. Овако, немам француску визу и после пет сати, колико је трајала оправка авиона, наставила сам лет...

Канадо, долазим ти!

КАНАДСКО-СРПСКИ САВЕТ

КАНАЂАНИ ВОЛЕ ЧИЊЕНИЦЕ

Никола Тинтор (37), геолог из Торонта, тренутно се налази на функцији директора Канадско-српског савета. Он је један од људи који поправљају слику о Србима.

КАДА ЈЕ КАНАДСКО-СРПСКИ САВЕТ ФОРМИРАН?

— Криза у којој се нашао српски народ у Југославији натерала нас је да 1989. године формирамо тај Савет. Тренутно се у Савету налази 20-так чланова који се готово свакодневно састају и одлучно реагују на сва збивања у Југославији. Рат који се тамо води приморао нас је да се мало „пробудимо“ и да се запитамо — ко смо ми то, и шта ми то чинимо за свој народ?

Овде је много Срба досељених из Лике који су Канађани, а који су и те како заинтересовани за свој, српски народ у отаџбини.

ОВДЕ СЕ МНОГО ПРИЧА ДА ЈЕ КАНАДСКО-СРПСКИ САВЕТ У ДИРЕКТНОЈ СЛУЖБИ СЛОБОДАНА МИЛОШЕВИЋА. ИМА ЛИ У ТОМЕ ИСТИНЕ?

— То није тачно! Ми немамо никакву политичку снагу и такви контакти нам нису ни мало потребни.

Као прво, чланови у Српском савету су заступљени из свих српских организација које постоје на територији Канаде, сви су они антикомунисти и сви су за Дражу Михаиловића.

ИМАЛА САМ ПРИЛИКУ ДА ВИДИМ СНИМАК ВАШЕГ ТВ ДУЕЛА НА ЦБЦ СА ДОКТОРОМ ЈОСИПОМ ГАМУЛИНОМ, ПОЗНАТИМ БОРЦЕМ ЗА „ХРВАТСКУ СТВАР“. БРАНИЛИ СТЕ СРПСКЕ ИНТЕРЕСЕ БОЉЕ ОД МИНИС-

ТРА ЗА ИНОСТРАНЕ ПОСЛОВЕ СРБИЈЕ.

— Мени је било лако да браним српски народ када знам истину о ономе што се збијало у Другом светском рату.

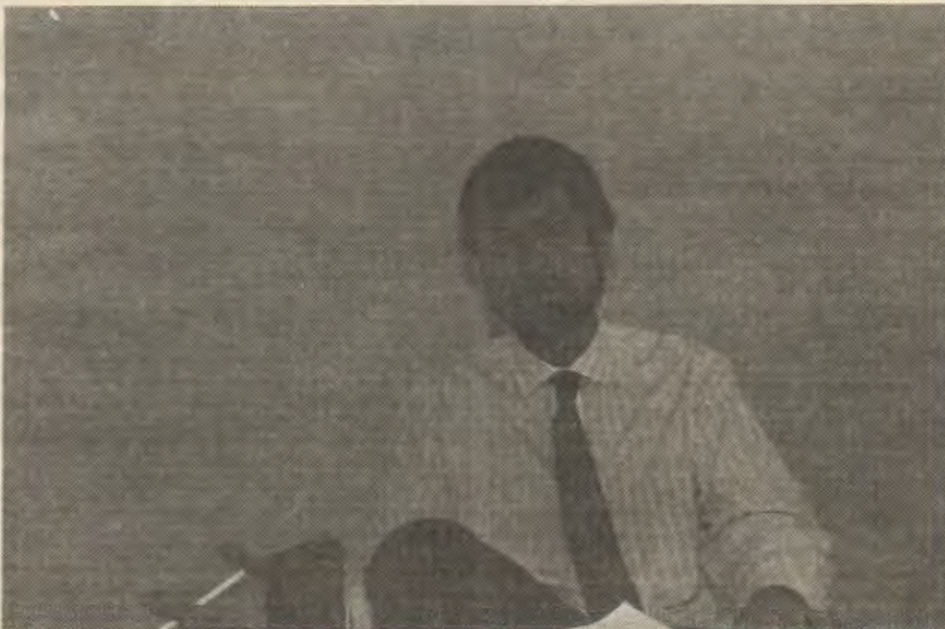
Прочитао сам много књига које су Хрвати написали и њихова фантазија о Другом светском рату ми је добро позната. Као одговор на сваку њихову тезу, имао сам аргументе, које је врло тешко побити. Мени никад није било јасно зашто Србија не користи чињенице за одбрану својих интереса, већ за одбрану својих интереса користи комунистичке генерале.

Чињенице су једина ствар која Канађане интересује.

ЈУГОСЛАВИЈА ЈЕ СРБИЈА

ШТА МИСПИТЕ О ОДНОСУ СЛОБОДАН МИЛОШЕВИЋ — ЈУГОСЛОВЕНСКА НАРОДНА АРМИЈА?

— Мени није јасно шта је Милошевићев крајњи циљ. Верујем да то није знало ни оних

Никола Тинтор

КАНАДО, ДОЂИ НАМ!

10 хиљада Срба који су у редовима ЈНА изгинули за последњих шест месеци. Грешке које су Слободан Милошевић и Армија правили — неопростиве су.

Како ви, на пример, Канађанима можете објаснити комунистичку параду против избора Стипе Месића за шефа државе, а одмах, неколико дана касније, њихово прихватање да се Стипе Месић изабере?

Како ја пред Канађанима могу бранити напад на Дубровник? Никако, ја то морално не могу учинити. Канађани на ТВ виде леп град, лепо море и питају се — ЗАШТО? Ја не знам зашто и како то онда могу бранити! Никоме није јасно шта то они тамо хоће да пораде. Ако они хоће да бране Југославију, онда је то самоубиство српског народа. Јуче сам на телевизији видео да причају о некаквој новој Југославији... То су глупости. Нема више Југославије. То је готова ствар.

Оно што се сматра новом Југославијом јесте 90 посто етнички српска територија и — то је Србија. Да ли је наш народ тамо толико изгубио главу па не схвата да је то Србија? Или се стиде да се зову Србима, па се проглашавају Југословенцима. Народ је, изгледа, потпуно испраног мозга. Све ово што се догађа, другачије не могу објаснити.

ГОРАН КАПЕТАНОВИЋ, ЈУГОСЛОВЕНСКИ АМБАСАДОР У КАНАДИ, ЈУЧЕ РЕЧЕ ДА СЕ У ЈУГОСЛАВИЈИ НИШТА НИЈЕ ПРОМЕНИЛО.

— То могу схватити једино као његов лични интерес да се Југославија сачува. Канада је лепа земља, он овде има високу плату, и зашто да се „Југославија не сачува“?

КАКВО ЈЕ ВАШЕ МОШЉЕЊЕ О СРПСКОЈ ОПОЗИЦИЈИ?

— Ни на то питање није лако одговорити. Међу њима је мало јединства. Ја знам да у Србији има много партија које се међусобно не слажу, али, зар је то разлог да оне међусобно не сарађују. Ти живиш онде, и зато бих ја тебе питао КО је КО у српској опозицији. Једино што ја одавде видим јесте — недостатак заједничког циља опозиционих странака.

ШТА БИ ПО ВАМА ТРЕБАЛО ДА БУДЕ ПРЕВАСХОДНИ ЦИЉ СРПСКЕ ОПОЗИЦИЈЕ?

— Првенствено треба раскрстити са комунистима, па тек онда гледати шта нам је даље чинити.

ОСЛОБОДИЛИ СМО СЕ ХРВАТА

Јуче су канадска средства информисања пренела информацију да је подигнута оптужница против господина Вука Драшковића, и да ће му ових дана судити због 9. марта?!

— Ко ће му судити? Комунисти и Милошевић?

Ни у једној савременој држави нисам видео да председник државе хапси свог најјачег противкандидата, уколико није у стању да му обезбеди бар петогодишњу робију.

Једно такво суђење, уколико се организује, требало би на улици да изведе таман онолико људи колико је потребно да се комунисти сруше!

Када је члан онтаријског Парламента Џон Шола (Канађанин хрватског порекла) изјавио да не жели да му Срби буду суседи,

од 50 хиљада Срба, колико их живи у Онтарију, на демонстрацији је дошло само пет хиљада. Где су остали?

— Многи мисле да се тако ништа не може урадити. То није истина! Неки се плаше мислећи да је сваки Хрват усташа и да ће им, уколико се изјасне као Срби, доћи и бацити бомбу на кућу. Ја сам то проверио, и морам вам рећи да ту нема ни мало истине. Само понекад ми телефонирају и кажу да ће ме убити, али све се на томе заврши. Од првог телефонског позива прошло је скоро три године, а још нису дошли!

Видите ли неки излаз за Србију?

— Ја нисам експерт, али мислим да се треба помирити са чињеницом да су Хрватска и Словенија признате, а да ће у Крајини и Славонији и даље бити рат.

Признавање Хрватске олакшаће посао

Србима у Крајини да се отцепе, по истом критеријуму по коме ће се одвојити Квебек од Канаде.

Хрватска је легална држава. Ми то можда не волимо, али треба да се помиримо с тим и да из свега тога извучено највише што можемо.

Хрвати су славили своју самосталност. Да ли су и Срби то исто требали да ураде на Тргу слободе?

— Наравно да јесу. Коначно су се ослободили Хрвата.

Ја сам се изненадио када сам чуо да причају о новој Југославији. Ја то не схватам. Сви одоше и нека иду. Оно што остаје је СР-БИЈА, чиста Србија. Не разумем зашто Срби хоће земљу коју је Тито направио, црвену звезду петокраку и химну „Хеј Словени“?! Реци ми то Ти, Ти то, вероватно, боље знаш.

И ОВДЕ ВЛАДАЈУ ЈЕДНИ ТЕ ИСТИ

Бранко Урошевић, председник СПО за Канаду и Америку

Српски покрет обнове је тренутно најјача опозициона странка која делује на америчком континенту. Окупља неколико хиљада чланова, организованих у 18 месних одбора широм Канаде и Америке.

Тренутна збивања у Југославији и велика кампања комуниста против Вука Драшковића и Српског покрета обнове која делује у отаџбини, умногоме су допринеле да Српски покрет обнове буде анатемисана политичка организација и у емиграцији. Сама чињеница да су људи који живе у Канади углавном досељени са подручја где се сада води рат не иде у прилог СПО.

Председник Српског покрета обнове за Канаду и Америку господин Бранко Урошевић покушао је то овако да објасни:

„Сво зло долази из Београда и са тим злом прво треба рашчистити. Комунисти морају бити срушени.

Наш народ је много заплашен. Нису комунисти толико јаки колико то народ замишља. Они ће на први јачи удар пасти. Пали су у целој Источној Европи. Што би Србија била гора од целе Источне Европе“.

Лидер Српског покрета обнове господин Драшковић, најавио је обогодишњи 9. март. Шта очекујете од тог дана?

— То је годишњица побуне српске омладине и Дан Српског покрета обнове... Очекујем да ће се тамо скупити бар милион људи који се одатле неће маћи док не добију оно због чега су се састали.

Ако треба да „сруше“ Телевизију, ако тре-

Небојша Говедарић

ба да је запале, онда одатле не треба да се макну док се то не заврши. Уосталом, Телевизија је ионако крива за све.

Приметила сам да сви ви овде причате како ћете се вратити у Србију када падне комунизам. Како ви помажете својој странци да се комунисти у Србији сруше?

— До сада смо им, од оснивања у Виндзору послали око 90.000 долара...

Фрањо Туђман је у Америци за нешто мање од 10 дана за своју кампању добио више од милион америчких долара! Зашто је српска емиграција толико слаба?

— Срби ћуте, незаинтересовани су, српску интелигенцију која се бави политиком можете избројати на прсте. Као да их није брига шта се дешава са српским народом. Стари емигранти који су дошли овде одмах после '45. године нису много учинили да се српско-српски раздори изгледе. Није им било стало да у своје редове придобијају придоду српску интелигенцију, вероватно плашећи се да ће их ови потиснути са пређашњих позиција. Овде је слично као и у Србији: исти људи налазе се 50 година на власти! Они су

СПО ЛЕТИ У СВЕТ: КАНАДА

својим поступцима и својим радом од себе отерали српску интелигенцију, и то је кључни разлог што Срби нису опредељени за ону организацију која има највише шансе да рашчисти са комунизмом.

Како коментаришете акцију измирења српских цркава?

— Немам много поверења у искреност комунистичке цркве која сада отворено делује прокомунистички. Ви више не можете у Србију послати помоћ уколико она не иде преко Српске Патријаршије. Ми смо недавно послали 8.000 долара као помоћ за избеглице, а то никад нигде није публиковано. Ко зна где су те паре завршиле! Да будем јасан: ја јесам за измирење цркава и формирање нове, некомунистичке црквене организације која ће служити само своме народу, а никако људима који се у одређеном периоду нађу на власти.

Са СПО за СПО: Бранко Урошевић (десно) и Радован Пртењак, члан Централне управе са нашом сарадницом

У ПРАВОМ СМЕРУ

Небојша Говедарица (37), председник Окружног одбора за Источну и Средњу Канаду, рођен је у Фојници. Живи и ради као директор у једној канадској фирми у Хамилтону. По струци је машински инжењер.

Како сте примили повратак Карађорђевића у Србију?

— То је био сан који је српска политичка емиграција годинама сневала. Били смо убеђени да је то неоствариво, али, ето, догодило се. Мислим да је то један од највећих Вукових успеха, што је успео да доведе Престолонаследника. Овде сви једва чекамо да се принц коначно врати у Србију.

— Много је замерки на оно што је Вук Драшковић до сада урадио. Да сте на његовом месту, да ли би било сусрета са Месићем и писма Милошевићу?

— То је тешко рећи. Верујем да Вук Драшковић свој посао ради најбоље што зна. Српски покрет обнове није партија једноумља и у СПО Вук није једина личност која одлучује.

— Лидер Ваше странке стално понавља како није политичар, него је писац, и како ће се, чим комунисти падну, повући са политичке сцене... Како изгледа ићи за човеком који унапред планира излазак из политичког живота?

— Не верујем да Вук о томе сам може одлучити.

Он нас је повео у правом смеру и мислим да мора остати у СПО—у све док се не појави неки млађи човек, способан и спреман да без последица по странку настави тамо где Вук стане.

Позиција у којој се он налази готово пуне две године захтева велика самоодрицања и много енергије. Мало је људи који су у стању да издрже све ове репресије које је до сада он издржао.

Једини ко може да смени постојећи систем и да доведе Србију у бољу позицију јесте Српски покрет обнове са својим програмом.

— Шта бисте могли да поручите читаоцима „Српске речи“?

— Мање гледајте Телевизију Београд, а више слушајте шта прича Вук Драшковић. Увек се, на крају, испуне сва његова предвиђања. Чак и она најчрња.

ПОМОЋИ ЋЕМО

Један од разлога моје посете Канади било је и упознавање српских организација са иницијативом омладине Српског покрета обнове и њеног председника г. Бранка Стаменковића да се на Равној Гори 13. маја 1992. године подигне споменик генералу Дражи Михаиловићу. У том смислу била сам-гост на два скупа који су организовали Српски покрет обнове у Хамилтону и Покрет српских четника „Равна Гора“ у Вајнони.

Оно што је карактеристично код нас Срба, било где да смо када је реч о било којој акцији коју треба што пре извести, јесте наша велика жеља да се ујединимо и истовремено потреба — да се разјединимо...

„Подизање споменика на месту са којег је Дража Михајловић 1941. године развио барјак слободе, јесте једини начин да се српска омладина уједини и са истог места са којег је кренуо генерал Дража, крене у освајање слободе. Треба им помоћи, јер су одлучни у свом настојању да сруше комунисте и да изнова направе српску демократску државу. Једино је српска омладина способна да то учини!“

Када сам завршила са излагањем, старији рекоше: „Не може тако да се ради! Не можете градити споменик генералу Дражи све док не избаците оно из Београда!“

„Ви сте у праву, али треба да знате да ће то комунисти врло брзо и сами учинити. Изгубили су рат“.

Српски комунисти сада се представљају као четници. Од њих ускоро ни ви овде нећете моћи да четникајте. Они ће бити највећи заштитници српства.

Они ће се уживети у своју улогу и присвојиће генерала Дражу. Гле ироније, на крају ће они који су га убили да му подигну споменик. Да ли то можда желите?!”

Старији заћуташе, а млађи се јавише: „Помоћи ћемо вам, 13. маја доћи ћемо на Равну Гору да заједно са милионима Срба присуствујемо отварању споменика генералу Дражи!“

ПРИЛОЗИ ЗА СПОМЕНИК ГЕНЕРАЛУ ДРАЖИ МИХАИЛОВИЋУ

Српски покрет обнове — Централна управа за Канаду и Америку — 500 УС.

Српски покрет обнове — М. О. Хамилтон — 300 канадских.

Одбор српских четника „Равна Гора“ — 300 канадских.

ТЕКСТ И ФОТОГРАФИЈЕ: БЛАГИЦА М. СТОЈАНОВИЋ

Подмладак српских четника „Равна Гора“ из Вајноне

ЈУГОШВЕЂАНИН МИЛОРАД ЛАЗАРЕВИЋ ЗАДОВОЉАН СЕ ВРАЋА У ХАЛМСТАД

ХОЋЕ У СОЦИЈАЛИСТЕ

● Странци у овој нордијској земљи — „нужно зло“ ● Сада први пут сме да призна да је Србин ● Оснивао удружење „Карађорђе“ ● Не прихвата да је грађанин „другог реда“

Многи су у Нишу, последњих дана, запазили млађег човека са наочарима, који није пропустио готово ниједан значајнији скуп. Слушао је пажљиво све што се изрекне, нешто белешки или израдио себи у браду.

А онда је и проговорио...
— Живим око 20 година у Шведској, где сам, као и сви страни радници, изложен најразличитијим реакцијама Швеђана. Они нису нимало наклоњени нама, као ни другим гастарбајтерима. Исувише лепо мисле о себи, а у странцима виде само оно црно. Страни радници су за њих „нужно зло“. Но, то ми много не смета, ипак сам ја у тој земљи само „пролазник“. Много ми је теже падао однос наших дипломатских представника, а такође и родне земље, која ме је скоро заборавила. Ја дуго, ни тамо у туђини, нисам могао слободно, пуним гласом, да кажем да сам Србин. А откда се појавио Слободан Милошевић, не само да то гласно изговарам, већ ми је и пошло за руком да у Халмстаду, где живим

превртљив, али, реално прихватам чињенице. Не само да у Слободана Милошевића, попут осталих српских гастарбајтера, имам поверење, већ сам, присуствујући многим скуповима у Нишу, слушајући мудре људе, умне главе, схватио да Социјалистичка партија има програм који је најближи мом схватању политике, живота и друштва у целини. О том програму могу да кажем да је озбиљан, да нуди све оно што раније није било уобичајено. Једном речи, програм Социјалистичке партије обезбеђује више хуманизма и демократије, могућност да се држава брже развија, више праведности за све људе...
Уз ове речи, и убеђење да је Социјалистичка партија на добром путу, Милорад Лазаревић је управо ових дана понети у

ру, обичаје људи у чијој земљи живи. За већину гастарбајтера је, истина, један од основних циљева да заради мало богатство како би се у земљи, у родном крају, представио „у новом светлу“.
— Људи мисле да се све што им недостаје у животу, што су пропустили да постигну путем школовања и интересовањем за културу, уметност, за суштину живота, да се све то може компензирати луксузним аутомобилом, велелетном кућом и сличним, пролазним вредностима. Међутим, гастарбајтери заслужују посебну пажњу у земљи. Мени је увек сметало што су ме сутрађани гледали подозриво, мислећи да сам „шпијун“, или бар чудак, да сам „трули богатш“ који се нафатирао на Западу... У нама неки виде и „златне коке“, јер мисле да много зарађујемо, а не знају да у свету нас мање плаћају него своје људе, чак и ако смо много бољи рад-

ници платим пет пута скупле него наши грађани ја, такође, видим гест недобронамерности...
Милорада Лазаревића такве ствари погађају, али он не спада у људе који се лако колебају, или предају. Он се бори за своја права, као и за углед „своје Југославије“, па, сасвим разумљиво, и „своје Србије“.
— У Европи је стравична пропаганда и против Југославије против Србије. У томе нарочито предњаче шпански сепаратисти, који често гостују на телевизији. Због тога упућујем и писмене проруке. Нису ништа мање агрусташки елементи, настоје да убеде „своје“ да је за све недаће у Србији, јер „опасно да“ „Али, откада“ „правна,“ „стојан“ „нила.“

ГОДИНУ ДАНА КАСНИЈЕ

ИСТИНА ПРЕШЛА ГРАНИЦУ

„Можете мислити какво је било разочарање Срба када су схватили да је до Југославије стало једино Србима“, каже Милорад Лазаревић, оснивач Српског прес центра у Малмеу

Милорад Лазаревић је рођен пре 45 година у Белотинцу код Ниша. У Шведску је, као и многи његови вршњаци, отишао после одслужења војног рока, због немогућности да нађе запосленост у својој земљи.

За политику је почео да се интересује 1982. године, када постаје активиста партије „зелених“ у Шведској. После локалних избора на којима (у његовом округу) освајају већину, Лазаревић увиђа да су „зелени“ изневерили његова очекивања и напушта страначко чланство.

Политичком раду враћа се тек 1989. тако што се у Нишу учлањује у Социјалистичку партију. „Моја је супруга од почетка била против. Она је касније дошла у Шведску и боље је познавала наше политичке прилике. Ја сам био убеђен да је то нешто заиста ново, да је СПС најсличнија социјалдемократима у Шведској, за које сам имао одређене симпатије“ — прича Лазаревић.

Ипак, две године биле су довољне да Ла-

заревић схвати да је у „новој“ партији задржана стара комунистичка политика, а да је њему и сличнима намењена улога пасивних партијских бројева. Крајем прошле године одлучио је да пређе у Српски покрет обнове, чији је оснивач у Малмеу.

Медијска кампања коју су отцепљене југословенске републике водиле у Западној Европи учинила је своје, па су се информације (иначе пласиране са великим закашњењем) из српских извора разбијале о зид формираних предрасуда.

„То ме је подстакло да остварим једну своју давнашњу жељу — основао сам у Малмеу Српски прес центар, с циљем да се српска истина, независне од режимске штампе и Телевизије Београд, достојније презентује у Шведској“ — објашњава Лазаревић.

„До скоро се у Шведској с подозрењем гледало на нечије изјашњавање да је Србин. Све у име поштовања националних мањина, подстицано је, поготово из наших конзулата, то југословенско осећање. Али, можете мислити какво је било разочарање

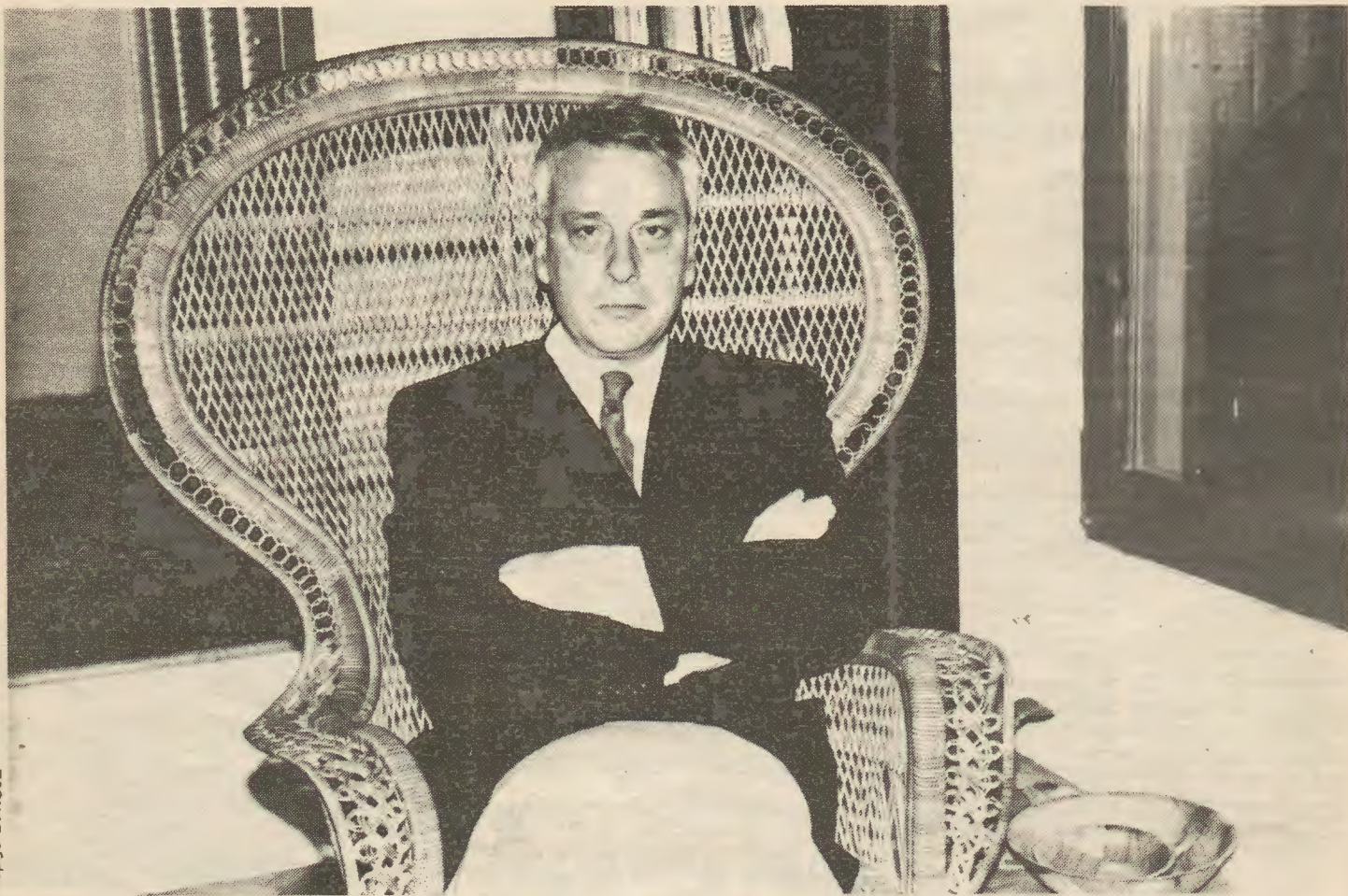
Срба када су схватили да је до Југославије стало једино Србима. Ти исти Срби су сада схватили да су њихови комунисти толерисали малтретирање људи због „национализма“, док су истовремено хрватски комунисти потајно одржавали контакте са својом политичком емиграцијом.

Тек су пад комунизма у Источној Европи и успостављање страначког плурализма у Србији отклонили страх од изражавања различитих политичких опредељења међу Србима у Шведској. После рата у Хрватској (а ми се сви надамо да је он уистину окончан) огољене су позиције и циљеви Милошевића, што чини да све више људи са симпатијама гледа на политику Вука Драшковића. У Шведској већ постоји седам месних одбора СПО.

Ово је прилика да вам пренесем мишљење наших радника и исељеништва — демократска опозиција у Србији мора јавно да каже да уважава њихове ставове и требало би још више да ради на неговању међусобних веза.

Многи наши људи су се економски „снашли“ у белом свету и сада намеравају да се врате у домовину. Они и могу и желе да утичу на будућност своје Србије“ — завршава своје казивање Милорад Лазаревић.

А. Ц.

Борђе ВУКОЈЕ

ДРАГОШ КАЛАЈИЋ, ПУБЛИЦИСТА, АУТОР СТАТУТА СРПСКЕ НАРОДНЕ ОБНОВЕ

МОГАО БИХ ПРЕПОРОДИТИ СРБИЈУ

„Код Шекспира можете видети да он главне идеје у свакој својој драми понавља три пута. Ја мислим да је Србима потребно поновити три хиљаде пута истину, па је исписати и неоним и понављати преко свих медија да би се Срби коначно оквестили и створили једну револуционарно другачију спољну политику која ће имати као приоритетни циљ обнову мостова пријатељства и културног, привредног и политичког савеза са Немачком и Русијом“, каже Драгош Калајић који, по сопственом признању, не пропушта и са великим уживањем чита „Српску реч“.

Фашизам је етикета која се у задње време дели на све стране без икаквих критеријума и обзира. Ту етикету прилепили су и Вама. Међутим, стиче се утисак да нико заправо не зна шта је то фашизам?

— О фашизму сам обавештен у мери сваког просечног образованог европског интелектуалца. Колико сам упознат, на основу скоријих радова **Ернеста Нолтеа** или **Ренца де Феличеа**, проблем дефиниције фашизма је сложен, пре свега зато што фашизми не располажу неком јединственом доктрином. То су тенденције које су веома разноврсне, сложене и контрадикторне. Узорни пример је скуп који је одржан марта 1921, у једној сали за играчке, на миланског тргу Сан Сеполкро, којио је означио рођење историјског фашизма. Тај скуп окупио је на једном месту и уједињено ратне ветеране, републиканце, антиклерикалце, представнике првог авангардног покрета у уметности — футуристе, националисте и социјалисте који су се разочарали у интернационалистичку политику социјалистичког покрета и који су показивали већу сензибилност према националном питању. Треба знати да је сам Мусолини био један од вођа социјалиста и главни уредник њиховог листа „Аванти“. Дакле, то је било противречно друштво са шароликим идејама, које се окупило на једном месту и створило организацију која

се звала „Фаши Италијани ди Комбатименто“. Реч „фаши“ алудира на римски симбол — сноп прућа који је у Риму, по легенди, симболисао снагу јединства, јер је сваки пут сам за себе лако сломити. Али, кад се појединачно пруће скупи на једном месту и повеже, постаје несаломиво.

Фашизам је свуда где се до сада појавио ипак сломљен?

— Ви сте у праву, али треба знати да је фашизам сломљен војном силом. А овде је реч о нечем другом.

О идеји?

Тачно. Треба такође рећи да је идеална матрица тих фашистичких покрета Француска револуција. Француска револуција је рехабилитовала управо тај симбол; ликторски сноп, као једно од главних знамења револуционара. И носталгија према римској империји коју су исказивали италијански фашисти, заправо потиче из јакобинског идеализовања Римске империје, као антигезе клерикалној власти. Дакле, фашизам је, у дословном смислу те речи, италијански политички покрет, који има корене и у идејама Конtrarеволуције. Није случајно што је огромну улогу у том првом фашизму имала масонерија, наравно због тога што је тада била прожета националистичким идеалима, а такође и антиклерикалним. Дакле фашизам је савршено одговарао масонској идеји тог времена, јер је био изразито антиклерикалан и изразито националистички. Ја мислим да је погрешно данас гледати на фашизме са тачке гледишта 1945, јер нећемо ништа разумети.

Данас је у Европи прошло време коришћења тог термина за демонизацију непријатеља који је левици дуги низ деценија био главни инструмент. Седамдесетих година, у Италији, свако ко је исказивао имало резерве према политици комунистичке партије Италије био је жигосан као фашиста. То време је прошло и данас реч фашиста нема тако универзално демонизујуће значење. У нашој средини ова злоупотреба етикете фашизам заправо је рецидив режима који је свој морални легитимитет извлачио из победе над фашизмом.

Што се тиче етикете да сам фашиста, мени та етикета наравно прија, јер ми даје огроман, а ја мислим и незаслужен комплимент. Комплимент стога што су ту етикету носили, по мојој процени, најзначајнији духови српске културе, од Милоша Црњанског преко Момчила Анатанасијевића, до Владимира Вујића и великог песника Стефановића. С друге стране, таквим етикетама затомљаване су величине, вредности и врлине српске културе од стране њених највећих непријатеља, интелектуалаца интернационалистичке псеудоелите, као што су Марко Ристић, Оскар Давичо и Радомир Константиновић.

ГЕНШЕР, ШТЕТИ НЕМЦИМА

Да ли интелектуалци по правилу лако прихватају фашистичке идеје?

— Интелектуалци таквог формата попут Елиота, Кнута Хамсуна, Курција Малапртеа, Фердинанда Селина, Рошела, Бернард Шоа, исказивали су симпатије, па чак и учествовали у покретима, што ми, гледано из перспективе 1945. године, апсолутно не можемо

разумети. Јасно је да сви ти људи нису ни у сну имали неке афинитете за рецимо расизам, ни за конц-логоре, ни за истребљење одређених народа, или за неку тоталитарну политику.

Својремено сте изјавили да се фашисти свиђају женама.

— Цитирао сам Ерику Јонг која је цитирала Силвију Плат која каже да све жене обожавају фашисте. У оквиру феминизма, реч фашиста означава мушкарчине, а означава и огромну већину човечанства која врши сношај у позицији где је мушкарац горе и жена доле. Мислим на синтагму „фашистички секс“, која управо означава такву сексуалну позицију.

Како у контексту свега овога објашњавате своје учешће на скупу под називом „митинг против фашизма“ одржаног у септембру 1991. на Тргу Републике?

— Тај термин није био упућен према неком, да тако кажем, „домаћем непријатељу“, већ је био посвећен протесту против немачке политике коју су организатори скупа, по мом мишљењу погрешно, оквалификовали као фашистичку, јер је погрешно и безумно квалификовати је као политику настављања Трећег рајха. Ја сам прихватио да говорим на том скупу, јер сам схватио његов прави смисао са оне стране реторичке непрецизности. Управо сам на самом митингу објаснио да није реч о фашизму, него о политици великих сила.

Ви сте на једном округлом столу телевизије Београд шокирали гледаоце тврђом о неопходности сарадње са Немачком, а са друге стране иступате против немачке политике?

— Имам жељу да коригујемо немачку политику управо у оном делу који штети српским интересима. Глобално гледано, са мог европеистичког гледишта, немачка политика је савршено исправна, јер се бори заправо за начело „Европе нација“. Мени је жао што је у оквиру спровођења такве политике, у случају Срба, она поступила пристрасно, односно није доследно заступала своја начела.

Да ли је Ваш наступ уопште пропраћен у Немачкој?

— Пропраћен је. Ја сам у вези са тим скупом дао интервју Баварској телевизији и тада сам рекао да смо врло разочарани немачком политиком и да сумњам да Геншер својом агресивном и за свет дипломатије емотивном антисрпском политиком не заступа немачке интересе, већ да води немачку политику управо у правцу који може сметати Немачкој. Дакле, ја сам у том интервјуу отворено оптужио Геншера да ради за интересе наднацио-

налног капитала, јер је његова Либерална странка, која је нека врста „језичка на ваги“ у немачком парламенту — те једино из тог разлога утицајна — изразито антинационално расположена. Хоћу рећи да је Геншер извођач политике која је диктирана из Вашингтона и која је циљала да посредством Југославије и овакве немачке политике изазове раздор у Европској заједници. Ја сам одавно наговештавао такву злоупотребу југословенске кризе и мислим да су догађаји, нажалост, потврдили ту прогнозу.

СРБИЈА СА НЕМАЧКОМ И РУСИЈОМ

Ви тврдите да је Југославија масонска творевина. С обзиром да српски политички врх не жели разбијање Југославије на националне државе, што би било у складу са европском политиком „Европе нације“, да ли следи да је српска политика, дакле, масонски диктирана?

— Постоји, наравно, могућност да је српска политика маневрисана од стране наднационалног капитала, односно Вашингтона. Извесно је да је српска политика гајила, а и даље гаји илузије о добронамерности Вашингтона према Србима а и према Европи, а то је опет традиција наивности српских псеудоелита које су истрајно веровале у добронамерност савезника, иако су ти Савезници непрекидно гурали у масовне гробнице српски народ и непрекидно га остављали на цедилу и злоупотребљавали. Примерице, последњи број ревије „Данас“ доноси интервју са амбасадором Сједињених Држава у Београду Вореном Зимерманом, где он на питање зашто Сједињене Државе нису признале Хрватску даје одговор из кога ми можемо савршено јасно закључити какав је третман Србије са тачке гледишта Вашингтона. Суштина његовог одговора је у следећем: Сједињене Државе нису признале Хрватску зато да би сачувале поверење и ауторитет код Србије, како би захваљујући таквом наивном поверењу Срба вршили одговарајући притисак, односно онемогућили Србију да оствари своје циљеве. Јаснији се од те изјаве не може бити.

Код Шекспира можете видети да он главне идеје у свакој својој драми понавља три пута. Ја мислим да је Србима потребно поновити три хиљаде пута истину, па је исписати и неонам и понављати преко свих медија да би се Срби коначно освестили и створили једну револуционарно друкчију спољну политику, која ће имати као приоритетни циљ обнову мостова пријатељства и културног, привредног и политичког савеза са Немачком и Русијом.

Уколико Немачка изађе из Европске заједнице, сасвим је извесно да ће створити заједницу од германских земаља попут Аустрије и придружених централноевропских земаља које већ отворено изражавају пронемачке ставове, као Хрватске, Словеније, Мађарске и Чехословачке, а вероватно и Пољске. У том случају Немачка има отворен пут за велику сопствену политику, чији ће крајњи домет извесно бити стварање осовине Берлин-Москва, а можда чак и Берлин — Москва — Пекинг и Берлин — Москва — Токио. У случају стварања таквог савеза, све наде сви

пројекти „новог светског поретка“ ће пропасти. Стога Вашингтон прибегава опцији да Немачкој уступи Словенију и Хрватску како би Немачка остала у оквиру Европске економске заједнице, уз наду да ће систематском корозивном акцијом Вашингтон успети временом да раствори Немачку.

ЉУДИ ЗА ПРЕПОРД

У говору који сте одржали на Тргу Републике користили сте изразе као што је „јединство“ и „потреба за јединством“. Исте изразе користе и комунисти, а личи и на оно о снопу прућа.

— Значи ли Ваше питање да морамо из речника избацити реч „јединство“? Јединство о коме ја говорим је заправо позив на обједињавање снага ради извршења једног циља који је, претпостављам, заједнички свим Србима. А тај је циљ излазак из рушевина Југославије у што целовитијем облику и образовању јединствене државе у којој ће Срби живети.

Ко би у овом тренутку био вођа тог јединства?

— Било би неопходно да се створи влада националног спаса састављена од некомпромитованих стручњака изван странака и „политичких структура“. Садашњи тренутак Србије карактерише плаћање рачуна за вековну политичку успаваност или несвест српског народа. Ми данас видимо да су главни протагонисти политике било на позицији, било у опозицији, заправо отпад претходног режима. Сви часни и поштени људи у досадашњем систему су схвативши какав је то систем, гледали да буду што даље од политике и током низа година и деценија у тим људима створено је гађење спрам сваке политике. Политичар је, из перспективе генерације која је преживела досадашњим режим, једно нечасно занимање, за које се хватају само интелектуалне ништарије и морални бедници. Стога огроман број људи који би могао по својим професионалним и моралним квалитетима да се посвети политици, да преузме управне, државне и политичке послове, то не чини и то је највећа трагедија. Ми данас имамо потребу, заправо, за једним покретом који би окупио и мобилисао управо ту интелигенцију, која ћути, која је у анонимности и која је изван јавне сцене.

Ако се јединство успостави пре формирања такве владе, оно се очигледно мора успоставити под постојећим вођом, а постојећи вођа не показује ни најмање интересовање за окупљањем такве владе. Према томе, да ли је потребно да се прво разјединимо, па да створимо такву владу, па да се тек онда ујединимо, или обрнуто?

— Разумљиво је да је прво потребно створити једну такву владу да би се остварило јединство. Неопходан је гарант који би обезбедио добру употребу јединства.

Да ли Ви знате конкретне људе које би требало ставити у владу какву предлагате?

— Знам их, али су њихова имена савремено непозната јавности. Треба имати у виду да су најзначајније енергије Србије изван Србије, хоћу рећи у емиграцији.

Да ли знате бар двадесетак људи у самој Србији које би сте ставили у владу?

— Био бих у стању да моментално створим такву владу, јер знам те људе, који би били способни препородити Србију.

Да ли Ви себе видите као мандатара за састав владе?

— Да, с обзиром да имам велике дугове према мртвима. То питање себи нисам никад до сада поставио и сада се први пут суочавам са њим. Мене тако нешто не привлачи, и то је последња ствар коју бих желео. Али, на такво питање бих одговорио позитивно, као и на питање да ли бих био спреман да за такву Србију жртвујем и свој живот.

Србија као јапанско чудо

Како извести револуционарни преокрет?

— Пре свега треба знати редослед корака. Поштујући поуке индоевропске традиције, три корака морају имати одређени хијерархијски редослед. Први мора бити **културно-политички**, други **војни** и трећи **економски**.

Како се који изводи?

— Први, гледајући уставну ситуацију данас, може бити **неустанован**. Дакле, може бити изведен у ситуацији једне крајње анархије и распада постојећег система, када ће изазвани хаосом и анархијом ступити на сцену они који ће бити у стању да преузму на себе дужности и одговорности, тим пре што у таквој ситуацији не верујем да ће они други, који имају у виду сасвим себичне интересе, имати храбрости да на себе преузму тај терет.

Други, уставни начин је да Председник републике распусти Скупштину и образује, с обзиром на ванредно стање, **владу националног спаса**. Та влада, по мом мишљењу, мора у политичком дому извршити један радикалан преображај политичких структура, односно структура репрезентације народа. Ми морамо у скупштини имати два дома. Један који ће репрезентовати идеолошку димензију народа Србије, а други треба да буде сталешка скупштина, или сенат, у коме ће се наћи представници свих струка, привредних грана, САНУ, цркве... Дакле, тај дом треба да има представнике неупоредиво значајнијих

димензија него што је идеолошка. У противном, без тог другог дома, српски народ нема никакве шансе да положи овај историјски испит. Овај други дом био би коректив идеологија, тако да ни један закон не би могао да прође кроз скупштину, који се односи примерице на културу, привреду или пољопривреду, уколико нема пристанак представника непосредно заинтересованих грана.

Други корак је **револуционарна промена армије** у смислу мобилизације њеног здравог језгра. То је језгро на разини пуковничких чинова. Дакле, **преображај југословенске армије у српску**.

Трећи корак је преображај привредног система по моделу **православног капитализма** који већ постоји теоријски изложен, који ће користити искуства **јапанског привредног чуда** заснованог на **будистичким принципима**, где средство ослобађања од жеље није профит, већ управо **рад**. Дакле, тежиште мора бити постављено на раду и на срећи у раду. На тај начин се истовремено мења карактер предузећа. Предузеће постаје, у ствари, проширена породица, односно постаје задруга, што је такође део српске традиције. Истовремено, Србија мора искористити своје огромне потенцијале и концентрисати напоре управо тамо где може имати успеха у светској арени, а то је **извоз електричне енергије, развој комуникација**, с обзиром на геоекономски положај Србије, **пољопривреда и производња здраве хране**.

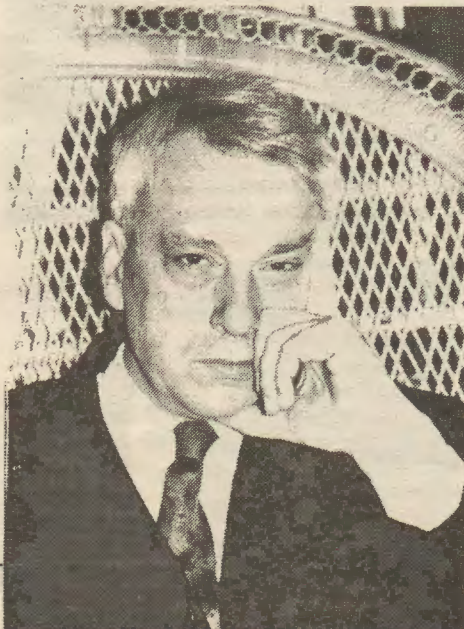
Неопходно је очувати економску сувереност која није никаква фикција, него стварност и не подражавања затварање и аутархију већ контролу и спречавање да природна привредна богатства буду распродана страном капиталу, чиме бисмо изгубили слободу, независност и своју земљу, своје небо. У оквиру тог пројекта неопходно је подстицати привасходно националне капитале, првенствено из дијаспоре, који су завидни, а такође и капитале знања који су још значајнији за нас, служећи се искуством Израела, који опстаје у оној пустињи захваљујући јеврејском знању и капиталу из дијаспоре.

У трећој технолошкој револуцији, многи су Срби у самом светском врху, према томе они могу бити донатори знања и информација које су нама преко потребне. То изискује свесрпску и мобилизацију широм света. Што се тиче привредних и политичких пројекција, мислим да је неопходно имати као приоритетне, односно са Немачком, Русијом и са Јапаном.

Србија може постати један од битних фактора стварања нове културно-цивилизацијске алтернативе такозваном „сумраку Запада“, јер многи знаци указују да се тежиште Европе помера на линију источне Европе, укључујући и централну Европу, односно Немачку.

Циљ српске политике мора бити, ради сопственог спаса, стварање савеза словенских и православних земаља, од Београда до Москве, од Цетиња до Санкт Петербурга, од Книна до Владивостока. Мислим да ће захваљујући једном таквом напору и сама Европа бити спасена, јер иза блиставе фасаде многих њених успеха, много шта је труло.

**разговор води
Милан ФИЛИПОВИЋ**

ПИШЕ: Љиљана ШОП

*„Ви знате боље од других: ка-
ко то један глас у човеку заувек
умукне“. Боба Благојевић: СКЕР-
ЛЕТНА ЛУДА*

Што више колективно кукамо или се бусамо у заједничка јуначка прса, несхваћени и изопштени из заједница у које и не вреди улазити, другачији од других управо онако и онолико колико се једна јединка разликује од друге, све чистије и звонкије ми звуче наглашено индивидуални списатељски (и не само њихови) гласови, далеки од разјарене а нахушкане гомиле, од верника свих боја, од искрених и лажних покајника, од појединачних камелеона који с мање или више хитрине следе променљиве боје оболелог друштвеног ткива. Већ видим многе, олаке у дијагностици, како за овакав став кују име — елитизам, на пример (горду реч од које деценијама правимо отровног баука) — и, поштујући речи/појмове, али не и померање њихових значења у посувраћеним временима, с презиром према установљавању речи/етикета, одговарам да су, ако су мислећа бића, у заблуди из које их, можда лепшим од многих путева, може извести добра литерату-ра. Чин непоновљивог индивидуализма.

Раскошни мозаик, ткан стрпљиво, помно, у безваздушју стваралачких несаница, контемплативног мировања које подразумева (премда контрадикторно, а шта тако није?) несаследиво бурну духовну активност, сачињава роман *Скерлетна луда*, без страха и кајања затворен у своје самопостојање (што не ваља изједначавати са самозадовољством због постојања, јер само је сумња вечита), али подједнако отворен, оним спремним, осетљивим и колективним замкама незараженим, отворен за непрестане асоцијативне низове који свакога одводе до граница његових моћи.

Оно мало одабраних „догађаја“ који покрећу причу (или радњу у класичном смислу) у роману Бобе Благојевић, личе ми на привидно случајно, а заправо необично пажљиво одбрани камен — облик појединачног постојања — бачен у море људског постојања, али и у океан, у равнодушно безмерје космичког трајања. Бачени камен изазива концентричне кругове који се шире и сежу до граница нашег духовног вида; у сваком новом кругу, од почетних, јасно видљивих па стога приступачних узрочно последичним дефиницијама, до оних расплнутих, слутњом уобручених, шири се и круг нових значења која догађаји омогућавају, али не одређују директно, не исцрпљују, не окончавају. Боба Благојевић с љубављу и мучнином (да парафразирам Селинцера) опстојава у сваком концентричном кругу своје приче („... морам да се нагнем над провалију; и кад би ме неко питао, шта то радим, шта постижем, зашто толико мучим себе, одговорио бих: ја сам еквилибриста, искушавам свој осећај гравитације...“) и управо то суптилно, минуциозно, истрајно балансирање над (бесмислом приповедања, то сладострасно и вртоглаво казивање својим гласом (са свешћу да гласова теоријски има безброј, као и да је ћутање поноран изазов)

чини овај раскошно култивисани, спори, сањиви, себеслушајући глас тако веродостојним, вредним слушања и промишљања.

Творца *Скерлетне луде* подједнако занимају људи, са свим оним што о себи не знају или мисле да знају, што чине и (можда још и више) не чине, што сањају, што јесу и што могу да буду, као што је занима књижевност као новостворени свет који од људи узима што јој се прохте (судбине, страхове, мане, врлине, свакодневицу, онове, море, говор, понашање, мисао, акцију) и задржава у свом паралелном свету, у свом организму, оно што јој се свиди, што јој треба за њен самосталан, нов живот, неодрљиво привлачнији (и „кориснији“) неком новом општежитију, него онима који су прототипски „тиховали“ и тако постали књижевни јунаци. Тако Боба Благојевић помера тежиште, с разлога дубоке вере у књижевност, рекла бих, у једној сложеној игри, на пониженог и уверљивог главног јунака „искористићеног“ у делу једног писца (који је такође књижевни јунак *Скерлетне луде*), завртевши њихов међусобни однос у једну рулетску игру у којој се не разазнају истина и лаж, предмети и њихове сенке, стварност и имагинација, али у којој се разазнаје древна борба слабијег и јачег, борба за личност, за трајање над пролазношћу. Нити се живот, у збиру својих реалних појединости, конкретних радњи, отужних понављања, ситних задовољстава и опредмећених патњи може посматрати као пука стварност оштрих ивица, нити књижевна имагинација опстоји сама по себи, без крви и меса најпрозаичнијих детаља живота. Или: многи плачу, једу, говоре, робијају, воле, умиру, ратују, имају своја имена, лица, тела, страсти, планове, жеље, снове, амбиције, а потом се стапају у неке *скерлетне луде*, Ксеније, Лене, Савиће, Чумиће, Иване, тетке, баке, очеве (сасвим конкретне у лебдећој реалности књижевне творевине), који постају, ако творевина вреди, поред онога што јесу — нешто друго. Тако је Лена, рецимо, и љупка девојка вретенастог тела, спремна да се свему смеје и свима подсмехне, брижна али и ћудљива кћер, девојка која схвата Иванову дечачку па пубертетску залубљеност у њу (ценећи његову личност, разалету између лудила и генијалности и могућне будуће просечности), девојка која попут поштарца и медијума посредује између писца и његовог јунака, али је Лена (на симболичком плану *Скерлетне луде*), сушта Инспирација и да се живи и да се ствара (етерични мост између живота и уметности).

Пуноћом, лепотом која не мора увек подразумевати и мудрост, мудрошћу која не може и не треба у романтијерском ткању да сама себи буде сврха, обилношћу ситница које живот значе и сажетошћу коју уметност подразумева, разиграном маштом и суморношћу јаве, обичностима и особеначким хировитостима, обилује *Скерлетна луда* Бобе Благојевић, роман у коме се ауторка свесно, изазовно својем времену а сагласно са својим (и не само својим) временом наде и вере да уметност надвладава „обичну временост“, одлучила за раскош, доколицу, мировање приповедања, за игру која непрекидно неважно проглашава битним а битно неважним (избор је на врсти читаоца). Свет је лудило у коме је свака на свој начин луд; личност је непрекос-

КЊИГЕ

У ИМЕ УМУКЛИХ

Идеолошки глас: ко су те луде, па још црвене, шта је то пикач хтео да каже? Књижевнотеоријски: погледајте те структуре, феномене, симболе, улогу боја, речи, ритам реченица, смањивање темпа, преплитање значења, сукоб идеја... Ја гласам (пре вас, али не и у име вас) — Скерлетна луда Бобе Благојевића је изузетно добар роман. Признајем све гласове проистекле из помног читања и промишљања неоптерећеног терором појмова данас и овде! А ако се све то догоди, моја реплика је: Скерлетна луда јесте данас и овде, била и — биће.

новена и када је по субјективним или објективним (ех, та условност категорија!) мерилима нема, човечанство је свеобухватје унутар којег и људождерство може да постане пријатна навика настала из нужде или разноврсности погледа на свет (није ли, уосталом, и уметност пријатан, користан, сврсисходан облик „људождерства“?), као што и јеловник, или рецимо страст према слаткишима, може да постане уметност (живљење или описивање живота).

Животу и уметности једнако је близак понор: смрт, извештаченост, непостојање. Живот, као и уметност, покрећу и осујећују исте бољке: сујета, првосетљивост, поруга, бесмисао. Колективни живот, пак, за уметника је најчешће каљуга у коју је пред свиње бачено зрнце злата, а у нашем времену можемо се упитати и овако: хоћете ли критику која ће бити идеолошка, а звучати као књижевнотеоријска? (Идеолошки: ко су те луде, па још црвене, шта је то писац хтео да каже? Књижевнотеоријски: погледајте структуре, феномене, симболе, улогу боја, речи, ритам реченица, смењивање темпа...)

Мој глас: *Скерлетна луда* је изузетно добар роман.

СВЕТИ САВА — СРПСКА СЛАВА

„ОВО ЈЕ ДЕТЕ НОВО ЗНАМЕЊЕ“

Српској школи враћа се њена светиња, заштитник и први просветитељ Свети Сава, чији се спомен слави 27. јануара по новом (Грегоријанском) календару. Као што давно испева српски гуслар: „Нико нема што Србин имаде/Србин има своју крсну славу/крсну славу и Светога Саву“.

О духовном оцу српскога народа — Светом Сави Немањићу написана је читава једна библиотека: улогу, значај и дело првог српског архиепископа, просветитеља, дипломате и оснивача националне Цркве немогуће је преценити. Из средњег (тринаестог) века сачувала су се житија само двојице свештених биографа Светог Саве — Доментијаново и Теодосијево. Међу историчарима старе српске књижевности преовлађује мишљење да је старије Житије Светог Саве које је око 1250. године саставио високоучени богослов Доментијан због тога ученог стила и због силних цитата из Светог писма помало напоран за читање, а да је Доментијанов млади савременик јеромонах Теодосије Хиландарац, који је Житије Светог Саве саставио између 1290. и 1310. године, много приступачнији захваљујући непосредности у начину казивања биографског садржаја и у песничком озарењу којим спаситељ казује и она општа места богословско-хагиографске књижевности.

„Овај (свети) беше син великог жупана Немање, владара српског, који самодржавно владаше свим српским земљама што се зову: Диоклиција, Далмација, Травунија, на истоку се Илирији приближавајући, а на западу на Римску област наслоњени — започиње после кратког увода Житије Светог Саве Теодосије Хиландарац. Тај споменути муж (Немања) благочастив и богобојажљив, ништељубив, храброшћу и војном вештином сјајан као нико други, и свима добрима на земљи у срећи веома изобилан, а уз то врлином, безлобношћу и правдом, милошћу и кротошћу украшен, — узе, по закону, себи жену по имену Ану. А и ова није ни по чему заостајала у врлинама за мужем својим. Родише им се синови и кћери, које просветлише божавственим крштењем, и научивши их светим књигама и врлинама веселаху се у Господу“.

„...дадоше му име Растко, и у Господу веома добро у Богу узрасте. А када је дете ојачало, дадоше га да се учи светим књигама. Бејаше и дете благообразно и весело душом, и напредоваше у учењу, и изазиваше дивљење својим разумом у детињем узрасту, тако да су сви говорили:

— Ово ће дете бити неко ново знамење!“

БЕКСТВО У СВЕТУ ГОРУ

Пошто је напунио 15 година Растко Немањић доби од оца — великог српског жупана Немање на управу хумску област (Захумље) које се простирало од крајева источно од Неретве до дубровачке међе и данашње Херцеговине. „А младић, казује Теодосије, окусивши од знања божавствених святих књига, још чешће их прочитаваше и из њих почетак премудрости — Божји страх црпљаше и прихваташе се божавствене љубави из дана у дан. Љубио је пост, избегавајући сујетно празнословље и неумесан смех, срамотне и штетне песме младићких пожуда, што слабе душу, сасвим мрзећи. Монашки чин исувише поштоваше, тако да су и сами родитељи његови зазирали и стидели се, и сматраху као да није од њих рођен, већ да је заиста од Бога дан“.

Животна прекретница младога принца

био је Растков долазак из Хума у Рас родитељима поводом седамнаестог рођендана. У Расу је Растко упознао светогорске монахе који су дошли код великог жупана српског да траже помоћ. Са једним старијим руским монахом седамнаестогодишњи принц, кога је отац намеравао да тада ожени, договори се да побегне у Свету Гору. Од родитеља затражи благослов да иде у лов: „Господари моји, рекоше ми да у оној гори има много звери; ако нађем милост, ви ћете ме благословити и пустити да идем у лов. Ако закаснимо, немојте се љутити, јер сам чуо да тамо има много јелена“.

Обред монашења (постриг) примио је принц Растко у руском манастиру Пантелејмону, и добио монашко име Сава, које на арамејском језику првих хришћана и самог Господа значи „старац“. Следеће године, око 1193. монах Сава пређе из руског Пантелејмона у грчки манастир Ватопед, другу (после Велике Лавре) монашку обитељ по старешинству и угледу на Светој Гори. Иако су Савини родитељи у међувремену докучавали да свог најмлађег и најдражег сина врате двоструком животу, па су и повреде слали, Стефан Немања је, будући и сам врло побожан, ускоро схватио да је Растково опредељење за монашки живот и пут воља Божја, па му ускоро шаље блага да дарује светогорске манастире, и како сведочи Теодосије „пише му са страхом и бојазни, стиди се чак сином га назвати, већ га назива оцем и учитељем, молитвеним посредником код Бога и умољава га да се за све њих Богу моли“.

ОСНИВАЊЕ ХИЛАНДАРА

На Благовести 25. марта (7. априла у новом календару) 1196. године Стефан Немања се на државно-народном сабору одрекао престола у корист средњег сина Стефана, а одмах затим су он и његова госпођа Ана замонашени као Симеон и Анастасија. Следеће (1197) године монах Симеон се придружује свом ваљубљеном сину Сави у светогорском манастиру Ватопеду. Отада се догађаји српске историје сустижу: Сава одлази у Цариград код цара Алексија III Комнина, таста Савиног брата Стефана, и моли га да њему и његовом оцу Симеону уступи запустели манастир Хиландар у најсевернијој тачки светогорског полуострва. Цар Алексије III се радо одазива Савиној молби и издаје две повеље од којих је она у јулу 1198. године изузетно значајна за историју српске националне цркве, а самим тим и државе: у овој златној повељи (грчки „хрисовули“) цар дарује Хиландар са осталим запустелим манастирима у Милејама Симеону и Сави као трајно власништво да буду уочиште и склониште српским монасима. Следеће (1199) године обнова манастира је завршена и Симеон и Сава се усељавају: Немања је издао оснивачку повељу, а Сава је по узору на монашко правило (Типик) манастира Богородице Евергетиде (Добротворка) у Цариграду саставио Карејски и Хиландарски типик: Глава 8. „О бденијима како треба да бивају“. „Бденија треба да бивају по

закону у недеље и у Господње празнике, и о спомену осталих светих које наводи синаксар*.

САВА МИРИ БРАЋУ

Монах Симеон Немања умире у Хиландару 13/26. фебруара 1200. године. Дирљиве тренутке растанка од оца Сава је описао у „Животу господина Симеона“, првом чисто књижевном делу на народном српском језику; тако је Свети Сава између бројних заслуга и први списатељ у српској књижевности. Сава одржава везе са отаџбином и преписку са братом великим жуланом Стефаном. Тако сазнаје за његову неслогу са најстаријим братом Вуканом. На позив браће Свети Сава узима мошти св. Симеона Мироточивог (миро је чудотворна миомирисна течност коју излива тело светитеља, а благотворно делује на исцељење многих болести) из Хиландара и преноси 1207. у манастир Студеницу, задужбину његовог оца Симеона Немање и Мајку свих српских цркава. Сава над гробом оца мири завађену браћу која га поздрављају речима: „Радуј се, угодниче Божији, дођи да нас научиш, нас и сав народ у својој отаџбини, хришћанским законима и обичајима, и да нас тако истину умудриш и просветиш“.

„НАСТАВНИК И УЧИТЕЉ БИЛ ЈЕСИ“

Од Студенице, Мајке српских цркава, Свети Сава ствара духовни и просветни центар Србије. Десет година је игуман и овде отвара прву српску монашку школу. Обновља старе и подиже нове цркве и зида манастир Жичу. При Студеници и другим манастирима Сава је створио „часне домове“, прве српске болнице и прихватилишта за немоћне, убоге и старе; штавише, Сава је одредио да богатство мирских (парохијских) цркава и манастира има да служе за добробит народа, а не да се богате свештеници и калуђери. Њима је заповедио да Службу Божију врше на разумљивом српско-словенском језику, а не на грчком или латинском, и да народу служе за пример и углед помажући га и просвећујући.

СРБИЈА ПОСТАЈЕ КРАЉЕВИНА 1217.

Архимандрит Сава напушта Студеницу 1217. године и враћа се у Хиландар. Неки историчари тумаче његов одлазак као револт због спољне политике брата Стефана, који је те године примио круну из Рима, и постао „првовенчани“ краљ. Но, вероватније је да је мудри Сава отишао на Свету Гору да припреми оно што ће постати његово животно дело: самосталност српске националне црквене организације. Услов за остварење овако високог циља био је да српски владар буде самостални краљ, а Србија краљевина; зато је Сава поступно изузетно мудро склонивши се на Свету Гору, како му нико не би замерио да ствара политички савез са јеретичким западом.

САМОСТАЛНОСТ СРПСКЕ ЦРКВЕ 1219.

Латини су 1204. године скренули са пута у Свету земљу, и уместо да ослободе Свети гроб од иноверних народа, освојили и опљач-

кали православни Цариград основавши тзв. Латинско царство. Цар Теодор I Ласкарис и патријарх Манојло морали су у изгнанство, у малоазијски град Никеју. Свети Сава је мудро искористио ову прилику да у Никеји 1219. године затражи од васељенског патријарха Манојла самосталност за Српску православну цркву. Уз цареву подршку „од часног Патријарха и свег сабора весељенског“ на празник Успенија пресв. Богородице 15/28. августа 1219. године архимандрит Сава би рукоположен за првог српског архиепископа, који доби тако власт да самостално поставља епископе у српској држави. Посебно је значајно што је власт у српској држави изгубио архиепископ охридски који је до тада постављао епископе. За 14 година (1219-33) колико је управљао Српском православном црквом, Сава је на задивљујући начин успео да је обезбеди материјално и организационо, и да одреди најпрече народне послове које има да обавља.

КУЛТ

Архиепископ српски Сава, по угледу на оца Стефана Немању, својом вољом се повлачи са архијерејског престола и 1233. године доводи свога духовног сина и ученика Арсенија Сремца. Следеће (1234) пошто је крунисао свога млађег синовца Владислава за српског краља Сава креће на своје друго поклонишко путовање у Свету земљу. У повратку посећује бугарског цара и патријарха у престоници Трнову. Краткотрајна болест окончава Савин овоземаљски живот у Трнову 14/27. јануара 1235. године: уснио је оне које је највише волео — отаџбину Србију и српски благоверни народ. Његов млађи синовац, краљ српски Владислав, после много молби и убеђивања са Бугарима, 6/19. маја 1237. године доноси тело свога светог стрица у манастир Милешеву, где се налази живопис Светог Саве рађен по живом узору (око 1225).

Култ Светог Саве се брзо шири по православној Србији и другим благоверним земљама: народ на његов милешевски гроб масовно долази на поклоњење и исцељење. Теодосијево житије, састављено око 1300. године, доживело је за кратко време 19 српских и 5 руских преписа. На гробу Светог Саве у Милешеву крунисао се 1377. године босански бан Твртко за краља Срба и Босне. Захумски војвода Стефан Вукчић Косача проглашава себе 1448. године „херцегом од Светог Саве“, па стога његови наследници постају владари Херцеговине — земље Светог Саве. Француски путник Жан Шесно је 1547. године забележио да „Турциштују милешевске калуђере и дијеле им милостињу“. Катарин Зено 1550. године вели како монаси највише живе од милостиње „што им онајвише пружају Турци, који свеца особитоштују и јако га се боје“. Штавише „већу милостињу дају Турци и Жидови, неголи хришћани“ (Бенедето Рамберти, 1534). Ђакон Атанасије бележи да су мошти Светог Саве спаљене и зато што је неки Турчин био на гробу светитељем излечен од беса. Српски устаници у Банату 1594. године носили су на заставама лик Светог Саве. Због свега тога је охоли Ар-

банас Синан-паша наредио да се свето тело пренесе из Милешеве и спали на Врачару у Београду. Али уместо у pepeo, тело највећег српског свеца претворило се 27. априла /10. маја 1594. године у светлост „пута који води у живот“ (пути во водјашчаго в жизн).

СВЕТИ САВА — ШКОЛСКА СЛАВА

Забележено је да је већ од 1735. године у Сремским Карловцима, прослављен Савиндан као школска свечаност и тада су ђаци ослобађани наставе да би учествовали на богослужењу и певали Светом Сави. Кирило Живковић је између 1756-94. године спремио чак три верзије Житија Светог Саве по Теодосију, и у то време за обнову култа првог српског вероучитеља и просветитеља посебно су заслужни Срби Хиландарци. Вероватно је и школска светосавска химна „Ускликнимо с љубављу“ испевана у ово време, мада је најстарија данас позната варијанта сачувана из 1817. године. Лик Светог Саве био је изливен на звону Велике школе у Београду (1808-13), и то звоно је после једног века пренето на Београдски универзитет (1905).

Кнез Милош је Савиндан прогласио за школску славу 1823. године, кад је сазнао да се она слави у земунској школи још од 1812. Београдски Грци су једном на Савиндан отворили дућане, па је Књаз морао да их опомене речима: „Ви Грци засветисте и ваше црквењаке и ми их светкујемо, а ви нећете једног Светог Саву српског да светкујете, која сте ви вера, а?“ Прва прослава са беседом о Светом Сави и светосавском приредбом одржана је 1840. године у крагујевачком Лицеју. Следеће 1841. године законом од 13. јануара кнез Михајло Обреновић утврђује обавезу свих српских школа да славе Светог Саву као своју славу и заштитника. Сваке године отада школски одбор би благовремено одредио једног угледног грађанина (обично родитеља) да буде домаћин школске славе. А осим домаћина целе школе било је и домаћина за свако одељење или разред. Његова је дужност да (као и за црквену славу) обезбеди славску свећу, славски колач и жито, а често и поклоне и слаткише за све ђаке. Свечаност је почињала обредним сечењем славског колача, уз упалењу свећу и певање светосавске химне. Затим би директор школе, неки наставник или који угледни родитељ говорио о Светом Сави, а онда би приредба била настављена декламовањем ђака о Светом Сави. За најбоље писмене задатке о Светом Сави додељиване су најбољим ученицима светосавске награде. Приредба је завршавана колом, свирком, игранком и народним весељем. Домаћин славе је имао и обавезу да спреми ручак или вечеру за угледне званице и наставнике; по селима су домаћини у школу доносили тзв. „част“: печену живину, погаче, ракију, торте и слаткише, па би гозби приступали и најсиромашнији да сви осете радост празника народног просветитеља. Савиндан је овако лепо и свечано слављен све до 1946. године. А онда се изненада избочијао. Време је да буде враћен српској школи.

Драган МЛАЂЕНОВИЋ

СВЕТОСАВСКИ БАЛ СПО У БОРУ

СВЕТИ САВА ПРОТИВ ЕКСТРА НЕНЕ

Марина Шинко, председница СПО Бора

Са трибине удружене опозиције

НЕБОЈША ПЕТРУШИЋ

Овај бал има традицију на којој му завиде сви балови у Србији, али та традиција није била довољна да се српски народ поново нађе на истом плесном подијуму. Тек што је прошло пола века од када су се кристални лустери угасили, а већ смо заборавили како се плеше заједно. Поделили смо се и сада свако плеше са својима. Бар се нисмо изгазили.

чунали на могућност да ће се пар добронамерника растрчати по Бору и упозорити свакога који зна бар једну ноту да је чиста утопија свирати на балу који се никада неће одржати. Срећом, неко се сетио групе „Шери“, оне исте групе која је пратила Беби Дол на Евровизији и ангажовао их у последњем тренутку. Бал је могао да отпочне...

Оштра конкуренција

Скоро да је могао да отпочне. Недостајало је само још пар организационих ствари. Тада се догодило нешто веома непријатно: уједињена опозиција је постала помало разједињена. Представница Радикала која је на себе преузела улогу да одштампа рекламне плакате, наједном је затражио да јој се врати њених 40 утрошених папира из фиоке СПО-а, а председник Нове Демократије **Бошко Ничић**, који је на себе преузео улогу да продаје карте, све препушта „Бакротурсу“ и изненадно нестаје из града. Само недељу дана пред бал, председница СПО-а, гђа **Марина Шинко** сазнаје да „Бакротурс“ има блокиран рачун и да је свака продаја карата немогућа. СПО тада преузима на себе комплетну орга-

Бор је место у коме дан готово никада не свањива. Тамни облаци пуни отрова надвили су се уместо сунца над његове улице. Мало искричаве светлости дошло би ко' мелем на душу, али тај мелем није исти за ове и оне. Једни би да своју светлост траже у сећању на Светог Саву, други у дугим ногама **Екстра Нене**... заједно то не иде никако.

Надметање те две супротстављене стране отпочело је давно, али што се Светосавског бала тиче, у Бору је утакмица отпочела пре месец дана у тренутку када је опозиција одлучила да на себе преузме улогу организатора. Сем добре воље за сваки бал, па и овај, потребан је простор, музика, кувари и коноба-

ри, а наједном у Бору тога није било. Простор је, наравно, постојао. Спортско-рекреативни центар је био као поручен за то, али директорка **Данијела Николић** није имала куваре и конобаре. Наравно, није их имала само за бал опозиције, али их је имала за дочек музичке Нове године који је требало да се одржи само једна дан после бала. И тај проблем се можда могао пребродити, али са ценом од које би се и позицији завртело у глави.

Уједињена борска опозиција је са својом добром вољом кренула даље и простор, куваре и конобаре пронашла у Новој тржници. За музику се нису бринули, јер је Бор богат музичарима готово колико и рудама. Нису ра-

БАЛ И ОКО БАЛА

Бал је требало да се одржи у организацији Уједињене опозиције, а на крају је једини организатор био СПО. Тумачећи зашто је то тако, председник месног одбора СПО-а из Зајечара, **Рашан Николић** каже:

„Многе опозиционе странке се ретко састају изузев СПО-а, бар код нас у Зајечару је тако. То је због рата, али и притисака које владајућа странка врши на опозицију. Међутим, ми смо били велика странка и остали смо велика странка. Чини ми се да смо сада још већа странка него некада, само што су људи морали због тих притисака прећи у илегалу. Они су остали наши чланови свим срцем и душом, али не смеју то да искажу јер су ти притисци превелики — људи остају без посла и неопходних ствари за живот, што у овој немаштини не могу да поднесу.

На питање шта за њега значи Светосавски бал у Бору, свештеник **Петар Поповић**, каже: „После много година велика је радост свих ових људи што смеју да се овако опусте и спомену Светога Саву, српског учитеља. Ми свештеници смо позвани, дошли смо и пресекли смо колач, осветили смо жито, отпевали Химну Св. Саве и одржали беседу о њему. Могли смо и боље, али нисмо желели да оптеретимо овај народ да из почетка не буде много, премного.

Као свештеник, радујем се што се мој народ враћа својим коренима, својим прецима. Овде у Бору је некада био бастион комунизма, а сада покрштавамо људе од 45. г. Надам се да ће сваке године бити све боље и срећан сам што ме више не ословљавају са „друже свештениче“

низацију као и продају карата, али г. Ничић се враћа у град и на своју руку почиње да продаје карте по цени већој за 50%. И поред брзе реакције чланова СПО, до последњег тренутка се није знало да ли ће се на балу појавити дупле карте.

Реалне могућности да се бал одржи из дана у дан су бивале све веће, а некоме се то није допало. Прибегло се и последњем средству — конкуренцији. Готово преко ноћи је одлучено да се дочек музичке Нове године одржи 24. јануара, паралелно са Светосавским балом, а да се притом заказани термин за 25. јануар не откаже. За Бор, у коме су прославе такве врсте права реткост, три манифестације за два дана биле су превише, а Екстра Нена је на својим дугим ногама ишла у правцу Спортско-рекреативног центра.

На дан бала догодило се нешто што је представљало изненађење чак и за организаторе: распродате су готово све улазнице. За пар преосталих су се, у касним вечерњим сатима, разграбили они који су предност дали Екстра Нени. Музичка Нова година је отаказана због слабе продаје карата.

Гђа. Марина Шинко је имала само још један проблем; да ли ће најављена делегација СПО стићи у Бор. Непуних пола сата пре почетка бала у Бор су стигли **Јован Бабић**, **Милан Комненић** и **Мирослав Милутиновић**. Организатори су одахнули и бал је могао да почне.

Свети Сава — до поноћи

Нова тржница није балска дворана, али се за ту ноћ обојила неопходном искривом светлошћу. Река свечано обучених дама и елегантне господе слила се у велико предворје, где су их дочекали свештеници са погачом и сољу, ракијом и житом. После тога је уследила „Химна Светог Саве“ и речи добродошлице свештеника, г. **Петра Поповића** који је у кратком говору све присутне подсетио на дело и значај Св. Саве. Госте је поздравио и г. **Милан Комненић** својим лепим стиховима.

Онда су звуци валцера испунили дворану.

Бал није био баш као прави предратни бал, али ни ми више нисмо оно што су били наши преци. Уместо празне дворане са по којом столицом за оне који изнемогу од играња, овде је свако имао своје место за столом. Срећом, та места су обично била празна.

У духу Светог Саве све је било до поноћи.

Атмосфера

Нежна музика је испуњавала дворану, а служило се искључиво посно јело. Када су се казавке у поноћ склопиле на столовима се појавила права српска закуска, а весели звуци кола су испунили дворану.

Бал је престао да буде бал, али то никоме није сметало. Уколико смо довољно поштени према себи, знамо да је тако морало да буде, јер традиција је оно на чему се тек учимо, а народно весеље уз пуне столове је она забава са којом смо се родили и на којој смо одрасли. Док то не поделимо, проћи ће још много времена.

Сандра ПЕТРУШИЋ

ТРИБИНА УДРУЖЕНЕ ОПОЗИЦИЈЕ

ШТА МИСЛИТЕ О БАКОЧЕВИЋУ?

За Бор је права реткост да буде домаћин већих опозиционих скупова, тако да је трибина Удружене опозиције која је одржана 25. 1. 92. изазвала велико интересовање не само домаћина, већ и многобројних гостију из суседних градова. У прелуној сали Дома културе говорили су **Јован Бабић**, **Илија Радловић**, **Милан Комненић** и **Мирослав Милутиновић** испред СПО-а, **Иван Рамовић** испред Народне радикалне странке и **Мирослав Шоловић** у име Нове демократије. Већ на почетку је истакнута да сам назив трибине „Куда иде Србија“ није најадекватнији, јер је већ свима јасно да Србија не иде даље од беде и срамоте, тако да је разговор пребачен на тему „Куда би требало да иде Србија“.

Говорници су се мање више држали задате теме и трудили су се да присутнима објасне начине за излагање из кризе истичући при том важну улогу САД и Русије, као потенцијалних савезника. Ипак, била је присутна и оштра критика на садашњу власт, а причало се и о тешком положају опозиције.

Највећим аплаузом је подрављен народни посланик **Мирослав Милутиновић** који је причао о личном незадовољству које осећа док сваке вечери на Дневнику гледа саопштење о смрти неког осамдесетогодишњег првоборца, док се млади који гину уопште не помињу. Бурно је поздрављена и изјава посланика **Јована Бабића** који је истакао да није проблем само у томе што су Председнику дата неограничена овлашћења, већ у томе што их он користи. **Иван Рамовић** је скупу покушао да појасни шта у ствари значе нови порески закони и огроман број пореских чиновника који ће се појавити. Завршетак његовог говора било је питање „где је ту човек“, а одговор је био мук у сали. **Милан Комненић** је трибину заокружио речима: „Ми овај рат нисмо добили, народ нисмо спасили, а Србији нисмо обезбедили државност“.

У трочасовној трибини велики простор је остављен за многобројна питања посетилаца трибине, мада најчешће одговор на њих не би могле да дају ни саме власти. Најинтересантнија питања су била: „докле ће издајнички врх сматрати дезертерима оне који — не желе да иду у рат?“, „да ли ће бити новог 9. марта“, „да ли може да постоји савез четири државе уколико су две комунистичке“, „зашто опозиција треба да подметне леђа и скине комунисте када их није она бирала?“. Последње постављено питање је било упућено **Мирославу Милутиновићу** и гласило је: „Шта мислите о Бакочевевићу?“. Већ на само питање салом се проломом громогласни смех, а г. **Милутиновићу** није остало ништа друго него да констатује како се присутни одговорили уместо њега.

Намучена српска јавност добила је ових дана прилику да се мало развесели: часопис „Он“ пронашао је потомка Немањића. Одмах промовисан од стране принца Немањића — Долгоруког у конзула, господин уредник-конзул Атић кренуо је да се обрачунава са онима који не само да су посумњали у принца, већ и у принчев орден.

Алексеј Други: загометни добротвор или шарлатан?

НОВИ ПРЕТЕНДЕНТИ НА СРПСКИ ПРЕСТО

ДОЛГОРУКИ ИЛИ ДУГОПРСТИ?

Заслугом илустроване ревије „Он“, број од 6. децембра прошле године, српска јавност је упозната са постојањем човека који за себе тврди да је директни потомак и наследник Романових и Немањића. Како овај лист пише, а о томе сведоче; фотографије, директор и главни уредник Раде Атић, Боровоје Боровић, опуномоћени адвокат компаније „Ревизална штампа“ (у чијем је саставу „Он“), састали су се крајем новембра у Женеви са Алексејем II, анжујским принцом Немањић Романов Долгоруки — Великим Газдом Реда светог Јована Јерусалимског. Том приликом, принц је госте упознао са својим веома занимљивим предлозима како у овим трагичним тренуцима њене историје помоћи Србији. Принц је своје напоре усмерио првенствено према испуњењу оног дела „Креманског пророчанства“ које говори да ће Србија поново постати велика и моћна држава када се споје глава и тело кнеза Лазара. Принц је категоричан да се Лазарева глава и данас налази у Цариграду (Истанбулу) положена код ногу султана Мурата.

НЕМАЊИЋКО ПОРЕКЛО

По повратку у Београд, Атић и Боровић — свечаним декретом у Женеви именовани за конзуле у Србији — приступају послу. „Он“, разумљиво, прихвата тиражни изазов и у три узастопна броја насловну страну краси углађена принчевска појава. У специјалном досијеу читаоци могу да дознају детаље из живота Алексеја II: рођен је у Букаву, Заир, 4. маја 1948. године. Једини је син преминулог принца Дон Базилија Анжујског, војводе од Драча и поглавара анжујско-сицилијанске краљевске лозе. Оснивач овог огранка француске краљевске лозе био је краљ Карло I Анжујски, краљ Напуља и Сицилије, млађи син француског краља Луја VIII од Кастиље. Мајка принца Алексеја, принцеза Беатрис-Олга, рођена 1927. године, најстарија је кћи принца Николаја Долгоруког од Украјине, који је био привремени владар субкарпатске Украјине, током марта месеца 1939. године. Престо је морао да напусти, јер су Мађари анектирали ову земљу. Супруга му је била велика кнегиња Марија од Русије, трећа кћи последњег руског цара Николаја II Принцеза Беатрис-Олга се затим удала за принца дон Алфонса Бруса од Бурбона-Кондеа. Дон Алфонсо је усвојио за сина и наследника принца Алексеја. Принц је студирао у Египту, Белгији, Француској, Енглеској и Швајцарској. У Шпанији се стално настањује 1972. године.

Има следећа звања и одличја: Врховни поглавар екуменског реда са Малте, Велики мајстор анжујских краљевских редова са Сицилије реда наше госпе из Монте Кармела и реда Лис из Наваре, Витез великог крста правде са ланцем војног и милосрдног реда свети Лазар Јерусалимски, Витез великог крста Белог орла Пољске, Витез великог крста слободних Украјинских козака (почасни заповедник 14 пукова слободних украјинских козака), члан краљевског удружења потомака Витезова реда подвезице у Енглеској, председник фондације „Принц од Кондеа“, члан светског савета витешких редова, удру-

жења сицилијанског и пољског племства, сенатор Светског парламента за безбедност и мир, члан законодавне скупштине Француске и Међународног института за дипломатске студије. Принц је аутор више књига („Ја, Алексеј, праунук цара“) као и неколико филмских и телевизијских сценарија.

Принц Алексеј своје немањинско порекло доказује чињеницом да бака његовог оца потиче од принца **Јована**, ожењеног **Маријом**, кћерком **кнеза Лазара**.

„Он“ објашњава и шта је то Ред светог Јована Јерусалимског — касније „малтешки витезови“ (по његовом најславнијем периоду) — чији је Алексеј II први човек, односно „Велики газда“. Према принчевим речима, чланови овог реда су и **Џорџ Буш** и **Мајка Тереза**, **Лајза Минели**... По његовом сопственом признању, принц није богат човек, али је преко Реда у контакту са финансијским институцијама које би сваког момента могле да инвестирају 10-15 милијарди долара, од тога добар део (на његову препоруку) у Србију. Једини би услов био да српска влада призна Орден светог Јована Јерусалимског, како је то учињено у већини земаља.

На оспоравање ове тајанствене личности није требало дуго чекати.

ЗАДОВОЉШТИНА НА СУДУ

Први се оглашавају колекционар ордења из Светозарева, архитекта **Малиша Миленковић**, и Српско друштво за хералдику, генеалогiju и фалеристику „Бели орао“.

Архитекта Миленковић је, како каже, у неколико наврата покушао да Атићу и Боровићу скрене пажњу на **сумњив орден**, упадљиво приказан на принчеву церемонијалну униформу. Пошто му то не полази за руком, Миленковић се обраћа „**Политици**“ са доказом да је поменути орден краљевског украјинског реда светог Владимира Великог уствари **Павелићев** (усташки) Орден круне краља Звонимира. Подаци о ордену, заведеном под каталожним бројем 173 у књизи „Одликовања“ (издање Повијесног музеја Хрватске) гласе: „Установљен у НДХ законским актом 17. свибња 1941. године. Дорађиван 16. студеног 1942. Додељује се за заслуге у миру (трака је бела са црвеним рубом) и у рату (трака је црвена са белим рубом). Други је по рангу усташких одличја. Урађен је по нацрту пуковника Микиједа (Мацхиједа).“

Миленковић има претпоставку због чега је принц („принц“?) начинио овај груби превид. Наиме, орден на његовој одори спада у велеред звезда ордена (највиши је по рангу) и нема наличје. Исти ордену нижег степена (а има их пет) на полеђини имају урезано гесло „1076 — Бог и Хрвати — 1941.“

По обелодањивању ових чињеница уследила је оштра полемика. Директор Атић „поводом гомиле лажи“ пише писмо главном уреднику „Политике“, **Александру Прљи**, у којем изражава сумњу у само постојање **Малише Миленковића** и **Драгомира Ацовића** из Српског друштва за хералдику. Слути, такође, да иза те удурме стоји бивши конзул кога је принц најурио. „Он“ најављује задовољштину на суду.

Нервозна реакција друге стране наводи

критичаре подухвата „Анжујски принц Немањин Романов Долгоруки — Законити принц Велики газда реда Светог Јована Јерусалимског“ да зачепркају још мало по целој ствари. Дискретно сервирани, неке појединости из досијеа о принцу упућују их на помисао да је по среди нечасна работа. У дугом интервјуу, упитан што мисли о породици Карађорђевић и Престолонаследнику Александру, принц Алексеј II одговара: „**Желео бих да нагласим да мрзим полемике. Већ сам рекао да желим да помогнем Србима и Србији, а помоћ Србима, пре свега, значи желети јединство Срба? Моја улога није да заузимам деструктиван и критичан став. Но, ако погледамо историју Србије, сматрам да улога породице Карађорђевић, глобално, није била позитивна. Оснивач те породице је био српски јунак, који је подигао барјак отпора против турског окупатора. Обреновић је исто то урадио. Али, после 1905. године, улога породице Карађорђевић уопште није била позитивна за Србију. Имао сам лично, због породичних разлога, много поштовања према Петру II, али ни он није био маркантна личност. Што се тиче Александра, не познајем га лично. Само знам да не можемо много очекивати од човека који је, рецимо, када је реч о Реду Светог Јована Јерусалимског, изневерио сећање на свог оца и није прихватио то наследство. Петар II је био Велики газда Реда Светог Јована Јерусалимског, а ја сам његов наследник.“???**

КО ЈЕ ЈОВАН ЈЕРУСАЛИМСКИ?

Из своје архиве Алексеј је уступио и писмо свог рођака **Вилхелма Аугуста фон Палелолога** — **Обреновића Винтерјусејда I Џорџа Адолфуса** у коме му овај даје за право: „**Они су (Карађорђевићи), како и сам примећујеш, својом умешаношћу у убиство надвојводе Франца Фердинанда и Војоткиње од Хоенберга, директно одговорни за избијање I светског рата. Они су подмукла династија ниског порекла с краљем Александром, најподмуклијим Калибаном од свих**

њих. Србија се данас налази под комунистичким насиљем управо из разлога њиховог збрканог наступа на изборима 1945. Могло би се далеко стићи у набрајању њихових криминалних поступака и примера недостатка мудрости у вођству свог народа“.

Још је необичнији део писма у посланице принца упућеног Србима: „**Подржите нарочито вашег садашњег председника Слободана Милошевића који и поред све пролазности сопствених идеолошких начела није заборавио суштину најбитнијег — величину и важност Србије!**“

Даљом анализом читаве папазјаније дошло се до нових „рупа“. У својим писмима **Тургуту Озалу** и **Слободану Милошевићу**, принц за Јована Јерусалимског каже да је он „заштитник православних и Словена“. Међутим, владика **Николај Велимировић**, неспорни теолошки ауторитет, у свом „Охридском прологу“ (православна верска читанка), међу 38 православних светитеља са именом Јована, Јерусалимског уопште не помиње?!

Принчеви опоненти се питају и откуд њима Орден за који тврди да није уташки него украјински, ако сам каже да се исти додељује за „часну службу држави“ (нестала пре његовог рођења) и за „личну службу владару“ (које државе)?

Сама „теорија“ о Лазаревој глави је, такође, прилично „танка“. Поуздано се зна да је Константинополис пао у турске руке шездесетак година после Косовског боја и да султан **Мурат** почива у Бурси.

„Завереници“ су се, на крају, наругали принчевој родословној паради питањем: „Да ли је још која иоле значајна личност српске историје изводила своје (през)име по основи двадестак пра—пра—прабаба?“

Можда не би требало занемарити ни принчево интересовање за породични накит Романових (из фамозне „заоставштине Перхоменко“).

Да би и то укључио у планирану помоћ Србији, свакако.

приредно **А. ЦВЕТКОВИЋ**

Малиша Миленковић са Престолонаследником Александром: вишегодишње пријатељство

ДУЕЛ БОГДАНОВИЋ — УРОШЕВИЋ

ДА ТИ МОЗАК СТАНЕ!

Читаоцима „Српске речи“ пружамо прилику да уживају у занимљивом разговору уприличеном у студију Телевизије Политика између Радмила Богдановића, председника Одбора за односе са Србима ван Србије и Радомира Урошевића, члана Председништва СПО. Емисија се зове „Блиски сусрети“, тема „Ко ће бранити Србију“, а водитељ Ивана Станковић. Како је овај тв-дуел изазвао велику пажњу гледалаца, поклањамо га онима до којих слика ТВ-Политике још увек не стиже, иако је сателит преноси чак у далеки свет...

Водитељ: Господине Богдановићу, дајте почетни тон овом разговору
Р. Богдановић: Србију ће бранити грађани Србије, народ Србије, војни обвезници уколико буде неопходно да се на фронту брани Србија у случају агресије на њу, или ако поново буде угрожен српски народ ван Србије. То је наша уставна и законска обавеза коју су војни обвезници чинили претходних месеци у саставу оружаних снага ЈНА.

Р. Урошевић: Пре свега, треба да утврдимо од кога је треба бранити? Србију ће бранити српска младост која је после 9. марта

преживела затворе и овај рат. А Србију пре свега може бранити демократија, јер она се са оваквом влашћу тешко може одбранити. Србија није јасно дефинисала шта хоће. Да је одмах изашла с јасним ставом пред Европску заједницу, вероватно би и развој ситуације у Југославији био много другачији. Србију ће сада штитити и плави шлемови. Ми Србију морамо променити изнутра и свету је представити у новом светлу, а такву Србију лако ћемо одбранити.

Р. Богдановић: Морам да реплицирам колеги посланику. Не бих се сложио да ће Србију одбранити плави шлемови — они ће за-

уставити хрватске усташке нападе над Србима, али они нису позвани да бране Србију, нити је Србија у рату. Слажем се да морамо трансформисати односе у Србији, али само правом демократском вољом свих можемо мењати оно што не ваља — у Парламенту и у свим другим условима рада.

ЧИЈА ЈЕ ВОЈСКА?

Р. Урошевић: Констатација да Србија није у рату, а да је српски народ из Србије и других делова Југославије практично у рату, створила је огромну недоумицу и довела до тле да је много Срба изгинуло на фронту, а да ЈНА није успела да оствари оно што се од ње очекивало. То није армија Републике Србије. ЈНА која је 9. марта изашла на улице Београда није српска армија и ја немам у њу поверења да ће моћи да одбрани Србију од евентуалне агресије. Када су 9. марта тенкови јурили улицама Београда био сам у Скупштини око које је кружила колона тенкова и транспортера са упереним цевима у Скупштину. Схватио сам да то не би учинила српска војска. ЈНА мобилише младост Србије за фронт са кога се већина неће вратити.

Водитељ: Чија је то војска?

Урошевић: Крње бивше Југославије. Да је то војска праве Југославије, она би сукобе у Словенији и на другим местима решила ефикасније. Имамо ситуацију да она задатке по правилу није обављала, углавном се повлачила и плашим се тога да ће се ускоро стрмоглавити у Србију са задатком да дисциплинује омладину Србије која је 9. марта покушала да изврши демократске промене.

Богдановић: Ми се очигледно не можемо сложити и предлажем да о 9. марту вечерас не разговарамо. Што се тиче ЈНА и Југославије, ми још увек до данас не знамо шта ће бити сутра. Руководство и парламент Србије инсистирају да коначно дође до расплета — ко остаје у Југославији, а ко хоће да буде суверена држава, мирним путем. Ми још увек нисмо суверена Србија, јер смо у саставу Југославије, а шта ће бити сутра већ ће се знати. Слажем се са оценом како је ЈНА прошла у Словенији. Војни обвезници из Србије у саставу ЈНА су се у великом броју одазвали позиву и поштено штитили српски народ у Хрватској. И ја имам приговоре на врх ЈНА, али није прилика сада да о томе говоримо. Уколико Хрватска остане при томе да буде независна држава, не може за собом повући Србе из Крајина који не желе да изађу из Југославије. О том-по том. Ми се залажемо да се поштује воља народа који треба да се изјасни у каквој заједници хоће да живи. Ако нико неће да остане у Југославији, остаће Србија и Крајине које ће се изјаснити како ће се таква заједница звати. Ја још увек живим у уверењу да треба да живимо у једној зајед-

ници, а у демократском дијалогу можемо да одклонимо оно што је делило народе. Ми морамо да инсистирамо на томе да народи живе заједно.

ЗАШТИТА ПОД ЛУПОМ

Урошевић: Ви говорите као да не знате резултате изјашњавања Европске заједнице и онога што се данас десило. Ситуација је јасна — Крајине остају у Републици Хрватској по Венсовом плану. Ми смо много изгубили захваљујући таквој политици о којој Ви говорите („чекајмо да видимо шта ће се десити“). Далеко повољнији предлози Хашке конвенције по којој су Крајине добијале аутономију преформулисани су на нашу штету. Срби су сада мањина у републици Хрватској, а не конститутивни народ.

Ми смо значајно погоршали ситуацију Срба ван Србије. Није вођена целовита брига о Србима у Хрватској који нису концентрисани само у Крајини. У Загребу их има око 100.000. Политика је у унивезалном смислу добра процена и борба за оно што је реално могуће, а ово што је до сада вођено не може се назвати добром политиком. Србија је водила губитничку политику чекања. За сваког посланика, претпостављам да је то интерес и колеге Богдановића, било би логично да Парламент-већ ноћас заседа, заузме ставове и одреди се према ономе шта су наши дугорочни циљеви. Али, српски Парламент не заседа. Да није било ове тврдоглаве и инацијске политике у Србији, било бисмо у потпуно различитој позицији.

Богдановић: Ја то мишљење не делим, али ми очигледно не можемо да дођемо до заједничког гледања. Присуство плавих шлемова не значи признавање Крајина у саставу Хрватске. Они треба да омогуће српском народу да каже где хоће да живи. То је оно како га ја видим.

Урошевић: Желео бих да дам коментар на тему заштите српског народа од стране ЈНА у протеклом периоду. Ако имамо 300.000 избеглих Срба из Хрватске од чега у Србији по задњој процени има 150.000 а ако по подацима имамо 20.000 убијених, питам се каква је то заштита? Заштита би била да су Срби остали на својим огњиштима, да немамо опште крвопролиће. Разговарати о заштити на такав начин је илузорно.

Богдановић: Имам један мали приговор. Избеглице су прешле у Србију, али се људи и враћају у Барању, западни Срем и Славонију. Не бих оперисао са цифрама, јер те податке немам. За сваку мртву главу је штета и тешко пада добронамерном човеку и патриоти. Сигурно је да је спречен далеко већи геноцид. Да ли је армија могла да буде ефикаснија — то је ствар дубље анализе и ми вечерас вероватно не можемо на то питање да одговоримо. Не делим мишљење да није чињено, можда није било благовремене интервенције (видите да и сама Армија није могла ни своју војску у касарнама да заштити и да смо и ту имали губитака), али се не може рећи да армија није заштитила и да је пало много жртава.

Урошевић: Не чини ли Вам се да смо могли Туђману, јер смо му ослободили про-

стор? Па 300.000 људи се иселило, уништен је капитал стваран годинама који им никада неће бити враћен.

У условима остајања Републике Хрватске у авнојевским границама ја се питам ко је гаранција Србима који треба да се врате и започну живот у далеко тежим условима него што су их имали? Склон сам да тврдим да не би било овог што се десило да су ЈНА и српско руководство у старту одмах дефинисали захтеве и ставове Србије. Они се свODE на следеће — оно што је Србија унела у Југославију одлазећи из ње ће и изнети. Да се ово на време схватило, дошло би до праве заштите Срба ван Србије без геноцида.

Водитељ: Ви сте малопре тражили да армија буде српска, а сада кажете да је средњи и официрски кадар готово сасвим српски. Зашто то онда није српска војска?

Урошевић: То се још увек зове Југословенска армија, са свим обележјима које је имала у време Титове Југославије.

Богдановић: У саставу ЈНА још увек има регрута и војника на редовном одслужењу, наравно у малом проценту и из других република. Официрски кадар је претежно остао српски, што је нормално. Поново подвлачим — Србија није изашла из Југославије, није прогласила суверену и самосталну државу да би формирала своју војску, што не значи да сутра, када дође до коначног расплета уколико остане сама са Крајинама неће формирати своју војску.

Урошевић: Први члан Устава Републике Србије гласи да је она суверена и независна држава.

Богдановић: Да, али у саставу Југославије.

Урошевић: Југославије више нема, поготову од данас.

МАЛЕ ГРЕШКЕ

Водитељ: Господине Богдановићу, недавно сте изјавили да је по Уставу држава Србија обавезна да штити све Србе без обзира где се налазе и при том сте додали да ће у случају какве подвале око доласка плавих шлемова држава Србија бити спремна да одреагује. Шта сте под тим подразумевали?

Богдановић: Ми по Уставу имамо обавезу да штитимо Србе ван Србије и ради тога је формирано Министарство за односе са Србима ван Србије и скупштински одбор. У случају да Туђман не одржи реч морамо бити спремни да заштитимо тај народ. Уколико плави шлемови буду, да кажем, брана Туђману, онда се Србија или та нова крња Југославија како је већ зовемо мора оспособити и припремити да заштити тај народ.

Урошевић: Морам да Вас исправим. По Уставу Републике Србије, она је обавезна да одржава везе са Србима ван Србије, а конституција да је у обавези да их штити не стоји у Уставу. Не побијам да се ми о њима морамо бринути, али на други начин.

Богдановић: Мало да допуним, колега. То значи — мора да пружа помоћ. Веза не значи само телефонска веза и размена посета, него материјална и свака друга помоћ ако су угрожени.

Урошевић: Слажем се да се о њима мора водити брига, а поготову у овим новим условима када Република Хрватска буде суверена. Та веза и помоћ мораће ићи преко легалних органа Хрватске. Ми смо их већ довели у једну врло неизвесну и незахвалну ситуацију.

Водитељ: Господине Урошевићу, одбили сте позив за мобилизацију тврдећи да тиме нисте издали српски народ а у разговору се залажете за његову одбрану. Објасните ми ту колизију?

Урошевић: Ту нема никакве колизије. Југословенска армија која је 9 марта изашла против српске младости није моја армија. То може бити само армија Републике Србије, или армија српског народа. Међутим, ми идемо странпутицом и пошто пото мобилишемо углавном оне који су 9. марта били на демонстрацијама и имају храбрости да мисле другачија. Када би председник Републике Србије био у рату, када би били позвани посланици његове партије онда не би било никаквог разлога да не иду и остали. Ми имамо, међутим, једну конфузну ситуацију. Ако се мобилишу посланици Скупштине Србије која је извршни орган власти, коме ми онда поверавамо суверенитет Србије? Можемо доћи у ситуацију да преко ноћи та ЈНА мобилише посланике Србије и тиме мобилише рад највишег органа у Србији, а то не смемо дозволити. Против тога ћу бити доследан.

Богдановић: То не могу да прихватам. Подсећам да је велики број добровољаца из свих странака дошао на фронт.

Урошевић: Да ли је циљ ЈА био само деблокирање касарни, или и заштита Срба? Читали смо да је ЈА наводно грешком често бомбардовала добровољце.

Богдановић: Е, то Урошевићу не одговара истини! Било је неких грешака. Ниси измислио, али не одговара истини да су добровољци бомбардовани. Знам да је грешком дошло до бомбардовања једне јединице резервиста, али немојмо догађај преувеличавати.

Гледалац: Замолила бих друга Богдановића да објасни тврдњу да нисмо у рату када је мени познато (муж и син су ми официри) да је било више мобилисаних него добровољаца. Нека друг Богдановић дође у Велику Плану, Велико Орашје, Милошевац и Крњево да види колико је мајки завијено у црно. Како нисмо у рату и због чега рат није објављен?

Богдановић: Гине се и ратује на простору на коме се штити српски народ. Ратује ЈНА, а не Србија као Република.

Урошевић: Србија је завијена у црно, на све стране умрлице, а Србија није у рату. Скоро сам читао „Голготу Србије 1914.“ У време када је Аустроугарска објавила рат Србији краљ Петар је рекао свом народу: „Браћо јунаци, ми смо поново угрожени. Ја сам ваш врховни командат“. Само се тако може победити и мобилисати српски народ. У победу идемо само ако се зна циљ и ко је испред вас.

Водитељ: Како бисте Ви формулисали ову ситуацију у којој се налазимо?

Урошевић: Ово је нормална последица једне губитничке политике коју води српско

руководство. То је политика ината и диктата, а одустајања од захтева кад се дотера до зида. Ових дана је подигнута оптужница против Вука Драшковића, а не против оних који су 9. марта извели тенкове на улице Београда. Дизањем ове оптужбе жели се упозорити демократска Србија да јој се не понови покушај од 9. марта.

Богдановић: Немам коментар, јер ми очигледно разговарамо о различитим стварима. Глобална политика и дипломатија Републике Србије је да престане рат а да се мирним путем коначно рашчисти ко с ким хоће да живи у границама признатим и подржаним од већине Европских земаља и УН тиме што хоће да упуте плаве шлемове.

ЗАКЛАЊАЊЕ У СИВ

Урошевић: Ако се вратимо на догађаје само који месец уназад, сетићемо се да је власт Србије била против доласка плавих шлемова и против било каквог мешања.

Богдановић: Не стоји ствар тако, Урошевићу! На крају крајева, видите ли Ви да се из дана у дан мења ситуација? Србија је наметнула свету сазнање шта се овде догађа, да она није изазвала рат и да јој је рат наметнут.

Урошевић: Морамо подвући црту и рећи шта је оваквим поступком постигнуто. Да ли смо променили авнојевске границе? Да ли смо заштитили тај народ?

Водитељ: Господине Урошевићу, мислите ли да је Србија угрожена?

Урошевић: Србија је угрожена изнутра. Председник Републике се мора упитати да ли је у праву када води овакву политику у којој нас нико у свету не разуме и може поднети оставку рекавши да више није у стању да тај терет носи. Питање је да ли они који нису разговарали када је требало разговарати, могу сада било шта поправити или то морају чинити други људи.

Богдановић: Ми и данас имамо СИВ и дипломатију на нивоу Југославије. Србија нема дипломатију сем у мери у којој може данас као Република да се појави.

Урошевић: Који СИВ, које крње Председништво? С којим правом смо суверенитет Републике Србије ставили у руке неком крњем Председништву или још крњијем СИВ-у? Југославија се распала, државе постале суверене а ми се заклињемо у СИВ!

Гледалац: Ко је нанео већу штету Србији — Туђман или СПО?

Урошевић: Српском народу и Србији највећу штету је нанела власт која није знала да процени шта је могуће остварити и како доћи до циља.

Богдановић: Да није та власт омогућила ову демократију нарочито после 1987. године, питање је да ли би се ове странке могле овако да размахну и да ли би било дијалога у Србији. Немојмо све да негирамо...

Водитељ: Драги гледаоци били су ово вечерас моји и ваши гости, господин Радомир Урошевић и господин... ево мени стаде мозак...

Богдановић: Радмило Богдановић.
Водитељ: Радмило Богдановић. На крају емисије стаде ми мозак.

приредила: С. ЛАЗИЋ

СРПСКА РЕЧ

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

ПОЗИВАМО СВОЈЕ ЧИТАОЦЕ ДА ИЗВРШЕ ПРЕТПЛАТУ НА „СРПСКУ РЕЧ“ И ТИМЕ ПОМОГНУ ДАЉЕ ИЗЛАЖЕЊЕ ЛИСТА. ТРЖИШТЕ У ЈУГОСЛАВИЈИ НЕ ФУНКЦИОНИШЕ, „СРПСКА РЕЧ“ НЕ ДОЛАЗИ У МНОГЕ КРАЈЕВЕ ЗЕМЉЕ И ПОРЕД ЖЕЉЕ НАШИХ ЧИТАЛАЦА КОЈИ НАМ СЕ ЈАВЉАЈУ И ПРОТЕСТУЈУ.

ЈЕДИНИ СИГУРАН НАЧИН ДА ДОБИЈЕТЕ „СРПСКУ РЕЧ“, ПРАВУ ОПОЗИЦИОНУ НОВИНУ, ЈЕСТЕ ПРЕТПЛАТА. ПОРЕД ТОГА, ПРЕТПЛАТОМ БИ ПОМОГЛИ И САМУ „СРПСКУ РЕЧ“ КОЈА ВРЛО ТЕШКО НАПЛАЋУЈЕ СВОЈА ПОТРАЖИВАЊА ОД ПРОДАТЕ ШТАМПЕ, А ТАКОЋЕ ЈЕ ЖРТВА ОГРОМНОГ БОЈКОТА У САМОЈ ПРОДАЈИ.

РАЗЛОЗИ ЗА ПРЕТПЛАТУ ПОСТОЈЕ — ПРЕТПЛАТИТЕ СЕ.

ПРЕТПЛАТОМ И ШТЕДИТЕ, ЈЕР ЋЕ СЕ ЦЕНА „СРПСКЕ РЕЧИ“ У МЕЊУВРЕМЕНУ ПОВЕЋАВАТИ, А ВАМА ЋЕ ВАЖИТИ ИСТА ЦЕНА ДО ИСТЕКА ПРЕТПЛАТЕ.

УПЛАТЕ ИЗВРШЕНЕ У ЗЕМЉИ

	3 месеца 6 бројева	6 месеци 12 бројева	12 месеци 24 броја
ЈУГОСЛАВИЈА	480,00	960,00	1.920,00
ЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ	1.100,00	2.200,00	4.400,00
ВАНЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ	1.500,00	3.000,00	6.000,00

Уплате извршити у корист:

„СРПСКА РЕЧ“ БЕОГРАД
Ж. Р. 60801-603-27562

УПЛАТЕ ИЗВРШЕНЕ У ИНОСТРАНСТВУ

ЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ

3. месеца	DM	30	CHF	25	ATS	400	USD	40
6. месеци	DM	55	CHF	45	ATS	385	USD	35
12. месеци	DM	110	CHF	90	ATS	770	USD	70

ВАНЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ

(авионом)

3. месеца	USD 25	6. месеци	USD 42,5	12. месеци	USD 85
-----------	--------	-----------	----------	------------	--------

или одговарајући износ у конвертибилној валути

УПЛАТЕ У ИНОСТРАНСТВУ НА

GORAX GES MBH
BLUMAUSSB 7 1020 WIEN
ACCUNT NR 10134122 GORAX
SOGENAL BANK

На овај рачун могу уплатити своју помоћ Српском покрету обнове или „Српској речи“ и сви чланови и симпатизери Српског покрета обнове изван Србије,

РАВНОГОРСКА ОРГАНИЗАЦИЈА БЕОГРАДА

ГОРСКИ ШТАБ БРОЈ 2

Први почеци планске организације Београда по инструкцијама са Равне Горе везују се за другу половину априла када је после објављене капитулације југословенске војске велики број официра дошао у Београд. У њиховим скуповима, разговорима и договорима леже клице будуће Команде Београда. Утицај Драже Михаиловића на организацију отпора Београђана фашизму, најдетаљније је описан у књизи „Србија и Равна Гора“ Драгана М. Сотировића и Бранка Н. Јовановића из које објављујемо одломак „Горски штаб бр. 2“.

КОМАНДА ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ВОЈСКЕ
У ОТАЏИНИ
БЕОГРАД И ГОРСКИ ШТАБ БР. 2
КОМАНДА БЕОГРАДА

Ретко су који град, народ или држава, ако икоји, преживљавали и преживели у краћем временском периоду, само месец дана осмоструки низ судбоносних догађаја, који су у темељима рушили њихова физичка и духовна бића и из основа мењали структуру и начин њиховог живота, као што су то били српски народ, Југославија и Београд.

25. марта 1941. године, у интересима и складу са државом Југославијом, онаквом каква је то она била до тога датума, и у пуној супротности са историјским развитком српског народа, Југославија као држава прилази Тројном пакту.

27. марта и само два дана по приласку Југославије силама Тројног пакта, државним путем, интуитивно и спонтано заснованом на традиционално борбеном духу и историјском развитку српског народа, а противно интересима државе Југославије дефинисаним двадесет и петим мартом, Југославија је, непризнавањем ситуације настале двадесет и петим мартом, стављена на страну западних демократија и задњих савезника.

6. април и десет дана по државном пучу, у три сата ујутру, отпочео је немачки војни јуриш на Југославију, док у 5 часова истог јутра, немачко ваздухопловство врши прво бомбардовање Београда. Немачко-југословенски рат је у току и пуном замаху.

10. априла и још у току војничких операција југословенске оружане силе, обнародовано је проглашење Независне Државе Хрватске, које је наишло на пуну потпору и подршку целокупног хрватског народа.

13. априла — у недељу у 5 часова по подне и седам дана од почетка непријатељстава и првог бомбардовања Београда, на челу своје победоносне јединице улази у Београд немачки капетан Клингбергер, и на београдској тврђави побија Хитлеров барјак с „кукастим крстом“, у знак немачке победе и војничког пораза Југославије.

15. априла југословенски краљ Петар II и Југословенска краљевска влада напуштају државну територију, у циљу продужења ратних напора и рата из иностранства.

17. априла и једанаест дана по избијању непријатељстава, а по наређењу Краљевске југословенске владе, потписана је и обнародована капитулација југословенске оружане силе.

18. априла отпочиње растакање остатака државне територије Југославије — део необухваћене државном територијом новостворене Независне Државе Хрватске, с тим да се Србија свела у границе негдашњег Београдског пашалука.

19. априла немачки врховни заповедник за Србију приступа припремама за стварање једног српског коадминистративног апарата, за управу Србијом по принципу — „ред, рад и мир“.

29. априла уз подршку и знање немачког заповедника за Србију, образована је и обнародована Комесарска управа Србијом, са Миланом Аћимовићем, бившим министром унутрашњим послова Краљевине Југославије, као првим министром или председником Комесарске управе.

Председник београдске општине И. Милићевић постављен је на тај положај неколико дана раније. Оба су се прихватили поверених им дужности, прихватајући истовремено и принцип реда, рада и мира на окупираној државној и посебице на територији Србије, како је то она била означена вољом окупатора.

13. маја 1941. године, пешадијски пуковник за генералштабне послове Драгољуб Михаиловић, стиже са малом групом официра, подофицира и војника на Равну гору.

15. маја Комунистичка партија Југославије издаје прву поверљиву директиву свим члановима партије, позивајући их да пруже пуну подршку и сарадњу немачкој окупационој сили.

ПАД БЕОГРАДА

Такве су биле околности и елементи који су условљавали живот и активности српског народа тих времена и чије је познавање са свим што им је следило неопходно, ако се жели ући у разматрање и анализу југословенског комплекса.

Катастрофа и трагедија Југославије и њених народа почињу нападом националсоцијалистичке Немачке на њих, са стварањем Независне Државе Хрватске као првом директном последицом тог напада и видљивим знаком настале трагедије.

Катастрофа и трагедија српског народа у комплексу Југославије, настају падом Београда.

13. априла 1941. године — у недељу у 5 часова по подне и само осмог дана по немачком нападу на Југославију и првом бомбардовању Београда, капетан немачке војске Клингбергер, опијен славом победника у пуном победоносном заносу улази у Београд, и на Београдској тврђави побија барјак Трећег Рајха са кукастим крстом, у знак пада Београда и предстојећег пораза југословенске оружане силе. Овим актом капетан Клингбергер изазива одушевљење у националсоцијалистичком Берлину и њему наклоњених народа и престонице Европе и света. Уз пуну захвалност Трећег Рајха, Клингбергер је унапређен у чин мајора и одликован Орденом кукастог крста с хрстовим лишћем. Тако је тога дана тријумфално завршена по Немачку једна нова и веома важна ратна етапа. Београд је пао. Још један драгоцен дијамант у завојевачкој дијадеми и подухвату Трећег Рајха, заблестао је пуним сјајем, засењујући и опсењујући његово вођство у погрешном уверењу, да је „српска кичма“, овим поразом и догађајем, била заувек сломљена.

Горди Београд упознаван током своје бурне историје са Римљанима, Готима, Хунима, крсташима, Татарима, Мађарима и Турцима, и кроз то упознавање навикао и упознао небројене прохтеве и каприце историје, схватио је и ово најновије искушење у низу осталих, као пролазно и недоследно недоношче једног пренапрегнутог времена. Два сата по немачком бомбардовању Београда и у последњој радио-емисији као слободног и државног центра Југославије, Београд је недвосмислено изразио то своје уверење и схватање мишљу да ће се из његових данашњих рушевина дићи и подићи нова и моћнија престоница, нове и моћније Југославије.

Ову последњу поруку Београда слушао је и чуо српски народ, и носећи је у својој души ишао у сусрет седамнаестом априлу, војничком поразу и капитулацији Југославије и свему што је следило.

Београд је знао да његова снага и смисао проистичу из живог тела српског народа исто онако, као што је то српски народ у Београду гледао и видео духовни центар и симбол своје националне независности. Српски народ и Београд нису били ни физички, ни морално, ни материјално исцрпљени. Они су били више озлојеђени него ли збуњени и ошамућени брзином и начином војног пораза и предаје. У моралном протесту против онога што се збило и историјско-националном протесту против завојевача родне груди, српски народ

и Београд почињу још у првим данима окупације психолошке припреме за оно што долази, а о чему они у тим данима нису могли имати икакве јасне представе. Позналац српског духа, српске националне и државне мисли, као и историјског развика српског народа, не може избећи констатацију да су Београд истог оног дана када је Клингеберг посадио Хитлеров барјак на Београдској тврђави, а српски народ дана када је обавештен о капитулацији, почели тражити одговор на питање „а шта сада?“ У тражењу тог одговора, Срби су на селу и граду, на пољу и у кућама, водили разговоре и договоре о томе шта и како треба да се ради, у очекивању момента ослобођења државе и народа Југославије.

„ПРВА ГЕРИЛА СВЕТА“

У разговорима и договорима, побуђени искуствима са двадесетогодишњом Југославијом, они су размишљали о томе, какву државу они желе да обнове. Опште осећање тренутне беспомоћности и недостатак нечега веома важног, провејавало је кроз и испуњавало те народне разговоре. Дан 13. мај 1941. године донеће и ставиће на расположење српском народу то што је недостајало — централни нервни систем.

13. маја 1941. године, пешадијски пуковник за генералштабне послове Драгољуб Михаиловић, стиже са малом групом официра, подофицира и војника на Равну Гору. Ту, без икакве претходне припреме и организације, без икаквог политичког корена и непознат не само српском народу и Југославији, већ и величини оних који заједно са њиме издушише тога дана на Равну Гору, на рушевинама и беспућу једне државе и њеног морала, у присуству најмоћније армије и војничких тријумфа које је до тада свет запамтио и забележио, готово сам и голорук, наоружан једино бескрајном вером у српски народ и неминовну победу западних савезника, ту на Равној Гори тога дана побија српску заставу слободе и националне независности, прокламујући одбацивањем капитулације југословенске оружане силе, почетак „прве гериле света“ у Другом рату и са тиме продужетак ратног стања на државној територији Југославије.

Развијањем српске заставе на Равној Гори, пуковник Михаиловић симболизује слободарско-борбну традицију српског народа, а прокламовањем прве гериле света, приврженост српског народа и његову личну демократским народима Запада и западним савезницима.

Пуковнику Михаиловићу као генералштабном официру је била позната сва важност Београда као националног, културног војно-политичког и економско-финансијског центра Југославије и посебиче духовног центра српског народа. Та важност Београда за његов и српског народа подухват, за Равну Гору и касније Равногорски покрет, није измакла искуству овог генералштабног официра. И док је Београд у овим првим данима најновијег искушења, упирао своје погледе у унутрашњост — у српски народ, пуковник Михаиловић је преко својих првих емисара тражио Београд.

Хронолошким трасирањем и историјским истраживањем првих почетака планске организације Београда по инструкцијама са Равне Горе, стиже се до момента, од којег се временски уназад срећемо, са више независних једних од других покушаја организације и припреме Београда и Београђана за задатке који их очекују. Током друге половине априла, а после објављене капитулације југословенске војске, мноштво активних официра избеглих немачком или италијанском заробљеништву, слезу се и настављају у Београду. У њиховим скуповима, разговорима и договорима леже клице и ембрионални зачеци будуће команде Београда.

КОМАНДА БЕОГРАДА

Почетком друге половине маја — негде између 20. и 25. маја 1941. године, стиже са Равне Горе и писменим овлашћењем пуковника Михаиловића у Београду, капетан **Димитрије Марић**. Његов рад се у тим првим данима сводио на просто ширење вести о пуковнику Михаиловићу, непредатој војсци и Равној Гори, мада су вести о пуковнику Михаиловићу и Равној Гори почеле струјати Београдом и пре доласка капетана Марића. Име капетана Марића је прво до кога се стигло у тражењу почетака београдске организације по инструкцијама и овлашћењу пуковника Михаиловића. Капетан Марић је ухапшен концем јула 1941. године, стрељан од стране Немаца и његова одећа враћена фамилији само неколико дана по његовом хапшењу. То је и прва жртва Београда Равној Гори, српском народу и себи самоме, из првих дана равногорске организације Београда.

Дуга је листа официра који су на један или други начин гледали да се окупе, организују и припреме у очекивању догађаја који ће их увести у борбу против окупатора и његових следбеника. Сачувати од заборава те официре који су махом изгубили своје животе својим ангажовањем у овом смислу је национална дужност и задатак нас, из те борбе преживелих и том борбом за цео живот надахнутих следбеника пуковника Михаиловића и Равне Горе. Браћа мајори **Бошко** и **Жарко Тодоровић**, капетан **Првослав Радојчић**, поручник **Војислав Радојчић**, капетан **Светомир Гојковић**, мајор **Мариковић**, мајор **Константиновић**, **Зоран Васиљевић**, **Јакша Ђелевић**, мајор **Капетановић**, капетан **Серафим Неготинац**, **Јанко Урошевић**, мајор **Душан Грујић**, **Младен Јовчић**, мајори **Љубомир Михаиловић** и **Мирослав Грујић**, поручник **Коста Хаџи-Илић**, капетан **Миленко Масниковић**, капетан **Душан Ристић**, пуковник **Брана Пантић**, капетан **Веља Авејић**, капетан **Бративоје Урошевић**, капетан **Ненад Митровић**, мајор **Милан Јовановић**, пуковник **Јован Тришић**, мајор **Срба Попов**, капетан **Вељковић Никола**, капетан **Стојан Станислав**, мајор **Радослав Ђурић**, потпуковник **Душан Манојловић**, потпуковник **Радоје Лучић** и вероватно многи други су ти официри из првих дана Београда под окупацијом и напорима за његовим организовањем. У једној или другој улози они су сви допринели стварању и развоју Штаба бр. 2 — боље познатом под именом **Команде Београда**.

Капетан **Бративоје Урошевић**, вероватно у вези са капетаном Марићем отпочиње рад у Београду, да би одмах по хапшењу капетана Марића и налогу Равне Горе, прешао у Срем где му се губи сваки траг.

Капетан **Ненад Митровић** настањује се у Београду у ужем центру Београда. Пред крај 1941. године Ненад је ухапшен. Брзо је стрељан.

Мајори — браћа **Бошко** и **Жарко Тодоровић**, после објављивања капитулације и доласка у Београд, почињу рад на организацији и прикупљању официра, независно и не знајући ни за капетана Марића ни за капетана Бративоје Урошевића. Са њима су од тих првих дана браћа **Радојчићи**, **Мома Матић**, **Коста Хаџи Илић**, **Серафим Неготинац** и неки други. Са њима **Бошко** формира мали штаб и као војник га назива „Командом Београда“. Сазнавши за пуковника Михаиловића, обојице одлазе на Равну Гору негде око 10. јуна. Са Равне Горе се враћају у Београд са писменим овлашћењем пуковника Михаиловића да продуже рад на организацији Београда, и озвучавају дотадашњи мали радни штаб називом „Команда Београда“. Како се мајор **Бошко Тодоровић** припремао за прелаз у Босну, ради помисања акције мајора **Дангића**, то је молио брата **Жарка** да се прими њему додељене улоге команданта Београда, што је **Жарко** прихватио и тиме постао практично први командант Београда равногорске београдске организације.

ХАПШЕЊА НА БАДЊИ ДАН

Крајем јуна 1941. године мајор **Радослав Ђурић** долази у Београд са инструкцијама пуковника Михаиловића, да у заједници са мајором **Жарком Тодоровићем** продужи рад на организовању Београда. Крајем јула 1941. године мајор **Жарко Тодоровић** је ухапшен од стране Немаца и мајор **Радослав Ђурић** прима дужност команданта Београда. Одређен од стране Горског штаба за команданта опсаде Краљева, мајор **Ђурић** предаје дужност команданта Београда судском потпуковнику **Душану Манојловићу**, на којој дужности потпуковник **Манојловић** остаје све до свога хапшења концем децембра 1941. године.

Првих дана јануара 1942. године и по хапшењу **Манојловића**, срећемо се са капетаном **Александром Михаиловићем** у улози команданта Београда. Тиме је прва фаза у раду Команде Београда била завршена. Неколико догађаја који су се одиграли у Београду и Србији током 1941. године, изразили су свој утицај и углавном одредили ток, живот и рад престонице и Команде Београда.

По формирању Комесарске управе, немачки заповедник за Србију, издао је наређење по коме се сви активни официри бивше југословенске војске и онда настањених на територијама Београда и Србије, имају пријавити немачким властима на дан 25. јуна 1941. године, ради регистрације. Регистрација официра вршиће се у касарнама Краљеве гарде на Топчидеру. Са изузетком неограничено малог броја, сви активни официри тако назначени су се одазвали предњем наређењу и пријавили немачким властима ради регистрације. По извршеном регистровању сваки је

добило неку врсту „објаве ратног заробљеника на одсуству“. Смисао ове регистрације био је јасан, једноставан и прозиран. Како су се вести о пуковнику Михаиловићу и непокореној војсци увелико шириле по Београду и Србији, то је немачка команда хтела да има адресе свих активних официра, како би могла, ако се за то буде указала потреба, приступити њиховом хапшењу и одашиљању у заробљеничке логоре. То се у ствари и десило. На Бадњи дан 6. јануара 1942. године и уочи самог Божића, похапшено је и отпремљено у заробљеништво преко хиљаду активних официра.

Дана 22. јуна 1941. године националсоцијалистичка Немачка отпочиње ратни поход на Савез Совјетских Социјалистичких Република, увлачећи их тако у рат против њихове воље и опредељујући их силом прилика да буду на страни западних савезника. Комунистичка партија Југославије је сматрала да је уласком Совјетског Савеза у рат, дошао моменат да предузме оружане акције и револуцију у Југославији, у циљу успостављања комунистичког система власти у истој. Тим поводом она издаје другу поверљиву директиву својим члановима, директиву за излазак на терен, саботажу и оружане акције на дојучерашњег савезника немачке окупационе снаге на територији и Србије и ван ње у области насељеним претежно српским живљем. Јосип Броз се пребације из Загреба у Београд и Србију, не да се бори противу окупатора, већ да се бори и ради на уништењу Срба и Србије. Као „Хрвату“ Хрватска бановина и Независна Држава Хрватска су му пружале у њиховим оквирима исувише поља за борбу и акцију противу окупатора, ако је он то уистину желео и хтео.

Почетком јула 1941. године, комунисти су убили два жандарма српске народности. У одмазду за та убиства, Немци су од већ похапшених таоца, обесили на Теразијама петорицу. Први пут у својој историји Србија, Срби и Београђани виде у српској престоници, вешала подигнута на малим Теразијама — центру Београда, вешала гарнирана људским лешевима.

Половином јула 1941. године у околини Косјерића, комунисти из заседе убијају једног немачког војника. У одмазду за ово убиство а од похапшених таоца Немци стрељају 85 Срба.

Убивствима два српска жандарма и из заседе убиством једног немачког војника, КПЈ открива своје мрачне и противсрпске циљеве, а Трећи Рајх, кроз одмазду у виду београдских вешала и Косјерићких стрељања указује на пут којим се гради у изграђивању новог европског и светског поретка.

Као одговор на овакве поступке немачке окупаторске силе и власти, председник Комесарске управе Милан Аћимовић подноси оставку на тај положај 28. јула 1941. године.

Почетком августа 1941. године, у споразуму са немачким окупационим властима, армијски генерал бивше југословенске војске Милан Недић образује Владу народног спаса.

НАСТАВИТЕ СЕ

НАРУЧИТЕ ОДМАХ — ПЛАТИТЕ ПОШТАРУ!!!

Издавачко предузеће — Деоиничко друштво
11070 Нови Београд, Радоја Дакчића 11, тел. (011) 674-126

КЊИГЕ ЗАБРАЊЕНИХ АУТОРА ЕМИГРАНАТА!!!

1. СРБИЈА И РАВНА ГОРА 1.200 дин.
Драган М. Сотировић и Бранко Н. Јовановић
Крајем прошле године ИСКРА из Минхена штампала је ову књигу коју читаоци у земљи могу наручити преко нас. На 564 стране ћирилицом у тврдом повезу објављено је најкомплетније дело о покрету РАВНА ГОРА и како је дошло до његовог формирања. Књига садржи теориска разматрања и даје одговор на питање шта је то РАВНОГОРСТВО. Посебно поглавље о деловању ГОРСКОГ ШТАБА број 2 у Београду.
2. ЗА ИСТОРИЈУ НАШИХ ДАНА 500,00 дин.
Бошко Н. Костић
Сведочанство без кога се не може написати права историја прошлог рата код нас и схватити садашњост. Аутор је током рата два пута ишао у Турску на разговоре са представницима Владе, као емисар Љотића и Михајловића. Како је при крају рата дошло до обједињавања националних снага. Књига обилује до сада необјављиваним документима
3. ИСТИНА О КРАГУЈЕВАЧКОЈ ТРАГЕДИЈИ 400,00 дин.
Боривоје М. Карапанић
Документована књига, која ће променити уџбенике историје. Истина о 21. октобру 1941. године са којом се први пут сусрећемо. Шта кажу њени, а шта немачки архиви. Приче сведока и учесника трагедије, посебно, Марисава Петровића. Када су за трагедију сазнали и како су реаговали Патријарх Гаврило, Недић, Љотић, Михајловић...
4. МОЈА МИСИЈА У ЦРНОЈ ГОРИ 400,00 дин.
Ратко Пареканин
Дипломата, оснивач Балканолошког института САНУ, предратни народни посланик; био је специјални изасланик Недића и Љотића у штабу Павла Буришића. Шта се догађало међу четницима Црне Горе у другој половини 1944. године. Књига која говори о сарадњи националних снага Србије и Црне Горе.
Потресна сазнања о „псећим гробљима“.
5. СРПСКО-ХРВАТСКИ СПОР И НЕИМАРИ ЈУГОСЛАВИЈЕ 300,00 дин.
Ј. Ж. Милосављевић
Књига, која је пре рата својим пророчким и аргументованим садржајем упозоравала на трагедију коју је српски народ доживео током прошлог рата и због тога била жестоко нападана и од режима и од левичарске опозиције. Како је вршено покатоличавање Срба током протеклих 200 година. За какву Југославију су се залагали водећи људи Хрватске, а за какву српски прваци. Четврто издање књиге, а први пут после рата пред домаћом читалачком публиком.
6. ИСТИНА О МИЛАНУ НЕДИЋУ (претплатна цена) 300 динара
Бошко Н. Костић
Како је дошло до формирања владе Народног спаса. Гушење комунистичког устанка 1941. године у Србији и страшне Немачке одмазде. Стална рба да се сачува што више српских глава. Помоћ ратним заробљеницима, збрињавање избеглица и Недићев Дечији град, помоћ четницима ван Србије. Посебан додаток каксу у ојачаној ситуацији поступали Британци.
Књига излази из штампе током месеца фебруара.

ПОРУЏЕНИЦА

Овим неопозиво наручујем књиге под редним бројевима
 (1) _____ комада (2) _____ комада
 (3) _____ комада (4) _____ комада
 (5) _____ комада (6) _____ комада

Име и презиме: _____

Улица и број: _____

Пошт. број и место: _____

ГЛАС ЦРКВЕ

Вук Драшковић

САБРАНА ДЕЛА У СЕДАМ КЊИГА ПРВИ ПУТ ЋИРИЛИЦОМ

ЗА САМО 1.960 ДИНАРА БРОШИРАНО ИЗДАЊЕ

1. СУДИЈА
2. НОЖ
3. МОЛИТВА I
4. МОЛИТВА II
5. РУСКИ КОНЗУЛ
6. ОДГОВОРИ
7. КОЕКУДЕ СРБИЈО

Литература која је послужила као основ обнове српске духовности. На 1650 страница пред вама су дела која објашњавају зашто је Драшковић постао идол српске омладине.

Књиге су штампане на 80-грамском папиру, формата 13 пута 20 цм. Претплатна цена: 1960 динара. Могу се наручити и појединачно по цени: 1. Судија 150, 2. Нож 230, 3. Молитва I 210, 4. Молитва II 200, 5. Руски конзул 210, 6. Одговори 100, 7. Којекуде Србија 100 динара.

Поруџбине на телефон (014)35-115 на адресу: ГЛАС ЦРКВЕ, Војводе Мишића 28, 14000 Ваљево.

Шаљемо искључиво поузећем, поштарина купца.

НАРУЏБЕНИЦА

Овим неопозиво наручујем књиге комплет _____

_____

_____

(адреса)

_____

(место)

НЕЋУ ДА ЋУТИМ

Већ дуго чекам и трпим, али нећу да ћу-
тим.

Дивим се људима који су издржали комунистички терор а чудим се онима који му се нису супротставили, онима који су продавали „веру за вечеру“ и којима су посао и привилегије били (и сада су) пречи и од српства и од православља.

Данас, колико год ми смета чињеница да неколико српских владика служи несрпској власти, смета ми и не слажем се са тврдњом оних који те појединце, иако су у питању владике, поистовећују са Црквом и једноставно кажу: „Црква је са комунистима“. Да објасним укратко. Црква је богочовечански организам. Она је заједница Бога и људи. Глава Цркве је Христос а архијереји, свештеници и верни народ јесу удови и тело Цркве. Што се односа према државном уређењу и према странкама тиче, Црква је изван и изнад свих странака. Она је надстраначка али и свестраначка.

Међ., када је у питању безбожни и богоборачки систем или злоупотреба цркве у политичке сврхе (као што то раде актуелне српске власти), ту се више не ради о странаштву већ о сукобу добра и зла, односно, часног крста и кржаве звезде петокраке. И код свештеници бране српски народ од неистине истином, онда се ту не ради о мешању у политику већ о борби против погрешне политике. Ту се ради о спасу Србије. Власти које мрзе Бога, правду, истину, не би смеле да владају Светом Србијом.

Тврдим одговорно: Светосавска црква која је створила српску нацију и увела је у први ред културних европских народа, не треба само да апелује и моли већ мора да захтева од било којих српских власти да буде исправне и демократске.

Кроз тешку историју, када Србија није ни имала државне органе, спрски архијереји су били легитимни представници власти а свештеници увек чувари националног идентитета. Српска држава је била јака само када је била јака и српска црква.

Зато не схватам да неко, ко је директно у служби цркве, може да хвали ове власти, које су се, сменивши претходне, показале се још ортодокснијим, власти које су учиниле задњу и највећу превару над српским народом (који има искривљену свест) покупивши поене на историји српске цркве и српског народа, власти које још увек има идеолошку војску (која је сада војска пропалог режима), власти које има партијску полицију, судство и телевизију.

Не могу да разумем нашег владика који каже да о председнику српске државе може да говори у суперлативу, а тај председник се нити крсти, нити моли Бога за спас Србије, нити иде у цркву, нити враћа цркви имовину коју је отео њего идеолошки а можда и телесни отац Броз. Тај вођа преосталих бољшевика гони тенкове на српску децу, омладину и свештенике само због тога што желимо да гледемо истину на Телевизији Београд.

Ваша Светости, сама чињеница да се срп-

ски народ дели око Ваше личности, треба да Вас упозори да прекинете са изјавама због којих ми свештеници црвенимо пред постојаним верницима, са изјавама и наступима који служе властима које су против младости Србије.

Ваша Преосвештенства, уместо што се појављујете на ТВБ—ТЕЛЕВИЗИЈИ ЛАЖИ, бастиону комунизма, више бих волео да сам Вас видео 9. марта испред нас свештеника и српске младости (значи: испред онога што у Србији вреди физички и интелектуално) као што је то учинио уважени Владика Атанасије.

Ваша Преосвештенства Г. Иринеју и Г. Јоване, некада владико загребачки-љубљански,

ДРАГИ ВУЧЕ,

ПИШЕМ ТИ ОВО ПИСМО СА НАДОМ ДА ТЕ ОНО ДО ТЕБЕ СТИЋИ, ИАКО ТЕ ГА МОЖДА ЗАДРЖАТИ ОНИ КОЈИ ЦЕНЗУРИШУ СРПСКУ МЛАДОСТ, ОНИ КОЈИ БИ ПО РЕЦЕПТУ МИРЕ АЛЕКЧОВИЋ НАПРАВИЛИ ОД СВИХ НАС ЊИХОВЕ "ЗВЕЗДАНЕ" И УРЕЗАЛИ НАМ ПЕТОКРАКУ НА ЧЕЉУ. ЈЕДАН САМ ОД ОНИХ СРПСКИХ МЛАДИЋА, КОЈИ ЈЕ У ПОСЛЕДЊЕМ ЧАСУ УМКАО ПРЕД ЗАТВАРАЊЕ СРПСКИХ ГРАНИЦА, ИАКО ОНЕ ЗВАНИЧНО НИ НСУ ДЕФИНИСАНЕ, ИАКО СРБИ ЈОШ ЈЕДИНО НА ОВОМ НЕСРЕЋНОМ ПРОСТОРУ НЕМАЈУ СВОЈУ ДРЖАВУ. ОПШТА МЕТАСТАЗА У ГЛАВАМА ТОГА & МОГА НАРОДА НАПРАВИЛА ЈЕ ОНАЈ СТРАШАН НЕПОПРАВЉИВ ГЛФ ДЕВЕТОГ ДЕЦЕМБРА И НАС БАЦИЛА У ОКОВЕ, ЈУДЕ, КОЈИ СУ ТЕК ПОЧЕЛИ СА ЖИВОТМ. ПЛАСАЈЕ СУ МАЖЕ, БАКЕ, ПРЕБОРЦИ, ДРУГОБОРЦИ, АДМИНИСТРАЦИЈА, КОЈА ЈЕ УЈЕДНО И НАЈЈАЧА ВОЈСКА ОВОГ УБОТОГ СИСТЕМА. АДМИНИСТРАЦИЈА, СВЕ СНА ТОГА ДА ИХ КОМПЈУТЕР ИЗ ТОГ УБОТОГ СИСТЕМА БРИШЕ, ПЛАСАЈА ЈЕ ЗА ПРОДУЖЕТАК "АНТИ-БИРОКРАТСКЕ" РЕВОЛУЦИЈЕ, ЗА ВРЕМЕ КОЈЕ ЈЕ СРПСКИ НАРОД ПОСТРАДАО ОНАКО ИАКО ПОД БРОЗОМ НИКАД НИЈЕ. КОЛИКО ЈЕ МЛАДИХ ЉУДИ САДА У ЕВРОПИ КОЈИ СЕ СЛАЊАЈУ ОД БЛАГОЂЕВИХ БРКОВА И ЧИЈИ РОДИТЕЉИ СКУПО ПЛАЋАЈУ МИЛОШЕВИЋЕВ РАТ. КОЛИКО ЈЕ НАС, КОЈИ СМО ПРЕКИНУЛИ СВОЈЕ СТУДИЈЕ ЗБОГ ОВОГ НАРАСТАЈУЋЕТ ЛУДИЈА И КОЈИ МОРАМО ДА ЧЕКАМО ДА ОДУ ОН, МИРА И ЊИХОВА МАЦА. КАЖУ ДА НАС ИМА ОКО СТО ХИЉАДА. ЈА ТУ ВЕРОЈАТНО НАСТАВАТИ ДА СТУДИРАМ У ГРАЦУ, ПОШТО ЧЕКАЊЕ МОЖЕ ДА ПОТРАЈЕ, А ВРЕМЕНА НЕМА. ОНИ ИМАЈУ И СВОГ ЦАРА, ОНИ БЕ ЧАК ЈЕДИНОГ ДАНА ДА НАПРАВЕ И РЕПРИВАТИЗАЦИЈУ. ПОЗДРАВЉАМ ТЕБЕ, СПО И ЖЕЛИМ СВИМА НАМА ДА НАМ У НОВОЈ ГОДИНИ БУДЕ БАР МАЛО БОЉЕ.

СТОБОДАН (ЗА СТОБОДУ)
(ПРОТИВ ИМЕЊАКА)

седник свих Срба не мари за младе српске животе, а када младићи изгину ни саучешће мајкама да изјави.

Где је ту демократија када његови новинарчићи српског свештеника који дели територијалцима српска обележја (кокарде и заставице) називају и прозивају као ДЕФЕТИСТУ У МАНТИЈИ. Зашто пред изборе у циљу срећније и демократске будућности, са највишег места у СП. Ц. нисте јасно, као ми свештеници шабачко-ваљевске епархије нисте рекли српском народу да је куцнуо час да се коначно раскрсти са петокраким сатанским знамењима и агресивним болшевиизмом, који нам поново нуди прерушена партија комуниста.

Зар Вам већ тада није било јасно да је Слободан Милошевић лажни спаситељ, највећа заблуда и разочарење српског народа, да је он арогантни надмени вођа преосталих сипљивих болшевика. Зар то није јасно из његове изјаве да немамо чега да се стидимо из доба комунистичке сатрапије.

Зар и данас поред свеколике беде, глади духовне и телесне, некоме није јасно да он не гради демократију, већ је сахрањује у јамае заједно са српским младошћу.

Зар због болесних амбиција српских болшевика и хрватских усташа да родитељи остану и без јединаца.

Против овакве Србије ја сам антисрбин. Мени не треба Србија без младих српских живота.

Када Ви Ваша Светости и Ви Ваша Преосвештенства нећете да се оградите од званичне безбожничке политике српске власти, онда се ја ограђујем и од Ваших (не)ставова и од ставова власти.

Драге владике, браћо свештеници, не служимо више нижем од нас.

С ВЕРОМ У БОГА — ЗА КРАЉА И ОТАЦБИНУ!

Војислав ПЕТРОВИЋ
шабачки свештеник

ДРЖАВНОМ ТУЖИОЦУ

Друже државни тужиоце (називам вас тако, јер аналогно приватном тужиоцу може постојати само државни тужилац, а израз: јавни тужилац, остатак је временна карделизма и соц. реализма, док јавни могу бити: јавни превоз, јавни објекти, површине и томе слично), као учесник демонстрација од 9. марта 1991. године, позивам вас да полазећи од једнакости свих пред законом, подигнете и против мене оптужницу због кривичних дела: позивања на отпор и учествовања у скупини која изврши насиље, због којих сте подигли оптужницу против, како у оптужници рекосте, новинара Вука Драшковића (вероватно вам није познато да је господин Вук Драшковић, један од најчитанијих савремених српских писаца, па не би било згорег да прочитате неко од његових дела, барем Судију, користило би вам).

Као слободоуман човек, хуманиста и демократа поносан сам што сам тог незаборав-

но 9. марта, учествовао у том најсветлијем и најчаснијем догађају новије српске историје, од окупације па наовамо. За тај дан везују ме најтоплија и најсрећнија осећања и сећања, и поред бола и туге за недужно настрадалим учеником и милиционером и стотинама других, највише младих људи, до крви претучених и рањених жртава насиља владајућег српског режима.

Дубоко сам уверен да смо сви ми, учесници тог неизбрисивог историјског догађаја, једнодушни у томе да смо тог дана сви били једно и да све што је урадио наш Вук урадили смо и ми, и ту државни тужиоце никакавог дељења не може бити.

Подсетићу вас државни тужиоце да је ваш велики учитељ и вођа Јосип Броз на „чувеном такозв. Бомбашком процесу изрекао оно „историјско“ да не признаје тај суд, већ само суд своје партије, барем тако пише у вашим „историјским читанкама“, а ја ћу вам рећи да признајем и поштујем само суд народа, мада формално и ви судите у име народа, а стварно у име ваше изумрле и на љубриште историје бачене идеологије зла, мржње и насиља.

А суђења за 9. март, његове мученичке жртве и насиље над народом, будите уверени биће, али ће тада пред лице правде и народни суд изаћи прави кривци, боље речено зликовци, они који су тада на српску младост и њену будућност извели тенкове на улице слободарског Београда.

На крају, будите сигурни да ћемо сви ми са Трга слободе изаћи на ваше „суђење“. Сви! Сви! Сви!

Драган Арсенин
Београд

П. С. Подизањем оптужнице против Вука, као коловође скупине људи која је извршила насиље, тужилац је тешко оклеветало све учеснике демонстрација од 9. марта. Да је та скупина извршила насиље тужилац би био дужан да против свих учесника те скупине подигне оптужницу за самоучествовање у тој скупини (члан 230 КЗ Србије). Пошто то није учињено, значи да та скупина није извршила никакво насиље, па самим тим није било ни основа за подизање оптужнице против Вука, као коловође те скупине, за нешто чега није било. Ако нема оптужбе за учеснике те скупине, не може бити ни оптужбе, нити одговорности, за коловођу те скупине што је логично, јер једно без другог не иде. Тужиоцу преостаје једино да се јавно извини свим учесницима те скупине или да и против њих подигне оптужницу.

НАДЕ У ДР ФЈОДОРОВА

Поштовани господине Пејчићу,

Молим Вас да ми преко Вашег цењеног листа „Српска Реч помогнете и објавите ово моје писмо, којим желим да се обратим добрим људима и замолим за новчану помоћ, која ми је неопходна.

Мајка сам двеју трогодишњих близанакиња

које су рођене у седмом месецу, и због превременог рођења провеле су три месеца у инкубатору, где им је знатно оштећен вид.

Деца су отпуштена из болнице са дијагнозом: страбизам и кратковидост са великом диоптријом.

Једина помоћ им је доктор Фјодоров који успешно обавља такве операције у Москви. Ја сам са њим обавила разговор и том приликом ми је саопштено да ми је за такву операцију потребно 11.000 УСА.

С обзиром да сам од јуна месеца 91. самохрана мајка са веома ниским личним месечним примањима (5.000 динара) нисам у могућности да сносим трошкове пута и операције, која је једини излаз за моје девојчице Катарину и Кристину Живић.

На крају још једном желим да замолим добре људе који су у могућности да помогну мојим девојчицама, а Вама и нашем цењеном листу све најбоље желим,

Живић Снежана

Моја адреса је:

Дарданија, Блок 5 Е 4 стан 22
38000 Приштина, тел. 038/41-734

Девизни ЖР.
68400-620-149-850-72710-46629/62 Кредитна
банка ДД Приштина

СВЕДОЧИМ

Поводом оптужбе покренуте против председника СПО г. Вука Драшковића од стране оних који управо треба већ одавно да седе на оптуженичкој клупи, најлепше Вас молим да ме уврстите у листу сведока на страни г. Драшковића уз следеће образложење:

На дан 9. 3. 1991. године тачно у 11 часова стала сам у Кнез Михаиловој улици испред мале фонтане, јер се даље није могло. Јаки кордони милиције спречили су народ да испу-

ни Трг Слободе. У једном тренутку, после неколико речи убеђивања да нас пусте на Трг, испред мојих ногу пао је крупан младић обличен краљу, док га је милиционер и даље бестидно тукао. Неколико одважних учесника заштитили су својим телима несрећног младића, док су му двојица помогли да се дигне и одвукли га у улици Обилићев венац, да му укажу помоћ. Немо смо се међусобно загледали, разумевши се исувише добро. Утом нас је неколицина милиционера снажно одгурнула уназад, тако да се већина нас старијих задржала на ногама само благодарећи кондицији младих који су нас задржали својим телима да не падамо.

Љубав према правди за коју смо се тога дана борили, уколала ме је на том месту све док ме јаки млаз воде није поново бацио уназад. Људи су и даље мирно стајали и ћутали, подносећи стојички и овај изазов. Одмах затим, још у пола 12, уследили су у два наврата напади сузавцем, у врло кратком размаку.

Сведочим да су сва ова тиранисања народа уследила без икаквог повода. Криви смо били само зато што смо им својим присуством дали до знања да смо Вукови истомишљеници.

Питам оне који треба да поделе правду, да ли је те тиранине извео на улице Вук, да ли им је Вук дао палице у шаке? Да ли за то треба да одговара он, или они који су изазвали сав тај метеж.

**Олга Васиљевић, пензионер
Београд**

АПЕЛ ЗА ПОМОЋ

Сви смо сведоци опште небриге, јавашлука и безакоња, политичке и полицијске тортуре у Србији која неумитно односи људске животе зарад опстанка комунистичко-бољшевичког система. Система који је до перфидности унизио сва права и слободу, духовну и физичку egzистенцију и људско достојанство.

Наша је света дужност да дигнемо глас и употребимо га на спасење најугроженијих међу нама. Спасевајмо једни друге братском бригом, милосрдјем, препознавањем и обзаноном зла. Прокажимо наше гониче — обавестимо јавност о прогоњенима. Упознајмо нашу и светску хуману јавност о бестијалном политичком, духовном, egzистенцијалном и физичком уклону поштенних, скромних, гладних, понижених и увређених, вредних и непоколебљивих, а надасве оних који стварају вредна дела и кроз њих овековечују српски народ у европску и светску културу и уметност.

МОЛИМО ВАС ДА УПОТРЕБИТЕ СВОЈЕ СРЦЕ, САВЕСТ, АУТОРИТЕТ, ЕТИКУ, СКРОМНА МАТЕРИЈАЛНА СРЕДСТВА, ПРОФЕСИОНАЛНО УМЕЋЕ И УТИЦАЈЕ И НЕ ДОЗВОЛИТЕ ДА УСКОГРУДА И СЕБИЧНА (ПРЕОБУЧЕНА) БОЉШЕВИЧКО-КОМУНИСТИЧКА КАМАРИЛА ФИЗИЧКИ И ДУХОВНО УНИШТИ НАЈБОЉЕ И НАЈВРЕДНИЈЕ МЕЂУ НАМА.

Тим поводом Вас обавештавамо о тешком и безизлазном положају нашег пријатеља и суграђанина: МИОДРАГА ТОМИЋА —

СТУБЛИНСКОГ, песника вајара, (илустратора многих књига), културног радника (библиотекара), председника Општинског одбора ДЕМОКРАТСКЕ СТРАНКЕ, (за Обреновац), КОМЕ ПРЕТИ ФИЗИЧКА ЛИКВИДАЦИЈА ОД ГЛАДИ, БОЛЕСТИ И ХЛАДНОЋЕ!

Миодраг Томић — Стублински, рођен (1945.), живи у селу Стублинама у петочланој породици, са супругом Вером и троје деце. Син Ненад 22 године (незапослен, лошег здравственог стања), кћерке близнакиње Јелена и Милица 17 година (ученице III разреда средње школе за медицинске васпитаче у Београду).

Вишегодишње уцене, претње, организована полицијско-бирокаратска хајка, напади на личност и egzистенцију у овом времену потпуно су угрозили и довели у питање ж и в о т и даљи опстанак породице, а нарочито после децембра 1990. године када су супрузи Вери Томић, перманентно и перфидно анонимним и јавним застрашивањем и претњама: (ДА ЈОЈ СЕ ДЕЦА НЕЋЕ ВРАТИТИ ЖИВА ИЗ ШКОЛЕ, ДА ЋЕ ИХ СВЕ ПОБИТИ), нанели тежак душевни бол после кога је претрпела нервни слом, а затим се отровала и само захваљујући брзој интервенцији лекара са ВМА, остала међу живима трајно онеспособљена за даљи живот и рад. Последњих месеци смо били сведоци потпуне изолације, ГЛАДИ И НЕВИЂЕНЕ БЕДЕ која је захватила МИОДРАГА ТОМИЋА — Стублинског и његову породицу. Његова нередовна и мизерна плата не стиже ни за хлеб па се догодило да цела породица данима гладује и очајава. БЕЗ ОДЕЋЕ СУ И ОГРЕВА, БЕЗ ИКАКВИХ ИЗГЛЕДА ДА ПРЕЖИВЕ. О неком стваралаштву нашег врлог песника, вајара и сликара у околностима у којима се нашла његова породица, нема ни помена.

АКО ИМ НЕ ПОМОГНЕМО, АКО ХИТНО НЕ УПОЗОРИМО НАШУ И СВЕТСКУ (хуману) ЈАВНОСТ, АКО ТО НЕ УЧИНИМО ОДМАХ ДЕЦА НАШЕГ УМЕТНИКА НЕЋЕ МОЋИ ДА ДОВРШЕ ШКОЛОВАЊЕ, ГЛАД ЋЕ ИХ ДОКРАЈЧИТИ, А МИМО НАС И НАШЕ САВЕСТИ ЋЕ МИНУТИ ПЕТ ЖИВОТА И НЕДОВРШЕНО ДЕЛО ВРЕДНИХ И ТАЛЕНТОВАНИХ РУКУ МИОДРАГА ТОМИЋА — СТУБЛИНСКОГ. Држава Србија и њени среброљубиви челници неће приметити нестанак ствараоца као што нису приметили нестанак вајара Матије Вуковића који је, такође, умро од глади у „хуманом“ социјалистичком друштву.

Време у коме живимо је тешко за све људе, овијено је општим сиромаштвом, страхом, неповерењем, egoизмом, прогонима, незнањем, пљачком и многим бестијалностима, ипак СМОГНИМО СНАГЕ И ВОЉЕ И ЗАШТИТИМО ЖИВОТ, СТВАРАЛАШТВО И СТВАРАОЦА У ИМЕ ОНОГА ШТО ЋЕ ОСТАВИТИ У НАСЛЕЂЕ НАШОЈ И ОПШТОЈ КУЛТУРНОЈ БАШТИНИ. **Образујмо институције спаса** за талентоване и вредне којима је овај систем онемогућио хлеб, унизио достојанство, попуњавао личност. Трагајмо за меценама који ће уметнику утолити глад и тако му отворити небесне двери за његове фениксе и пегазе.

ОБАВЕСТИМО НАШЕ ХУМАНЕ ЉУДЕ У ИНОСТРАНСТВУ, СРПСКЕ КЛУБОВЕ, НЕСЕБИЧНЕ ПОЈЕДИНЦЕ СВЕ ОНЕ КОЈИ МОГУ ДА ЗАГЛЕДАЈУ СЕБЕ У ДУШУ И СРЦЕ И ДА,

макар, ЛЕПОМ РЕЧЈУ ОТРУ СУЗЕ СА ЛИЦА НАПАТЕНЕ ПОРОДИЦЕ НАШЕГ ПРИЈАТЕЉА МИОДРАГА ТОМИЋА — СТУБЛИНСКОГ.

ОВАЈ АПЕЛ ЈЕ ИЗРАЗ НАШЕ ЉУДСКЕ И ХРИШЋАНСКЕ ОБАВЕЗЕ И ЖЕЉА ДА ПОМОГНЕМО — НЕ МИЛОСТИЊОМ — ВЕЋ ОБЗНАНОМ ОЧАЈНОГ СТАЊА ИЗ КОЈЕГ НЕЋЕ БИТИ СПАСА БЕЗ НАШЕ СВЕСРДНЕ ПОМОЋИ.

ХВАЛА ВАМ!

Адреса нашег пријатеља и брата у невољи: МИОДРАГ ТОМИЋ — СТУБЛИНСКИ 11507 СТУБЛИНЕ, Ваљевски пут 92

Са уважавањем и дубоким поштовањем: ПРИЈАТЕЉИ, СУГРАЂАНИ, КОМШИЈЕ, БРАЋА У ХРИСТУ, ПОБОРНИЦИ ДЕМОКРАТИЈЕ, СЛОБОДЕ, КУЛТУРЕ И УМЕТНОСТИ.

№	Име и презиме	Станица	Адреса
1.	Милош Бећковић	Карајик	Београд, Милош Бећковић
2.	Вук Милошевић	Вук Милошевић	Улица Вук Милошевић 10
3.	Вук Милошевић	Вук Милошевић	Улица Вук Милошевић 10
4.	Вук Милошевић	Вук Милошевић	Улица Вук Милошевић 10
5.	Вук Милошевић	Вук Милошевић	Улица Вук Милошевић 10
6.	Вук Милошевић	Вук Милошевић	Улица Вук Милошевић 10
7.	Вук Милошевић	Вук Милошевић	Улица Вук Милошевић 10
8.	Вук Милошевић	Вук Милошевић	Улица Вук Милошевић 10
9.	Вук Милошевић	Вук Милошевић	Улица Вук Милошевић 10
10.	Вук Милошевић	Вук Милошевић	Улица Вук Милошевић 10

Овај апел упутили смо (пре два месеца) и г. Матији Бећковићу а од њега до дана данашњег нити речи утехе. Миодраг Томић — Стублински је био једини (или међу ретким) који је реаговао када је Г. Матија био нападнут од СУБНОР-а, писао је свим новинама, удружењима, државним установама. Апел смо послали и Његовом преосвештенству Владици Атанасију Јевтићу па ни од њега чак ни оно хришћанско „Мир с тобом брате Миодраже и нека ти Бог помогне“! Писали смо многим интелектуалцима, уметницима нико се ни окренуо није. Уместо разумевања и топлих речи утехе појачана је још већима полицијска и политичка изолација и тортура, над песником мучеником. Опхрван глађу, болешћу у леденој кући наш христосики песник преживљава у нади али наде је све мање у спасење више не верује. А време је да се поделимо на људе који љубе ближњег и злочинце. Време је да образујемо институцију спаса (стојер Богоносне истине) можда ће нам тада и Бог помоћи?

Хвала Вам на времену и разумевању!

НЕ ИДЕМ ВИШЕ У ЦРКВУ

Пошто ја имам више од 60 година логично је да сам расла и васпитавана у једној врло патријархалној породици. Недеље и сви празници су били у нашој кући закон — црква. Навика је наравно остала и после 45-те, али тада се иде у цркву на други начин. Шетају шпијуну УДБЕ, СУП-а и региструју нас. Наравно мало место, сви се познају. О мукама због тога сада не бих хтела, јер

то би био простор за књигу.

И ево сада после толико година одлучих да више не идем у цркву. Мрак у мени, бол у души због тога, јаук који чујем само ја. Душу су ми одузели — уништили, али сада су ми узели и цркву, моју светињу, и једино место где се Они нису оглашавали. Била сам само тамо мирна, без њих. Налазила сам тамо своју највећу светињу Светосавље. А сада, шта сам сада? Ко ме ја сада припадам? Кога је то сада слушају у цркви?

Да ли праве слуге Богу драгом као што то треба, или слуге можда неке странке, који вероватно и сами више не знају коме служе, или можда знају?

Ја можда грешим или сам сасвим слушајем? Ко то тако великодушно честита мој највећи празних патријарху. Ко то честита, они који нису вероватно ни крштени у цркви, а о њиховој деци и укућанима и да не говорим. Па шта то сад значи? Да они долазе у цркве, да се моле неком Богу у кога не верују или ја? Е, нећемо тако. Ја више у цркву не идем, јер не могу тамо са њима да стојим и молим се Богу, бојим се да ме казнио што сам се са њима тамошла.

А можда би ме они питали шта ћу ја тамо са њима, па доста сам и ишла више од 60 година па ваљда треба да им уступим место, јер они су сада већи верници од мене. Можда је и боље тако, јер тамо сада врше службу вероватно неки други свештеници, неки који су Њихови, а не моји. Црква где се патријарх бави политиком са својим свештеницима (част изузецима) нема више, своју величину и свој значај. А мени је значила много. Мирим се са тим, јер вероватно тако треба — мора, све зарад пуне политике која никоме није донела доброг, а најмање овом јадном моме и Божијем народу.

Хвала телевизији што је мом народу тако брзо омогућила да све схвати много брже него што би иначе. Нема нас више глупих као што се мисли. И зашто уз моју највећу жалост, црква ми је одузела највише и највеће што сам у себи имала — Веру.

Нека је обилазе и одлазе они који у њу никада нису улазили, нити у њу веровали, можда ће и они некада схватити, зашто сам ја тако много веровала, они у моју цркву у свештенике којима сам веровала и који нису били ничије слуге, само божје.

Хвала Вам на простору и Христос се роди. Много успеха у раду Вашем објективном листу и целој редакцији.

С поштовањем,
С. П. — ПАЛАНКА

ДОСТА НАМ ЈЕ РАТА

Видевши текст наших другова из прошлог броја „Српске речи“ одлучили смо да Вам се јавимо овим писмом. Нашу тугу и нашу ситуацију може схватити само онај мозак који то доживи. Служимо војни рок у гарнизону Требиње В. П. 6143. Оно због чега се јављамо је следеће:

Доста нам је више овог рата, за ништа. Доста је губљења младих живота због црвене

них, дебелих гузица. Зашто их српска јавност не натера да изнесу истину? Гинемо као мрави а у јавности објаве „2 мртва“, нисмо се купали 170 дана, нисмо се у огледалу исто толико видели. Нас су преко ноћи гурнули у хаос. Официри нас издају, освајамо нека села где никад Срби нису живели, њихови чиновници расту, а богами и плате.

Објавите да ми продужење рата нећемо и да га ми нисмо произвели. Зар смо ми криви што смо се родили 1971/72.

Понашају се према нама као да никога немамо, да никога не волимо и да нас нико не воли.

Наша имена објавите — ми се порекла и прошлости не стидимо.

**Деп. Милош, Киза
(Београђани)**

П. С. После овога пакла када умремо једино нам рај остаје. Вратите нам краљеву гарду да знамо зашто служимо и за кога.

С вером у Бога за
краља и отаџбину

ОТВОРЕНО ПИСМО ПРОТИ ЖИВОРАДУ ЈАКОВЉЕВИЋУ ИЗ ЛАЗАРЕВЦА

МИР БОЖЈИ, Прото Јаковљевићу. Од жалости и туге што ме обузима, од неправде коју чините све више, морам, иако сам само Раб Божији, Вама, Пастиру Божијем, упутити молбу. Не грешите душу, не учествујте у страшној игри са властима, не чините више греха. Изједначити вернике и невернике је грех. Вернике учити, на служби, у Храму Божијем, да подржавају невернике још је већи грех. Ваше стално присуство на скуповима безбожника и Ваше осветљавање споменика са петокраком, у селу Бурово, грех је велики, али и срамота за СПЦ.

Окрнули сте леђа свима који увек вероваше у Бога и имадоше га у себи. Знате ли да сте тако и Богу окренули леђа? Окрнули сте лице свима који су, одбацајући Бога, прогањали све који у цркву долазише, а Бога се никад не одрекоше. Знате ли да сте тако нечастивом се окренули? Ваши свештеници, у околним селима, чине то исто и све више се о томе, са огорчењем, прича. Ми, само грешни верници, помаћи ћемо се да неверници, који су нас, до јуче, хапсили, тукли, плували, називали заосталим и примитивним, уђу у цркву. Лепо би то било, ако уђу као бивши неверници, а изађу као верујући. Није лепо ако СПЦ не осети празнину и тугу због наших изостанак, а осети срећу и пуноћу због присуства дојучерашњих прогонитеља, чак и сопствених јој пастира.

Не будите наивни и лаковерни, не помажите да се црква сатанизује. Ваша препорука свештенству да буде изван политике, дивна је, али само привидно. Да је искрена, били би и са народом на Духовној академији (не политичкој, оче Жико) са својим свештеницима, коју је организовао СПО из Лазареваца, по-

свећену само животу и делу Владике Николаја Велимировића. Организовали би и одлазак у Лелиће на сахрану Владике Николаја. Вама и Вашим свештеницима то је требала бити и дужност и част. Да сте изван политике не бисте само сачекивали СПС представнике и седели у првим редовима на свим њиховим скуповима. А позвани сте били и Ви и сви свештеници из Ваше парохije на Духовну академију, тако је бар речено на истој. Тако не чини свештеник ако тврди да је мимо политике и да су му сви верници подједнако драги.

Још нешто Прото Јаковљевићу. Лазаревац је велико место, има доста младих, а има и Спомен костурницу. Није ли себично од Вас да не затражите, као помоћ, два, па и три свештеника, млађа од Вас, који би са мање журбе улазили у куће и светили водицу, па се не би људи осећали као да сте их случајно посетили? Зар верници треба да пишу молбу СПЦ-и, уместо да Ви, прота, слуга Божији, то сами затражите? И Спомен костурница би била више посећена и не би се дешавало, кад нам дођу пријатељи или рођаци који желе да посету то Свето место, да наиђу на закључану цркву. Зар је православном свештенику важнија лична материјална корист, од потребе за ближним духовним односом између Свевишењег Бога и верника?

Ми верници, верујући само у Бога, не видимо кроз Вас Српску Православну Цркву. Ви, Прото, не бисте смели, ради материјалне користи на Земљи, примајући у загрљај бивше рушитеље цркви, убице, плъкашке, поткаживаче и јавно делећи народ, занемарити Ваш излазак пред Бога, кад Вас, као и све нас, Себи позове. Чиме ћете искупити душу своју? А Бог Вас већ опомиње, Прото Јаковљевићу. Зар Вас неслога у сопственом дому и стрампугица јединог детета не доводи у сумњу да сте много грешан Раб Божији?

Не чините више греха, оче Жико, власт на земљи је пролазна. БОГ је Вечан.

Спасенија Милановић
Лазаревац

ПИСМО УДРУЖЕЊУ КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ

Били сте једна од малобројних светлости у свеколикој тами полувековног једноумља. Имали сте храбрости, решености, љубави, отворености и искрености у борби за истину. Наша Француска 7 зрачила је врлином. За мене је то био велики дар: хвала Вам за те незаборавне сусрете.

Сада се дигла велика бука да Ви шурујете са режимом. У то нећу да верујем. Зато Вас позивам да организујете једно ваше и наше вече (повода и разлога има превише), проверите себе, отклоните сваку сумњу: да ли сте оно што сте били, или Вам треба снаге да поново будете славна Француска 7. Искрено желим: будите оно што најбоље можете бити. Ето нам прилике да чујемо ехо без којег не би било ни Вас са трибине, ни нас којима сте се обраћали.

Сјајни професор Рашко Димитријевић једном приликом је мудро упозорио: „Предавач мора да пита погледе који — питају. Предавач мора да слуша одјеке својих речи у ћутању својих слушалаца. Знао сам увек шта морам рећи, али како ћу рећи, зависило је више од оних којима говорим, него од мене самога. Дао сам све што сам могао својим ђацима, али знам да су они мени дали много више. Волео сам да радим с младим људима, од којих су многи данас већ врло значајни наши писци: њихово слушање било ми је подстрек да још више и дубље тражим у себи. Сећање на дане заједничког рада су незаборавна“.

Верујем да сте кадри испунити поруку нашег ненадмашног професора Рашка.

Ратко Јокановић
Београд

ПОРЕЗ НА ВАЗДУХ

Да би економски посрнула Србија стала на чврсте ноге влада Републике Србије увела је порезе на све што се креће и не креће. И тако већ разголићене грађане довела у ситуацију да размишљају хоће ли идуће године имати новца за обичне гаће, а о чарапама и не размишљају јер ће већина ићи боса.

Али наша цењена влада је нешто пропустила, да уведе порез на ваздух који ови бедни Срби удишу.

Међутим тај порез вероватно није уведен због тога што не постоји справа којом би се измерила количина ваздуха коју један човек удахне.

С тога предлажем нашој влади да окупи једну групу великих „српских“ научника који би пронашли „Ваздухомер“.

Проналаском „Ваздухомера“ у Србији би био отворен ланац фабрика за његову производњу, а тиме би се решио и проблем великог броја незапослених. Пошто би наша скупштина (верујем да ни на једној тачки земљине кугле не постоји такав тим стручњака) састављен од доктора и академика била веома успешна у раду на проналаску „Ваздухомера“ предлажем јој следећи тим стручњака:

1. др Војислав Шешел, председник тима
2. др Радоман Божовић, потпредседник
3. академик Михајло Марковић
4. академик Антоније Исаковић
5. пре. ску. Александар Бакочевећ
6. нар. пос. Батрић Јовановић
7. књижевник Радомир Смиљанић
8. књижевник Матија Бећковић

Али фасада овог еминентног тима не може да се замисли без бриљантног фасадерског мозга Николе Шећероског.

Проналазак „Ваздухомера“ имао би двојаку улогу:

„Ваздухомер“ би на својој грбачи носио сваки грађанин Републике Србије. Тако би се тачно утврдило ко колико ваздуха удахне и на основу таблице одређила би се стопа пореза. Међутим од ношења ваздухомера могу бити изузети: рониоци (на радном месту), војници (у рововима), покојници (у гробовима), и наравно чланови владе и парламента за време

седница (не може да се измери тачна количина ваздуха због тога што много заудару) а у обзир би могли да дођу и цокеји за време трка.

„Ваздухомер“ би био прави проналазачки бум у свету. Он би могао Србију да подигне економски на ноге. Србија би га извозила у западну Европу и САД и тако остварила велики профит, који би служио да се проналазачима обезбеди стамбено питање на Дедињу.

Због тога треба хитно отпочети са радом. Предлажем да се стручњаци затворе у јеврејску кућу у Толстојевој 33 и да се не пуштају док не пронађу овај патент.

Много среће у раду.

Бедни Срба
Пожаревац

УЈАКОВО ПИСМО

Ни нама који живимо ван отаџбине није лако. Истина, не муче нас егзистенцијалне бриге, осећај несигурности, не плашимо се за властити живот.

Али зар све што се тамо у нашој Србији и са Србијом дешава нису и наше бриге? Тамо су нам земља и небо, наши најрођенији, пријатељи и познаници. Наше куће и њиве, цркве, школе и гробља. Бринемо се итекамо. Помажемо колико можемо. Пратимо збивања, слушамо вести, читамо штампу. Упркос свему ипак у сваком од нас преовлађује оптимизам. Биће боље, мора бити боље. У суштини бежимо од голе стварности. Овде смо телесно, тамо у мислима. По закону физике не можемо у исто време бити на два места. А ми смо, ево, тај закон довели у питање.

Ипак, повремено, хтели ми то или не, заборавамо многе тамошње јаде и невоље. Токони свакодневног живота чине своје. А онда нас одједном тргне вест из родног краја, од рођака, пријатеља. Ошине нас сурова истина и натера на размишљање. Тако се и мени недавно десило. Стиже писмо: Прво откако су телефонске везе у прекиду. Пише ми ујак, човек у поодмаклим годинама. Отворио срце па казује. Није он у материјалној кризи, не тражи помоћ. Тражи само некакву наду и утеху. Сагледава свој живот који је провео служећи држави и народу, поштено и одано, по савести и закону. И види мало, скоро нимало, доброг од свега свога труда. Па каже:

„...Проблема је много код нас, у свим областима живота, о чему бих ти писао па никако да нађем почетак, да утврдим ред прешности, да сагледам шта је једно другом узрок а шта последица у овом нашем свеопштем мутљагу.

Курјачки морал је захватио човечанство. Да ли нам је заиста тако тесно на овој планети, а посебно под овим нашим небом, па морамо пола да се унишимо да би остатак могао да живи. Или нам је Бог памет одузео па нас такве луде све кажњава. Српска нација је посебно угрожена на свом простору и прети јој уништење. Нигде пријатеља немамо. Да ли смо то својим грешкама од Бога заслужили. Или нас моћни Алах кажњава што се у средњем веку сви не потурчисмо па да данас припадамо великој турској нацији која би се

простирала до Трста, Беча и Пеште, него се испречисмо пред Османлијама и одбранисмо западну цивилизацију која нас данас третира као дивљаке?

То су питања на која тражим утешан одговор, али наде нема“.

И ја сад гледам ујаково писмо. Читам га по не знам који пут и размишљам. Један човек, стар и намучен свим животним недаћама, који се поштено у току свог подужег радног века одужио свима и који је многе задужио, не може у својим позним годинама да нађе себи толико потребан мир. Тражи утешан одговор, али наде нема. Како скромне а ипак неоствариве жеље!

И сам размишљам и покушавам да одговорим ујаку.

Не полази ми за руком.

Можда ће неки читалац ових редова знати. На радост мога ујака и моју. И многих других.

Јован Тријић
Штутгарт

ОБЕСМИШЉАВАЊЕ ЛЕПОТЕ

„Не бојте се од оних који убијају тело и потом не могу ништа више учинити, него се бојте онога који има власт пошто убије бацити у пакао, онога се бојте“

Јеванђеље по Луци гл. 12

Телевизија не би била то што јесте кад не би радила оно што ради. Настојање телевизије да по сваку цену медијски промовише црквене обичаје прети да својим неукусом и једноличносту поништи основну лепоту религиозног веровања: мир божији и свету тајну.

Истовремено са подучавањем млађих нараштаја о традицији и црквено-хришћанским обичајима и подсећањем старијих на исте, телевизија је својим „стручним“ допунама или додацима (често нешто ДОДАЦИ мењају главно) објашњавала гледалишту из ког је паганског периода или веровања проистекао овај или онај обичај иако је знано да се црква и њена догма не ослањају на паганско наслеђе већ на изворно хришћанство обогашено симболима који су мање или више наглашени како би верујуће учврстили у вери а неверујуће призвала и опоменула.

Телевизија не би била достојна овога времена кад не би по свом обичају од једног лепог догађаја створила медијски полупроизвод, кичерски осакаћен за онолико за колико је догађај јединствен и оригиналан. За време божићних празника нпр. спикери ТВ СРБИЈЕ су у намери да „створе“ претпразничну атмосферу безброј пута понављали како „први пут слободно славимо Божић“. На страну то што се понавља неистина јер смо многи и раније слободно славили све верске празнике. То што се ова власт умилиствила да верске празнике прогласи нерадним данима у Србији не значи да је горе поменута полуистина истина. Истина би било када би нам телевизија

приказала историјат црквено-свештеничког балансирања између верника и власти, историјат невоља са којима се црква суочавала и ко је за њих био крив.

Народ, млади, верници, људи са сумњом о себи већ се питају: шта сад ово треба да значи? Из искуства зна народ да власт, макар се она звала и посткомунистичка, посебно ова, перфидна, лицемерна, камелеонска, власт мутант, власт химера, до јуче безбожничка, дакле, зна народ да та власт ништа неће учинити што није повезано, макар и индиректно, са одређеним политичким профитом ма како он (профит) изгледао несагледив тренутно. У овом моменту бих парафразирао нашег афористичара; оволики заокрет према цркви мора да је изазвала велика нужда. Навикао је овај народ на догађаје произишле из велике нужде ове власти, стекао условни рефлекс, развио перцепцију.

Но, шта је то што ће пре или касније власт извући као корист из садашњих збивања? Пре свега замагљује се суштина проблема: недавно противљење председника републике одлуци Скупштине да се врати одузета имовина Српске Православне Цркве, по опробаном рецепту дати што више слободу говора да би у општој галами заборавили на своја права и непостојање правне државе уопште.

Друго, непрестано приказивање свих верских догађаја може имати за последицу одвлачење верника од цркве на један посредан начин: наиме наш човек иако верујући по природи је лењ, инертан, оно што има на телевизији не мора да се гледа уживо. Искуство нас учи да не идемо на стадион ако има ТВ пренос и сл. То искуство сада телевизија за рачун власти само материјализује истовремено повећавајући своју гледаност. На крају и недостатак ратних извештаја осиромашује досадашњу богату производњу „победа“ па се телевизија као сваки успешан колектив преоријентисала тако што медијски промовише један догађај којем је најмање потребна таква ЕПП пропаганда.

Још једном су Велики Мајстори производњи илузија показали своје манипулаторске способности. Још једном су прваци СПЦ поверовали да ће пуки позив у њено окриље, пуки фолклор, пуко говорчење о вери вратити људе вери. Не господо црквени великодостојници, вратити веру у људе значајно је колико и оно прво. Људи не верују људима, браћа браћи, очеви синовима... Спомените помирење јер вера претпоставља мир, братски пре свега.

Још ће ова власт господо црквени великодостојници наћи начина како ћете јој се одужити ако Вас не задужи толико да јој се никада нећете моћи одужити.

**Мирслав Богдановић
Александровац (пожаревачки)**

ИСПОВЕСТ

Једини Боже!
Опрости мени грешнику или ме казни са мисли које ћу сада изнети да души својој олакшам.

Тридесет и нека ми је. Одрастох у типичној српској патријархалној породици од родитеља искрених верника, и бораца за Српство. Ту своју борбу и оданост вери отац плати безбожницима робијом од око 4 године. Учише ме од ногу да верујем у Тебе, да ми сваки дан почиње и завршава се молитвом, да постим среду и петак и све српске poste (укључујући и Часни пост као најдужи), да сваке године идем на причест и сл. Када заврших основну школу одох у град на школовање далеко од родитељског дома и не бејаш у могућности остати прави верник (како би само прошао да сам у ученичком интернату тражио у среду постан ручак) ипак у свакој прилици одлазиш у Твоје храмове земаљске да Ти се помолим и приложим нешто за спас Српства. Већина од мојих другова и нико од васпитача није то знао иначе би се лоше провео. Ипак

сам увек веровао да постојиш и да све видиш.

Данас када сам свој човек, када ми ни материјалне могућности нису тако мале као пре и када се изборисмо да од безбожника отмено бар мало слободе долазим у искушење да починим страхан грех. Опрости ми Боже, али са све мање успеха борим се се мишљу да никада више не крочим ни у једну од Твојих кућа земаљских. Боже, осуди ме грешног, али ТЕ молим осуди и оне који ми натераше грешне мисли у моју некада чисту душу. Не могу, веруј ми Боже више да привири у било коју од Твојих земаљских кућа док у њима седе људи који злоупотребљавају Твоју племенитост и стављају се у службу Сотоне. Не могу веровати Твом земаљском мисионару који шурује са бившим председником озлоглашеног ЦК СКС и препоручује нам

liberalni savez crne gore

broj:
number:

naš znak:
our reference:

vaš znak:
your reference:

datum:
date:

Poštovani gosp. Draškoviću,

Čitajući, kasno sinoć, optužnicu što ju je protiv vas napisao S. Milošević, a budući da sam 9.marta 1991. bio na Trgu, nijesam želio ostati po strani, mada vam ni ovim što namjeravam neću biti na prevelikoj pomoći.

Radi se o tome, naime, da sam, razumijevajući tragičnost 9.marta po budućnost Srbije, u našem stranačkom listu objavio svoj dnevnik u kome sam iznio sliku Srbije tih dana, vidjenu mojim očima. Izvjesno je da vam tih par stranica teksta neće biti od bog zna kakve pomoći, ali nijesam mogao a da se ne stavim na vašu stranu. Savjest mi nalaže da pomažem nevinim, a 9.marta vaša je krivica bila jedino u tome što ste mladost Srbije, što ste buntovni dio Srbije, okrenuli protiv vlasti, koja je, to vide i slijepci, Srbiju srozala i dovela do poniženja kakvo ona u svojoj istoriji ne pamti. Uostalom, ako ste vi bili krivi 9.ma rta onda se i ja osjećam krivcem, pa sam vam kao saučesnik dužan pomagati. Izvjesno je, što je i vama znano, da se rat iz Hrvatske polako prenosi na domaći teren, jer za rat neko mora platiti punu cijenu. Budući da je vlast nedodirljiva, cijenu će morati da plati opozicija. Kako će se taj proces odigrati nije mi poznato, ali, poznavajući beskrupuloznost sadašnjeg vlastodržca u Srbiji, znam da će tako biti. I ne bi me začudilo, da u cinizmu i lesemjerju ogrezli Milošević, koliko sjutra, zapali svijeću za mir ispred Skupštine Republike Srbije. Na ovim prostorima nije nimalo čudno zenočiti kao militarista a osvanuti kao osvjeđeni pacifista!

Sreću na procesu neću vam poželjeti, jer tu mjesta za sreću nema. S najljepšim pozdravima,

Generalni sekretar,

Predrag Vulikić

Na Cetinje,
14.01.1992.

да га следимо, који саветују нашег краља да не долази у своју дедовину нама у загрљај, који захвалнице и ордење даје установи срама која том истом краљу не дозвољава да види рањенике и у којој због разних спекулација људи штрајују глађу, који дође пред нас марта месеца прошле године да нас растера да не би случајно нека плака фалила већ поменутом председнику ЦК СКС (који замисли Боже није више комуниста). Не могу заиста више улазити у Твоје земаљске храмове док у њима седе људи који оставише своје вернике на милост усташком ножу, сами дођоше опет оном председнику ЦК СКС да му љубе скуте. Нека има је на срамоту и свако појављивање на овој срамној телевизији на којој стадо Твоје терају од Тебе под скуте безбожника. Казни ме Боже ако сам грешан што не желим веровати онима који у Твојим земаљским храмовима организују коцкарска оргијања, који освештавају коцкарнице, сладе се месом у време Часног поста, опијају се и псују као кочијаши, а таквих знам много међу онима које вољом безбожника поставише да нама грешницима помажу у окајавању грехова наших. Не могу им веровати ни зато јер данас шурују са онима који пре 50 година побише много више часних слугу Твојих и од самих усташких и немачких крвопија.

Казни ме Боже, спреман сам на испаштање, зато шта ћу одлучим ли се на овакав корак окренути леђа и оном часном делу слугу Твојих. Знам да пате и више од мене али је спој оног другог нечасног дела са безбожницима далеко јачи од њих. Па како онда да нам деца науче да постојиш када им то још увек не дозвољавају, а и нама самима су кроз године мозак испрали.

А шта ћу после једини Боже? Шта ћу онда када поменута грешна мисао у мени надвлада све остале мисли? Зар ћу постати безбожник као онај бивши (вероватно и садашњи) председник ЦК СКС и сва она свита око њега коју данас свесно или несвесно подржавају Твоји земаљски емисари? Ипак никада нисам и не могу љубити онога ко мени и мом народу нанесе много више зла него Турци за 500 година. Не могу бити са оним ко уништи све људско у нама: веру, душу, морал и етику. Због њих смо данас најгрешнији и најомраженији народ под крилима Твојим. Зато ћу ипак остати веран Теби спреман на окајање грехова својих, али Ти се молим да безбожнике и слуге њихове анатемешеш и пошаљеш их у заборав којем и припадају. Остат ћу уз Тебе са надом да нам краља нашег, потомка сина Твојега Ђорђија, вратиш у загрљај.

Лука Милчић

ПРИБЛИЖИМО 9. МАРТ

И Овог пута, борци шесте личке, треће крајишке, седме банијске и остали, утрчаће за комунистичким тенковима. Само, не као 1944. године, за руским тенковима, као победници, са црвеним затавама, него са белним гађама на штапу бежећи пред Хрватима. Па чак и тако понижени, узеше се-

би за право да „Србијанцима“ ј... мајку издајничку, јер нису трчали пред њима и гинули као стока за некаку Југославију.

Комунистички режим у Србији, појачан овим новим „савезом бораца“ и официрима ЈНА из целе Југославије, вероватно ће остати на власти наредних сто година.

Цркви не треба замерати што моли Бога за Милошевићево здравље. Она то мора да чини, поштујући пету Божју заповест. Али, зато патријарх не мора и не сме да буде Милошевићев — ђакон. Још у марту, када је по договору са Милошевићем дошао на Теразије да младе заплаши тенковима, патријарху је одговорено звиздуцима и упозорењем да младости Београда и Србије не треба утеривати зечије срце у груди.

Тој младости и данас је место на Теразијама! Јер Србија није мртва и не очекује патријархово опело. Србији је потребна српска војска и патријарх да је благослови, онако како је то увек бивало у нашој историји. А тај српски војник, који брани кућни праг, нема куда да бежи и не може бити издајник, а поготову пљачкаш своје куће и свог народа.

Због свега што сам поменуо, као и због многих других чињеница, које су и те како познате и у погледу којих се савршено слажем са Вуком, бојим се да је 9. март 1992. године сувише далеко. Србијанци — без свих оних који су после 6. априла 1941. године стигли у Србију и деценијама представљају власт у њој, уживају све привилегије и сада нам прете новом инвазијом својих земаљака и политичких истомишљеника — морају сами да заштите своје и интересе своје ЈЕДИНЕ ДОМОВИНЕ.

Живко Миловановић
Београд

НИЈЕ КРОВ ЗА СВЕ

У потпуности подржавам и одобравам све критике, протесте и добронамерне критике које су од прошлогодишњих избора па до данашњег дана изречене на рад и поступак појединих челника СПЦ. Дубоко верујем да је ове протесте послао бољи део српског народа и ја као обичан „сеоски попа“ налазим сходно да се огласим преко цењене „Српске Речи“ коју брижљиво и са поштовањем пратим од првог броја.

Уочи прошлогодишњих првих „демократских“ избора неке владике су својим сугестијама, па чак и позивима свом подручном свештенству препоручивали да гласају за новокомпоноване вернике — комунисте тј. СПЦ-овце. У те неке владике убрајам и оне који су ћутали и својим ставом и неизласком на изборе, допринели да их она наша домаћа пословица: „ћутање је знак одобравања“ поистовети са оним првим. Заиста верујем да црквена хијерархија не треба да се бави политиком и да треба да се уздигне изнад свих партија. Знајући да су ове промене потекле (пре свега од опозиције) омогућиле цркви место којој, и припада у српском народу као важан субјекат и носиоц духовног препорода. Челници СПЦ били су дужни да бар својим верним члановима који су их пратили

кроз најтежи период свога постојања, предоче да Црква не сме да стане иза партије оних који су јој радили, раде и радиће све док је не униште (некако другачије протумачити одбијање једино, закона о враћању црквене имовине). Црква им је служила и служи као сервис за дневну употребу. Једноставно речено, Црква је морала да пред изборе избаци следећи слоган „НИСМО НИ ЗА ЈЕДНУ ПАРТИЈУ, АЛИ СМО ПРОТИВ ПРЕОБУЧЕНИХ КОМУНИСТА“. Овакав став цркве уклапа се у поруке Господа Исуса Христа, Апостола и Св. Оца. Да су се комунисти пре него што су се обукли у ново руко СПЦ-оваца покајали као онај блудни син из Јеванђеља, онда би било у реду да као што рече Митрополит црногорски Амфилохије „црква је кров целом народу“. Црква не сме бити кров оним љигавцима који се нису искрено покајали и потражили опроштај од ње. Зато позивам све оне који из црквене хијерархије одлазе на ТВ да се сликају кажу и коју реч о оним силним свештеницима који морају са пушком у руци да чувају нашег, на жалост, председника који води овај крвави, прљави и надасве понижавајући за српски народ, рат.

Поручујем српском народу, да као што је младост Србије гласала за опозицију (мислим пре свега на СПО и ДС), тако је и свештенство СПЦ гласало за исте.

Срећа унесрећи је и за Цркву и за Србију што у њима преовладава МЛАДОСТ.

Свештеник Српске Православне Цркве

П. С. Пошто смо више људи, но хришћани — не смем се потписивати.

ПИТАМ — НИКО НЕ ОДГОВАРА

Много сам питала, молила, вапила, захтевала, али увијек се враћао само мој глас. Поново питам ДРАГА МОЈА СРБИЈО, како изнедрити толико љигаваца, ЗАШТО ИМ ДОЗВОЛИ ДА ТИ УЗМУ ЧАСТ, ИМЕ И ТВОЈУ МЛАДОСТ?

Зашто? Молила сам све мајке да не дају своју дјецу никаквим ПОХМАНИТАЛИМ ВОЈВОДАМА И ВОЈДОВИМА, али знам да смо беспомоћне пред руљом убица. Њихове сузе види бог. МОЛИМ СВЕ МАЈКЕ ДА МИ ОПРОСТЕ, што сам их молила, јер МАЈКЕ НИСУ ДАВАЛЕ ДЈЕЦУ, ОНИ СУ ИХ ОТИМАЛИ.

Остави „велики вожд“ српски народ у оштаској Хрватској на милост и немилост, остави људи војвода рањене младиће, Брана Црнчевић нема више коме да пише „синевац“, немају више на коме да зарађују. Помрсили сте конце љигавци једни и сада је НАРОД КРИВ. Бојим се мила моја земљо, њихових поганих трагова у Босни, којим се наших суза, јер њихови јахачи су и на нашем простору.

ЗАУСТАВИ ИХ ЗЕМЉО МОЈА, прије неголи потеку петоци крви српске младости у овој Босни, јер ми немамо толико синова, колико су они жељни њихове смрти. Свуда сте слали своје емисаре да нам угуше сваку ријеч, сваки крик, свуда сте ТУКЛИ СВОЈ НАРОД, а убијали нас да нас сви мрзе, сем вас и ва-

ших батина. Страшно је „самозвана господо“ покрасти сопствени народ, страшно је угасити му име, узети му понос. Све што сте нам узели, нећемо заборавити, али нисте нам могли узети ВЈЕРУ ДА ВАМ СУТРА МОЖЕМО СУДИТИ.

Част вам не можемо узети, јер ВИ ЧАСТ НИСТЕ ИМАЛИ, узевћемо вам сан, комфор, поклонимо вам ноћи наших крикова, поклонимо вам наше сузе, и још БОЖЈА КАЗНА МОРА ВАС СТИЋИ, ако ви знате шта је БОГ.

Подижете оптужницу против Вука Драшковића, вјерујем у Бога да вам је то последња оптужница. Надате се да ће младост која вјерује Вуку још једном стати пред наше тенкове, како би сте тада завршили ваш прљави плес. Вук НЕСМИЈЕ дозволити да изманипулишете младост, ОН МОРА БИТИ ТУЖИЛАЦ, а СРПСКИ НАРОД ВАШ СУДИЈА.

Немојте покушавати бјегати из земље, јер уколико НАРОД НЕ БУДЕ МОГАО ДА ВАМ СУДИ, не заборавите, вама ће судити бог, јер БОГ ЈЕ УВИЈЕК НА СТРАНИ СТРАДАЛНИКА.

О, драга моја земљо, зар и овога пута морате српски народ платити животима своје младости, похлепу и дрскост оних који говораше да све што чине, чине за свој народ. СТИДИТЕ СЕ ПОГАНИ ЈЕДНИ.

Стана Панић
Сарајево

ВРАТИТИ СТАРА ИМЕНА УЛИЦАМА

Идеолошко мењање назива улица представља варварски чин. Ова епидемија као и многе друге настала је после трагичне 1945. године, по угледу на „Прву земљу социјализма“, одакле је све копирано, почев од устава, метода тајне полиције, до прогона „кулака“ и накарадног мењања имена улица и градова. Најважније улице и тргови Београда добијали су имена минорних личности а често и познатих непријатеља Срба као што су Г. Димитров, Ф. Енгелс, па и ратних злочинаца.

Улицама и градовима треба једноставно вратити стара имена а никако давати опет нека нова, јер су стари називи давани са разлогом и претпостављају традицију. Улица краља Александра треба да остане улица краља Александра а не да јој се како сада неки предлажу да неко треће име. Булевар Лењина треба да буде булевар краља Петра I, сем ако власти не желе да задрже Лењина и после СССР, где је референдумом укинута назив Лењинград и како се то каже, буду већи католици од Папе.

Р. Дуканац
Захумска 10
Београд

БОЖИЋ У ГРАДУ

Бадње је вече 1992. године и попови навалили са свих страна, као москито комарци. Кврнеш први ТВ програм — по-

пови, кврнеш други — попови, притиснеш на трећи — опет они, притиснеш НТВ Студио Б — исто. И онда стану да нас уче како се слави Божић. Види богати. Канда су заборавили да је традиција старија од телевизије преко које би да нас науче обичајима, напрасно. Мене је баба учила божићне обичаје, а њу њена баба, не телевизијски попови. Они треба да знају да је традиција старија и од социјализма. Народ и без њих и њихове телевизије врло добро зна божићне обичаје.

Све ми казује да то попови покушавају комунисте да науче како се слави Божић. А ови су, пак, почели нагло да се крсте иако су до јуче рушили цркве.

Одлазим у цркву на уранак. Сакупило нас се ту неколико стотина душа. После завршене литургије враћам се кући. Око седам часова био сам надомак стана, и још увек је мрак. Тек што је почело да свиће. Баких поглед на прозоре зграда које су као сабласти штрчале свуда око мене. Запрепастих се кад сам приметити да на прозорима заграда није било упалењених светала. За Божић ујутро седам сати је прилично касно. Много пре седам људи устају, пале свеће, дочекују полагенике, тамјаном каде укућане, љубе се, честитају једни другима Христово рођење, ломе чесницу па седају за трпезу. А гле, овде на прозорима нигде светла! Људи су спавали мртвачким сном, скврчени, са јорганима пребаченим преко глава. За њих није било Божића. Помислих како то да ови људи не славе овај најлепши народни празник. Помислих за тренутак, али се брзо досетих у чему је ствар. У овом делу града 10% становника чинили су комунисти, а они не славе Божић. Цаба им инструкције свештеника. Остале станаре зграда сачињавала је социјалистичка сиротиња која није имала новца да купи оно што се за Божић једе. Јадни људи су лежали згурени у својим креветима и сањали тањир киселог купуса.

Утрчао сам брзо у стан да се помолим Богу. „Вук се роди!“, пардон, „Христос се роди!“ „Ванштину се роди!“ викнух сам себи па седох за сто, али не окусих ништа. Једино сам упалио свећу...

С поштовањем
МИЛЕ ЛАЗИЋ,
Младеновац

АКТУЕЛНА ПРИЧА СВИЊОКОЉ

Зове ме комшија да му закољем вепра. Добро га, каже, ухранио, не може да иде. Ајде, комшија, уради ми то, па или ћу ти платити, или дати меса, како 'ћеш.

Шта да му кажем? Нисам никад ништа закл'о, ништа ми теже не би било. Све у том смислу и образложим. Нисам ни ја, вели. Уствари, лажем. Јесам једном. Пролазих кроз село, кад једна баба ме виче са дрвљаника, а у рукама држи кокошку и сикиру. Ајде дијете, боље 'ћеш него ја, дрхте ми руке, знам те чи' си. Не знам шта ми би, узмем ону сикирчетину, тупара нека, ставим квочару на пањ, окренем главу да не гледам, а сав у некој врући-

ни, потегнем из све снаге! Ал' уместо по сији, ја распалио по сред среде! Кокошка кврцну двалу-три, лети перје, баба богорада, ја бацам ону сикиру, ал' ђавола, сикира потрефи у неко дрво па мене правце у чукаљ, још ми се ожиљак познаје, мало и нарамкујем...

Тако ти се комшија распричао, а л' знам ја — није то лако... Гледао сам једном како је мој ујак клао крмачу, ми држали за ноге и уши, а крмача лепо устаде, иде к'о сенка, пређе тридесетак метара, ујко је не дираше, гледа докле ће, крмача паде, он приђе па је докла, вели није добро кад устане те се мучи, а ујна ће: Нема лаку руку, треба имати лаку руку за то, неспособан и то ти је... (Ту се сетих приче једног мог деде из фамилије како је крмача појела његовог синчића — само што не беше проходао — мајка оставила дете на ћилиму пред кућом, ушла да промеша пасуљ што се кувао, а кад се вратила имаше шта видети: крмачендија крчка ли крчка руке дечиће! Шта зна крмача?)...

Јес, наставља реч ми комшија, колико до преклани, до лани море, друкчији су били ти свињокољи, кад се коље убојница за дугу зиму, па сви некако расположени, весели, ту се пије, па и запева, шунка и цигерица цврци на жару, дивота... А сад све некако на брзину, људи у бризи, синови на фронту, свадбе оредиле, мање се коље... Ух, а жива душа мора јести, шта ћеш, тако нас бог дао...

Јесте, узех ја да филозофирам, зар бог није могао, ако је већ бог и неки мајстор, зар није мог'о да нас друкчије створи, да не једемо и тако то, не би толике беде било, сва је мука због наше прождрљивости... Тек ако наука реши то питање, ако биолошки потпуно измени људско биће, да се не једе и друго, тад ће бити дивота живети... кад наш измет буде музејска вредност! Можеш ли, комшија, да замислиш то, људи о томе и не размишљају?!...

Е мој комшија, он ће мени, шта фантазираш, никада тако нешто не може бити, ништа ми не мислимо, уместо за науку — све да досмо на оружје, да се сатремо начисто. Готово у сваком је убица, ја ка' ти кажем, само зависи од околности... Ето, ја хтео да се јавим у ове добровољце, мислим патриотски је, браћа у невољи, ама почнем да се пресабирам: ма дал' се ту ради баш о патриотизму код мене — кад сам у овој држави, каква је била... узгред речено није се у битном променила... грдне муке истрпео и од вајне браће жалосних јада испатио... за кога да гинем... море неће бити да ме тамо тера патриотизам и брига за браћу, него уживам изгледа и ја у оружју и пуцњави, замишљам како јуришам и косим све редом, а око мене падају к'о оно индијанци на филмовима... па како сам само по дана оштрио нож, да буде као жилет... а ето ни прасе не могу да закољем... ма, кажем ти, ђаво је у човеку, лудило неко некрштено, у оваквим приликама, 'оће напоље, да се испуца, лепо човек изгуби и ово мало разумашто има...

Да, ту бога нема, опет ја филозофишем, гледао сам например ловце како са неком озареношћу крећу у лов, и с нестрпљењем, како им очи необично стрељају и сијају чудно — но, они то радосно убијање сматрају посве нормалним и благословеним! Штавише, по-

што смо у овом безвезном животу скроз наскроз од самоодбране, самозаваравања, ловци совје животињске потребе називају — спортом, разонодом, релаксацијом... Као што боксери оно сумануто, канибалистичко кидисање на Противника (!) зову — „племенитом вештином“!, док гомила са уживањем гледа, скаче и дречи као у праисторији...

Комшија ме прекида у речи (та, људи не знају основно разговарати), вади из џепа неке новине: Ево, читам, један психијатар пише о добровољцима (хоће комшија да истера што га мучи, шта ћеш), чекај није то, то је како су код једног њиховог нашли огрлицу од прстића детињих, сачувај боже... аха, ево шта каже тај професор, психијатар, пише овако: „Има људи који воле да иду тамо и да се друже са оружјем, воле инцидентне ситуације. Питање је који су њихови мотиви прави, да ли потреба да се испразни та агресивност, да ли испирање мозга — доживљај да раде за неке више циљеве за заштиту отаџбине?“.

Таман сам хтео рећи како поједини одлазе на фронт и због политичких поена, снујући о „већој друштвеној афирмацији“ (ако се врате), а неки зато су наклукани митовима о јуначким подвизима (тја, наопако се учимо још од обданишта)... таман кад хтедох о томе, наиђе један наш познаник, Раја „Крвник“, те га комшија стаде молити да му овај закоље вепра, објашњавајући да „никад није био у стању, да нема срца“... нашто се Раја исцери, одмахујући руком:

Их, немој да си дете, није то неки проблем... заклати свињче... исто к'о и човека (шалећи се, тресну Раја комшију шаком по леђима)... Ајмо сад одма, сутра идем на војну вежбу, после ко зна куд... Оштар ми је нож, идемо...

Има људи способних за то, док си рек'о бритва — готово. Лаке руке, к'о ништа...

Раде Главаш
Аранђеловац

ОСНОВАН МО СПО У ХРВАЋАНИМА

На дан 20. јануар (СВЕТИ ЈОВАН), у селу Хрваћани општина Прњавор основан је месни одбор Српског покрета обнове.

Иницијативу за оснивање месног одбора дали су фудбалери фудбалског клуба „Мисура“ из Хрваћана. За председника је изабран ЖИВОЈИН ШУМАН, фудбалер и председник фудбалског клуба.

По речима Живојина Шумана основан је Српски покрет обнове из разлога што га сматрају једином странком која се бори против комунизма у српском народу. По њему, Српска демократска странка је блиска комунистичкој оријентацији, што се видело приликом оснивања Републике Српске Босна, коју су основали опет испод петокраке. Српски покрет обнове у овом месту бориће се за остварење програма Српског покрета обнове и Вука Драшковића као и за рехабилитацију дела српског народа који је припадао четничком покрету и који је бранио српски народ.

Живојин Шуман такође каже да он не жели да се бави политиком у животу већ само

да се избори за обарање комуниста у свом месту са жељом да се они оборе и у Србији.

С. Р.

КО ЈЕ ЗАМУТИО МОРАВУ?

У „Политици експрес“ од 5. јануара 1992. године, прочитах отужни текст под насловом „КО МУТИ МОРАВУ?“, а из пера новинара Стефана Грубача. Чини ми се да поменути господин једнострано и необјективно гледа на проблем о коме пише, занемарујући чињенице, те губи се у магли испразне фразеологије.

А проблем је крупан и врло комплексан: однос Срба Србијанаца и досељене браће из других крајева. Како произилази из текста реченог новинара, о томе не би ни требало говорити, но и даље да остане табу-тема, као и досад. Међутим, итекако ту има мутних, нерашчишћених ствари, које се једном морају истерати на чистину. Баш због будућег српског „братства — јединства“.

Г. Грубач би морао знати да је Морава поодавно замућена, да су мутне наносе донела управо браћа „динарци“, још крајем 1944. и почетком 1945. године, на „револуционарним“ комунистичким чизмама. Газећи све пред собом, не само да Мораву замутише, него и окрвавише, стрељајући многе невинне Шумадинце и Моравце, некомунисте. Тзв. комунизам, заправо — титоистички стаљинизам, не би имао никакве шансе у Србији да није било тог бахатог марша српске браће с оне стране Дрине под вођством Највећег им сина. Већ 1945. г. Србија би имала парламентарну демократију, била би данас богата и стабилна.

Тако је, господине Грубач, почело. Окупацијом браће. Даље досељавање „динараца“ донело је читав низ проблема староседеоцима. Досељавале су се и читаве фамилије. Да ли баш из преке нужде? Староседеоци су трпели и ћутали, само да би били што боља браћа, а њима како буде. Али, бројни махери међу досељеницима бескрупулозно су заузимали руководећа места у предузећима, општинама и „горе“, „гурајући“ један другог, а све предњачећи у доказима верности Партији, што им је, као што знамо, омогућавало толику бројност у „структурама управљања“, иако често нису имали потребне школе и квалификације. Према томе, господине Грубач, не ради се ту о некаквим већим способностима „динараца“, него им је систем који су наметнули омогућио да се наметну! Наравно, комунистичка дресура, поткупљивање и диктатура властодржаца над пролетаријатом и народом учинила је своје и код староседелца. Резултат нам је познат, и видљив. Исход последњих избора такође је произишао из тековина поменуте братске окупације. Као што рече јадни Радован Караџић — и осрамоти презиме — многи би с оне стране Дрине и сада дошли у Србију да оружјем „среде противнике система“, тј. опозицију! А г. Грубач ни реч о тој срамотној изјави не написа, већ и сам бије ли бије по опозицији! Свака му част

на поштењу и објективности. Поготову на храбрости! Коју би могао доказати и тако што би одложио своје сервилно перо и отишао да с пушком у руци брани прадедовину, тамо преко Дрине и Саве... А за њим и остали, што су се досељавали отуда у Србију последњих деценија. Наравно, и сви способни међу потоњим избјеглицама. Па тек онда Шумадинци и Моравци. Тако би то требало да буде. Ако смо и браћа, господине Грубачу, неки ред мора да се зна.

Потребно је, исто тако, да се најзад наше мутне Мораве и криве Дрине бар мало исправе и разбистре. Морали су и Срби у Србији коначно да прогворе. Не ради се, господине Грубачи, ни о каквим мутиводама, како ви велите, већ да се досељеницима — махерима стане на пут. Таквима Шумадинци и Моравци морају рећи овако: Ми вама јесмо браћа — будите и ви нама мало! То јест, не мешајте се у то како ћемо ми нашу кућу уредити. Да бисмо и даље били — добра браћа. Јер, ваља глумима поновити, неког реда мора да буде. Онима, пак, што су се од невоље доселили неће мањкати братског разумевања и љубави. Као и досад.

Милан Јовановић
Аранђеловац

ПОКАЈАЊЕ

Ја сам му клицала. Њему, „Великом вођи“. Кладила сам се са небом да овог пута није пуцањ у празно. Упозорење: неће бити поправног испита. И пала сам. Пала сам пре него што су црквена звона објавили мој крај, због оног галамијског у мени, због вере у неверу. А ко је, тако млад и зелен могао да слути да корача кроз предворје греха (јер грех је проповед Његова), скидајући полако са себе сву чистоту патриотских осећаја и под утицајем прерушених стаљиниста тоне у дубини црнила? Је ли ово исповест? Покајање?... Још једна прича залутале младости, сатанизоване блудом нечијих поварених хтења и стара рана.

Ја бих да се исповедам. Срушени идеали... О, боже! А колико их је?! Капирам, доста вам је уздаха, сетног губљења у „црвену прошлост“. Али одвојите тек део свог листа (једног и јединог) за одушку која вапи за исповедиоцем својих некадашњих страсти у нади да ће спрати подеране пароле из своје бедне меморије.

Кад сам престала да будем црвена? И јесам ли то икад била? У што сам заправо веровала? Ко је остао „тамо“ (нажалост недалеко). Само отупели старци, наивни грађани, неписмени и — среброљупци. Нека ми Бог опрости грех што бежах њихова. Нек, саслуша мој јад. Постојимо у некој неводреденој, туђој, све страшнијој боји ношени струјом лицемерства и двојакних судбина, гушећи се у сопственим лажима и плачући над згаженим илузијама, ми који смо певали о комунизму. Бивствovali смо у свету чију су нам слику благостања подметнули верујући у речи и пароле, у звезду и у њих. Куле се руше, падају сва челична здања заслугом оних који су нас водили, падају границе свих досадашњих за-

ташкавања и најмучнијих ћутања, падају на нас, на наша плећа и гуше нас, боле, кољу (индиректно или директно, свеједно) више него икад. И још би „они“. Још! Данас, кад стојимо на опелу своје историје, разједињени, једни у страху, други у мржњи, сви под окрићем смрти, маломоргановци су за „Хеј, Словени“! Говоре о неким српским издајницима, бладе их својим прљавим језиком (и оскудним речником). Јесу ли свесни шта раде зарад фотеле?! Умањују једну опасност која прети да нас прогута измишљањем друге. Младост Србије називају „масом закрваљених очију“ а једини крволоци су они јер гурнуше свој народ неук и голорук — у смрт. Хеј, Словени: неук, голорук и ГОЛОБРАД!

Кад ће им доћи крај? Кад ће наступити њихово покајање? Зашто не схвате, зашто не учине? Рецимо, човеков организам чини једну компактну целину и сваки је део тога тела драгоцен. Али ако којим несрећним случајем злоудни тумор напада неки део тог тела ми ћемо, нормално, тај део отклонити, зато што је угрожен живот. Да ли је хумано оставити малигно ткиво да буја на уштрб живота само ради естетске компактности организма? Давањем аналгетика отклонимо само тренутни бол али ће се процес унутра органски и даље развијати уништавајући живот. Пренесимо то и на нашу ситуацију. Отарасимо се већ једном вела (или шињела) комунизма, мртвог Ђође I, застарелих идеала јер озбиљно прете да нас искорене. Зар је петокрака толико лепа да лепотом засењује животе свих оних Срба који су пали? Друже Морген кад ћеш једном схватити колико се комунизам црвени — ОД СТИДА? Слобо, свађалице, моли те српска омладина, престани да идеш у свет (кад већ ниси ишао на време) јер изгледа много волиш да се кочиш.

Смена беса, страха, патриотизма, немоћи. И на крају — бојим се... И Србин уме да се боји...

Бојим се кад ме шестогодишњи сестрић пита кад ће његов тата да се врати.

Тата, који је официр ЈНА.

Бојим се оне слике окачене на зиду у соби мог оца. Погодите чије.

Бојим се за свог Косанчића. Негде на ратишту. Зар опет Косовка девојка? 1389?!

Хоћу Косанчића — Живо...

Славица Миљковић, студентк. мед. фак
Њиљане

или материјалних разлога. Зар то није знак да Србија живи? Нисмо ми дошли на демонстрације и промоције да би, како кажу црвени, довели на власт господина Вука Драшковића, него да скинемо њих са својих леђа и ослободимо се њиховог јарма.

Драга господо! Прваци странака!

Браћо Срби! Па зар имамо право да изводимо црне закључке и још црње прогнозе ћутећи и седећи скрштених руку? Не дозволимо да нам судбину кроје неки „тенкисти“ из Трстеника и Бице из Свилајнца и сл.

Нећемо ваљда дозволити да нас комунисти окупе 9. марта! То морамо поново ми, то је наша света дужност и обавеза према нашој деци. Устанимо СВИ, СВИ, СВИ... у одбрану српства и Србије, драге нам отаџбине. Комунизма из назива странке само смета и боде очи прва реч, СРПСКИ, јер су се због својих ситних и крупних интереса одрекли српства, Божића, Ускрса, крсне славе, крста, цркве, браће и комшија којима су брисали амбаре. Много је људи моје генерације заведено. Не смемо да им дозволимо да нам трују децу својим безбожничким идејама. Имамо скромног, племенитог и поштеног г. Вука Драшковића и наш СПО.

Ангажујмо своје физичке, умне и друге потенцијале максимално и што пре. Ја са своје стране нудим могућности својих година (46) и спремност на сваком послу за који сам спреман у интересу Србије, наше деце и оmlадине, а међу њима и моје ћерке.

Миљановић Слободан
Крагујевац

ВЕРА У РАЈ — ЗАСЛУГЕ У ПАКАО

Носим са собом некакву цркавицу од бонова и нешто мало новца. Децу желим да обрадујем месом барем за ову новогодишњу ноћ. На пијаци свега и свачега.

У продавници тракоће, као на вашару.

Србија је живаво богата.

Само да је више новца бившем самоуправаљачу, било би свега. У продавници смушено и стидљиво, као да крадем, питам: „Примате ли бонове?“

Примају. Срећан сам. Узимам два килограма од плећке. За Божић ћу се некако снаћи. Важно је да новогодишњу ноћ проведемо лепо „па куд пукло да пукло“. На пијаци не питам за бонове. Код сељака не пале ти наши градски штосеви. Овде морам да трошим оно мало пара што ми уделише.

Не, ни мој директор није у бољем положају. Он има додатну бригу како да уновчи своје бонове. Ја сам ослобођен овог додатног рада јер све што ми уделе потрошим за хлеб, млеко, шећер и комуналије. Мало радим — лепо живим. Тако ми и он, мислим на свог директора, каже.

Он је стручњак. Није лепо да му завидим. Колико ко има удела у заједничком колачу, толико и добија. Моја маленкост је обичан потрчко. Друго је осмислити производњу, тех-

нологију производње и бавити се њеном организацијом.

Србин сам. Нисам проклет. Рај ми следује и тако и тако. Задовољан сам. Биће меса за новогодишњу ноћ. За Божић...? За Божић није ни важно. Снаћи ћу се већ некако.

Ипак моја маленкост често поставља себи питања и мучи ову малу главу. Како то да мој директор добија више, а ја мање, од колача кога, једноставно, нема? Ко нас то плаћа?

Власт мога директора, у бившем друштвеном предузећу, постала је неограничена, као да је исто добио на поклон од свога тате. То што су сви моји преци овде радили, одвајали од својих уста за ове хале, то нема везе. Мого причам. Боље да ћутим.

Спискови радника, технолошких вишкова се праве. Баш ми је добро. Неки Срби за новогодишњу ноћ неће имати ни килограм кромпира. Ипак ћуте. Срби су, зар не?

Важно је јединство свих Срба у овом, за Србију тешком тренутку. Није лепо неком завидети, гледати у његова уста. Нећу ни ја. Зашто да ме мрзи мој директро. Још сутра ћемо можда заједно бити на фронту. Тамо ћу ја опет бити потрчко, обичан редов, јер мала глава је свуда мала, а мој директор ће бити некакав мајор, пуковник можда. Наравно, опет свакоме према заслугама, њему мајорска, а мени редовска плата. Праведно, зар не? Па зар се ја у првим редовима нећу борити са исто тако малим хрватским или, не дај Боже, немачким главама а он, мајор, мораће да размишља о стратегији негде уз географску карту, у некаквом шатору, баш као и велике главе на супротној страни. Он ће морати да преговара са непријатељем како да најефикасније униште технолошке вишкове, да обојица победе и добију одкликовања. Ја то не бих умео јер мале главе ништа не знају о технолошким вишковима. Зашто онда човеку да завидим. Па зар нисмо Срби?! Зар нам мука није заједничка?!

Када победимо и из рата се вратимо, ако да Бог, овај наш, Православни, ја без ноге а он са одликовањем за храброст, опет добро. Свакоме по заслуги. За инвалиднину ћу, можда, још увек моћи да купим два килограма меса. Зашто да завидим човеку? Па он има орден за храборост а ја чак ни ногу. Па Срби смо! Сви ћемо у Рај. Живот у Србији ће као и пре овога рата тећи мирно и демократски. Мој бивши директор ће морати да плаћа телевизијску претплату баш као и ја. Обојица ћемо гледати његов програм. Морамо опет бити јединствени. Па Срби смо!

Једнаки ћемо бити и пред Богом. Њега ће Он, Бог, претворити у камен а мене у Сизифа, да га гурам уз брдо, да се знојим и мучим, да испаштам своје грехе почињене на Земљи, што сам ћутањем подржавао његова недела и злочине, што сам га гурао на путу до високих почести и одликовања, што сам сматрао да смо превасходно Срби, а тек потом људи.

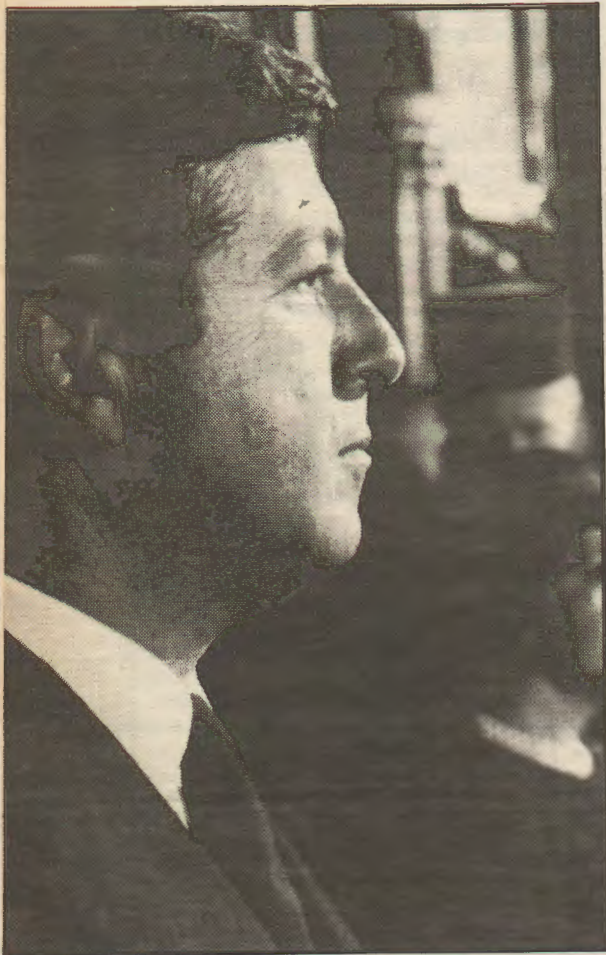
Владимир Стојановић
Крагујевац

СРБИЈО ПРОБУДИ СЕ, УСТАНИ!

Србија нам тоне, пропада, нестаје, нестаје наша будућност, деца нам гину. За то време ми констатујемо: да је црно, да ће бити још црње, да ће нас поубијати шесте личке, седме банијске и ко зна које још бригаде.

Нас је у Шумарицама 20. октобра 1990. године било око 120.000, у Београду 9. марта још више, много више. То је један мали део у односу на број људи који су присталице и симпатизери СПО. Нису сви могли да дођу због обавеза према послу, из здравствених

„СРПСКА РЕЧ“ ЕКСКЛУЗИВНО

ВИДЕО КАСЕТА: КРАЉ АЛЕКСАНДАР II КАРАЂОРЂЕВИЋ У СРБИЈИ

1. Цена касете у трајању од 120 минута је 800,00 динара.
2. Видео касета СПО у Грчкој и Великој Британији — 800,00 дин.
3. Аудио касета са песмама Српског покрета обнове по цени од 250,00 динара.

На касети су песме:

Страна „А“

- ХИМНА СПО
- ПЕСМА ВУКУ
- ВЕЛИКА СРБИЈА
- ПЕСМА КОСОВСКИХ ЈУНАКА

Страна „Б“

- БОЖЕ ПРАВДЕ
- ОЈ, СРБИЈО МИЛА МАТИ
- ЗОВИ САМО ЗОВИ
- ТРГ СЛОБОДЕ

Касете можете поручити на телефоне: 620-891, 628-242, уплатом на жиро рачун 60801-603-27562, динарски са трошковима поштарине, и на девизни рачун за уплате из иностранства:

60811-620-128-25731-74956-33, или наруџбеницом на адресу „СРПСКА РЕЧ“ БЕОГРАД, Бранкова 13-15 I улаз VI спрат.

НАРУЏБЕНИЦА

НАРУЧУЈЕМ:

1. ВИДЕО КАСЕТУ
КРАЉ АЛЕКСАНДАР II КАРАЂОРЂЕВИЋ У СРБИЈИ ком. _____
2. ВИДЕО КАСЕТУ СПО У ГРЧКОЈ И ВЕЛИКОЈ БРИТАНИЈИ ком. _____
3. АУДИО КАСЕТУ СА ПЕСМАМА СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ ком. _____

(име и презиме)

дреса и поштански број)

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ „ЧИЧА“ ОГЛАШАВА ПРОДАЈУ КЊИГА

1. ДОКУМЕНТИ ХУВЕРОВОГ ИНСТИТУТА:
РОДОЉУБ ИЛИ ИЗДАЈНИК: СЛУЧАЈ ЂЕНЕРАЛА ДРАЖЕ МИХАЈ-
ЛОВИЋА, страна 500, ћирилица, цена 360,00 динара
  2. ЗВОНИМИР ВУЧКОВИЋ:
ОД ОТПОРА ДО ГРАЂАНСКОГ РАТА,
страна 230, ћирилица, цена 280,00 динара
  3. ЗВОНИМИР ВУЧКОВИЋ:
СЕЋАЊЕ ИЗ РАТА
страна 230, ћирилица, цена 280,00 динара
- СВЕ ТРИ КЊИГЕ СУ ИЛУСТРОВАНЕ ФОТОГРАФИЈАМА ИЗ ДОБА РАТА.

ПОРУЏБЕНИ КУПОН

Издавачко предузеће „ЧИЧА“ 11000 Београд
Сретена Младеновића 1/5 Тел. 011/620-891. 628-242
Поручујем књиге

под редним бројевима _____

за укупно динара _____

_____ (презиме, име оца и име) _____ (занимање)

_____ (број поште) _____ (седиште поште)

_____ (улица) _____ (број)

НАПОМЕНА: књиге се могу поручити и преко напред датих бројева телефона.

ОБАВЕШТЕЊЕ

Због великог интересовања редакција „Српске речи“ обавештава читаоце комплетом бројева. Комплети или појединачни бројеви могу се наручити уплатом на жиро рачун број 60801-603-27562 СДК Београд или девизни 60811-620-128-25731-7495633 Кредитна банка Београд

ПОРУЏБЕНИ КУПОН

Наручујем „Српску реч“ од бр. 1. до бр. 38.
Напишите који број наручујете.

_____ (име и презиме)

_____ (улица и број)

_____ (место и поштански број)

OXFORD U BEOGRADU

&

ENGLISH INSTITUTE INSTITUT ZA ENGLISKI JEZIK

VAM NUDI:

- ŠESTO MESEČNI KURS JEZIKA
PO CENI OD: 135 din/času.
- DIPLOMU SA OXFORD UNIVERZITETA
- SPECIJALISTIČKE KURSEVE IZ:
  - BUSENESS ENGLISH
  - COMPUTER ENGLISH
  - ENGLISH FOR SECRETAREES
  - ENGLISH FOR TOURISM AND
HOTEL MANAGEMENT
  - LEGAL ENGLISH
  - AVIATION ENGLISH
  - ENGLISH FOR ELECTRICAL ENGINEERS
AND TEHNICIANS

ST. JOSEPHS HALL OXFORD - BRAĆA KARIĆ

VAŠ IZLAZ U SVET!

Tel. 605-971 I 604-022 lok.128

СПОМЕНИК ГЕНЕРАЛУ ДРАЖИ

Први споменик генералу Дражи Михаиловићу ускоро треба да буде завршен. Недостаје само изливање у бронзи. СПО види легендарног генерала како нас посматра са врха Равне Горе и Трга Маркса и Енгелса, будућег Равногорског трга.

Изливање у бронзи је скупо, поготову за споменик чија је висина са плинтом 215 центиметара.

„СРПСКА РЕЧ“ моли своје читаоце, симпатизере и чланове СПО, као и остале грађане који сматрају да споменик треба да буде завршен и изложен, за ПОМОЋ у прикупљању средстава којима би се овај велики подухват привео крају.

Знајући у каквој се тешкој економској и социјалној ситуацији налазе наши грађани, „Српска реч“ се унапред извињава онима који су на рубу егзистенције и од којих се било какве нове дажбине, па и добровољне — не могу очекивати.

Такође, „Српска реч“ се захваљује онима који имају могућности да помогну изградњу овог споменика, ПРВОГ СПОМЕНИКА ГЕНЕРАЛУ МИХАИЛОВИЋУ У СРБИЈИ И ЕВРОПИ.

Прилози се могу уплаћивати на рачун Српског покрета обнове, са напоменом „ЗА СПОМЕНИК ГЕНЕРАЛУ МИХАИЛОВИЋУ“ — 60812-678-91956 СДК БЕОГРАД. Девизне уплате могу се послати чеком, на одреску СПО, и Андре Николића 1—3, БЕОГРАД.

СПО КОМЕРЦ- Агенција за маркетинг

1. СВЕЧАНЕ ЗАСТАВЕ СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ

- димензија 80 x 50 cm по цени од 500 дин.
- димензија 140 x 80 cm по цени од 750 дин.

2. СРПСКЕ ЗАСТАВЕ:

- димензија 50 x 35 cm по цени од 350 дин.
- димензија 80 x 50 cm по цени од 550 дин.
- димензија 140 x 80 cm по цени од 800 дин.
- димензија 200 x 100 cm по цени од 1300 дин.

3. КОКАРДЕ — велике цена 150 дин.

- мале цена 100 дин.

4. Позлаћене кокарде — велике 250 дин.

- мале 150 дин.

5. Беретке од непромочивог платна свих величина за децу и одрасле по цени од 500 дин.

6. Календаре за 1992. годину под називом СРПСКЕ СЛАВЕ — 12 СТРАНА, формат 38 x 32, цена 600 дин.

7. Календаре за 1992. годину под називом СРПСКИ МАНАСТИРИ — 12 страна, димензија 75 x 35, цена 750 дин.

СПО КОМЕРЦ — ЕКСКЛУЗИВНО!

1. ВИЈЕНАЦ СРПСТВА — први пут аутентични текстови наших песама на аудио касети по цени од 250 дин.

— На сред горе Романије четнички се барјак вије.

— На Авали покрај Београда, окупља се краља Петра гарда

— Песма краљу Петру Другом

— Олтар Равне Горе

— Велика Србија

— Иде војска од Никшића

— Равном Гором цветало цвијеће

— Песма светој Србији

— Песма Книнској крајини

2. ИСТИНА О МОМЕ ЖИВОТУ — Аутобиографија Ђорђе Карађорђевића, старијег сина краља Петра Првог. На 500-страница Ђорђе Карађорђевић пише о свом детињству на двору црногорског краља Николе, о животу на двору свога оца краља Петра Првог, о разлозима своје абдикације, као и о животу у затвореништву. Књига је штампана у тврдом повезу, златотиском и са грбом Карађорђевића на насловној страни. Цена 550 дин.

КАЛЕНДАР ЗА 1992. ГОДИНУ ПОД НАЗИВОМ:

СРПСКИ ПОКРЕТ ОБНОВЕ ОД ОСНИВАЊА ДО ДАНАС ...

На 13 страна формата 100 x 40 cm налази се 20 великих колор фотографија из живота и рада Српског покрета обнове од оснивања до данас. Можда ћете препознати себе или неког од својих пријатеља на великим митинзима СПО-а, који су се одржавали широм Србије, на догађајима од 9-15. марта, на дочеку престолонаследника Александра Карађорђевића као и на многим другим догађајима из живота странке. Овај календар је прилика да сазнате оно што можда нисте знали о највећој опозиционој странци у Србији. Календар шаљемо поузећем по цени од 850 дин.

ПОРУЦБЕНИЦА

Неопозиво наручујем _____

Наручене предмете и трошкове поштарине платићу поштару ПУОУЗЕЋЕМ! _____

име и презиме _____

адреса _____

Сви предмети се могу поручити преко броја телефона 559-588 нон-стоп или ПОРУЦБЕНИЦОМ на адресу СПО Комерц, П. Ф. 132, 11030 Београд.

НАГРАДНА ИГРА

КОЛИКА ЋЕ БИТИ СРБИЈА?

Након разговора, преговора, договора, потписивања, дописивања и исписивања, наша Србија ће се наћи у одређеним границама. Њих су исцртали они који су претходно исцртали границе својих поседа. Поштовани читаоци, пред вама је најтежи — историјски задатак да одговорите на наградно питање: колика ће бити Србија.

НАЈБОЉИ ПРОГНОЗЕРИ ДОБИЈАЈУ 10.000 ДИНАРА И ПРАВО ДА СЕ НА СЛЕДЕЋИМ ИЗБОРНИМА КАНДИДУЈУ ЗА ГЕНЕРАЛА АРМИЈЕ!

КОЛИКА ЋЕ БИТИ СРБИЈА?

1. ВЕЛИКА
2. МАЛА
3. ТАМАН

(Заокружити одговор)

СРБИЈА ПО ЖЕЉИ ГРАЂАНА!

Купоне са одговорима пошаљите на адресу: СРПСКА РЕЧ, Бранкова 13—15, VI спрат, 11000 БЕОГРАД, најкасније до 6. фебруара 1992.